

KEMİNAR

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

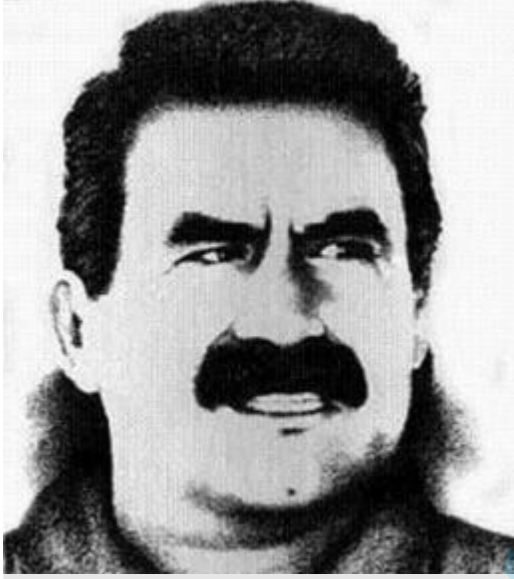
Nisan 2009 Yıl 4 Sayı 41

BU SAVAŞ BÜYÜK DÜŞÜNMENİN

VE BÜYÜK YÜREĞİN SAVAŞIDIR.

İçindekiler...

**İNSANLIK VE
ÖZGÜRLÜK KAZANACAK
TÜM KOMPLOCU
ZORBALIK VE
YALANCILAR
KAYBEDECEKTİR**

Komünardan.....2

.Analık Hakkının Ödenme Örneği
Önderliktir.....3

Kürt Halkının Acılarından Süzölmüş
Ulusal Konferans Bilinci
Yozlaştırılmamalıdır.....11

İmralı Sistemini Parçalamak
Kapitalist Moderniteyi Aşmakla
Mümkündür.....30

Komünal-Demokratik Değerlerin
Taşıyıcısı Olarak Direnişçi Alevilik
Gerçeği.....49

Eğitim Dizisi 4-Bölüm
Ahlak Bildiğini Yapmak, Yaptığına
İnanmaktır.....76

KOMÜNARDAN...

Merhaba,

Sene başından bu yana halkımız önemli gelişmeleri yaşadı ve açığa çıkardı. 15 Şubat, uluslararası komplonun yıl dönümünde ülkenin hemen her alanında Önderliği sahiplenen güçlü bir yaklaşımla sokakları doldurdu. 8 Mart, Newroz ve seçim toplantıları yapılan her meydanı Önderliğin özgürlüğüyle bağlantılı olarak ele aldı. 4 Nisan'da da on binlerle AMARA'ya akarak siyasetin dilinden anlayan herkese, Önderliksiz hiçbir yaklaşımın ve çözümün geçerli olamayacağını gösterdi.

4 Nisan Önderliğin doğum günüyüdü. Bugün halkımız açısından kutsallığı olan bir gündür. Bu kutlu günde Önderlikle birlikte onurlu bir halk da doğmuştur. Herkesin dalgasını geçtiği, siyasetinin aracı yaptığı Kürt, bu kutlu doğum günüyle birlikte ölmüş, APO Kürdü, kimsenin kullanmaya cesaret edemeyeceği özgür, onurlu ve başı dik Kürt doğmuştur. Dolayısıyla Kürt halkı bugünü Önderlikle birlikte kendi doğum günü olarak da görmüş, değerlendirmiştir. Kürt halkının bugüne yüklediği anlam budur ve bugündeki eylemlilikleri de bu çerçevededir. Ve biz de kendimizi bu kutsal günün ürünü olarak değerlendiriyor, başta Önderlik ve halkımız olmak üzere tüm insanlığın bugününü kutluyoruz.

4 Nisan'da ülkemizin her yerinden on binlerce insan Önderliğin doğum gününü kutlamak amacıyla AMARA'ya aktı. Büyük bir coşku ve heyecanla bugünü kutlamak istiyordu. Ancak düşmanın vahşi yüzü burada bir kez daha açığa çıktı. Önderliğini her koşul ve şart altında sahiplenmesini hazmedemeyen, 29 Mart yerel seçimlerinde iradesini Önderlikten ve demokratik çözümden yana kullanan, AKP'nin gerçek ve çözümden yana olmayan yüzünü açığa çıkaran, seçimlerde önemli bir başarı elde ederek sahip olduğu belediyeleri ikiye katlayan halkımıza, devlet ve AKP hükümeti tüm hışımıyla saldırmış, Mustafa DAĞ ve Mahsum KARAOĞLAN adlarındaki Önderlik sevdalısı iki genç insanımızı katletmiştir. DOĞUM GÜNÜ ŞEHİTLERİNİ, doğum gününün sonsuzluğuyla birlikte hep anacak, sevdalısı oldukları Önderlikle birlikte yaşayacak, yaşatacağız.

Türk Devleti yerel seçimlere Kürdistan'da devlet olarak girdi. Kürdistan'da diğer partiler seçime AKP ortaklığıyla girdiler. Devlet, AKP ve diğer partiler bir tarafta, Kürdistan halkı bir tarafta seçime girdi. Devlet bu seçimleri bir referanduma dönüştürerek özgürlük mücadelesini tasfiye edebilmenin gerekçesi yapabileceğini düşündü, seçimin bir referandum olduğunu ilan etti. Kürt halkı da bu resti gördü ve seçimlerde iradesini ortaya koydu: MUHATABINIZ ÖNDERLİKTİR dedi, çözümün yolunu gösterdi. Bundan sonra da aynı kararlılıkla hareket etmek, halkımızı sonuca götürecektir. Eminiz ki zaman da bu gerçeği onaylayacaktır.

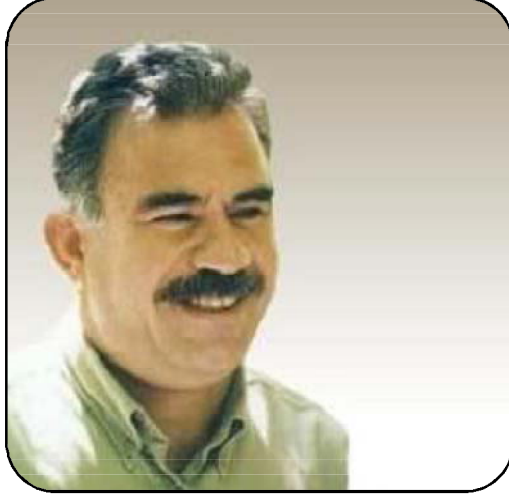
Değerli yoldaşlar,

Komünar yayın hayatına aylık ideolojik, teorik bir dergi olarak başladı. Bugüne kadar da ağırlıklı olarak bu çerçevede bir yayın faaliyeti yürüttü. Aylık periyotlarında herhangi bir aksama olmadı. Bu sayımızla birlikte 42. sayımız yayınlanmış olacaktır. Yine iki de özel sayı hazırlandı, yayınlandı. Şimdiye kadar yayınlarımızı belirlenen çerçevede yürüttük. Bu sayımızdan itibaren aylık periyotlarla yayınımıza son veriyoruz, ama Komünar olarak faaliyetlerimize devam edeceğiz. Önümüzdeki dönemde yenilenerek, yeni bir periyotla karşınızda olacağız.

Bazı sayılarımızın zamanında arkadaşların ellerine geçmediklerini, kimi alanlara ise hiç ulaşmadığını biliyoruz. Elimizde olmayan nedenlerden de kaynaklansa, bu ortadan kaldırılması gereken bir durumdur. Dergimizin yeni formatta yapacağı yayınlarda en fazla dikkat edeceğimiz yanlardan birinin bu olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğeri ise, kısmi siyasal değerlendirmeler içerse de, ideolojik temelde bir yayını esas alacağız.

Yeni bir sayıda buluşmak dileğiyle...

ANALIK HAKKININ ÖDENME ÖRNEĞİ ÖNDERLİKTİR

Üveys Ana'nın vefatının 16. yılını geride bırakıyoruz. Bir ana ve analık hukukunun hangi anlam ve değerlerle yüklü olduğu az çok bilinse de, hakkını vermenin nasıl gerçekleşeceği fazla bilinmiyordu. Anaları mutlu etmenin yolu, çoğunlukla isteklerini kısmen yerine getirmek olarak algılanmaktaydı. Üveys Ana'nın Önderlikten istedikleri, aslında hemen her ananın kendi çocuğundan istedikleridir. Bunu mutlu olmanın aracı sanmışlardı. Ama Önderlik o istekleri vermek yerine, tüm anaları da mutlu edecek bir yaklaşımla kadının ve Kürdistan'ın özgürleştirilmesi mücadelesini geliştirmişti. Önderliğin Üveys Ana'ya verdiği karşılık buydu ve bu analık hakkına, hukukuna verilen en kusursuz karşılıktı. Bu karşılık bugün mücadelenin en ön saflarında yer alan, sokakları dolduran, özgürleşen kadınları yaratmıştır.

Önderlik Üveys Ana'nın ölüm yıldönümünde yaptığı değerlendirmeye analık hakkının nasıl ödeneceğini çok veciz bir biçimde değerlendirmiştir. Önderliğin Üveys Ana'nın vefatının yıldönümü vesilesiyle yapmış olduğu değerlendirmeyi, analara nasıl karşılık ver-

ilmesi gerektiğinin en çarpıcı değerlendirmesi olarak yayınlıyoruz.

Vefatının 16. yıldönümünde Üveys Ana'yı saygı ve minnetle anıyor, anısı önünde saygıyla eğiliyoruz. O, özgürleşen Kürt kadınının mücadelesinde ve özgürleşen Kürdistan'la birlikte hep aşayacaktır.

KOMÜNAR

ÜVEYŞ ANA BİLİNÇSİZ BİR İSYAN DOĞURUCUSUDUR

Olumlu veya olumsuz yönleriyle özgür kadın hareketi üzerinde etkide bulunan bir kadın da benim anamdır. Bugün anamın ölümünün birinci yıldönümüdür.

Kürdistan'da üzerinde durmamız gereken bir gerçeklik de ana gerçeğidir. Analık, genellikle bir doğuş ifadesidir. Analığın bizdeki en basit anlamı, birçok çocuk doğurma ve neslini devam ettirme biçimindedir. Ben başından itibaren buna itiraz ettim. Denilebilir ki, anama en sert cevabı ben kendim verdim. O bir ana olarak, üzerimdeki bütün hakkını beni doğurmaya bağlı olarak ileri sürüyordu. Ben de, "Şu tavuk ile civcivi görüyor musun? Tavuk civcivi için ne kadar anaysa, sen de benim için o kadar anasın" diyordum. Bu çok kaba bir benzetmeydi, ama bunu yaptım. Hatta senin böyle çocukların olacağına, hiç olmasa daha iyidir denilecek anlamda bir yaklaşımı sıkça vurguladım. Çünkü o herhangi bir anaydı, ben de herhangi bir çocuktum. Çocuk istediği gibi yaşayamıyor, ana da çocuğuyla kendini sürdürmek istiyor. Bu bir çelişkidir.

Üveys Ana bilinçsiz ve plansızdı, fakat kendine göre bir isyan anasıydı. Aynı zamanda erkeğin de kontrolüne fazla girmemiş bir kadındı. Tabii benimle olan ilişkileri farklıydı. Anamın ne istediğini fazla bildiği kanısında değilim. Benim için "Memur olur, biraz para

Komünar

kazanır, bana birkaç metrelik bez, birkaç giyecek alır" diye düşünüyordu. Bunlar fazla içeriği olmayan taleplerdi. Kendisinin hayırlı evlattan kastettiği şey, onun bu haline biraz anlayış göstermek, maddi ve manevi anlamda kendisine biraz karşılık vermek oluyordu. Birçok çocuk da bu anlamda anasına karşılık verir, anasının iyi oğlu ya da kızı olmaya özen gösterir. Sizin gerçeğiniz de ağırlıklı olarak biraz böyledir.

Her şeyde aksilik işte burada başladı. Böyle bir çocuk olmamanın ayrıcalığı mı, yoksa talihi veya talih-sizliği mi dersiniz, onu öğrendik. Kendime göre anaya karşı en erkenden böyle bir savaşım verdim. İnsan anasına karşı savaş verir mi? Biz verdik. Anasının çok sevdiği çocuk, çocuğun çok sevdiği anası gibi durumlara çok az düştim. Böyle olmaya çalışmamız acaba suç muydu? Gerçeklik sizinki mi, yoksa benim ki mi? Bunun üzerinde durmaya değer. Burada böyle bir çocukluk döneminden bir teori çıkaracak değiliz. Ama psikologlar çocukluktaki şekillenmenin daha sonraki bütün gelişmeleri etkilediğini belirtiyorlar. Biz de bunun böyle olduğundan eminiz. Bu, bilimsel bir doğrudur. O dönemin mücadeleciliği olmasa, daha sonraki dönemin mücadeleciliği de olmayacaktı.

Ben mi çok akıllıydım, yoksa karar mı çok değişikti de, bu mücadeleciliği dayattı? Bu da ayrı bir konudur. Burada olağanüstü çok özel durumlardan bahsetmeye gerek yoktur. Bu, her ana-çocuk ilişkisinde yaşanan bir durumdur. Ama bizim başlattığımız süreç, çelişkinin biraz olsun açığa çıkarılması süreci oluyor. Bu, erken yaşlarda o anlama geliyor. Hesaplaşmayı çok erken başlatıyoruz. Onun bir egemenlik anlayışı var; kendisine göre birtakım aile geleneklerini egemen kılacak. Benim birtakım özgürlük taleplerim var, ben de onları dayatacağım. Aile gelenekleri onun öğrendikleridir. Benim özgürlük diye öğrendiğim şey, çok ilkel bir egemenliğe karşı gelişen bir özgürlük savaşıdır.

Burada önemli olan nokta, baba etkisinin fazla egemen olmamasıdır. Bu dikkate alınabilir. Çok güçlü bir baba otoritesinin varlığı

durumu kesinlikle farklı kılacaktı. Babanın aileyi tam bir kontrol altına alıp onu tümüyle etkisiz kılmasının benim üzerimde de bazı sonuçları olacaktı. Örneğin bir çelişki durumunu görmeyebilirdim. Muhtemelen ana-baba çelişkisi benim burada çıkış yapmama fırsat veriyor. Etkisiz bir baba, ama yine de babalığını veya erkekliğini yürütmek istiyor, bunu kolay bırakmak istemiyor. Ancak diğer yandan kendini anaerkil düzenine böyle taşımak veya anaerkil bir kadın ve ana olarak ailede yer bulmak isteyen, bu konuda kendine göre uğraşısı olan bir kadın var. Bu, gerçekten önemli bir çelişkidir. Bu çelişki bana biraz olanak sunuyor. Bir anlamda daha sonraki süreçlerde çelişkilerden yararlanmayı ilk defa bu aile ocağında öğreniyorum. Yani baba otoritesine karşı ana gücü denilen bir kavramla tanışıyorum.

Bu, ailede bir etkisizliğe yol açıyor. Buna yol açtığı için, ben de kendi kendime, erken yaşta özgür davranabilirim diyorum. Anam babama karşı çıktığına göre, neden ben de bazılarına karşı çıkmayayım? Diğer kadınlara göre böyle bir ana hem cesaret veriyor, hem de beni biraz daha serbest ve kendime göre davranmaya götürüyor: İki güç birbiriyle uğraşırken, üçüncü gücün gelişme durumu söz konusu olabilir denilmesi gibi. Bunlar birbirleriyle böyle uğraşır ve adeta birbirlerini etkisizleştirirken, bir üçüncü çocuk gücü gelişim gösterebiliyor. Bu durum üzerimizde kesinlikle etkili oluyor. Ben bundan biraz etkileniyorum. Mevcut durum ana-baba otoritesine öyle fazla girmeden de kendimi bulabilmemi ve kendimi biraz daha özgür hissetmemi mümkün kılıyor.

Ana ile babanın birbirleriyle çoğu kez savaşıması, evde rahat ve huzurdan eser bırakmaması, ana kucağı ve baba himayesi gibi kavramlara fazla yer bırakmıyor. Aslında sen bunlarda kendine fazla yer bulamazsın, himaye arayamazsın, sevgi bulamazsın; bunlar zaten birbirlerine her türlü saygısızlığı dayatıyorlar; bu konuma fazla güvenilmez veya bu haliyle fazla güvenilemez diye düşünüyorum. Böylelikle erkenden aileye güvenmeme veya

Komünar

aile değerlerine karşı kuşku geliyor. Zaten bunun nasıl anlamlı ve önemli olduğu daha sonra anlaşıldı. Çünkü ailenin çocuklar üzerindeki etkisi gerçekten çok belirleyicidir. Çoğunuzun hala bir aile çocuğu olduğunu belirtmek gerekir. Siz aileyle ve ailenin değer yargılarıyla savaşıyor ve büyümeyiniz. Ben hala onlardan aldığınız yanlışları düzeltmeye çalışıyorum. Bu köleleştirici, abartıcı, hırsızlaştırıcı ve kendini çok sahte bir biçimde adam yerine koyucu değerlere ve değer yargılarına nasıl açıklık kazandırdığımı ve bunlarla her gün nasıl savaştığımı göz önüne getirirseniz, aile gerçekliğiniz kendisini biraz daha iyi açığa çıkarır.

Hepinizin 'ailenin iyi çocuğu' olarak büyümesi ihtimali çok yüksektir. Buna bir şey demiyorum. Ama bu büyüme tarzının içinde

aşırı derecede kir, bağımlılık, kölelik ve abartma var. Siz onun acılı veya kabul edilemez sonuçlarını partiye taşıyorsunuz. Birçoğunuz "Partiyi bir aile olarak görüyorum" diyorsunuz. Tıpkı ailenizin ilişkilerini parti ortamında aradığınızı, kendinizi parti ailesinin iyi bir çocuğu gibi değerlendirdiğinizi belirtiyorsunuz. Bunların örnekleri ortaya çıkıyor. Partiyi aile örgütü gibi görürseniz, partinin başına bela olursunuz. Aile ilkel bir kurumdur. Bu kurumun değerlerini ulusal ve siyasal değerlerle karıştırırsanız, oradaki bencilliği, ucuz ve beleşten yaşamayı partiden de beklerseniz, orada bulduğunuz saygı ve sevgiyi hiç emek harcamadan parti içinde de ararsanız, bir baş belası olursunuz. Nitekim bir kısmınız baş

belasıdır. Çünkü aile gerçekliğiniz size çok kötü işlemiştir; bu baş belası durumun altından halen çıkamıyorsunuz. Oradan çıkarılacak önemli bir sonuç budur.

Ailelerin size verdiklerine, ailenizin sizi büyütmesine, hele bir ananın sizi büyütmesine büyük değer veriyorum. Bu çok zor bir büyümedir. Yani Allah bana her işi yaptırın da, bir ananın bir çocuğu yetiştirme işini vermesin derim. Çocuk yetiştirmek çok zor bir iştir. Ben o koşullarda, o biçimde çocuk yetiştirmeye tahammül edemem. Tabii çocuklara karşı değilim. Övünmek gibi olmasın, ama çocuklarla arkadaşça ilgilenmeyi en çok ben sürdürüyorum. Bir çocuğa çocuk gibi değil, gelişecek bir insan gibi yaklaşmayı en özlü biçimde hayata geçirmeye çalışıyorum. Ama yine de çocukların bir gün bile ağlayıp sızlamasına dayanmak mümkün değildir. Analar müthiş dayanıyorlar. Tabii bu dayanma onları da düşürüyor ve mahvediyor. Anaların bütün o gerilikleri biraz da bu çocuklar yüzündendir.

Bunlar bambaşka çelişkilerdir ve bambaşka biçimde ele alınabilir. Yani Kürt gerçeği içinde ailedeki bu büyüme tarzı çok ağır sonuçlara yol açıyor. Ne kadar nazlı ve emek dışı büyütüldünüz? Aileler yoksul oldukları halde, sizi bir paşa gibi büyüttüler. Bunlar büyük çelişkidir, büyük sorundur. Zaten çocuklar hep "Oğlum büyür, paşa olur" tekerlemesiyle büyütülürler. Bunun sonucunda karşımızda hiç emek harcamayan sahte bir general gibi duruyorsunuz. Bu, büyütülüş tarzınızın bir sonucudur. Sizi öyle alıştırmışlar. "Çocuğum en iyisi, çocuğum en güzeli, çocuğum en paşasıdır" demişler. Hiç emek harcamadan, oldukça yırtıcı bir teorik ve pratik çabayla sağlayabileceğiniz gelişmenin kenarından bile geçmeden kendinize rütbeyi layık görmeniz, kendinize militanlığı yakıştırmamız bu yetiştirme tarzınızla bağlantılıdır. Benim bütün iyiliğim böyle bir yetiştirme tarzına dahil olmamak, böyle bir yetiştirmenin talihini veya talihsizliğini yaşamamaktır.

Demek ki, benim bu aile konumundaki çelişkili durumum ve çelişkinin çok erkenden açığa çıkması, daha sonraki gelişmeler üze-

Komünar

rinde tayin edici bir etkide bulunmuştur. Bu kurumdan duyulan kuşku beni geleneklere, himayelere, onlara dayanarak ayakta kalmalara karşı da kuşkuya götürdü. Zaten herkes babası ya da anasının kendisini nasıl koruyacağını söyleyerek yetişir. Anasına ve babasına dayanmadan bir çocuğun yetişmesi zaten mümkün değildir. Ama bizim yaşadığımız biçimiyle bunun erken yaşta karşılanması ve çok erkenden bir kopuş, daha sonraki bağımsızlaşmamıza büyük katkı sunuyor. Toplumdaki çelişkileri anlamamıza, aile değerlerine göre değil ulusal ve toplumsal değerlere göre özen göstermemize ortam sunuyor; beni erkenden buna açık tutuyor.

Onların beni himaye etmelerini de inkâr etmemeliyim. Şunu da hatırlatmalıyım ki, ben boyun eğmeci bir çocuk da olabilirdim. Anam beni kendi çelişkilerine göre bir savaşçılığa itmede müthiş etkiliydi. Hatta en büyük terbiyeyi oradan aldığımı belirtebilirim. Yani anamın tavırlarında şunu gördüm: Sen düşmanlarınla uğraşmazsan, ekmeğ yiyemez veya asla yaşayamazsın! Bu önemli bir eğitim özelliği olsa gerek. Çünkü anam kendine göre düşman bellediklerine karşı mücadeleliydi. Örneğin, bir çocuk bana tokat vurmuşsa, intikamımı almadan geldiğimde beni kovuyor, "Gidip sen de mutlaka karşılık vereceksin" diye zorluyordu. Bazı çocuklarla kavgamı halen hatırlıyorum; bu kavgalar kesinlikle onun zorlamasıyla idi. Bana kalsaydı, çocuklar bana vurduklarında ağlayıp sızlayarak beni korumalarını isterdim; anama veya babama, git sen intikamımı al derdim ve zaten öyle yapıyordum. Bütün çocukların durumu böyledir. Yani dayak yediklerinde ve kendilerine bir zarar geldiğinde, ağlaya sızlaya koşup önce babalarına sonra analarına sarılır, öyle karşılık verdirmeye çalışırlar. Burada öyle bir karşılık söz konusu değildi. "O da bir çocuktur, sen de bir çocuksun, gidip karşılık vereceksin" deniyordu. Bu doğru bir eğitim tarzı olsa gerekir. Kaldı ki, anam da o çocukların sahipleriyle kavga ediyor, "Senin çocuğun böyle yapmışsa, ben de böyle yaparım" diyor, ama bize de yaptırıyordu.

Anam bana şöyle bir duygu kazandırdı: Bana sığınarak, hep benden destek alarak, yardım görerek, öyle ağlayıp sızlayarak, özellikle böyle davranarak yaşayamazsın; mutlaka bir cevabın olacak! Çok ilkel de olsa, bu bir öç alma veya bir yetişme duygusu gibi oluyor. Baba tarafı kavgada güçlü değildi, ana tarafı çok daha güçlüydü. Baba tarafından da kavgacılık var, ama ana tarafı biraz daha belirleyici oluyor. Bu, yaşarken mücadeleci olma özelliğidir. Anam bizi fazla ezdirtmedi. Çünkü o çocuklarla kavgalarda ezilebilirdik de. Karşı tarafın çocukları daha güçlü ve daha çoklardı. Orada kendini koruma gücü vardı, yaman bir kendini koruma savaşı da veriliyordu. Yani şunu hissettiriyordu: Ben öyle kolay boyun eğmem, büyük kavga ederim, kıyameti koparıyorum! Köyde de anamdan daha namlı bir kişilik yoktu. Tam bir isyan tufanıydı. Bağırıp çağırıda, küfürde üstüne yoktu; erkek ya da

Analardan kopuş ne kadar Doğrudur?

**Örnek ana çocukları
Daha sonra olanakları
Eelverdiğinde ve paraları
Olduğunda
Genellikle analarına hediye
Alırlar
Ben öyle bir yönteme
Başvurmadım.**

kadın, kim olursa olsun, korkusuzca üzerine gider, köpürüp dururdu. Yani olay denilecek bir kişilikti. Biraz da koruma yönünden bir paylaşmam olmuştur. Yoksa çok silik biri olabilirdik. Onların deyişiyse, çok silik ve her şeye boyun eğen bir çocuk olmam da mümkündü. Bu anlamda değerini takdir etmek gerekir. Bunun dışında bize verebilecekleri fazla bir şeyleri yoktu. Okul süreci başladıktan sonra, anadan öğreneceğim fazla bir şey kalmamıştı. Bir kopuş süreciydi ve sürüp gidecekti.

Komünar

Analardan kopuş ne kadar doğrudur? Örnek ana çocukları, daha sonra olanakları elverdiğinde ve paraları olduğunda, genellikle analarına hediye alırlar. Ben öyle bir yönteme başvurmadım. Aslında param da vardı. Biraz para kazanmama rağmen, akrabalarım veya anama şöyle bir hediye alayım diye düşünmedim. Belki onlar bunu yadırgamışlardır, belki bu konuda biraz inkârcı davranıyordum, ama bana göre oğulluk farklı olmalıydı. Onların istedikleri gibi bir oğul olmamakla birlikte, bende başka türlü iyi bir oğul olma arayışı vardı. Ben hiçbir zaman öyle ucuz hediyelerle dost ilişkilerine yaklaşmadım. Halen de öyleyim. Size, arkadaşlığa ne kadar bağlı olduğumu, erken yaşlarda ne kadar çocuk arkadaşlıklarının büyük arayıcısı olduğumu, onlarla olmak için ne kadar can attığımı, hatta öyle arkadaşlıklar oluşturmak için nasıl büyük bir güç zaptettiğimi belirttim. Bunun ucuz hediyelerle olmayacağını görüyor ve aslında ucuz hediye nedir diye deniyordum. Birtakım ilgi çekecek şeyler gösteriyordum. Bu fazla ilgi çekici olmuyor, güçlü arkadaşlıkların oluşumuna ve güçlü ilişkilerin gelişmesine fırsat vermiyordu. Onun için daha erken yaşlarda insanları bağlamanın değişik yollarını düşündüm. Aileye bağlı olmanın da değişik büyüklük yollarını düşünmeye çalıştım.

Analık Hakkı Ancak Yaman Bir Mücadeleyle Ödenebilir

Basit maddi ilişkilerle, hediye ilişkileriyle, akrabalık ve kirvelik ilişkileriyle olsa birkaç ahabap çavuş kazanırsınız. İnsanlığı, bütün halkınızı kazanamazsınız. Çünkü o zamanlar sorun buydu. Bütün halkı kazanmayı bir yana bırakalım, komşularımızı bile yanımıza çekemiyorduk. Sen nasıl bir kişisin ki, komşularını bile anlamlı bir biçimde kendinle bütünleştiremiyorsun, çok istemene rağmen köylülerini bile kazanamıyorsun diye kendi kendime düşünüyordum. Bu duygu bizi o zaman erkenden daha derin bağlar arama sürecine soktu. Kapı komşuyu, bütün köylüleri, giderek bütün bir halkı, mümkünse insanlığı nasıl birleştireceksin? İlgi derinliğini nasıl yaratacağın? Bizdeki ideolojik ve siyasal

arayış, parti arayışı işte böyle oluştu. Yani insanlar o kadar ilgisizler ve birbirlerinden o kadar kolay vazgeçiyorlar ki, derin bağlanmak zorundasın. Ucuz hediyeler veya feodal usullerle kurulan bu bağlar bana fazla güçlü gelmediği için ben de ilgi göstermedim.

Din bağlılığı bana biraz daha derinlikli geliyordu. O zaman dine sarıldım. O bağlarla topluluğa bağlanmaya, topluluğa güç veremeye ve güç olmaya özen gösterdim. Ardından bilim ve felsefeye, giderek ideolojiye, sosyalist ideolojiye yöneldim. Siyasal ilişkiler dediğimiz ilişkiler oluştu. Örneğin, siyasal ilişkinin bendeki büyüklüğü nasıl oluştu? Bunlar bu büyük zayıflıklara bir tepki olarak oluştu. Örneğin, sizde sempati ilişkileri halen ağır basar, siz zayıf ilişkilere bile kolay teslim olursunuz; bu tür ilişkileri yeterli görür ya da ilişkisizliği normal karşılırsınız. Bende halen ilişkiyi derinleştirme süreci var. Bendeki siyasetin büyüklüğü veya benim ilişkilerimdeki sağlamlık kaynağını bu erken yaşlarda bulmaktadır. Aslında ilişki istiyorum, bunun için adım atıyorum. Ama sizler birbirinizle kolay tatmin oluyorsunuz veya birkaç ucuz ilişki size yeterli gelebiliyor. İlişkisizlik sizin için çok normaldir, benim için ise ilişkisizlik işkencedir.

Ben zayıf ilişkileri esefle karşılarım. Bende daha köklü, daha radikal, daha sağlam, daha derinlikli ve yüzyıllara sığan ilişkiler konusunda arayış var. Bu arayış da ideolojiye, felsefeye ve politikaya, giderek ordu ilişkisine götürüyor. Ordu ilişkisini en sağlam ilişki, ateş ilişkisi durumuna getirdiniz mi, orada doğru varmış olursunuz. Çünkü kişi, bu uğurda hayatını koyuyor. Uğruna hayatını ortaya koyan kişilik sıradan kişilik olamaz, bunun ilişkisi sıradan ilişki olamaz. Bu, kaynağını çok zayıf ve öyle fazla güven vermeyen ilişkisizlik ortamına duyduğum tepkiden alıyor. Eğer kendinizdeki ulusal dağınıklığı ve toplumsal çözülüşü daha iyi anlarsanız, bundan çıkarmanız gereken sonuç, örgüt ilişkilerine ağırlık vermek olmalıdır. Bu konuda sizi değerlendirmek zor değildir. İlişki ve örgüt düzeyiniz derin ve radikal değilse, bu ilkelin

Komünar

tekidir derim. Çünkü birkaç ucuz ilişkiyle tatmin olmuştur. Ulusal düzeyde ilişki ve örgüt aramıyor. Benim için bunun sıradan bir kişi olacağı açıktır. Ordu ve savaş ilişkisine büyük ilgi göstermiyor. Bu iyi bir gerilla, iyi bir komutan olamaz. Çünkü ilişkinin anlamını bilmiyor.

Benim bunda biraz derin olmam, bu kadar açıklayıcı olmam neye bağlıdır? Derin ilişkisizliğe, toplumsal çözümlüğe, ulusal düzeyin aşılmasıyla, yine ailedeki büyük kopuşa tepki duymam neye bağlıdır? Aileden kop-tum, ama daha büyük bir aileye Kürdistan

**Aileden koştum
Ama daha büyük bir aileye
Kürdistan ailesine yol açabildim
Kendi ailemin güçsüzlüğünü
Gördüm, çok erkenden kendi
Ailedeki ilişkilerden ve kendi
Köylümden koştum
Onun yoksulluğunu, onun acısını
Nasıl gidermeye çalışıyorum?
Bunun için büyük Kürdistan
Ailesini insanlığın iyi bir ailesi
Durumuna getirmeye
Çalışıyorum.**

ailesine yol açabildim. Kendi ailemin güçsüzlüğünü gördüm, çok erkenden kendi ailemdeki ilişkilerden ve kendi köylümden koştum. Onun yoksulluğunu, onun acısını nasıl gidermeye çalışıyorum? Bunun için büyük Kürdistan ailesini insanlığın iyi bir ailesi durumuna getirmeye çalışıyorum. Bu, beni bunun büyük örgütü, bağlılığı, partisi, ordusu ve cephesi olmaya; bütün bunlar da beni çaba harcamaya, büyük arayışa ve yoğunlaşmaya götürüyor. Böylece eriyen ve çok zayıf bir Kürt ailesinden büyük Kürdistan ailesine sıçrama gerçekleşiyor.

Oysa sizin kendi basit ailecilüğünüzdeki ısrarınız, büyük Kürdistan ailesine olumsuz

yansıyor. Kendi basit ilişkilerinizde sevgi, tutku ve bağlılıklarınızda ısrar, kendi ahbab çağuşlarınıza, eşinize, dostunuza ve kardeşinize gösterdiğiniz bağlılık, büyük yoldaşlık bağlılığında ve büyük ordu bağının geliştirilmesinde zayıflığa, buna benzer ulusal, sınıfsal ve insani bağlar ve kurumların zayıf ele alınmasına, bunlara zayıf katılımınıza yol açıyor. Çünkü siz eskiyi yaşıyorsunuz. Halen yüreğinizde eski anayı, babayı, aileyi, kardeşi, eşi dostu, kirveyi, akrabayı, gelenekleri yaşıyorsunuz. Kısaca eski kurumların etkisini henüz üzerinizden söküp atamamışsınız. Bunları söküp atmak, yerine dönüşerek güçlünüzü koymak gerçekleşmemiştir. Bu açıdan da uzlaşmacı ve reformistsiniz, orta yolcusunuz. Çünkü radikal bir dönüşümü yapamamış, kendinizde devrimi gerçekleştirememiş, çocukluğunuzdan itibaren bunu yapamamışsınız. PKK'yi de oraya kaynaştırıyorsunuz. Böylece bir baş belası olmaya başlıyorsunuz.

PKK'de kişiliği yeniden çözümlüyoruz. Bize ne orta yolculuk, ne de başka bir şey gerekiyor. Bunun nedenleri nelerdir, sizler bundan ne kadar etkilendiniz? Neredeyse etkilenmeyen bir kişilik yoktur. Bunun sonucunda adam güçlü ordu kurucusu, örgütçü ve güçlü duyguların sahibi olamıyor. Sizin gibi kişiliklerin sayısı çoktur, ama niteliği zayıftır. Bu nasıl aşılabılır? Bu, ana ve aile çözümlenmeleriyle biraz aşılabılır. "Sen kendini çözümlüyor ve bütün ulusa mal ediyorsun" diyeceksiniz. Tabii herkes bunu yapmalı. Kendi gerçeğini çözümlenmeyen ve ulusa mal etmeyen biri kötülük yapmış olur. Kendi gerçeğini, ailesini tanımayan biri iyilik yapmış olamaz. Ben, inkâr edin veya hiç sonuç çıkarmayın demiyorum, tam tersini yapın diyorum. Bu konuda samimi ve tutarlı olun. O zaman doğruya ve güçlü olana ulaşırsınız. Ben anamı böyle ele almakla ve çelişkilerimi açığa çıkarmakla onu inkâr etmedim. Kürdistan anasına ulaşmaya kadar özen gösterdim. O'nu da adını duyulur bir ana haline getirdiğime inanıyorum. Geçen yıl yapılan cenaze törenine Kürdistan'ın hemen her tarafından binleri aşan insan katıldı. Eski ana-oğul ilişkisi içinde kal-

Komünar

mış olsaydım, köyden birkaç yüz kişi gelir, kendisini ya anar ya anmazdı.

Bütün çelişki ve çatışmalarına rağmen, yine de iyi bir ana evladı olmak böyle mümkündür. Yani bir sıçrama yaptık. Bitip tükenmiş bir ana-oğul veya aile ilişkisini bir ülke ilişkisine, yurtseverlik ve ana-toprak ilişkisine götürmek en anlamlısı, en yücesi oluyor. Bir anaya da hakkı aslında böyle veriliyor. Bir kadına nasıl ilgi gösterilebilir? Kadın özgürlük çözümlemesinde gösterdiğimiz tarzda anaya da anlamlı bir karşılık verilebilir.

Küçük hediyeler almaya gerek yoktur; bir kadın özgürlük çözümlemesi bence anaya da gösterilebilecek en büyük saygı oluyor. Ananın etkisi olmasaydı, ben kadınlara böyle yaklaşır mıydım? Bu ilişkilerin benim üzerimdeki dolaylı etkileri, kadınlara dikkat etmeme yol açmıştır. Ana gücü, ananın savaşçılığı, bunun benim üzerimdeki etkisi beni kadın sorununa dikkat etmeye, kadınları inkâr etmemeye, en azından babam veya kapı komşunun erkekleri gibi olmamaya götürmüştür. Bunda da ananın payı olsa gerek diye düşünüyorum. Böyle bir kadının, öyle kolay erkek egemenliğine girmek istemeyen bir kadının etkisi zaten çok somuttur. Bu etkiyi daha sonra nasıl teoriye dönüştürdük? İşte kadın

sorununa ilişkin çözümler! Bunları nasıl özgürlük mücadelesine dönüştürdük?

Kuşkusuz anamı taklit edin demiyorum. Ama anam da o köy koşullarında, o ilkelikte iyi mücadele ediyordu. Genç kızlarımız da mücadele etsinler. Dikkat ederseniz, önce anamla çatışıyorum; aslında onu kolayca benimsemiyorum, ama etkilemesini dolaylı yoldan somut teoriye taşıyorum ve daha sonra bütün kadınlar da savaşılabildiği gibi bir sonuca götürüyorum. Bu da daha üst düzeyde kadın genelinde bir özgürlük olayına taşımada, böyle bağlılık göstermede etkili oluyor. Bu doğru bir etkilene olmalı. Ananız çok isyancıysa, çok bilinçsizse, hatta bu anlamıyla çaresizse, kadın örgütlenmesine özen göstermek şarttır. Anaya bağlı olmak istiyorsanız, ananız gibi bir kadınla yetinmek yerine, ananızın çaresizliğini güçlü kadına dönüştürmelisiniz. O zaman iyi bir evlat olduğunuzu kanıtlamış olursunuz. Teori bu kadar basittir. Onun zayıflıklarını güce, onun isyancılığını planlı bir kadın ordulaşmasına dönüştürebilirsiniz. Yani siz, bir Kürdistan çözümlemesi, bir aile, ana ve kadın çözümlemesi yaptık diyeceksiniz. Bunu herkes yapmalıdır. Yaparsanız kendinizi doğru tanımış olur ve sonucu doğru çıkarırsınız.

Bir ana aynı zamanda toprak anadır, yurtseverliktir, özgürlüktür, kadın özgürlüğüne dönüşümdür. Bunun genelin yerine getirmesi gereken bir durum olduğu oldukça açıktır. Analara layık olma biçimini bir de böyle deniyoruz, en doğrusu da bu oluyor. Çünkü şimdi analar da yaygın bir biçimde mücadeleye katılmıştır. Şu anda çok etkililer ve oldukça doğru bir analık anlayışına ulaşmışlardır.

Anaların hiç gözyaşı dökmeden evlatlarını seve seve savaşa gönderdiklerini, evlatları şahadete ulaştıklarında ise buna zılgıtlarla karşılık verdiklerini çok iyi biliyoruz. Eskiden çocuğunun küçük bir acısının üzerine titreyen kadın, bugün bütün çocuklarını savaşa gönderdiğinde kadınların en cesaretlisi oluyor. Bu da anaların gerçeğine doğru yaklaştığımızı gösteriyor; onların büyük korkusunu ve acısını cesarete ve gerçek bir saygıya dönüş-

Komünar

türdügümüze tanıklık ediyor. Aslında bütün bunlar bizi, analık hukukuna nasıl doğru cevap verilebilir sorusuna götürüyor. Çok teorik de olsa, oldukça siyasal nitelikte de olsa, bu cevap en anlamlı cevaptır.

Anam son nefesini verirken, "Adıma çok hayır yapın, çok dua edin" demiş. Bizim hayrımız ve duamız mücadeledir. **Özellikle şu anda yaşayan analarınıza hayırlı evlat olmanızın yolu, onların da çok istediği daha başarılı bir savaşıdır, anaların hayırduası sizin savaşıdır.** Onların sizden istediği birkaç hediye değildir, zaten artık onu kabul etmezler. Analarınız her gün benden ne istiyorlar? Analarınız bana, "Çocuklarımızı daha iyi savaştır, biz kendilerinin şehit olmalarına karşı değiliz, ama bu kadar kısa süre içinde şehit olmalarına da katlanamıyoruz" diyorlar. "Biz bunları zor yetiştirdik, bunlar güçlü savaşsınlar" diyorlar. Bunlar yakıcı ve doğru taleplerdir. Bu da sizin görevinizdir. Analarınızın yakıcı talebi bu olduğuna göre, uzun vadeli savaşı yapın, yaman militanlar olun. Siz de bağlılık diye bir şey varsa, o zaman bunun gereklerini yerine getirin.

Ana hakkı kolay ödenmez denir. Bizde ana hakkı ancak yaman bir savaşıyla ödenebilir. Onlar bir annenin nasıl çaresiz kaldığını, nasıl hakarete uğradığını çok iyi bilirler. Bugün baskının ve hor görülmenin ne olduğunu bir anadan öğrenin. Yine zorluk, acı ve sıkıntının ne olduğunu analardan dinleyin. Onlar şimdi bizden daha iyi militanlık istiyorlarsa ve eğer bizim de gerçekten buna bir saygımız varsa, o zaman gerekeni yapmak en doğru bağlılık göstergesidir.

Ben yine kendi payıma düşeni biraz yaptım diye düşünüyorum. Fakat sizin de yerine getirmeniz gereken görevleriniz var. Savaşta erkenden ölmeniz ve analarınıza ağıt yaktırmanız doğru militan olduğunuz anlamına gelmez. Kıran kırana ve amansız bir direnme, amansız bir yaşam savaşı içinde olmanız, gerçekten analık hukukuna vereceğiniz en iyi cevaptır. Çünkü onların anısına başka türlü karşılık vermek mümkün değildir.

Anaların çağrısına ki, bunun çok yakıcı olduğunu biliyorum vereceğiniz en iyi cevap, uzun vadeli ve başarılı bir savaşı mümkün kılmaktır. Çünkü anaların hepsi şu anda savaş istiyor. Yürüyüşleriyle de bu açıktır. Kadın şehitlerinde işin bir de bu yönü vardır. Bunu görmemek mümkün değildir. Ayrıca düşman kadınları daha da gaddarca katlediyor. Düşman, kadın ve namus anlayışımızla oynamak istiyor. Yine anaları ürküterek gözyaşına boğmak, korkutmak ve zayıf yanımıza hitap etmek istiyor. Düşmana vereceğimiz cevap da daha yaman ve büyük başarıya yol açan bir savaşı olmalıdır. Kürdistan'daki anaların büyük acılarına, zorluklarına ve yoksulluklarına başka türlü karşılık verilemez. Ben o acıları çok iyi biliyorum. Anaların böyle müthiş acılı ve gözü yaşlı bir yaşamları var. Onların o acılarını ve gözyaşlarını dindirmek sandığınız gibi basit değildir. Ben biraz ona yol açıtsam, sadece görevlerime doğru yaklaştığım içindir. Kadının zayıflığına ve çaresizliğine şimdi biraz özgürlükle cevap veriyorsak, bu, ilkeli yiğitlik anlayışımızın da bir gereğidir. Yoksa ben de analık hukukuna sizler gibi yaklaşabilirdim. Bu belki hoşuma da gidebilirdi, beni fazla zorlamazdı da. Ama bunu fazla onurlu bir yaklaşım olarak değerlendirmek mümkün değildir. Ana gerçeğine hakkını vermek zordur. Ana hakkı ödenmez derler. Ama böyle yapılırsa ana hakkı biraz ödenebilir, ödemek de gerekir.

Ana gerçeğine her zamankinden daha fazla anlam vermeliyiz. Kürdistan'ın kendisini bir ana gerçeği gibi düşünmeliyiz. Kürdistan'ı ana toprak, anayurt gibi görüp değerlendirerek ve özgürleştirerek anlam vermeliyiz. Onun için de anaları biraz daha güçlü kılarak, maddi ve manevi yaşamlarına biraz daha olanak sağlayarak ve günümüzde bunu savaşıyla gerçekleştirerek karşılık vermeliyiz. Ana hakkı kesinlikle inkâr-a gelmez, ana hakkı yerine getirmezlik edilemez. Anaya layık olunmak isteniyorsa, bu, ancak böyle militanlar haline gelmekle mümkündür.

11 Nisan 1994

KÜRT HALKININ ACILARINDAN SÜZÜLMÜŞ ULUSAL KONFERANS BİLİNCİ YOZLAŞTIRILMAMALIDIR

Mustafa KARASU

Sikes Picot mutabakatıyla başlayan ve daha sonra birçok anlaşmayla 21. yüzyılda Ortadoğu'nun siyasi haritası çizilirken, Kürtler dört devletin egemenliği altında bırakılmıştır. 21. yüzyıl boyunca Kürtler bu egemenlikler altında siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel baskıyla yok edilmeye çalışılmıştır. Dünyanın başka hiçbir yerinde görülmeyen inkar ve imha politikası, insanlığı yaratan coğrafyanın en eski halkı olan Kürtleri yok etmeye yönelmiştir. Buna karşı Kürtler birçok direniş, isyan gerçekleştirmiştir. Ancak inkarcı sömürgeci güçler özellikle de batıdan gelen milliyetçi ideolojinin etkisiyle Kürt halkına, amiyane deyimle kan kusturmuşlardır. Bu isyanlar zorla bastırılmıştır. Ancak insanlık tarihinin en eski halkı ve en güzel değerlere sahip olan Kürtler ve Kürdistanlılar bu baskılara boyun eğmemiş, her fırsatta, imkan buldukça direnişlerini geliştirmeye çalışmışlardır. Özellikle son 50 yılda Kürtler büyük mücadelelerle ve büyük bedeller ödeyerek Kürdistan'ın tüm parçalarında önemli düzeyde ulusal demokratik bilince ulaşmışlardır. Ulusal demokratik özgürlüklerini isteyen bu siyasal mücadele sonucu Kürt halkında özgürlükçü demokratik bilinç önemli oranda gelişmiştir. Bu açıdan özellikle de 20. yüzyılın son çeyreği ve 21. yüzyılın ilk on yılı bu yönlü mücadelelerle geçmiştir. Bunun sonucu Kürdistan halkının özgürlük bilinci de, örgütlenme düzeyi de geçen yüzyıla oranla önemli düzeye ulaşmıştır. Kürtlerin özgürlük ve demokrasi mücadelesi verdiği böyle bir süreçte dünya dengelerinde yaşanan önemli gelişmeler ve bunun Ortadoğu'ya yansımaları da Kürtler açısından yeni bir siyasal duruma çıkarmıştır.

20. yüzyılın iki kutba dayanan siyasal statükonun yıkıldığı süreçte ve yeni denge-

lerin oluşturulması için uluslararası ve bölge güçlerinin mücadeleye girdiği yeni döneme, Kürtler de önemli bir güç olarak girmişlerdi. Ortadoğu'daki statüko 20. yüzyıl gerçekliklerine göre kurulmuştu. 21. yüzyıla gelindiğinde, 20. yüzyılın siyasal statüsü hem uluslararası güçler açısından, hem bölgenin ezilen halkları açısından, belki en fazla da Kürtler açısından artık kabul edilemez durumdaydı. 20. yüzyılın sonlarında eski statükoların çatladığı, 21. yüzyılın başlarında giderek yıkıldığı ve yeni statükoların kurulmak istendiği bir süreçte, Kürtler de kendi siyasal konumlarını geliştirip özgür ve demokratik bir yaşam istemektedirler. Durumlarının 21. yüzyılın başlarındaki gibi olmaması açısından yeni siyasal dengeler oluşurken örgütlülükleri ve mücadeleleriyle yeni Ortadoğu dengeleri içinde yer almak istemektedirler. Ancak bunun yanında bölgesel inkarcı, sömürgeci güçler Kürtlerin siyasal bir güç olmalarına, kendi siyasi iradeleriyle özgür ve demokratik yaşam kurmalarına karşı bir direnç gösterirken, bölge üzerinde etkinlik kurmak isteyen uluslararası güçler çok pragmatik bir yaklaşımla siyasi ve

Komünar

ekonomik çıkarları gereği Kürtlerden çok, bölge ülkelerini dikkate alan bir siyasal yaklaşım içerisinde bulunmaktadırlar.

ABD'nin Irak'a müdahale etmesiyle birlikte Kürt siyasi güçleri belirli bir siyasal etkinlik kazanmış, Irak siyasi dengeleri içinde etkili bir pozisyona gelmişlerdi. Ancak ABD'nin müdahaledeki başarısızlığı ve bölgedeki statükocu güçlerin birleşerek kendilerini etkin kılmak istemeleri karşısında ABD bölgedeki etkinliğini korumak ve kendisi açısından ortaya çıkan tehlikeleri statükocu güçlerle belirli bir uzlaşma yaratarak aşmak isteyince, Kürtlerin yalnız Irak'taki değil, tüm bölgedeki pozisyonlarını geriletmeye yol açacak bir siyasal durum ortaya çıkmıştır. Bu süreç hala devam etmektedir. Irak merkezi hükümeti Güney Kürdistan federasyonunun siyasal etkisini sınırlandırmak için büyük bir çaba göstermektedir. Irak merkezi hükümeti bu çabasında İran başta olmak üzere Türkiye ve Arap ülkelerinin desteğini almaktadır. Nitekim bunun sonucu Kerkük referandumu ertelenmiş, Kürdistan federasyonunun siyasi otoritesini sınırlandırma çabaları artmıştır. Bu yönde belirli sonuçlar da almışlardır. Öyle ki daha dün kadar Kerkük'ü kutsallık düzeyinde ele alan siyasi partiler, bugün neredeyse Kerkük'ün elden çıkmasının ya da Kerkük üzerindeki inisiyatiflerini kaybetmelerinin siyasi gerekçelerini yaratmaya çalışıyorlar. Bu durum Ortadoğu'da ortaya çıkan yeni siyasal dengeler çerçevesinde Güney Kürdistanlı Kürtlerin etkisini sınırlandırma çabalarıyla açıklanabilir. Daha doğrusu Güney Kürdistan'daki siyasal partilerin, Kürdistan federe hükümetinin izlediği yanlış politikaların sonucu pozisyonlarının zayıflaması durumu ortaya çıkmıştır. Kerkük'teki referandumun gerçekleşmesi, Kürt federasyonunun Kerkük'teki siyasi etkisinin artması bütün Kürdistanlıların güç birliğine, siyasal birliğine ve bu temelde Kürdistan halkını örgütleyerek siyasi gücünü arttırıp bunu hem bölge ülkelerine hem de bölgede etkili olmak isteyen uluslararası güçlere dayatmasıyla mümkündür. Bu yol yerine, kendini uluslararası güçlerin insafına terk eden bir

politika izlediklerinden, uluslararası güçlerin çıkarları gereği politikaları değişince, Güney Kürdistan federe hükümetiyle KDP ve YNK'nin Kerkük sorununda ayakları havada kalmıştır. Kürdistan halkının birliğini ve gücünü esas almadıklarından Kerkük davasını savunmada zayıf kalmışlardır. O kadar zayıf kalmışlardır ki, artık Kerkük davasını savunma konusunda yeni politikalar üretme, yeni taktikler geliştirme, bütün Kürdistan parçalarındaki Kürdistan halkının gücünü arkasına alarak Kerkük konusunda ağırlığını arttırma yerine, Kerkük'teki siyasi etkinliğinin zayıflamasının teorisini yapma biçiminde bir acizlik içine girmişlerdir. Kerkük politikasındaki zayıflık Kürtlerin bundan sonra nasıl politika izlemeleri gerektiğini de açıkça ortaya koymaktadır.

Kerkük durumunda ortaya çıktığı gibi dünyanın ve bölgenin siyasal durumu Kürtler için önemli siyasal imkanlar sunmakla birlikte, büyük tehlikeleri de bağrında taşımaktadır. Özellikle Kürtler üzerinde inkarcı sömürgeci egemenlik anlamına gelen 20. yüzyıl statükosunun dağılması, Kürtlerin kendilerini özgürleştirerek Ortadoğu siyasi dengeleri içinde yer alma imkanını ortaya çıkarmıştır. Eğer Kürtler statükonun dağıldığı bu süreçte güçlerini birleştirir ve iyi mücadele eder, doğru politika izlerlerse, kurulmak istenen yeni siyasal dengeler yerine oturmadan önce, kendi pozisyonlarını güçlendirerek 21. yüzyıl açısından daha özgür ve demokratik yaşamı kuracakları bir siyasal denge ve statükonun içinde yer alacaklardır. Kürt halkının on yıllardır verdiği özgürlük ve demokrasi mücadelesi ve ortaya çıkardığı ulusal bilinç ve örgütlülük düzeyleri, siyasal tecrübeleri, diplomatik deneyimleri Kürtlerin bu süreçte kazançlı çıkması açısından birçok imkan ortaya çıkarmakta, birçok fırsat sunmaktadır. Ancak Kürtler üzerinde egemenlik kuran bölgesel güçlerin de bu gerçeği gördüğünü bilmek gerekir. Onlar da eski statükoların dağıldığı ve yeni statükoların kurulma sürecinde Kürtlerin özgür ve demokratik olmaması, kendi egemenlikleri altından çıkmaması için büyük çaba göstermek-

Komünar

tedirler. Onlar ulus-devletçi, şoven, milliyetçi anlayışlarla kendi siyasi sınırları içindeki Kürtler üzerinde sömürgeciliklerini sürdürmek istemektedirler. Bu siyasal sömürgecilik altındaki inkarcı politikalarıyla Kürtleri zaman içinde yok etmeyi planlamaktadırlar. Yeni imkan ve fırsatların doğduğu bu süreçte, Kürtlerin bu durumdan yararlanmasını engellemek için kendi aralarındaki işbirliğini arttırmışlardır. Türkiye, İran ve Suriye Kürtlerin bu konjoktürel durumdan yararlanarak çıkmalarını engellemek için ittifak içinde hareket etmektedirler. Kürtlere karşı politikada ortak tutum takınmıyorlar. Kürtlerin ulusal demokratik özgürlüklerini engellemek, temel haklarını vermemek için güçlerini birleştiriyorlar. Bu politikaya dolaylı yoldan Irak merkezi hükümeti de dahildir. Irak merkezi hükümeti ABD'nin hakimiyeti ve işgali altındaki bir ülke olması nedeniyle anti-Kürt ittifakına açık bir biçimde katılmamaktadır. Ancak dolaylı yoldan ve gizli görüşmelerle anti-Kürt ittifakına katılmış bulunmaktadır. Hem Güney Kürdistan federasyonunun ve siyasi partilerinin, hem de dünyadaki bütün Kürtlerin bu gerçeği görerek hareket etmesi gerekir. Bu bilinmeden doğru politikalar üretmek, tehlikeleri ortadan kaldırmak mümkün değildir.

Gelişmeler göstermiştir ki, sadece dış güçlere dayanarak yapılan politikalar her an Kürtlerin aleyhine dönebilir. Tabii ki Kürtler diplomasi de yapmalıdır. Dış dengeleri, dünya ve Ortadoğu dengelerini dikkate alarak diplomatik yaklaşım göstererek politik stratejiler ve taktikleri izlemeli, çeşitli güçlerle taktik görüşmeler yapmalıdır. Çok yönlü, zengin yaklaşım, taktik ve uygulamalarla bu süreçte cevap vermelidirler. Bu ne kadar doğruysa, dış güçlere dayanmak, onların verdikleri sözlerle itibar etmek de, bir o kadar yanlıştır. Eğer örgütlü olur ve kendi güçlerini birleştirirlerse, o zaman bu tür dış ilişkilerden, dengelerden, uluslararası durumdan ve siyasi çelişkilerden yararlanabilirler. Ama kendileri birlik olarak güçlü bir hale gelmezlerse ne dünya dengelerinden, ne bölge dengelerinden, ne de dünyanın ve bölgenin bugünkü siyasi durumunun

tanıdığı imkan ve fırsatlardan yararlanabilirler. Yani sadece dış güçlere dayanarak mevcut siyasi durumdan yararlanmak, açığa çıkan imkanları ve fırsatları sonuca götürmek mümkün değildir. Kerkük'te geline düzey bu gerçeği açıkça herkese göstermiştir.

Şu andaki Ortadoğu'nun siyasi durumu Kürtlerin birlik olmasını, ortak bir ulusal politika ve ilkeler belirlemelerini, mücadelelerini böyle bir güç birliği ve dayanışma içinde yürütmelerini gerektirmektedir. Eğer Türkiye, İran, Suriye ve Irak ortak davranarak Kürtlerin özgürlük ve demokrasilerinin önüne geçmek istiyorlarsa, Kürtlerin de, önlerine gelen bu önemli fırsatları engellemeye, özgürlük ve demokrasi özlemlerini ezmeye, buna imkanları ve güçleri yetmiyorsa sınırlama politikaları gösterenlere karşı ulusal birlik ve bu birliğin getirdiği güçle ortak bir ulusal politika içinde olmaları gerekmektedir. Hatta Türkiye'den, İran'dan, Irak'tan, Suriye'den daha fazla varlığı tehdit altında olan ve ezilen bir topluluk olarak Kürtlerin kendi arasında birlik kurmaları, bu birlikten çıkaracakları güçle siyasal dengelerden yararlanmaları zorunlu hale gelmiştir. Bu açıdan eskiden beri Kürt siyasi kamuoyunda dillendirilen, ama son yıllarda özellikle de PKK tarafından gündeme getirilen, Kongra-Gel Genel Kurulları'nda kararlaştırılan ulusal konferans konusunun doğru biçimde gündemleştirilmesi gerekmektedir. Kürdistan Özgürlük Hareketi dünya ve bölgedeki siyasi durumun gereği ve Kürt halkının onlarca yıldır verdiği mücadelenin sonucu ortaya çıkardığı örgütlülük düzeyi nedeniyle böyle bir konferansın toplanmasının önemini her zaman vurgulamıştır. İnkarcı sömürgeci güçlerin Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesinin geldiği düzeyi engellemek, 20. yüzyılda olduğu gibi Kürt halkını kendi egemenlikleri altında tutmak için uyguladıkları politikalarına karşı bir ulusal konferansın acil hale geldiğini her fırsatta kamuoyuna duyurmuşlardı. Özcesi hem uluslararası, hem bölgesel, hem de Kürtlerin yaşadıkları gelişme düzeyi böyle bir ulusal konferansı gerekli kılmaktadır. Dünyada hiçbir

Komünar

halkın, hiçbir topluluğun ihtiyaç duymadığı düzeyde bir Kürt Ulusal Konferansı'na ihtiyaç vardır. Bu konferans Kürtlerin geleceklerini belirlemede, özgür ve demokratik yaşamlarını ortaya çıkarmada belirleyici bir önem kazanmıştır. Gelinen aşamada bir Kürt Ulusal Konferansı'nın gerekli olup olmadığını tartışmak bir yana, bu kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Kesinlikle böyle bir konferansa ihtiyaç vardır.

Tarihte olduğu gibi bugün de inkarcı sömürgeci güçler Kürtleri birbirlerine karşı kışkırtarak, bölüp parçalayarak bölgedeki etkinliklerini sürdürmek istemeleri göz önüne getirildiğinde, böyle bir konferansın ihtiyacı daha iyi anlaşılacaktır. Eğer inkarcı sömürgeci güçler Kürtler üzerindeki egemenliklerini Kürtleri parçalanmaya ve birbirine düşürmeye dayandırıyorlarsa, böyle bir politikayı dün olduğu gibi bugün de izliyorlarsa, o zaman Kürtlerin de inkarcı sömürgeci güçlerin oynadığı tehlikeli ve kirli oyunları boşa çıkarmaları, hem inkarcı sömürgeci güçlerin, hem de bölgede etkili olmak isteyen uluslararası siyasi güçlerin karşısına birlik olarak çıkmaları açısından bir ulusal konferans bugün gerçekten çok zorunlu bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyaç kendisini çok yakıcı bir biçimde hissettirmektedir. Belki de inkarcı sömürgecilerin Kürt halkını yok etme iradesi böyle bir konferansla kırılabilir. Hala Kürt sorununun çözümsüzlüğünde ısrar eden bölge ülkelerinin bu gerici iradesini böyle bir ulusal konferans kırabilir. Eğer gerçekten doğru bir kararlaşma temelinde bir ulusal konferans toplanır, doğru ilkeler tespit eder ve bu ilkelerin arkasında olursa, her parçadaki Kürt siyasi güçleri bu ulusal birlikten, konferanstan güç alırlarsa, o zaman Kürtlerin temel haklarını yok sayan ve kabul etmemekte ısrar eden güçlerin siyasi iradesi kırılacak, çözümsüzlükte ısrar politikaları son bulacak ve Kürt sorununu demokratik siyasal temelde çözmek zorunda kalacaklardır. Kürt ulusal konferansı, bölge ülkelerini demokratik, siyasi çözüme zorlayan bir işlev görmesi açısından da gereklidir. Böyle bir konferans sadece her parçadaki Kürtleri değil, bir bütün olarak Kürdistan

halkını büyük bir güç haline getirecektir. Hiçbir Kürt, hiçbir Kürt örgütü içeriği ve amaçları böyle olan bir ulusal konferansın gerekli olmadığını söyleyemez. İçeriği ve amaçları böyle olan bir siyasi konferansı bırakalım Kürt örgütleri, sıradan bir Kürt insanı bile gerekli görmektedir.

Kürdistan halkının tarih boyunca yaşadığı acılar, Kürdistan üzerinde uygulanan politikalar, bırakalım öncü siyasal güçler açısından, Kürt halkı açısından bile bir ulusal konferansın ve bu temelde bir ulusal birliğin gerekli olduğu bilincini geliştirmiştir. Eğer bugün Kürt halkı birliğinden söz ediyor, birliğin çok istiyorsa, yine Kürtler arası bir kavga-dan, çatışmadan kaygı duyuyorsa, bu Kürdistan halkının tarih içinde oluşmuş kolektif inancındandır, kolektif bilinci ve hafızasındandır. Bu hafıza ve bilinç bugün gerçekten de Kürtler arasında ortak bir eğilim haline gelmiştir. Bugün Kürtlerin içinde en değerli olan bilinç de, bu yönde olan bilinçtir. Geçmişteki acıların anlamlı kılınması ve bu acılardan bir sonuç çıkarılması gerekiyorsa, buna verilecek tek cevap; Kürtlerin birliklerini güçlendirecek, bütün Kürdistanlıların çıkarlarını gözeticek, inkarcı sömürgeci güçlerin oyunlarını boşa çıkaracak ve bütün örgütlerin bağlı kalacakları ilkeler manzumesi ve ulusal demokratik politikayı ortaya çıkaracak bir ulusal konferansı gerçekleştirmektir. Halkımızın özlemleri ve özgür ve demokratik geleceği açısından konferansın böyle bir amacı olmasını söylemeye bile gerek yoktur.

Kürdistan halkı açısından bir Kürt ulusal konferansı böyle bir mana taşıırken, kutsallık düzeyinde bir değer ifade ederken, son zamanlarda konferansın içeriği ve anlamı konusunda ortaya atılan düşünceler ve yapılan açıklamalar konferansın kutsallık taşıyan anlamına gölge düşürmüştür. Yapılan açıklamalar Kürtleri özgürlüğe götürecektir bir içerik taşıyan kavramı, aracı, kurumlaşmayı yozlaştırması, anlamsızlaştırması, hatta kuşkulu hale getirmesi itibarıyla Kürdistan tarihine, halkına, bugünkü ihtiyaç ve görevlere karşı yapılan ihanet anlamına gelmektedir. Niyet ne olursa

Komünar

olsun, ulusal konferans bilincinin, beklentisinin, algılamasının o kutsallık düzeyinden, içeriğinden boşaltılarak bugün Türkiye'de tartışılan, Talabani ve bazı çevrelerin dile getirdiği biçimiyle Kürtlerin birliğini pekiştiren değil de parçalayan, Kürdistan parçalarındaki çözümü besleyen değil de tıkanmasına neden olan bir anlayışla, içerikle ele alınması, değerlendirilmesi ve gündeme getirilmesi büyük bir talihsizlik olmuştur. Kürtlerin on yıllarca değer verdiği, çok anlam yüklediği bir kurumun, ulusal konferansın amacından saptırılmış bir biçimde gündeme getirilmesi, bu içerikte dillendirilmesi gerçekten de büyük bir sorumsuzluktur. Kürt halkı açısından çok değerli olan birlik fikrine vurulmuş bir darbedir. Bu tür tutumlar, inkarcı sömürgeciliğin Kürtlerin duygularını, düşüncelerini parçalamasına karşı, Kürdistan halkının on yıllardır bütün parçalarda verdiği ulusal demokratik mücadeleyle duygularını, amaçlarını birleştiren, bu yönlü bir ortak ulusal duygu oluşturan emeklerine de, ödediği ağır bedellere de saygısızlıktır. Ortaya çıkan bu büyük birlik düşüncesini, inkarcı sömürgeci güçlerin oyunlarını boşa çıkarma bilincini yeniden muğlaklaştıran, büyük acıların sonucu ortaya çıkan bilinci, yaşanan büyük acıların hafızasını ortadan kaldıran, çarpıtıcı bir tutum gösterilmesi kabul edilemez. Bunu ister bir parti, ister bir lider söylesin, kabul etmek mümkün değildir. Çünkü bir liderin ya da bir Kürt partisinin Kürtler arası ilişkiden söz ederken dikkatli olması, Kürtlerin birliğine zarar verecek, Kürtleri karşı karşıya getirecek tutumlarından uzak durması gerekir. Özellikle bu kadar değerli imkan ve fırsatların ortaya çıktığı, birleşerek, ortak duygu ve tutumla bu fırsatlardan yararlanılması gereken bir süreçte ulusal konferans algılamasının, duygusunun, bilincinin bu biçimde sabote edilmesi anlaşılır bir durum değildir.

Bu tür tutumlar hiçbir politikayla ya da dışa verilen bir mesaj gibi gösterilip hafifletilemez. Kaldı ki söylenenler öyle dışa verilen mesaj, bu yönlü bir politika da değildir. Geçen süreçte, böyle bir toplantıyla Kürdistan Öz-

gürlük Hareketi'nin tasfiye edilmesi ya da tasfiye edilmesini getirecek bir sürecin dayatılmasının kararlaştırılacağı açığa çıkmıştır. Eğer Abant toplantısı Hewler'de yapılmışsa, bu toplantının açılış konuşmasını yapan şahıs bunu açıkça dillendirmişse, o zaman bu tartışmaların ve değerlendirmelerin üzerinde ciddi durulması gerekir. Türkiye'nin dayatması ve ABD'nin isteği doğrultusunda Kürt Özgürlük Hareketi'nin tasfiye edilesi ya da etkisizleştirilmesi konusunda bir politika izlendiği anlaşılıyor. Uzun süreden beridir Irak-Türkiye ekseninde bir ilişkinin kurulması ve Güney Kürdistan federasyonunun da buna dahil edilmesi çalışması yapılmaktadır. Böyle bir eksenin kuruluşunu zorlaştıran Kürt Özgürlük Hareketi'nin dağıtılması hedeflenmektedir. Bu tasfiye karşılığında da Türkiye Güney Kürdistan federasyonunu tanıyacaktı. Bu tanıma Kerkük'ün Kürdistan federasyonunun dışında tutulduğu, kanadı kolu kırılmış kuşa çevrilmiş, bütün parçalardaki Kürdistan'ın desteğinden mahrum edilmiş, Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin bastırıldığı koşullarda bir tanımadır. Böyle bir federasyonun güçsüz bir federasyon olacağı da açıktır. Bu konuda Türkiye, İran ve Suriye anlaşmışlardır. Hatta sadece Türkiye-ABD değil, İran ve Suriye de Güneyli güçlere "siz PKK'yi tasfiye ederseniz, ondan uzak durursanız biz de sizi tanırız" demişlerdir. Böyle koşullu bir tanımın ya da bu politikanın Güney Kürdistan federasyonunu daha sonraki aşamada tasfiye etmenin politikası olduğu da açıktır. Bunu anlamak için büyük bir siyasetçi olmaya gerek yoktur; Türkiye'nin, İran'ın, Arap ülkelerinin Kürtlere yönelik yaklaşımını bilen sıradan bir Kürt bile bu gerçeği rahatlıkla görebilir.

İnkarcı sömürgeciler ve ABD Güneyli güçlerin böyle bir konferans toplamasını, PKK hakkında karar alıp üzerinde baskı kurarak silahsızlandırmasını istemektedir. Eğer böyle yaparsan hem seni kolu kanadı kırılmış, kuşa çevrilmiş halini tanırız, hem de Türkiye'ye bazı adımlar attırırız demişlerdir. Nitekim Kürdistan halkının demokratik siyasal iradesini tanıma, Kürtlerin temel demokratik hakla-

Komünar

rını kabul etme temelinde değil, Kürdistan halkının özgürlük mücadelesini tasfiye planına meşruiyet kazandırmak için TRT 6 Kürtçe yayına başlamış, Kürdoloji bölümlerinin kurulacağı söylenmiştir. İleride belki seçmeli ders gibi bazı adımlar da atarız diyerek, Güney Kürdistanlı güçleri PKK'nin tasfiyesi konusunda ikna etmişlerdir. Talabani'nin ve KDP'nin sözcüsünün Türkiye'de söylediği sözlerle, bırakalım şoven Türk yazarlarının, kimi işbirlikçi Kürtlerin, hatta yurtsever demokrat olduğunu söyleyen bazı Kürt aydınlarının bile, PKK'nin tasfiyesi için bir süreç başlatılmıştır demeleri, öngörülen konferansın neyin meşruiyetini sağlamak, hangi politikanın temeli haline getirilmek istenildiğini açıkça ortaya koymaktadır. ABD'liler ve Avrupalılar Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye etme konusunda yaptıkları kirli ittifakı ve Kürtlere karşı işlenecek suçları böyle bir konferansla Güney Kürdistan federasyonu üzerine yıkmak istemektedirler. Güney Kürdistan federasyonu ve yetkilileri bunu ne kadar görüyor ya da görmüyor bilemeyiz, ama uluslararası ve bölge güçleri Kürdistan halkına karşı işlenecek bu büyük suçun sorumluluğunu, yükünü Güney Kürdistanlı yetkililerin üzerine yükleyerek tarihsel sorumluluktan kurtulmaya çalışmaktadırlar.

Bu güçler toplanması öngörülen konferansta aldıracakları kararlarla neyin tarihsel sorumluluğundan kaçmaya çalışmaktadırlar? Tabii ki Kürt soykırımının tarihsel sorumluluğundan kurtulmaya çalışmaktadırlar. Çünkü Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin bastırılması, giderek Ortadoğu'da Kürtlerin varlığının bitirilmesiyle sonuçlanacaktır. Tarihe bu soykırımın sorumlusu olarak bu konferansı toplayıp Kürdistan Özgürlük Hareketi'ni bastırma kararı alan ve uygulamaya koyanın Kürt örgütleri olduğunu yazdırmak istemektedirler. Yani Kürtler kendi kendilerine soykırım yapmış bir halk haline getirilecektir. Kürtler kaybetmişlerse, kendi politikalarından dolayı kaybetmişlerdir biçiminde bir yargıyı tarihe geçirmek için böyle bir komployu Güneyli güçlerin üzerine yüklemeye çalışmaktadırlar.

Ulusal konferans gerçeğinin arkasındaki uğursuz, gizli plan ve hesap budur. Güney Kürdistan federasyonu yetkilileri ya da partilerin yetkilileri böyle bir tarihsel suça ortak olacaklar mı, olmayacaklar mı? Bazılarının niye elimizi yakalım, maşayla bu işi hallederiz politikalarına alet olacaklar mı olmayacaklar mı? Daha sonra kendilerinin de yok olmasıyla sonuçlanan inkarcı sömürgeci güçlerin inkarcı soykırımcı politikalarının önünü açan, engelleri ortadan kaldıran, bu uğursuz amaçlara Güney Kürdistanlı yetkililer ortak olacaklar mı, olmayacaklar mı? Bunları yakında göreceğiz.

Anlaşıyor ki bu konferans aslında geçen yıl toplanacaktı. Zaten geçen yıl toplanacağı konusunda da bazı duyumlar almıştık. Özellikle de 5 Kasım'da Erdoğan-Bush görüşmesinin yapılması, PKK'nin sadece Türkiye'nin ve ABD'nin değil, Irak'ın da düşmanı ilan edilmesi böyle bir konferansla tamamlanacaktı. Eğer PKK hava saldırıları ve kara operasyonlarıyla zayıflatılsaydı, bu konferans 2008 yılı içinde toplanacaktı. Yıpratılan, zayıflatılan PKK'ye son darbe bu konferansla vurularak, teslim alınıp silahsızlandırılarak inkarcı sömürgeci güçlerin ve Kürt karşıtı tüm güçlerin önündeki engel olmaktan çıkarılacaktı. Ancak Zap direnişi, serhıldanlar ve PKK'nin yalnız askeri değil, ideolojik ve örgütsel anlamda kendisini toparlaması böyle bir konferansın 2008 yılı içinde yapılmasının koşullarını ortadan kaldırmıştır. Anlaşıyor ki geçen yılın sonbahar ve kışında boşa çıkarılan bu politikalar sonucunda konferansın yapılması 2009'a bırakılmıştır.

Türkiye'nin TRT 6'da yayına başlaması, işbirlikçi Kürtleri kullanması, dış güçlerin desteğini alarak PKK'yi kuşatması, arkasından da yapılacak belediye seçimlerinde Kürdistan Özgürlük Hareketi'ne bağlı tabanın daraltılıp zayıflatılarak PKK'nin marjinal hale getirmek istediği açığa çıkmıştır. Böylece PKK Kürtleri temsil etmeyen bir hareketten denilerek, 29 Mart seçimlerinden sonra toplanacak konferansta PKK'yi silahsızlandırma kararı alınacak ve bölgedeki güçler adına on

Komünar

yıllardır zorlu bir özgürlük mücadelesi veren böyle büyük bir harekete son verilecekmiş. Anlaşıyor ki böyle bir tasfiye planı yapılmış. Bu planı dayatan Türkiye'dir, İran'dır, Irak'tır. Hem bu dayatmanın hem de ABD'nin isteği sonucu Güneyli güçlere bir konferans yaptırıp böyle bir karar alınması istenilmiştir. Böyle bir karara hangi tartışma ve pazarlıklar sonucu varıldığının tüm detaylarını bilmesek de, gelinen aşamada yapılmak istenen konferansın içeriğine, yapılış tarzına ve daha başlamadan söylenen sonuçlara bakıldığında, konferansın böyle bir çerçevede ele alındığı, böyle bir rol verilmesi istendiği anlaşılmaktadır.

Düşünülen konferans Kürt halkının ve kamuoyunun yıllardır olmasını özlediği ulusal konferans olsaydı, Kürtlerin birliğini gerçekleştirecek, ulusal demokratik sorunlarını çözmeyi hedefleyecek, özgürlük ve demokrasi için tehlike olan olguları göğüsleyecek bir konferans biçiminde ele alınmış olsaydı, tabii ki onun hazırlığı da, söylemi ve tartışması da farklı biçimde ortaya çıkardı. Dikkat edilirse Kürtlerle ilgili bir konferansı en fazla tartışan, PKK'nin öncülük ettiği Kürdistan Özgürlük Hareketi'ni ezmek isteyen Türkiye'dir. Kürt sorununu ilgilendiren çok temel bir konuda, Kürtlerin çok önem verdiği bir olguda, bir toplantı konusunda en fazla konuşan Türkiye siyasetçileri ve yazarlarıdır. Bu konuşanların da, PKK'nin tasfiye edilmesini arzulayan ve bu temelde yazan ve çizenler olduğu bilinmektedir. PKK'ye düşman olan bu çevreler, Kürdistan halkını PKK'ye karşı kışkırtmak için her türlü çirkin yolu denemektedirler. Başlı başına bu durum bile düşünülen konferans üzerinde kuşku uyandırmaktadır. Siyasetten biraz anlayan, ulusal konferansın amacının ne olduğunu biraz bilen her birey, bir konferansın nasıl yapılacağına basit ve bazı temel noktalarını rahatlıkla ortaya koyabilir. Şayet bir konferans yapılacaksa, her şeyden önce, o konferansın muhataplarının dikkate alınması gerekir. Hazırlıklarının, konferansa katılanlarla birlikte yapılması gerekir.

Talabani ve bazı çevreler, 'konferans PKK'yi tasfiye edecek kararlar alacak' diyor-

lar. Kararlar PKK hakkında alınmıyor, ama konferansın esas bileşenlerinden olması gereken PKK'ye hiçbir şey sorulmuyor. Hazırlığını nasıl yapalım, kimler katılsın, gündemleri ne olsun? diye PKK'ye sorulmuyor. Dünya da, bölge ülkeleri de, Kürtler de biliyor ki, şu anda Kürdistan'daki en büyük ve örgütlü güç PKK'dir. Bugün Kürdistan'ın bütün parça-

**Konferansın esas
Bileşenlerinden olması gereken
PKK'ye hiçbir şey sorulmuyor
Hazırlığını nasıl yapalım
Kimler katılsın
Gündemleri ne olsun? diye
PKK'ye sorulmuyor
Dünya da, bölge ülkeleri de,
Kürtler de biliyor ki
Şu anda Kürdistan'daki en
Büyük ve örgütlü güç PKK'dir.**

larında, Avrupa'da, dünyada siyasi etkisi olan, örgütlü gücü olan ve en geniş tabana sahip olan Kürt hareketi PKK'dir. Objektif yaklaşan herkes bunu rahatlıkla söyleyebilir. Ne var ki, ulusal konferans tartışması yapılıyor, ama bu konuda PKK ile hiçbir tartışma yapılmıyor. Hazırlığını nasıl yapacağız, kimler katılsın kimler katılmasın, sorulmuyor bile. Halbuki, ilk önce konferansın hazırlığının doğru yapılması lazım. Eğer bir ulusal konferans doğru yapılacaksa, doğru karar alacaksa, doğru sonuçlar olacaksa, ilk önce onun hazırlığının doğru yapılması gerekir. Herkes de bilir ki, bırakalım bir ulusal konferansı, önemli bir siyasi toplantıyı, en sıradan bir toplantının bile doğru sonuç alması, doğru karara ulaşması ve etkili uygulamaya geçilmesi için hazırlığının da çok iyi yapılması gerekir. Hazırlık sırasında doğru tartışmaların yapılması gerekiyor. Bunlar olmadan, hazırlığı güçlü yapılmadan nasıl doğru bir konferans yapılabilir, doğru kararlar alınabilir?

Komünar

Bir ulusal konferans toplanmak isteniyorsa, gerçekten ulusal konferansın amacına, içeriğine ve hedeflerine uygun bir niyet varsa, o zaman hazırlığının da aynı ciddiyetle ele alınması, PKK'nin de içinde olduğu bir kurul-la yapılması gerekir. Birçok kesim, 'PKK'nin içinde olmadığı bir konferans, Kürt konferansı olamaz' diyor. Bu belirleme doğrudur. Kimler, nasıl katılacak? Katılımcılar nasıl gelecek? Konferans hangi zamanda yapılacak? Hangi temel gündemler tartışacak? Hangi ihtiyaca uygun kararlar alınacak? Bunlar tartışılmadan PKK'ye, DTP'ye, KNK'ye 'bir konferans topladım, gel katıl demek' kabul edilir bir durum değildir. Böyle bir konferans düşünmek, böyle bir konferans toplamak, bir konferansa böyle yaklaşmak ya da böyle çağırarak anlaşılır bir durum değildir. 'Ortada böyle bir konferans yok, hazırlığı yok, olup olmayacağı bile belli değil, neden bu kadar değerlendirme yapılıyor, neden bu kadar eleştiriliyor' biçiminde bir karşılık da verilebilir. Ancak böyle bir karşılık gerçekten de tatmin edici bir cevap olmaz, değerlendirme olmaz. Türkiye'de ve dünyada birçok kesim tartışır, işbirlikçi Kürtler bu konuda konuşursa, tabii ki konu Kürt halkının gündemine düşmüş olur. Talabani İstanbul'da değerlendirecek, Bağdat'ta değerlendirecek, Türkiye Başbakanı ve Dışişleri Bakanı değerlendirecek, ama Kürt konferansına hazırlık yaptıkları söylenenler hiç sesini çıkarmayacak, ondan sonra da kalkıp 'daha böyle bir toplantı yok, niye bu kadar değerlendirme yapılıyor' denilecek. Bu, gerçekten de kabul edilemez. Böyle bir sözle bu durum geçiştirilemez.

Ali Babacan'ın çok açık sözleri var. Babacan; "konferans toplanıp PKK'yi silahsızlandıracaksa, PKK'yi silahsızlandırma kararı alacaksa, biz bu toplantıyı destekleriz" demektedir. Celal Talabani'nin konferans toplanacak, PKK hakkında karar alacak dediği bir süreçte, Ali Babacan da Talabani'nin belirttiği biçimde düşünceler ortaya koymaktadır. Tabii ki bu demeçler ciddiye alınacaktır. Herhalde İran da gizli biçimde Ali Babacan'ın söylediklerini dayatıyordu. Kürdistan üze-

rinde egemenlik kuran ülkelerin KDP, YNK ve Güney federasyonuna dayattığı; 'PKK'yi etkisizleştirin, başımıza bela olmaktan kurtarın' dediği için mi bu konferans yapılacak? Ya da ABD; 'PKK Türkiye ile Irak arasındaki ilişkinin gelişmesine engel; PKK Türkiye ile sizin aranızdaki ilişkinin gelişmesine engel; PKK Türkiye ile benim aramdaki ilişkilerin gelişmesine engel; PKK Türkiye'yi çıkarlarım doğrultusunda kullanmama engel' dediği için mi bu konferans toplanıyor? Bunların bilinmesi gerekiyor. Bu konuda başta Güney Kürdistan federasyon hükümetinin, YNK ve KDP yönetiminin açıklama yapmaları gerekiyor.

Bu konferans için en fazla da Kürt halkının ve kamuoyunun düşünce belirtmesi gerekiyor. Türkiye'nin, İran'ın ya da Irak merkez hükümetinin isteği doğrultusunda PKK'nin tasfiyesi için bir konferans yapılacağı biçimindeki tartışmalar yapıldığı bir süreçte, en fazla da Kürt aydınlarının, sanatçıların konferans konusunda düşüncelerini ortaya koyması gerekir. Kürt aydınlarının ve siyasi çevrelerinin Kürtlere, Kürdistanlılara, Kürt Özgürlük Hareketine, Güney Kürdistan federasyonuna ve partilerine yapılan bu dayatmalara karşı düşüncelerini belirtmeleri önemlidir. Bu tartışmalar temelinde de bir Kürt kamuoyunun, bir Kürt iradesinin ortaya çıkması gerekiyor. Çünkü en önemli konu olan ulusal konferans konusunda en fazla da görüş belirtmeye hakkı olan Kürt kamuoyu ve Kürt halkıdır. Çünkü buradan çıkacak kararlar esas olarak Kürt halkının özgürlüğünü ve demokrasisini ifade etmektedir. Kürt halkının özgür geleceğini ve demokratik yaşamını ifade etmektedir. Bu açıdan da herkesten fazla Kürt aydınlarının, yazarlarının; 'Kürt halkının önüne konulan böyle bir konferans konusunda bilgilendirme yapılmıyor, açıklama yapılmıyor' eleştirilerini geliştirip, düşüncelerini ortaya koymaları gerekiyor. Kürt aydın ve yazarlarının bu konuda tutumlarını koymaları, doğru bir konferans nasıl yapılır tartışmalarını geliştirmeleri, böyle bir konferansın doğrultusunun ortaya çıkmasında katkılarını sunmaları önemlidir. Kürt demokratik kamuoyunun

Komünar

böyle bir konferansa dahil olmak isteyen Türkiye'ye, İran'a, Suriye'ye, Irak'a, ABD'ye, Avrupa'ya; 'Bu Kürtlerin iç sorunudur. Hiç kimse kendi çıkarları doğrultusunda konferansı yönlendiremez' demelidir. Bu konferansta kendi çıkarları doğrultusunda karar alınmasını dayatamaz deyip tutum takınmalıdır.

Kürt halkının artık demokratik bir iradeye ve demokratik bir kamuoyuna sahip olduğunu dünyada herkes görmelidir. Hala sanılıyor ki Kürtlerin bir demokratik iradesi yok, bir demokratik kamuoyu yok. Bu konularda bilinçli, gerektiğinde düşünce ve tutum ortaya koyacak bir Kürt halk gerçekliği yok. 'Kürtlere ne dayatırsam kabul edilir, Kürt kamuoyundan ve Kürt halkından tepki gelmez' biçiminde bir anlayış hala bırakılmış değil. Kürt halkı, Kürt kamuoyu Kürtlere böyle yaklaşanlara gereken cevabı vermeli ve tutumunu ortaya koymalıdır. Bu dönemin en önemli görevlerinden biri de budur. Zaten Kürt konferansı derken, böyle önemli bir toplantı derken, yapılması gereken en önemli görevlerden biri de; böyle bir konferansı Kürt kamuoyunun ve halkın bilgisine sunmak, tartıştırmak; aydınlar ne bekliyor, yazarlar ne bekliyor, Kürt toplumunun diğer bileşenleri ne bekliyor, kadınlar ve gençler ne bekliyor, Kürdistan'da yaşayan Süryaniler ne bekliyor, Yezidi Kürtler, Alevi Kürtler böyle bir konferanstan ne bekliyor? bunları ortaya çıkarmaktır. Günümüzde demokrasi demek bu demektir. Demokrasi demek; toplumsal grupların tartışması, tartışarak oluşan kararlara etki etmeleri, iradelerini ortaya koymaları ve kendi çıkarları doğrultusunda pratikleşmesine katılmaları demektir. Eğer bu ulusal konferans anti-demokratik, otoriter, dayatmayıcı olmayacaksa, Kürt demokratik ulusal gerçeğinin taleplerini dikkate alacaksa, Kürt halkının özgürlük ve demokrasi sorunlarını dikkate alacaksa, bu sonuçlardan en fazla etkilenecek olan halkın da bu sürece bir biçimiyle katılması gerekir. Halkın, Kürt aydın ve yazarlarının konferansın hazırlık sürecinde basın toplantıları, seminerler ve çeşitli toplantılarla, tartışmalarla bu sürece katılması ve

böylelikle daha sağlıklı bir ulusal konferans zeminin, doğrultusunun ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu da yapılmamıştır.

Hazırlıklar konusunda ne PKK'nin, ne Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin, ne DTP'nin, ne KNK'nin, ne Kürdistan halkının, ne de Kürdistan'da demokratik siyasi iradesi olan toplulukların iradesi ve görüşü alınmıştır. Bu bile başlı başına bir zaafiyettir. Eğer böyle bir tartışma olsaydı, ulusal konferans bu temelde hazırlansaydı, gerçekleşecek konferans dış güçlerin, Türkiye'nin, Suriye'nin, İran'ın istek ve çıkarlarına göre değil, halkın ve Kürt kamuoyunun duygularına cevap olurdu. Anlaşıyor ki, Kürdistan halkının demokratik iradesi temelinde ulusal birliği, güç birliği esas alan, bu temelde temel ulusal demokratik ilkelerin, Kürtlerin geleceğini ilgilendiren ulusal politikaların belirlenmesini sağlayan bir toplantı değil, belirli kesimlerin isteğini karşılayan bir toplantı düşünülmektedir. Konferans gerçekleşirse böyle mi olur, böyle mi sonuçlanır? Bu ayrı bir konudur. Ancak hesaplananın bu çerçevede olduğu netleşmiştir.

Talabani'nin açıklamaları ve Türkiye Dışişleri Bakanı'nın konferansın nasıl olması gerektiği yönündeki sözleri, gerçekten de irdelenmeye değerdir. Konferans toplanmadan, tartışmalar yapılmadan şu kararlar alınacak demek kadar yanlış bir şey olamaz. Bir toplantının sonuçlarını daha toplantı olmadan söylemek kadar ahlak dışı bir şey olamaz. Tabii ki toplantının içeriği ve alacağı kararlar konusunda tartışmalar yapılabilir. 'Bu toplantıda şu amaçlar ortaya çıkarılmalıdır, doğrultusu ve içeriği şöyle olmalıdır, şu ilkeler ortaya çıkarılırsa iyidir' biçiminde değerlendirmeler yapılabilir, temennide bulunabilir. Bunu halk da yapar, Talabani de yapar, Barzani de yapar, herkes de yapabilir. Bu tür değerlendirmeleri yapmaya herkesin hakkı vardır, engellenemez. Ama 'karar şu olacak, PKK'yi silahsızlandırma kararı çıkacak' ya da 'bu PKK'yi silahsızlandırmak için yapılan bir konferans olacak' denilmesi, daha baştan sonucun ne olduğunun ortaya konulması, demokratik olmadığı kadar ahlaki de değildir.

Komünar

Bu açıkça bir dayatmadır, bir dikte ettirmedir. O zaman toplantıya örgütleri, kişileri, kurumları niye çağırıyorsun? Öyle bir toplantı için hiç kimseyi çağırmaya gerek yoktur. Böyle bir toplantıya konferans denilmesi de anlamsızdır. Şimdiden çıkacak kararı belirten kesimler, bir kişi mi, iki kişi mi, bir devlet mi, iki örgüt mü bir araya gelir, 'biz böyle bir karar aldık ve zorla uygulatacağız' derler. Yoksa sonucu belli olan bir konferansı hiç kimse kabul etmez ve meşru görmez. Eğer 'PKK'yi silahsızlandırmak için yapacağız, bunun için toplanacağız' denilirse, bunu ne Kürdistan halkı, ne Kürt kamuoyu, ne de PKK kabul eder. Amacı belli böyle bir toplantı; 'biz toplanacağız, PKK'yi tasfiye etmenin meşruiyet zeminini hazırlayacağız ve bunu Kürtlere yaptıracağız' anlamına gelir. Kürtleri yok etmeyi, Kürt Özgürlük Hareketi'ni bastırmayı Kürtlerin eliyle yapacağız anlamına gelir. Minare'yi çalıp kılıfını hazırlama gibi bir konferans olmaz.

Önceden amacı belirlenmiş böyle uğursuz bir toplantıyı akla getirilmesi bile Kürtler açısından sindirilemez. Hele Talabani gibi Türkiye ve bölgedeki inkarcı sömürgeci güçlerin politikalarını az çok bilen tecrübeli bir siyasetçinin, acemi bir siyasetçinin bile söylemeyeceği biçimde, hem de İstanbul'da, Türkiye'nin sürekli baskı yaptığı, dayatma yaptığı, 'böyle yap' dediği bir konuda konuşması kadar anlaşılmaz, kabul edilemez bir durum olamaz. Nitekim Talabani'nin böyle olacak demesi Kürt halkında tepkiyle karşılanmıştır.

Tabii ki PKK Talabani'nin de, Barzani'nin de, Güney Kürdistan federasyonu yetkililerinin de Kürt sorununun demokratik temelde çözülmesine katkı sunmalarını ister. Bu konuda tecrübelerini katmalarını ister. PKK böyle bir yaklaşıma, böyle bir çabaya karşı değildir. Hatta bu konuda bu güçleri teşvik eder ve rol almalarını da ister. Ancak Kürt sorununun çözümünde temel ilkeleri belirleyen ve Türkiye'nin, İran'ın Kürtlerin temel demokratik haklarını tanıması konusunda şunları yapmalıdır diyecek bir konferans yerine, PKK'nin silahsızlandırılmasının dillendirilmesi anlaşılır bir durum değildir. Hele Kürtler gibi inkar edilen, yok edilmek istenen, zorla bastırılmak istenen bir halkın en asgari hakları güvenceye alınmadan meşru savunma güçlerinin silahsızlandırılmasından bahsetmek kadar abes bir şey olamaz. Herkes de biliyor ki, Türkiye militarist bir devlettir. İran'ın da böyle bir devlet olduğu biliniyor. Bunlara karşı özgürlük mücadelesi veren bir halkın sayıları sınırlı gerillasının tasfiye edilmesi temel bir sorunmuş gibi ortaya konulması kadar mantıksız ve anlamsız bir şey olamaz.

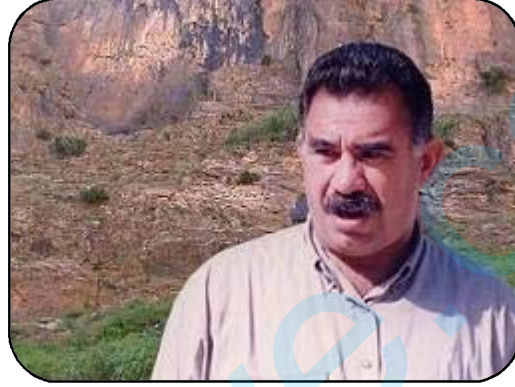
Ezilen, bastırılan, inkar edilen, kesinlikle asimile edilip yok edilmek istenen, oyalanarak, aldatılarak, iradesi kırılarak ezilmek istenen bir Kürdistan halk gerçeği ve özellikle Türkiye gibi hala inkarcı sömürgeciliğin devam ettiği bir ülke varsa, böyle bir halkın meşru savunma gücünü hedefleyen bir konferans yapılamaz. Hala TRT 6, ya da şu bu adımlarla tasfiyenin meşruiyetini hazırlarım, iradesini kırarım, ondan sonra da fırsatını bulur, ezerim diyen bir devlet gerçeği söz konusudur. Kürtlerin temel demokratik haklarını ve isteklerini gündeme getirerek, 'bunları kabul etmeyen bir ülke antidemokratiktir, baskıcıdır, buna karşı direnmek meşrudur' diyeceği yerde, silahsızlanmadan söz edilmesi iyi niyetli bir yaklaşım olarak görülemez. Nitekim Türkiye'de yaratılan hava; bu konferansta Türkiye aleyhine hiçbir karar çıkmayacak, PKK'nin silahsızlandırılmasına yönelik karar alınacak biçimindedir. Bu konferans Türkiye'nin hassasiyetlerini dikkate alacakmış! Tür-

Komünar

kiye'de sabahtan akşama kadar tartışılan bu. En fazla da, Hewler'de yapılan Abant toplantısı katılımcıları bunu dillendiriyor. Bu görüşlerini belirtirlerken de; 'göreceksiniz yakında PKK tasfiye edilecektir' gibi iddialı değerlendirmelerde bulunuyorlar. Onlara göre PKK'nin tasfiye edilmesi kararı alınmıştır. Kim bu kararı almış, nasıl almış, neden almış? Tabii bunlara cevap verilmesi gerekir.

Türkiye her zaman böyle tasfiye kararları alır; 'şu gün bitirdim, bugün bitirdim' der. Türkiye bunu her zaman söyler. Biz Türkiye'nin bu tür şeyler söylemesine yabancı değiliz. Geçen yıl 5 Kasım'da Bush-Erdoğan görüşmesinden sonra da karar alındı; 'bir ay sonra liderleri de getirilecek, APO'nun yanına konuşulacak, artık bu iş bitmiştir' gözüyle bakıyorlardı. En büyük stratejistleri, en büyük analistleri, en büyük aydınları ve yazarları böyle değerlendiriyordu. Türkiye'de her zaman böyle değerlendirmeler yapılabilir. Ama bugün yapılan değerlendirmeler farklıdır. Şimdi YNK ve KDP'ye dayandırılarak bu tür söylemlerde bulunuyor. ABD ve Avrupa'nın da bu tasfiye planına destek verdiği söyleniyor. Bu açıdan konferans tartışmalarını Kürdistan Halkının Özgürlük Mücadelesi'nin geleceği açısından önemli görüyoruz. Biz tabii ki Talabani'nin, KDP'nin, Türkiye temsilcisinin söylediklerini ciddiye alacağız. Türkiye Dışişleri Bakanı'nın söylediklerini ciddiye alacağız. Hillary Clinton'un koşa koşa Türkiye'ye gelip, 'PKK ortak düşmanımızdır' demesini ciddiye alacağız. Biz tabii ki sabahtan akşama kadar Türkiye'nin radyolarında, televizyonlarında, gazetelerinde PKK'nin nasıl tasfiye edileceğini, bu konuda da Güneyli güçlerin nasıl yardımcı olacakları biçimindeki tartışmaları ciddiye alacağız ve bunları değerlendireceğiz. Bu konuda halkı ve toplumu bilinçlendireceğiz ve tabii ki KDP'den de YNK'den de, Talabani ve Barzani'den de açıklama isteyeceğiz. Bundan daha doğal ve haklı bir şey olamaz. Bu sadece PKK'nin, Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin isteği değildir. Bu durumun netleştirilmesini Kürdistan halkı da, Kürt kamuoyu da beklemektedir.

Kürt ulusal konferansı konusunda Kürt Halk Önderi düşüncelerini belirtti. Kürdistan Halk Önderi beş ilkeden ve dört görevden bahsetti. Daha sonra ilk beş ilkeye ek olarak, sosyal ve ekonomik ilkenin de temel bir ilke olması gerektiğini söyledi. Ayrıca dört görevden söz etti. Bunları da ulusal konferans çerçevesinde ortaya koydu.

Önder APO da, ulusal konferansla Kürtlerin bu tarihi süreç içerisinde siyasi, askeri, diplomatik alanda ortak davranarak, 20. yüzyılda olduğu gibi, 21. yüzyılın da Kürtlerin aleyhine sonuçlanmasının önüne geçilmesini istiyor. Bu konuda günlük, ucuz, sıradan, uzun vadeli olmayan politikalar yerine; kendi halkının örgütlü gücüne dayanarak koşulları değerlendiren bir tutum ortaya konulmasını istiyor. Ulusal konferansın hem ilkeleri belirleyerek, hem de görevleri ortaya koyarak bunu yapması gerektiğini söylemektedir. Bu konuda beş ilke ve dört görevden söz etmiştir.

Birincisi; Kürtler arası birlik ilkesidir. Kürt halkının bütün parçalarda kendi aralarında ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel birlik kurmasını, birlik içinde olmasını içeriyor. Mevcut devletlerin siyasi sınırları sorun yapılmadan Kürtlerin kendi aralarında bir ilişki kurabileceğini ifade ediyor. Bu ilişki biçimine daha önce defalarca Kürdistan Demokratik Konfederalizmi dedi. Bütün parçalarda Kürt siyasi örgütlerinin, Kürt siyasi oluşumlarının birbirleriyle konfederal temelde ilişki kurarak, yani hem kendi buldukları parçaların örgütlenme özgünlüğünü koruyarak, hem de

Komünar

birbirleriyle ilişki kurarak böyle bir ulusal birlik yaratabileceklerini belirtmiştir. Bunun ne bölge ülkelerini parçalamak, ne büyük Kürdistan kurmak, ne de küçük bir parça için Kürdistan'ın diğer parçalarını feda etmek anlamına geldiğini belirtti. Bütün parçaların siyasi sınırları içinde buldukları mevcut ülkelerden kopartılarak tek ve büyük bir Kürdistan kurulmasının doğru ve gerçekçi olmadığı gibi, herhangi bir parçadaki küçük bir Kürdistan için, bütün Kürdistan parçalarının feda edilmesinin de doğru olmadığını ortaya koymuştur. Çünkü bugün çeşitli güçler küçük bir Ermenistan, Katar ve Kuveyt gibi kendilerinin kontrolünde bir Kürdistan kurarak, ama diğer parçalardaki Kürt Özgürlük Hareketini çözümsüz bırakıp hem bölge ülkelerini sorunlu kılmayı, hem Kürtleri çözümsüz bırakarak kendilerine muhtaç hale getirmeyi ve bu temelde bölgedeki hakimiyetlerini 21. yüzyılda da bu çözümsüzlüğe dayanarak sürdürmeyi hedeflemektedirler. Küçük bir parça için bütün parçaların feda edilmesi politikasına karşı çıkılması, bunun yerine bütün parçalarda Kürt halkının demokratik siyasi iradesinin ve temel demokratik ulusal haklarının tanınması temelinde mevcut ülkelerin sınırını sorun yapmadan kendi aralarında ilişki kurabileceklerini belirtmiştir. Dünyada sınırların giderek silikleştiği, eski katı yaklaşımın aşıldığı bir dönemde, söz konusu ülkeler demokratikleştikleri takdirde, Kürtlerin birbirleriyle ilişkilennemelerinin zaten kendi çıkarlarına olduğunu görecektir. Ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel gelişmeyi yaratmak için bölge ülkelerinin birbirleriyle ilişkilerini sıklaştırarak, giderek demokratik konfederal bir ilişki kurma eğilimine girmesi doğal bir gelişme olarak görülmelidir. Önder APO bölge ülkelerinin ilişkisinin gelişeceği bir süreçte demokratikleşen ve Kürt sorununu çözen bölge ülkelerinin siyasi sınırların değişmesi kaygısını taşımadan, Kürtlerin kendi aralarındaki ilişkisine izin vermesi gerektiğini belirtmektedir. Zaten Kürtler arası böyle bir ilişki ortaya çıkarsa, mevcut ülkeler bu ilişkiyi sorun yapmazsa, Kürtler de mevcut siyasi sınırları kendileri

açısından sorun yapmaz. Böylece hem Kürtler arası konfederal ilişki kurulmuş olur, hem de Kürtler mevcut ülkeler açısından sorunlu bir güç olmak bir yana, birbirleriyle ilişkilenmede diğer ülkeler ve devletler açısından bir köprü haline gelirler. Önderlik Kürtler arası birlik sorununu bu çerçevede ortaya koymuştur.

Önder APO, Kürtlerin böyle bir sonuca ulaşabilmesi açısından kendi aralarında ortak hareket etmelerini, güçlerini birleştirerek hem kendilerini özgürleştirme hem de bölge ülkelerini demokratikleştirme politikası izlemelerini söylemektedir. Tabii ki her parçada Kürt halkının özgürlüğü ve demokrasi mücadelesi verirken hala Kürtleri baskı altında tutmak isteyen inkarcı sömürgeci zihniyetlere ve uygulamalara karşı ortak hareket etmelerini gerektiğini de belirtmektedir. Zaten böyle bir karar almadığı takdirde, bir ulusal konferansın toplanmasının da anlamı olmaz. Bu yönüyle böyle bir konferansın alacağı kararların bu çerçevede olması gerektiği açıktır. Zaten Kürt halkı da, Kürt aydınları da, yazarları da ulusal konferans denilirken, esas olarak da böyle bir yaklaşımı anlamaktadırlar. Kürtler arası böyle ortak bir politika izlenirken, bölge halklarının aleyhine bir tutum içinde olmadan, ama kendi haklarından da vazgeçmeden bölge ülkeleriyle demokratik birlik çerçevesinde bir özgürleşmeyi ve demokratikleşmeyi istemektedirler. Birlik ilkesi kendi aralarındaki ilişkinin hem özgür ve demokratik parçaların yaratılması sürecinde, hem de sonrasında hangi ilkeler temelinde yürütülmesi gerektiğinin ortaya konulmasıdır.

İkincisi; demokratiklik ilkesidir. Burada esas olarak Kürtlerin mevcut ülkelerle ilişkilerini ifade eder. Yani mevcut ülkelerin yasalarını, anayasalarını demokratikleştirerek, zihniyetini demokratikleştirerek hem kendi halklarının demokratik siyasi iradelerine, hem de Kürt halkının örgütlenmesine saygı göstermesini ifade eder. Bu ülkelerin Kürt halkının kendi demokratik siyasi iradesi ve örgütlemeleriyle ekonomik, kültürel, sosyal sorunlarını çözme iradesine saygı göstermesi bu ilke-

Komünar

nin esasıdır. Kürtler kendi demokratik konfederal örgütlenmeleriyle kendi sorunlarını kendileri çözerler. Bunun Türkiye ile ilişki biçimine Önderlik; '**Demokratik Özerklik**' dedi. Yani Türkiye'nin demokratikleşmesi çerçevesinde Kürt halkının demokratik ulusal haklarını ve konfederal çerçevede kendi örgütlenmesini kabul eden, böyle bir demokratik siyasi iradeyi tanıyan yaklaşımı da, Türkiye ile Kürtlerin demokratik ilişkisi olarak tanımladı. Kürtlerin Türkiye ile ilişkilerini demokratik özerklik olarak ifade ederken, Kürtlerin kendi aralarındaki ilişki ve örgütlenmelerini demokratik temelde gerçekleştirmelerini, kendi kendilerini yönetmelerin de, Demokratik Konfederalizm olarak tanımladı. Türkiye ile demokratik özerklik ilişkisinin diğer bir ifadesi de, Özerk Demokratik Kürdistan'dır. Kürdistan halkının demokratik haklarını kullanabilmesi için, Türkiye'nin zihniyette ve uygulamada demokratikleşmesi şarttır. İran'ın zihniyette ve uygulamada demokratikleşmesi şarttır. Suriye'nin ve Irak'ın da benzer biçimde zihniyette ve uygulamada demokratikleşmeleri şarttır. Bu ülkelerin bölünme ya da başka bir kaygı taşımadan Kürtlerin demokratik iradelerini ortaya koymalarına, kendi toplumsal, sosyal, siyasal ve kültürel örgütlenmelerini yaratmalarına engel olmayan bir demokratik yaklaşım içinde olmaları gerekiyor. Yani Türkiye başta olmak üzere bölge ülkelerinin her konuda demokratik zihniyete ulaşması çerçevesinde Kürt sorununun Türkiye, İran, Irak ve Suriye sınırları içinde çözülmesini sağlayan demokratik ortama, Önderlik demokratiklik ilkesi dedi.

Demokratiklik ilkesi; Türkiye'de demokratik özerklik, Irak'ta federasyon biçiminde olabilir; başka bir yerde ise, bölgesel özerklik olabilir. Bunlar her ülkenin koşullarına göre değişebilir, ama bütün ülkelerin de Kürtlerin kendilerini örgütlenme modeli olan Kürt demokratizminin gelişmesine engel olmamaları gerekir. Kürtlerin temel haklarının tanındığı ve demokratik örgütlenmelerinin önündeki engelleri kaldıran zihniyet, uygulama ve ilişki biçimine demokratiklik ilkesi

tanımlaması yapılmaktadır. Bir ülke demokratikleştiği takdirde, bu ilke gerçekleşmiş demektir. Bu ilke gerçekleştirildiğinde Kürtler özgürleşecek, bölge ülkeleriyle ilişkileri demokratik olacaktır. Türkiye, ya da başka bir ülke demokratikleştiğinde, Kürtlerin iradesini tanımayan kimliğini, dilini, kültürünü reddeden inkarcı zihniyeti bırakmış olacaktır. Bunları bırakmadığı takdirde ise, ister Türkiye, ister başka bir ülke olsun, o ülkeye demokratik demek mümkün olmaz.

**Kürtlerin kendi varlıklarına
Demokratik ve özgür yaşamlarına
Tehdit olduğunda**

**Kendilerini savunacak bir meşru
Savunma gücünün olması gerekir.**

**Yalnız Kürtlerin değil
Türkiye halkının da
İran halkının da**

**Irak halklarının da baskıya karşı
Kendilerini savunacak bir meşru
Savunma gücünün olması gerekir**

Bir diğer ilke; meşru savunma ilkesidir. Her halkın antidemokratik, baskıcı, inkarcı, toplumların iradesini kıran eğilimlere karşı kendi demokratik ve özgür yaşamını savunmasını sağlayacak meşru savunma gücü ve hakkının kabul edilmesidir. Kürtlerin kendi varlıklarına, demokratik ve özgür yaşamlarına tehdit olduğunda kendilerini savunacak bir meşru savunma gücünün olması gerekir. Yalnız Kürtlerin değil, Türkiye halkının da, İran halkının da, Irak halklarının da baskıya karşı kendilerini savunacak bir meşru savunma gücünün olması gerekir. Meşru savunma gücünü de, meşru savunma hakkını da en temel haklardan biri olarak görmek gerekir. Ne zaman meşru savunma gereklidir, ne zaman değildir, bunun koşullarının tespit edilmesi de önemlidir. Çünkü meşru savunma dışındaki hiçbir silahlı mücadele biçimi, direniş biçimi meşru değildir. Temel hakları ve varlığı savunma temelindeki meşru savunma bir haktır,

meşru olarak görülebilir. Ama bunun dışında savaşa, şiddete, silaha, başka bir yola başvurmak, özgürlükçü ve demokratik zihniyetimize göre meşru değildir ve karşı çıkılması gerekir. Meşru savunma ilkesi, savaş ve barış ilkesi bunun koşullarını tespit eder. Meşru savunmanın gerekli olduğu temel çerçeveyi tespit eder. Bir noktaya kadar meşru savunma yapılması haktır, ama temel hakların kullanıldığı, bu hakkın kullanılmasına karşı bir engel ve tehdit olmadığı müddetçe, meşru savunma adına silaha başvurulması meşru değildir. Meşru savunma ilkesini bu çerçevede tanımlamak gerekir.

Son zamanlarda çokça PKK'nin silahsızlandırılmasından söz ediliyor. Konuyu meşru savunma ilkesi çerçevesinde ele almadan, bu tür şeylerden bahsetmek yanıltır. PKK'nin silahsızlanmasından bahsetmek yerine, 'silahlı meşru savunma gereklidir, ne zaman gerekli değildir' bunu tespit etmek daha doğrudur. Silahsızlanmadan kasıt gereksiz olan silahlı gücün, silahlı eylem anlayışının, silahlı duruşun zeminini ortadan kaldırmaksa, bunun en temel yolu meşru savunma ilkesinin belirlenmesidir. Meşru savunma ilkesi doğru tartışılır ve tespit edilirse, o zaman silahsızlanma ile kastedilen konunun gündeme gelmesinin de bir anlamı olur. Bular olmadan hiç kimse ve hiçbir güç; 'bir halkı, bir toplumu silahsızlandıracağım, meşru savunma gücünü elinden alacağım, üzerinde istediğim uygulamaları yapacağım, baskı kuracağım, inkar edeceğim' gibi bir yaklaşım ve niyeti dayatamaz. Amaç silahın gereksiz biçimde kullanılmasını ortadan kaldırmaksa, bunu sağlayacak olan meşru savunmanın hangi koşullarda gerekli olup olmadığını ve gerillanın da ya da herhangi bir gücün sadece bir savunma gücü olarak varlığını nasıl sürdüreceğini tespit etmektir. Bu anlayışla çerçevesi çizilmiş bir meşru savunma gücünün ne Türkiye'ye, ne İran'a, ne de başka bir güce zararı vardır. Hatta söz konusu ülkeler demokratikleşmişlerse, Kürtlerle demokratik birlik içinde yaşanmaya başlanmışsa, o zaman Kürt halkının meşru savunma gücü, toplumun demokrasi, özgürlük, barış ve istik-

rarı yaşaması önünde bir engel değil, aksine barış ve özgürlüğün güvencesi olacaktır. Burada önemli olan Kürt sorununu çözme anlayışı ve bunun pratikleşmesidir. Şu anda gerillanın ya da Kürt halkının meşru savunma güçlerinin tehlikeli görülmesinin nedeni, Kürt halkının demokratik ve özgür yaşamını tanımamada ısrardır. Kürt halkının kendisini örgütleyerek özgürlüğünü demokratik yaşam altında gerçekleştirmesinin hala bir tehdit olarak görülmesidir. Kürt halkının özgür ve demokratik yaşama kavuşması tehdit olarak görülmezse, o zaman bu yaşamın meşru savunması olan güçleri de bir tehdit olarak görülmez. Her demokratik ülkede, her demokratik yaşamda olması gereken bir meşru savunma gücü olarak değerlendirilir ve sorun haline getirilmez.

Diğer bir ilke; kültürel ilkedir. Bu ilke, Kürt halkının farklı bir ulusal topluluk olmasından gelen ve bu farklılığını sürdürmesinin olmazsa olmazları olan temel haklarının kabul edilmesi ve pratikleşmesi önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Bir halkın varlığını ve kültürünü kabul etmektir. Bir ulusal topluluk kimliğini, kültürünü her şeyden önce de dilini yaşatarak sürdürebilir. Bu, anadilin çocukluktan başlayarak eğitim dili haline getirilmesiyle mümkündür. Yine dilin sosyal, kültürel ve idari yaşamda kullanımıyla mümkündür. Yoksa kurslarla, seçmeli derslerle bir halkın dilini, kültürünü, kimliğini ve varlığını sürdürmesi mümkün değildir. Bu ilke önemlidir. Özellikle de Türkiye'nin, hatta bir yönüyle de İran'ın, Suriye'nin Kürt halkının dilini, kültürünü yok ederek varlığını ortadan kaldırmayı hedeflediği göz önüne getirilirse, kültürel ilkenin tespit edilmesi, bu hakların ortaya konulup güvenceye alınması, yani dil, kültür ve kimlik özgürlüğünün sağlanması çok çok önemlidir. Her halkın kendi anadilinde eğitimini yapması gerekir. Kültürünü hiçbir engelle karşılaşmadan geliştirmesi gerekir. Zaten dil, kültür ve kimlik tanınmadan, pratikleşmesi önündeki engeller kaldırılmadan, bir halk varlığını sürdüremez. Tabii ki bir halkın siyasi iradesini, örgütlenmesini, kendi

Komünar

kendini yönetmesini kabul etmek de demokrasinin olmazsa olmaz gereğidir. Kültürel haklar da bir halkın olmazsa olmaz gereğidir. Bu nedenle kültürel ilkeyi Kürt sorununun çözümü açısından en temel ilke olarak belirlemek, ulusal konferansın kültürel hakları her yerde güvenceye almasını sağlayacak ilkeleri belirlemesi gerekir.

Konferansın ve onun kurumlarının bu hassasiyeti en yüksek düzeyde göstermesi, ulusal konferans olmasının gereğidir. Asimilasyoncu, inkarcı, oyalayıcı, aldaticı, zamana yayıp yok edici politikaları boşa çıkaracak açık, net ve kararlı bir tutumun ortaya konulması önemlidir. Bunlar kaldı ki evrensel haklardır, uluslararası hukukta yer alan haklardır. Bunları istemek ekstra bir şey istemek değildir. Bunlar bir halkın varlık koşuludur. Bu açıdan bu ilkede belirlenen hakların mutlaka tanınması kimlik, dil ve kültürün nasıl özgürleşeceğinin ortaya konulması gerekir. Bugün, özellikle de Türkiye'de kimliğin tanınmadığı, dil eğitimi, kültürel ve diğer hakların özgürleştirilmediği görülmektedir. Ulusal konferans yalnız Türkiye açısından değil, Suriye ve İran'da da bu durumu kesinlikle güvenceye alan bir yaklaşımı sergilenmesi gerekiyor. Belki şu anda Güney Kürdistan'da anadilde eğitim imkanları var, kültürel gelişme imkanları var. Kültüre bakışlarını ve kültür politikalarını çok ciddi eleştiriyor olsak da, Güney Kürdistan'da kültürün ve dilin geliştirilme imkanları ortaya çıkmıştır, ama Kürtlerin yaşadıkları diğer ülkelerde durum bundan farklıdır ve güvenceyi gerektiriyor.

Güney'de bu ilkenin çerçevesine giren hakların kullanılma imkanının varlığı, bu ilkeyi ve hedeflediklerini önemsiz kılmaz. Bu ilkenin önemsemeden kararlar alınması ya da üzerinde konuşulmaması doğru olmaz. Sadece Güney'deki durumu dikkate almak, ama diğer parçalardaki durumu dikkate almadan bu ilke konusunda gevşek yaklaşmak bir gaflet olur. Tabii ki, ulusal konferans böyle dar yaklaşamaz. Kimlik ilkesini de, kültür ilkesini de en doğru temelde tespit ederek Kürt kamuoyuna mal etmesi ve bölge devletlerine

de Kürt sorununun çözümünde olmazsa olmaz bir ilke olarak dayatması, ortaya koyması gerekir.

Diğer bir ilke; sosyal ve ekonomik ilkedir. Kürt halkının sosyal ve ekonomik sorunlarının hangi temelde karşılanacağını içerir. Bu ilke, hem her parçada Kürtlerin kendi sosyal ve ekonomik sorunlarını çözen bir yaklaşım göstermesini, hem de bütün parçalardaki Kürtlerin bu konudaki sorunlarını birbirleriyle dayanışma temelinde çözmesini ifade eder.

Kürdistan sömürgeci politikalar nedeniyle yoksul bırakılmıştır. Kürdistan'da tam bir askeri işgal, siyasi sömürgecilik ve kültürel soykırım vardır. İnkarcı sömürgeci güçler bu politikaları sürdürmekten başka bir şey düşünmemektedir. Yoğunlaşmalarını ve imkanlarını bu politikayı sürdürmeye harcamaktadırlar. Askeri işgale, siyasi sömürgeciliğe ve kültürel soykırıma hizmet ediyorsa ekonomik yatırımlar yapılmaktadır. Zaten sürekli bir savaş içinde olduğu için Kürtlerin elindeki ekonomik imkanlar darmadağın edilmektedir. Barışın, huzurun ve istikrarın olmadığı, ekonomik kaynakların yakılıp-yıkıldığı sömürgeci zihniyetle yaklaşıldığında ekonominin gelişmesi de mümkün olmaz. Araştırılırsa görülecektir ki, nerede toplumsal ve kültürel sorunlar çözülmüş, istikrar sağlanmışsa, orada ekonomik gelişme de olmuştur. Bugün Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de bu sorunlar çözülememiştir. Güney'de de geçmişte büyük yoksulluk vardı. Şimdi merkezi hükümetten petrol gelirleri aktarıldığı için belirli bir ekonomik canlılık var. Ama bu Kürdistan bütün parçaları için geçerli değildir. Bu yönüyle Kürdistan'daki bu ekonomik yoksulluğu ortadan kaldıracak ekonomik politikaların da buralarda benimsenmesi gerekiyor. Tüm parçalardaki ekonomik kaynakların yoksul olan kesimlerin ihtiyacını karşılayacak biçimde ele alınması sorumluluğu vardır. Kaynakların en verimli, en adil ve eşit nasıl değerlendirileceği de bu konferansta belirlenebilir. Bölge ülkelerinin de, Kürdistan'daki bu geri bırakılmışlığın giderilmesi için üzerlerine düşeni yapmaları konusunda da kararlar alınabilmelidir.

Komünar

Kürdistan toplumunun güçlenmesi için doğru bir sosyal politikanın belirlenmesi de anlamlıdır. Bu ilke de esas olarak toplumun demokratikleşmesine hizmet edecek, toplumu demokratik olarak güç yapacak, toplumun demokratik iradesini ortaya çıkaracak politikaların belirlenmesi gerekir. Toplumsal cinsiyetçiliğin kaldırılması bunların başında gelmektedir. Kadının özgürleştirilmesi, kadının ve gençliğin kendisini siyasal yaşamda, toplumsal ve kültürel yaşamda ifade etmesinin önündeki engellerin kaldırılması, sosyal yaşamın sadece erkek damgalı değil, kadını da kapsayacak hale getirilmesi bu politikanın esası olmalıdır. Gençlik de sadece çalışan, sömürülen değil, sosyal ve kültürel yaşamın öznesi olan bir toplumsal kesim olarak görülmesi, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşam buna göre ele alınmalıdır. Kürdistan'ın parçaları arasında sosyal ilişkilerin geliştirilmesi de, bu ilkenin bir parçası olarak görülmelidir.

Bir diğer ilke de; Önderliğin beş ilke içinde saydığı demokratik siyaset ilkesidir. Bu hem Kürtlerin kendi içinde, kendi örgütlerinde demokratik siyaset ilkelerine göre örgütlenmeleri ve topluma yaklaşımda demokratik siyaset ilkesini esas alınmaları, hem de Kürt örgütlerinin, Kürt siyasi gruplarının birbirine yaklaşımında bu ilkeler çerçevesinde hareket etmesini ifade eder. Bu ilkenin nasıl olması gerektiğini anlamak açısından Kürt ulusal konferansının toplanmasını irdelemek gerekir. En başta da böyle bir konferansta demokratik siyasetin devreye girmesi önemlidir. Bu konferans çok önemli amaçlara ulaşmak isteyen siyasi bir toplantıdır. O zaman bunun gündemlerinin tespit edilmesinin, bileşenlerinin belirlenmesinin demokratik temelde olmasının alınacak kararların doğru ve sağlam olması açısından gerekli olduğu açıktır. Yine Kürt halkının Türkiye'de, İran'da, Irak'ta, Suriye'de bu ülkeleri demokratikleşmede dinamik bir güç haline gelmeleri, kendi örgütlenmelerini, kendi yapılanmalarını demokratik bir temele oturtmalarıyla mümkündür. Böyle olursa hem Kürt toplumu güçlenerek demokratik siyasi iradesini ortaya çıkarır,

hem de bölge ülkelerini güçlendirmede Kürtler dinamik bir rol oynarlar. Bu nedenle Önder APO, "Kürtler kendi demokratizmini geliştirirlerse bu Ortadoğu'nun demokratizmi olur" belirlemesini yapmıştır. Demokratik siyaset ilkesini de bu çerçevede ele almak gerekir.

Kuşkusuz ulusal konferansın kendisi demokratik olmazsa, sonuçları da demokratik olmaz. Ulusal konferans bu açıdan önemli olduğu gibi, Kürt örgütlerinin kendilerini örgütlenme ve topluma yaklaşımda demokratik siyasetin ilkelerini uygulamaları gerekir. Bunun gereği olarak birbirleriyle ilişkilerinde demokratik ölçülere dikkat etmelidirler. Bölge halklarıyla ilişkilerin demokratikleşmesinin önemini zaten belirtmiştik.

Demokrasi, halkın güç haline gelmesi olarak anlaşılmalıdır. Sadece örgütlerin demokratik işleyişe kavuşması yetmiyor. Örgütlerin birbirleriyle ilişkisinin bir demokratik işleyiş içerisinde olması yetmiyor. Demokratik siyaset ilkesi, esas olarak toplumu demokratik temelde örgütleyip güç haline getirmektedir. Bu zihniyette olan örgütler zaten demokratik siyaseti esas alırlar, kendileri de demokratik olurlar. Yoksa, yapılan üst toplum siyaseti olur ki, bunun da demokratikliği sınırlıdır. Dünyanın başka ülkelerinde olduğu gibi toplumu güç yapmayan, ama üst toplum içinde belirli demokratik ilkeler, ölçüler yerleştirilebilir. Ancak bu demokrasi anlayışı çağımızda yeterli görülmediği gibi, toplum tarafından da kabul edilmemektedir. Dolayısıyla toplumu tabandan örgütleyip halkı güç yapmayan demokratik anlayışlar, Ortadoğu'nun demokratikleşmesi için çok yetersiz olarak görülmelidir. Ortadoğu'nun demokratikleşmesi ancak tabandan bir demokratikleşme gelişirse, örgütlenme gelişirse imkan dahiline girer. Ortadoğu'nun demokratikleşmesinde böyle bir dinamiğe ihtiyaç vardır. Bu açıdan demokratik siyaset ilkesinin bu ulusal konferansla belirlenmesi önemlidir.

Kürtler bu konferansta demokratik siyaset ilkesini belirleyip tabandan başlayarak kendi demokratikleşmelerini gerçekleştirirlerse, bu anlayışla bütün bölge ülkelerini de

Komünar

demokratikleştirebilirler. Eğer Kürtlerin ulusal varlığı, siyasi özgürlükleri, kültürel ve kimlik özgürlükleri nasıl güvenceye alınır denilirse, bunun esası ve tek güvencesi; Ortadoğu'nun demokratikleşmesidir. Kürtlerin varlıklarını ve özgürlüklerini güvenceye almaları doğu dış güçle ilişki temelinde ele almaları doğru değildir. Kürtlerin ulusal varlığının, siyasi özgürlüklerinin, dil ve kültür özgürlüklerinin tehlikeye girmemesinin uzun vadede tek ve biricik güvencesi, bölge ülkelerinin demokratikleşmesidir. Burada da en büyük rol Kürtlere düşmektedir. Eğer Kürtler kendilerini demokratikleştirirlerse, bir Kürt demokratizmini ortaya çıkarırlarsa, beraber yaşadıkları ülkeleri de demokratikleştirirler. Türkiye'deki Kürt demokratizmi, Türkiye'nin demokratikleşmesidir; Suriye'deki Kürt demokratizmi Suriye'nin demokratikleşmesidir; Irak'ta Kürt demokratizmi Irak'ın demokratikleşmesidir; İran'daki Kürt demokratizmi, İran'ın demokratikleşmesidir. Her ne kadar Kürtler demokratizmine karşı Türkiye hala direniyorsa da, Kürtler demokratik iradelerini, demokratik örgütlenmelerini geliştirdikçe Türkiye'deki inkarcılığı da, anti-demokratizmi de kıracaklardır. Kürt demokratizminin gelişmesi mutlaka Türkiye'ye yansıtacak, iki halk arasındaki demokratik ilişkiye dayanan demokratik Türkiye, özgür Kürdistan ortaya çıkacaktır. Demokratik ülke, özgür Kürdistan gerçeği esas olarak bu demokratik siyaset ilkesi Kürt demokratizmi ve bölge ülkelerinin demokratizmi temelinde yaşam bulacaktır. Yoksa şu-bu dış güce dayanarak, ya da sonuna kadar savaşarak ne bölge ülkeleri demokratikleştirilebilir, ne de Kürt demokratizmi sağlanabilir. Tabii ki meşru savunma gereklidir, ama sorunlara kesin çözümü getirecek; demokratizm temelinde Kürt halkının güçlendirilmesidir. Bu yapıldığında Kürt demokratizmi temelinde bölge ülkelerinin demokratizminin güçlendirilmesi ve onlarla demokratik ilişkinin yolunun örülmesi sağlanır. Demokratik siyaset ilkesini de bu çerçevede anlamak gerekiyor.

Demokratik siyaset ilkesi esas alındığında, Kürtler arası ilişkiler de sağlıklı bir rotaya girer, geçmişte yaşanan kavgalar ortadan kalkar. İnkarcı sömürgeci güçlerin, bölge ülkelerinin Kürtleri birbirine karşı kullanma gerçeği de, demokratik siyaset ve demokratik ilişkiyle ortadan kalkar. Demokratik siyasetin ve ilişkinin olduğu yerde hiçbir ülke Kürtleri birbirine karşı kullanamaz. Demokratik siyaset ilkesinin olduğu bir yerde halka karşı açık olma vardır, halka hesap verme vardır. Siyasetin, diplomatik ilişkilerin açık yapılması vardır. Bu da hiçbir gücün Kürt halkının çıkarına, bölge halklarının çıkarına, insanlığın çıkarına karşı bir davranış içine girmesini engelleyecektir. Bu açıdan demokratik siyaset ilkesini de temel bir ilke olarak görmek ve pratikleştirmek önemli görülmelidir.

Ulusal konferanslar önceden belirlenen dayatmalarda bulunamazlar; ilkeleri belirler. Her konferansın amacı ve çalışması bu çerçevede olur. Konferans bileşenleri tartışmasına ve kararlaşmasına katıldıkları ilkelere göre hareket ederler. Yoksa şu güç silah bıraksın, şu şöyle yapsın biçiminde dikte ettirici bir yaklaşım olamaz. Böyle bir ulusal konferans olamaz. Konferans temel ilkeleri belirler, bu ilkelere uyulmasını kararlaştırır. Konferansta ilkelere ortaya çıkarsa bu ilkelere uymak da, konferans kararlarına katılmanın gereğidir. Ama ilkeler belirlenmemişken, tartışıp netleştirilmemişken birilerine şu ya da bu dayatma yapılamaz, dikte ettirilemez. Hiçbir konferans bir gruba ya da bireye bazı şeyler dikte ettirme platformları değildir. İlkelerin tespit edilmesi, bu ilkeler çerçevesinde stratejilerin, taktiklerin ve politikaların belirlenmesi ve ona göre hareket edilmesi konferansların karakteridir. Sorun ilkelere göre hareket etmek esastır. Yoksa birilerinin isteğine, duygularına göre hareket etmek ya da herhangi bir gücün çıkarına göre bir şeyler yapmak değildir. İlkeler de esas olarak Kürt halkının ve bölge halklarının özgürlüğü ve demokrasisini sağlayan temel normlardır. Bunları da ortaya koymuş bulunuyoruz. Bu açıdan bu konferansı şu silah bırakacak, şu bunu yap-

Komünar

cak ya da yapmayacak biçiminde ele almak, aslında ulusal konferansın ne olduğunu anlamaktır.

Ulusal konferanslar, tartışmalarla ortak kararlara ulaşırlar. Ortak kararlar da, ortak çıkarlardır. Buna da kimse itiraz etmez. Ulusal konferanslar tartışmalar temelinde Kürt halkının demokratikleşmesinin ve özgürleşmesinin ilkelerini değil de, farklı siyasal çıkarların, bireysel ve grupsal çıkarların istegine uygun kararların alındığı platformlar olarak görülemez. Daha doğrusu konferansların, kongrelerin dayatma, dikte etme gibi bir görevleri yoktur.

Kürt ulusal konferansı açısından belirtilmesi gereken diğer bir husus ise; Kürt ulusal konferansı kesinlikle bölge ülkelerine karşı bir olgu olarak ele alınmamalıdır. Ne Kürtler, ne de bölge ülkeleri Kürt ulusal konferansını böyle ele almalıdırlar. Tabii ki Kürtlerin haklarını isteme, taleplerini ortaya koyma, hak ve hukukunu belirleme ve bölge ülkeleriyle hangi çerçevede birlikte yaşayacağını tespit etme konferansı olacaktır. Ama bu belirlemeler bölge haklarına ve ülkelere karşı olmak için yapılmamaktadır. Konferans Kürtlerin temel demokratik haklarını belirleme ve bu temelde bölge ülkeleriyle demokratik birlik kurma koşullarını sağlama konferansıdır. Bunun altını bir kere böyle çizmek gerekir. Kürt sorununun çözümünü sağlayacak böyle bir konferans, sadece Kürtlerin acı çekmesinin önüne geçme değil, bölge halklarının, ülkelerin acı çekmesini ve sürekli olarak sorunlarla boğuşmasını engelleme konferansı olarak görülmelidir. Bu konferans esas olarak sorunları dış müdahalelerle değil, bölgenin iç dinamikleriyle çözme konferansıdır. Dış güçlere dayanmadan, dış güçlerin politikasının parçası haline gelmeden, demokratik ilke çerçevesinde sorunları çözme konferansıdır. Bu yönüyle demokratik ilke temelinde sorunları çözme konferansı ne Türkiye'ye karşı olmaktadır, ne İran'a, ne Suriye'ye, ne de Irak'a karşı olmaktadır. Aksine Türkiye'nin, İran'ın, Irak'ın, Suriye'nin buna tabii ki Kürtler de dahildir bu sorunun çözümsüzlüğü nedeniyle

sürekli kan kaybetmesini, uluslararası çıkarlara alet olmasını ya da uluslararası politikalar sonucu birbiriyle sürekli çatışma ve kavga içine girerek güç kaybetmesini önleme konferansı olarak anlamak gerekmektedir. Bu yönüyle böyle bir konferansla alınacak kararlara İran'ın, Türkiye'nin, Suriye'nin karşı çıkması gerekiyor. Kürtlerin hem kendi içlerinde, hem de bölge ülkeleriyle birlik kurmak için ortak strateji ve taktik belirlemesini kendilerine karşı bir tutum olarak görmemelidirler.

Ortaya koyduğumuz beş ilke esas olarak da Kürt sorununun demokratik çözümünü ortaya koymaktadır. PKK 7. Kongresi Kürt sorununun çözümsüzlüğünü kötülük tanrılarının Ortadoğu halklarına verdiği bir ceza olarak değerlendirmiştir. Yapılacak konferans kötülük tanrılarının Ortadoğu halklarına verdiği bu cezayı, yani Kürdistan'da çözümsüzlüğü ortadan kaldırma konferansı olarak görülmelidir. Kürt konferansına böyle yaklaşılmalıdır. Kürtler bir araya gelecek, bölge ülkelere karşı tutum alacak ve sorun olacaklar biçiminde bir yaklaşım gösterilmemelidir. Tabii ki bugünkü İran, Türkiye, Irak ya da Suriye'deki yanlış politikalar, inkarcı politikalar kabul edilmeyecektir. Bu yanlış politikalara karşı ortak tutum takınılacaktır. Nasıl ki Arap, Türk ve Fars halklarının başka güçlerin kendileri üzerinde egemenlik kurmasına ve baskı yapmasına karşı çıkmaları en doğal haklarıysa, Kürt halkının da üzerindeki baskılara karşı çıkması doğal karşılanmalıdır. Bu açıdan Kürtler üzerinde egemenlikçi bir politika varsa, Kürtlerin buna karşı çıkması ne Türkiye halkına, ne İran, ne de Arap halkına karşı bir tutum olarak görülmelidir. Bu konferansta belirlenecek ilkelerin bir yanı da doğal olarak Türkiye'nin, İran'ın, Irak'ın ya da Suriye'nin demokratik olmayan, baskıcı politikalarına karşı çıkmak olacaktır. Eğer böyle anlaşılmazsa yanlış anlaşılmış olur. Eğer Türkiye, İran, Suriye, Irak bu tür politikalardan vazgeçerse, Önder APO'nun ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde gerçekleşecek bir ulusal konferans yalnız Kürt sorununu değil, bölge sorunlarını

Komünar

çözecek bir dinamik olacaktır. Bu da İran'a, Türkiye'ye, Irak'a ve Suriye'ye büyük katkıda bulunacaktır. Sınırlar değişmeden halkların kardeşliği temelinde Kürt sorununun çözümü Türkiye, İran ve Suriye'nin her bakımdan büyük gelişme göstermesinin manivelası olacaktır. Bölge ülkeleri ulusal konferansa böyle yaklaşmalıdır.

Sonuç olarak; Kürtlerin, Kürdistan halkının ve Ortadoğu halklarının böyle bir Kürt konferansına ihtiyacı vardır. Eğer bu konferans Önder APO'nun belirttiği çerçevede ve ortaya koyduğu ilkeler temelinde gerçekleşirse, Kürt sorununun demokratik çözümündeki engeller de ortadan kalkar. Konferans bu çerçevede olursa hem Kürt sorununun demokratik çözümü gerçekleşir, hem de bölge halklarının Kürtlere karşı olan güvensizliği ortadan kalkar. Sorunların barışçıl ve demokratik temelde çözülebileceği umudu artar. Bu açıdan konferansa Türkiye'nin, Talabani'nin ve bazı güçlerin belirttiği gibi, PKK'yi silahsızlandırma konferansı olarak bakmak çok yanlıştır. Bu, sorunu çözecek bir yaklaşım değildir.

Böyle bir konferans çatışmasızlık ortamını sağlamak için ilkeler belirleyebilir. Bu çerçevede bir çatışmasızlık ortamı yaratır ve bu çatışmasızlık ortamında hem Türkiye, hem PKK, hem de ulusal konferansa katılan Kürt örgütleri sorumluluk alır. Bir çatışmasızlık ortamı yaratılarak Türkiye'nin ve bölge ülkelerinin sorunun çözülmesine fırsat tanınması sağlanır. Böyle bir yaklaşım, böyle bir politika temelinde çatışmasızlık durumunu sağlamak mümkündür. Silahsızlandırma ekseninde düşünülecek bir tasfiye konferansı çözümsüzlükten ve sorunun çıkmaza girmesinden başka bir sonuç vermez. Ancak tartışma temelinde ve belirli ilkeler çerçevesinde sağlanabilecek bir çatışmasızlığın çözümü geliştirme açısından bir değeri olabilir. Belli bir hedefi olan çatışmasızlığı sağlayacak, PKK ve Türkiye açısından bağlı kalınacak kuralların belirlenmesi sorunun çözümü için önemli gelişmeler yaratabilir.

Çatışmalar tabii ki hem bölge ülkeleri, hem de Kürdistan halkı açısından sorun yaratmakta, tartışma ve diyalog ortamının sağlanmasını zorlamaktadır. Eğer sorunu çözme iradesi ve kararlılığı Türkiye ve diğer ülkelerde oluşursa, bir çatışmasızlık ortamını bu konferans tartışabilir. Bu temelde belirli kararlara varabilir. PKK bir çatışmasızlık konumuna hazırdır. Çatışmasızlık ortamını yaratmak bir dayatma değildir, sorunun çözümü için belirli bir ortam sağlamaktır. Böyle bir yaklaşım zaten PKK'nin eskiden beri savunduğu yaklaşımdır. PKK defalarca tek taraflı ateşkes yapmıştır. Ne var ki bu tek taraflı ateşkeslerden sonuç alınmamıştır. Çatışmasızlığın tek taraflı olamayacağı açıktır. Bir taraf ateşkes yaparken, diğer taraf operasyonlarla hareketli olursa, ortaya çatışmasızlık ortamı çıkmaz. Tek taraflı ateşkeslerle çatışmasızlığın yaratılmadığı dikkate alınarak, tek taraflı bir ateşkes değil, gerçekten çatışmasız ortamının koşullarını oluşturacak bir yaklaşımın konferansın iradesi olarak ortaya çıkması ve bunun bölge ülkeleri tarafından da dikkate alınması önemlidir. Eğer konferans bu temelde yaklaşırsa, bunun olumlu sonuçları ortaya çıkabilir. Eğer silahsızlandırma denilirse ve bu PKK'nin tasfiye planının bir parçası haline getirilirse, böyle bir konferansın sonuç çıkmaz. Kaldı ki böyle bir konferansa PKK katılmaz, PKK'nin katılmadığı bir konferansın da hiçbir meşruiyeti ve kararının da değeri olmaz. Bunun böyle olacağını biraz demokrat olan, ahlaki ölçüleri olan herkes bilir.

Dolayısıyla önyargılı ve ne karar alacağı belli bir tasfiye planının meşruiyetini sağlayacak bir toplantı değil, gerçekten de tartışıp kararlar alacak, Kürtler arası birliği, ortak politikayı temsil edecek, bu temelde de Kürt sorununun çözümünü sağlayacak bir konferans hem Kürtler, hem de bölge halkları açısından acil bir ihtiyaçtır. Böyle bir konferans Kürt sorununun çözümünün zeminini güçlendireceği gibi, bölge ülkelerini sıkıntıya düşüren temel sorun olan Kürt sorunundan kurtulmasını sağlayabilir.

İMRALI SİSTEMİNİ PARÇALAMAK KAPİTALİST MODERNİTEYİ AŞMAKLA MÜMKÜNDÜR.

Sinan Şahin KANDİL

Türkiye ve Kürdistan tarihinin son 30 yılı savaşla, kanla, katliamla, acıyla, gözyaşıyla, açlık ve yoksullukla geçti. Bunun yanında insan olma mücadelesinde de büyük kavgalar verildi, büyük bedeller ödendi. Bu anlamda insanlık bu son 30 yılda beş bin yıllık tarihini yeniden yazdı. Bu, bir yanda politik ve ahlaki topluma dayanan ve hakikati arayan doğal toplum yandaşlarıyla, diğer taraftan hile ve zorbalığa dayanan, politikadan ve ahlaktan yoksun, sınıflı, devletli, kirlili ve suçlu toplum yandaşlarının mücadelesiydi. Bu anlamda son 30 yıl, tarihin tüm mitolojik efsanelerinin yeniden canlanmasıydı. Zalim ve gaddar Nemrutlar tarafından ateşlere atılan İbrahim'in küllerinden yeniden dirilişiydi. Tanrılardan ateşi çaldığı için Kafkas Dağları'na zincirlenen ve her gün ciğerleri kartallara parçalatılan, ama yine de insanlara mutluluk, sevinç ve mücadele azmi aşıl原因 Prometheus efsanesinin canlanmasıydı. Her şey, ama her şey bu kavgada yeniden yazılıyor. Bundan dolayıdır ki, tarihin bugün, bugünün tarih olduğu söyleniyor.

Sınıflı uygarlığın, modernitenin gerçek yüzü, en açık haliyle, kendisi gibi kirlili, suçlu ve çirkin olan zindanlarda görülür. Bu anlamda zindanlar gerçekliğin en açık ve en yalın yaşandığı alanlardır. Bu yüzden zindanlar, cehennemin yeryüzünde tasavvur edilmiş halidir. Öldükten sonra cehenneme gidenlerin çekeceği azapların benzeri daha bu dünyada, hayatta iken insana çektirilir. Cezaevinin yaratıcılarının, ilk tek tanrılı dinin yaratıcısı olan Yahudiler olması belki de bundandır.

Yahudilerden sınıflı topluma miras kalan cezaevlerini hemen hemen tüm egemen

sınıflar, kendi muhaliflerini sindirmek, bastırarak ve ortadan kaldırmak için kullanmışlardır. İlk başlarda doğal mağaraları, kuyuları bu iş için kullanırlarken, zamanla buna uygun yapılar da inşa etmişlerdir. Cehennemi uygulamalarıyla zindanlar topluma korku salmanın mekânları olmuşlardır. Zindanlara düşenlerden umutların kesilmesi bundandır. 'Allah kimseyi zindana düşürmesin' yazarışı da, bununla bağlantılı olsa gerek.

Egemenler tarih boyunca kendilerine muhalif gördüklerini denetim altına almak istemişlerdir. Bununla bir yandan topluma; 'muhalif olursanız sonunuz budur' tarzında mesaj vererek korkutup sindirmek isterlerken, diğer yandan da, tutsak aldıkları bireyleri yaptıklarına pişman ettirip tövbe eder, aman diler duruma getirmek isterler. Bunun için aynı amaca hizmet eden, ama birbirinden farklı iki yol denemişlerdir. Bunlardan birincisi tutsak aldıkları insanları ada cezaevlerine göndermek iken, diğeri tutsakları Yüksek Güvenlikli Cezaevlerine koymaktır. İkisinde de amaç aynıdır: İnsanı insan yapan toplumdaki koparmak, bireyin toplumla olan bağlarını, örgülerini çözmektir. Her iki yaklaşımda da zamana yaydırılmış ölüm esas alınır. Nasıl ki, enerji akışını yitirmiş herhangi bir madde çözülüp dağılıyorsa, zindanlar da insandaki enerjiyi emerek, onu çözüp dağıtmayı hedefler.

Bu yazıdaki asıl amacımız, zindanların tarihsel gelişimini incelemek değil, Önder APO'nun rehin tutulduğu İmralı Sistemi'nin gerçekliğini daha iyi anlayabilmektir. Şunu iyi biliyoruz; İmralı Sistemi'ni anlamak, çözmek ve parçalayarak aşmak demek, Önder APO'

Komünar

nun özgürlüğü demektir. Önder APO'nun özgürlüğü ise, Kürt halkının özgürlüğüdür. Bu yüzden özgürleşmenin yolu İmralı Sistemi'ni parçalamaktan geçiyor. Bu anlamda İmralı Sistemi'ni hedeflemeyen hiçbir Kürt özgürlük yolunun yolcusu, militanı olamaz.

Değişik halkların tarihinde de İmralı Sistemi'ne benzer sistemler uygulanmıştır. Ancak bu benzerlikler yalnızca görünen yönleriyle sınırlıdır ve biçimseldir. Uygulanan politikaların ayrıntılarında farklılıklar çok fazladır. En basitinden, 10 yıldan fazla bir süre çok yoğun tecrit ve izolasyona alınmış bir lider yoktur. Bu bile benzerliklerden çok, farklılıkların olduğunu gösterir. Böyle de olsa dünyadaki örnekleri incelemek, onlarla karşılaştırmak, kıyaslamalar yaparak sonuçlar çıkarmak, İmralı Sistemi'ni anlamak açısından önemlidir.

Hareket olarak zindana yabancı değiliz. Deyim yerindeyse hamurumuz zindanlarda karıldı. Mahirlerin şahadetini protesto eyleminde tutuklanan Önder APO, ayrı bir örgüt kurma fikrine bu süreçte, zindanda ulaştı. Yani PKK zindanda şekillendi. Önder kadro ve sempatizan düzeyinde de zindanla erkenden tanışmış bir hareketiz. Zindan, bize her zaman elimizi uzattığımızda tutacağımız kadar yakın olmuştur. 12 Eylül vahşeti ve buna karşı yaşanan direnişler de bunun ifadesidir. Hala zindanlarda yoğun bir kitlemiz, arkadaşlarımız vardır. Ancak İmralı daha farklıdır. İsmi dışında hiçbir uygulamasıyla normal bir cezaevi değildir. İmralı, uygarlığın tüm kirinin ve pasının sergilendiği bir alandır; uygarlığın soğuk, kuru, ruhsuz ve donmuş geçgidir. Bu anlamda İmralı'yı tanımak uygarlığı tanımaktır.

ADA CEZAEVLERİ

Adalar, etrafı sularla çevrili olduklarından, ilk çağlardan beri güvenlik amaçlı kullanılmışlardır. Adaların bu konumunu keşfeden egemenler, bundan faydalanmış, muhaliflerini bastırmak için buralara sürmüşlerdir. Ancak 19 ve 20. yüzyılda birçok devlet, çeşitli ve modern teknikler de uygulayarak sürgün yerleri olan bu adaları cezaevi olarak kullan-

mıştır. Ada cezaevleri koşulları itibarıyla tutsağı tüketerek zamana yayılan ölümü temsil ettiklerinden, egemenler tarafından özellikle tercih edilmişlerdir. Ayrıca ada cezaevlerine konulan tutsakların çok büyük bir kesiminin bir daha geri dönemedikleri, dönenlerin de normal bir insan gibi eski yaşamlarına bir daha dönemedikleri de yaşanan diğer bir gerçekliktir.

Bazı kaynaklarda ada cezaevlerine ilişkin şunlar yazılır. "Adalardan kaçışın zor olması nedeniyle I. Dünya Savaşı sırasında bazı adalar hapisane olarak kullanıldı. Tarihe geçen en ünlü ada hapisaneleri; Hazar Denizi'nde bulunan Nargin, Sardunya adası yakınlarında bulunan Asinara, Akdeniz'de Malta, Ohotsk Denizi'nde yer alan Sahalin, Kuzey Buz Denizi'ndeki Solevest ve Çin Hindi yakınlarındaki Malaya adasıdır." Bu ada cezaevlerine çoğunlukla savaş esirleri veya siyasi muhalifler gönderilmişlerdir.

Adı geçen bu ada cezaevlerine kısaca da olsa değinmekte fayda vardır.

Nargin, Hazar Denizi'nde bulunan 900 hektar alana sahip bir adadır. Ada kıraç olup, su yok denecek kadar azdır ve bitki örtüsü hiç yoktur. Bu yüzden cehennemi andırır. Zaten adanın diğer bir ismi de, Cehennem Adası'dır. Kafkasları işgal eden Rus Çarı, bu adayı cezaevi haline getirmiştir. Çar, I. Dünya Savaşı sürerken, 1915 yılında adayı esir kampına dönüştürmüştür. Bu adaya başta Çarlık muhaliflerini olmak üzere, Kafkas ve I.Dünya Savaşı'nın da esir aldığı özellikle Türk, Alman, Macar, Bulgar ve Avusturyalı savaş esirlerini göndermiştir. Çar, muhalifleri ve savaş esirlerini burada ölüme terk etmiştir. Adaya gönderilen tutsaklardan çok az bir kısmı sağ kurtulabilmişlerdir. Bolşevik Devrimi'nden sonra cezaevi olarak kullanılmasına son verilse de, ada yüzlerce insana mezar olmuştur.

Cezaevi olarak kullanılan adalardan birisi de, İtalya'nın güneyinde yer alan Sardunya Adası'na yakın olan Asinara Adası'dır. 33 Km2'lik bir alana sahip olan ada, susuzdur. İtalya, başta adaayı cezaevi olarak kullansa da, sonrasında esir kampına çevirmiştir. Bu

Komünar

adaya gönderilen insanlardan da çok azı geri dönmüş, çoğu burada ölmüşlerdir.

Cezaeviyle ünlü bir diğer ada Malta'dır. Malta Adası İngilizlerin eline geçmeden önce korsanların mekânı durumundadır. İngilizler adayı ele geçirdikten sonra cezaevine çevirmiş, dönemin tüm muhaliflerini buraya göndermişlerdir. İngiliz politikalarıyla çelişen ve uyuşmayan onlarca Türk aydını ve devlet adamı da buraya sürgün edilmiştir. Bunların arasında Türkçülüğün esaslarını oluşturan Ziya Gökalp, Rauf Orbay gibileri de vardır. Ayrıca Çin'i işgal eden İngilizler, burada da Malaya Adası'nı aynı amaçla hapishaneye dönüştürmüş, kullanmışlardır.

Kuzey Buz Denizi'nde bulunan Solevest Adası da, cezaevi olarak kullanılan adalardan bir tanesidir. Bu adayı cezaevine çeviren Stalin'dir. Stalin, 1930'lu yıllarda bu adayı cezaevine dönüştürmüş ve muhaliflerini buraya göndermiştir. Bunların arasında en tanınmış olanı, Tatar Sultan Galiyev'dir. Uzun yıllar Bolşevik Parti safalarında mücadele etmesine rağmen, ulusal sorun ve sömürgeler sorununda farklı düşünönceler sahip olması ve bu düşünöncelerini açıklaması sonucunda muhalif konuma düşmüş ve kendisini orada bulmuştur. Ruslar Hazar Denizi'ndeki Nargin ve Kuzey Buz Denizi'ndeki Solevest Adası'nın dışında, Ohotsk Denizi'ndeki Sahalin Adası'nı da bu amaçla kullanmıştır.

Adalar, hapisane dışında sürgün yerleri olarak da kullanılmışlardır. Kıbrıslı din ve devlet adamı olan Makarios, İran Şahı Rıza Pehlevi, Kenya'nın bağımsızlığı için mücadele eden Kenyatta da Hint Okyanusu'nda, Madakaskar'ın Kuzeydoğusu'nda bulunan 408 km²'lik alana sahip Seychelles (Seşşel) Adası'na sürgün edilmişlerdir.

Alcatraz Adası 1700'lerde Fransa tarafından işgal edilmiş, 1800'lü yılların ortalarından itibaren de cezaevi olarak kullanmış ve yaklaşık 80 bin tutsak buraya gönderilmiştir. Bunlardan 60 bini bir daha Fransa'ya geri dönmeden bu adada ölmüşlerdir.

Cezaevi denizden oldukça yüksek ve sarp kayalıklar üzerinde kurulmuştur. Etrafı

uçurumlarla dolu olan Alcatraz Cezaevi'nin çevresindeki su akıntısının sert ve girdaplardan oluşmasından dolayı, adadan ayrılmak, kaçmak neredeyse imkânsız olmuştur.

Adaya getirilen tutsaklar çalışma kamplarına verilmişlerdir. Kavurucu sıcaklıklara, koşullarından dolayı kaçma imkanı neredeyse imkânsız olmasına rağmen, tutsaklar ranzalara ayaklarından prangalanarak bağlanmışlardır. Buraya gönderilen tutsaklar, 'zararlı ve hastalık yayan' kişiler olarak topluma yansıtıldıklarından ve böyle göröldüklerinden, biran önce onlardan kurtulmak temel yaklaşım olarak benimsenmiş, tutsaklar hiçbir haktan yararlandırılmamışlardır.

Fransa'dan sonra ada, ABD'nin denetimine geçmiştir. ABD, San Francisco'nun savunmasını daha güçlü yapabilmek için bu adayı önceleri askeri amaçla kullanmıştır. Daha sonra askeri hapishaneye dönüştürölen ada, 1 Ocak 1934 yılında Adalet Bakanlığı'na devredilip federal hapishaneye çevirinceye kadar da askeri cezaevi olarak kullanılmıştır. ABD, bu ada cezaevine ağır ceza alan mahkumları ve siyasi muhalifleri göndermiştir. 1963 yılına kadar ada cezaevi olarak kullanılan Alcatraz Cezaevi, bu tarihten sonra kapatılmıştır.

Adadaki tutukluların isimleri hafızalarından silinir. Her tutukluya bir numara verilir ve tutuklu bu numarayla çağrılır. Tutuklu artık bir insan değil, bir rakamdır. Buraya gönderölen tutuklular çalışma kamplarında çalıştırılmalarına rağmen, temel ihtiyaçları karşılanmaz. Karşılanan ihtiyaçlar sadece gıdadan ibarettir ki, o da ölmeyecekleri kadardır. Buraya gönderölen tutsakların tüm insani duyguları, refleksleri öldürölmeye çalışılır. İnsan, her söylenene itirazsız itaat eden, boyun eğgen bir duruma getirilir. Bununla insanı insan yapan tüm örgöler dağıtılmak istenir. Bu politikaya karşı direnen tutsaklar da öldürölmüşlerdir. Sadece direnenler değil, teslim olmuş, her söyleneni yapan tutsaklar da öldürölmüşlerdir. Örneğın, adaya gönderölen 134 tutsaktan sadece üç tanesi hayatta kalmıştır.

Komünar

Cezaevinde kütüphane olmasına rağmen, tutukluların bundan faydalanmalarına imkânı tanınmamıştır. Bu kütüphaneden bir kitap alabilmek için en az beş yıl hiçbir sorun çıkarmamak, iyi halli olmak koşul olarak gösterilmiştir. Tutukluların gösterdiği en ufak insani hareket bile suç sayılmıştır. Bu yüzden, bu cezaevinde iyi halli olmak neredeyse imkânsızdır ve tutsaklar bundan dolayı kütüphaneden asla yararlanamamış, bir kitap alıp okuyamamışlardır.

Adanın koşulları tipik bir esir kampını çağırıştır. En ufak insani özellikler bile çok sert bir şekilde cezalandırılır. Adanın bir ucunda tutsaklar kalırken, diğer ucunda tutsakların idamında kullanılan giyotinler ve gaz odaları yer almıştır. Ada hem bir cezaevi, hem de bir idam mekanı olarak kullanılmıştır.

Ada cezaevleri içinde en ünlülerinden birisi de, Latin Amerika'daki Fransız sömürgecilerinden olan Salut'tur. Bu ada cezaevi uygulamalarıyla ve özellikleriyle filmlere konu olmuş, burayı anlatan çeşitli filmler de gişe rekoru kırmışlardır. Kelebek filmi bunlardan en bilinenidir.

Fransa, birkaç adadan oluşan Salut cezaevini üç bölümden oluşturmuştur. Bu adaların en büyüğü olan Royele Adası'na suçu daha hafif olan mahkûmlar konulmuştur. Saint-Joseph Adası'na, dünyayla tüm bağlarını kestikleri hükümlüleri koymuşlardır. Tutuklular burada yalnız başlarına koyu karanlık hücrelerde yaşamaya mecbur bırakılmışlardır. Bu adaların en küçüğüne de, Şeytan Adası adı verilmiş ve buraya sadece siyasi tutsaklar getirilmişlerdir. Siyasi tutsaklar, dünyadan her yönleriyle tecrit edilmişlerdir.

Birçok insan ada cezaevlerine gönderilmiş, orada yaşamlarını yitirmişlerdir. Bunlardan en bilinenlerden birisi Fransa İmparatoru Napoleon Bonaparte'dir. Napoleon 1813 yılında Leipsig'de yenildikten sonra, Fransa senatosu tarafından tahttan indirilerek İtalya'nın Toscana bölgesindeki Elbe Adası'na sürülür. Napolyon küçük bir ada olan Elbe'de kısa bir süre kaldıktan sonra kaçır, Fransa'ya döner ve yeniden iktidarını devam ettirmeye

çalışır. Ancak Watherlloo Savaşı'nda başarısız kalması, yenilmesi sonrasında iktidardan tamamen uzaklaştırılan Napoleon, bu kez İngiltere'nin denetimindeki St. Hellen Adası'na sürgün edilir. Napoleon'un hayatını ve geleceğini belirleyen de bu ada olmuştur. St. Hellen Adası da fazla büyük değildir. Napoleon bu adaya götürülüşünü gemide öğrenir ve ilk tepkisi; 'Bu ada üç ayda beni öldürür. Ben her gün yirmi fersah at koşturmuş bir adamım. Dünyanın öbür ucundaki kayalıkta ne yapayım? Eğer hükümetiniz beni öldürmek istiyorsa bunu burada da yapabilir.' şeklinde olmuştur.

**Napoleon bu adaya
Götürülüşünü gemide öğrenir
Ve ilk tepkisi
'Bu ada üç ayda beni öldürür
Ben her gün yirmi fersah
At koşturmuş bir adamım
Dünyanın öbür ucundaki kayalıkta
Ne yapayım?
Eğer hükümetiniz beni öldürmek
İstiyorsa bunu burada da
Yapabilir.' şeklinde olmuştur**

St. Hellen Adası Atlas Okyanusu'nda ve Avrupa'dan yaklaşık iki bin mil uzaklıkta olan bir adadır. Napoleon'nun biyografisini yazan Ludving, kitabında adayı şöyle tanımlar: "Kimse burada yaşayamaz. Bu adada hiç kimse altmış yaşına kadar hayatta kalamaz ve çok az insan ellisine ulaşılabilir. Ekvatorun aşırı sıcaklığının sağanaklara çeşitlilik kazandığı, bir saat içerisinde sıcak, rutubetli, durgun ve boğucu havanın yerini soğuk bir yağmura bıraktığı güneşsiz tropiklerdeyiz. Bir yıl boyunca adada kalanlar dizanteri, baş dönmesi ve ateşin yanı sıra kusma ve çarpıntıdan muzdarip olurlar. En çok görülen rahatsızlık ise karaciğer hastalıklarıdır."

Adaların nemli iklimi ve cezaevlerinin rutubetli yapısı insan sağlığını olumsuz etki-

Komünar

ler. Napoleon'un sağlık sorunları giderek artar. Ludving devamla şunları belirtir. " Ölümcül hastalıkları artıyor. Adanın iklimi, karaciğerleri ilk geldiklerinde sağlıklı olan insanlar için bile tehlikelidir. Napolyon'un karaciğer şikayetleri artmaktadır, midenin ateş gibi yandığını söylemektedir; bazı ağrı nöbetlerinde, büyük ızdırıp içerisinde yere yuvarlanır.

"Altı yıldır karaciğer rahatsızlığı için kayanın iklimini suçluyordu; sadece birkaç gün önce İngiltere'yi bu sağlıksız hapisanede kendisini öldürmekle itham etmişti"

Napoleon bu koşullara daha fazla dayanamaz ve 5 yıl sürgün yaşadığı adada ölür. Ada doktorlarının yaptıkları otopsi ve hazırladıkları raporlar, ada cezaevlerinin insan bedeni ve sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri gösterir. Ludving aynı çalışmasında bu durumu da şöyle anlatır: "Doktor karaciğeri çıkartmış ve yarmıştır. Organı diğerlerinin incelemesi için yukarı kaldırır ve şunları söyler: 'Görüyorsunuz baylar, midenin bu ülserli kısmı karaciğere nasıl yapışmış. Bundan çıkartacağımız sonuç nedir? Durum şudur ki, St.Helena'nın iklimi mide rahatsızlığını artırmış ve böylece imparatorun vaktinden önce ölmesine yol açmıştır' " Napoleon konusunda Önderlik de şunları belirtiyor: "Napoleon'da benim gibi bir adada kaldı, beş yıl dayanabildi, sonra çatladı."

Bu kısa tarihi bilgilerden de anlaşılacağı gibi, karakterleri ne olursa olsun devletler kendileri açısından tehlikeli gördükleri insanları halklarından, toplumlarından, topraklarından uzak ve cehennem yeryüzündeki hali olan ada cezaevlerine göndermişlerdir. Buraya giden insanlar büyük çoğunlukla buradan sağ çıkmamışlardır. Bu anlamda ada cezaevleri dünyanın siyasi tarihinin farklı, ama kirli ve suçlu yüzünü teşkil ederler.

Gelişmiş kapitalist ülkeler ada cezaevlerini bir yöntem olarak gündemlerinden çıkarırken, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde halen yoğunca kullanılan bir yöntemdir. Ulusal kurtuluş mücadelesi veren halkların birçoğunda da ada cezaevleri kullanılmıştır. Özellikle tutsak aldıkları hareketlerin önderlerini halk-

tan ve hareketten koparmak için bu yöntem sıkça başvurmuştur. Bununla amaçlanan bir yandan önderi halktan koparmak, mücadeleden uzaklaştırıp teslim almak iken, diğer yandan da bu önderlerin başında demoklesin kılıcı gibi sallandırdıkları yaklaşımlarla halkları ve hareketleri teslim olmaya zorlamaktır. Önderleri esir düşmüş tüm ulusal kurtuluş hareketlerine karşı egemenler tarafından bu taktikler uygulanmıştır. Bunlardan en bilineni Güney Afrika'nın lideri Nelson Mandela'dır.

Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejimine karşı, Güney Afrika'nın siyah halkı, Afrika Ulusal Kongresi (ANC) öncülüğünde örgütlenerek mücadele geliştirir. Hareketin önderliğini Mandela yürütür. Mandela kısa sürede yakalanır ve göstermelik bir mahkemede yargılanarak ömür boyu hapis cezasına çarptırılarak, Güney Afrika'nın 500 km açıklarındaki Robben Adası'na gönderilir. Ancak Mandela tüm uygulamalara rağmen teslim olmaz, direnişini sürdürür. 20 yılın üstünde bir süre bu adada kalır, ancak ne adanın çürütücü etkisi, ne de apartheid rejimin baskıları Mandela'yı yıldıramaz. Halkın mücadelesi ve Mandela'nın iradesi ırkçı rejimi yenilgiye uğratar. Güney Afrika halkının geliştirdiği mücadele karşısında daha fazla tutunamayan ırkçı Apartheid rejiminde çözümler olur, tavizler verir. Ancak bu tavizler Afrika halkın tatmin etmez. Güney Afrika halkı önderinin özgürlüğünde ve eşit, demokratik bir anayasada ısrar eder. İsrarlı ve kararlı mücadelesi sonuç verir. Apartheid rejimi bir süre sonra Mandela'nın Robben Adası'ndaki tutukluluğuna son vererek ev hapsine alır. Bu durum mücadelenin başarıya gitmesinde önemli bir kilometre taşıdır. Taleplerinde ısrarlı olan Güney Afrika halkı, Önderleri Mandela'yı özgürleştirip Apartheid rejime son vererek, eşit ve demokratik bir toplum yaratırlar. Ve Mandela Robben Adası'ndan Cumhurbaşkanı olarak cumhurbaşkanlığı sarayına gider.

Ada cezaevinden geçen diğer bir gerilla lideri de Abimael Guzman'dır. Guzman, Peru Aydınlik Yol lideri iken yakalanır. Guzman da

Komünar

göstermelik bir mahkemeye ömür boyu hapse mahkum edilerek, Peru'nun Başkenti Lima yakınlarındaki Collao Deniz Üssü'ndeki cezaevine götürülür. İlk başlarda tüm dünyayla her türlü iletişimi kesilir. Renkli magazin dergilerinin dışında hiçbir şey verilmez. Dehlizi andıran karanlık bir hücrede tutulur. Günde sadece bir saat gün yüzüne çıkarılır. Bir de kendisine verilen renkli magazin dergilerini okuması için bir saat ışık verilir. Peru halkının yürüttüğü özgürleştirme mücadelesi sonucunda, Fujimori yönetimindeki gerici ve baskıcı Peru hükümeti daha fazla tutunamaz ve Fujimori kaçarak ülkeyi terk eder. Yeni gelen yönetim sorunları çözmek için gerillalarla görüşmeler yapar. Bunun için de en başta Guzman'ın yaşam koşullarını değiştirir. Dış dünyayla ilişkilmesini sağlar. Tam ev hapsi denmezse de, ona yakın bir statü oluşturur. Bu durum sorunların çözülmesinde önemli bir adım olur.

Son dönemde adı sıkça gündeme gelen, İmralı tarzında yapılan ve İmralı kurallarının geçerli olduğu söylenen cezaevlerinden birisi de, Amerika'nın geliştirdiği Guantanamo'dur. İmralı sistemini daha iyi anlayabilmek açısından kısaca da olsa bu cezaevine bakmakta fayda vardır.

Guantanamo, Küba Körfezi'nde bulunan bir ada üzerinden kurulmuş ve Amerika denetiminde olan bir cezaevidir. Guantanamo, Amerika'nın Küba'daki tek ve son üssüdür. Küba topraklarından bu üsse girmek yasaktır. Burası eskiden askeri üs olarak kullanılmaktaydı. 11 Eylül saldırılarının sonra bir cezaevi olarak planlanan ve yapılandırılan Guantanamo'da, başta El-Kaide olmak üzere, İslamcı örgütlere karşı geliştirilen operasyonlarda yakalananlar tutulmaktadır. Ada tropikal bir iklime sahiptir ve bol yağmur alır. Ancak cezaevi adada yağmur görmeyen ve çölü andıran tek bölgesinde kurulmuştur.

Yüksek güvenliğe sahip bu ada cezaevinde yüzlerce tutsak bulunmaktadır. Son derece gelişmiş teknik imkânlar kullanılarak denetim yapılmaktadır. Cezaevi hücrelerden oluşturulmuştur. Her hücrede bir kişi tutulmaktadır.

Hücrelerde yatak ve tuvaletin dışında hiçbir şey yoktur. Avukat ve aile görüşmeleri oldukça az ve kısıtlıdır. Tutuklular 24 saat kamerayla izlenmektedir. Burada tutsaklara hayatın belirtisi olan başta zaman kavramı olmak üzere, her şey unutturulması hedeflenmiştir. Tüm bunlara rağmen, tutuklular belli saatlerde havalandırmaya topluca çıkarılırlar. Her tutsak kendi hücresinin yanındaki ve karşıdaki hücrede kalan tutsaklarla ilişki kurabiliyor, dini inançlarını yerine getirebiliyor. Yani zayıf da olsa birbirleriyle ilişkilenebiliyorlar. Yani insanın sosyal örgüleri tümünden çözülmüyor.

Konuya bütünlük sağlamak açısından Türkiye'deki ada cezaevlerini de değerlendirmek gerekir. Mahkumların ada cezaevlerine gönderilmesi Osmanlı'dan beri başvurulan bir yöntem olmuştur. Mahkumlar bu adalarda çoğunlukla ölüme terk edilmişlerdir. Ancak yine de Osmanlılarda bunun çok sistemli ve planlı bir politika olduğu söylenemez. Türkiye ada cezaevlerini kullanmaya ağırlıklı 1950'lerden sonra başvurmuştur. Bu süreçten itibaren Türkiye'de öne çıkan iki ada cezaevinden bahsedilebilir. Bunlar; İmralı ve Yassıada'dır. Denizin nemli havasını çekecek tarzda planlanıp, kıyı şeridinde ve ince burun üzerinde kurulan, bu özeliğiyle ada cezaevlerini andıran Sinop Cezaevi'ni de bu ada cezaevlerine eklemek gerekir. Konumuz İmralı olduğundan onu sonraya bırakıyoruz. Kısaca diğer iki cezaevine bakacağız.

Yassıada, Marmara Denizi'nde bulunan küçük bir adadır. 1960 darbesinden sonra bu ada cezaevi durumuna getirilmiştir. Dönemin Başbakanı Adnan Menderes, bakanları Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu burada tutulmuşlardır. Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun yargılandıkları mahkeme bu adada kurulmuş, yargılamaları burada yapılmıştır. Başbakan olmasına rağmen Menderes ve arkadaşlarının dış dünyayla ilişkileri kesilmiş, tecrit uygulanmıştır. Tecridin siyasal sistemin zihniyeti olduğunu söylemek doğru bir değerlendirmedir. Enver Durmuş Yassıada'dan İmralı'ya adlı kitabında; "14 Ekim 1960 günü Yassı-

Komünar

ada'da ilk duruşmaya çıkan Menderes şöyle diyordu: 'Beş aydan beri tecrit edildim. Bir tek oda içinde ve günün 24 saatinde saat başı değişen nöbetçinin nezareti altındayım. Bir tek kelime konuşmadan yaşıyorum. Konuşmam zaafa uğradı.'" dediğini belirtir. Menderes ve arkadaşlarının beş aylık bir süreçte bu duruma geldikleri düşünüldüğünde, Önderliğin 10 yıldan fazla bir süredir tutulduğu daha ağır koşulları hayal etmek bile, insan ürpertmeye yetiyor.

Sinop Cezaevi'nin durumu da benzerdir. Türkiye'nin en kuzey ucunda, Sinop Burnu'nda kurulan cezaevi, 1877 yılında Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır. Cezaevinin kurulduğu zemin deniz seviyesinden düşüktür. Nem oranı en yüksek alanların başında gelen Sinop Cezaevi'nde yatan onlarca aydın bu durumu yazılarında, şiirlerinde işlemişlerdir. Sinop Cezaevi'ne ilişkin bir gazetede çıkan bir makalede şunlar belirtiliyor: "Sol görüşlü yazar ve şairleri rutubetli duvarları arasında ağırlamasıyla ünlenen Sinop Cezaevi'nin koşullarında ve disiplin hücrelerinde, ziyarete açıldığı günden bu yana meraklı turistler ve edebiyatseverler dolaşüyor. Sinop Cezaevi, 'esaslı bir ceza'dır mahkumlar için. Türkiye'nin en kuzeyinde, binlerce yıllık bir kalenin surları ardına gizlenmiş, Karadeniz'in hırçın dalgalarına terk edilmiş, rutubetini bir kez yiyenin bir daha iflah olmayacağı 120 yıllık cezaevi, 1997 yılına kadar toplumdaki tecrit edilmek istenen yazar ve şairlerin sürgün yeri idi."

Bu cezaevinde Türk siyaset ve edebiyat tarihinin ünlü simalarından Refik Halit Karay, Mustafa Suphi, Ahmet Bedevi Kuran, Hüseyin Hilmi, Burhan Felek, Refii Cevat, Osman Cemal Kaygılı, Kerim Korcan, Sabahattin Ali, Celal Zühtü Benceci, Osman Deniz, Zekeriya Sertel ve daha onlarca kişi kalmıştır. Bu cezaevi şimdi müzeye dönüştürülmüştür.

Ada cezaevleri veya deniz çevresindeki cezaevlerinin tarihi, siyasal kimlikleri, muhalif duruşları ve bu özellikleri ağır basan kişilerin idam edildiği ya da iklim ve çevre koşullarıyla birlikte nemin, ayazın, kuşatıl-

mışlığın, yalnızlığın, tecridin ağır etkisi altında zaman içinde ölüme terk edilen yerler olarak insanlık hafızasında yer almıştır. Bu konularda kapsamlı araştırmalar yapılsa uygarlık tarihinin gizli kalmış kirli ve suçlu yüzü açığa çıkartılacaktır.

YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVLERİ

Ada cezaevlerinin tarihteki rolüne kısaca baktıktan sonra, aynı politikanın diğer ayağını oluşturan ve insanlık tarihinde önemli yer teşkil eden, Yüksek Güvenlikli Cezaevlerine de bakmak gerekir. Yüksek Güvenlikli Cezaevleriyle ada cezaevleri Tanrı Janus'un iki yüzü gibidir. Ada cezaevlerinde adanın iklim ve cezaevinin koşulları itibarıyla insanlar ölüme terk edilirken, Yüksek Güvenlikli Cezaevlerinde ise, tecrit ve izolasyonla aynı amaç gerçekleştirilmek istenir.

Yüksek Güvenlikli Cezaevlerinde büyük çoğunlukla siyasal muhalifler tutulur. Tutsakların dış dünya ile ilişkilerine çok ağır kısıtlamalar getirilir. Her türlü iletişim büyük oranda denetim altına alınarak kısıtlanır. Yasal ve hukuki kurallar fazla dikkate alınmaz. Tutsağın savunma yapmasının imkanları önemli oranda ortadan kaldırılır. Bu cezaevlerindeki uygulamaların hiçbiri yasal düzenlemeye tabi değildir. Çünkü mahkemenin verdiği kararların dışında, tamamen infaz uygulamasından kaynaklanır. Bu yüzden tutsaklar için, ikinci cezaevi olarak adlandırılır.

Yüksek Güvenlikli Cezaevleri genelde gelişmiş kapitalist ülkelerde uygulanmaktadır. Bu sistemin başını da ABD ve Avrupa ülkeleri

Komünar

çekmektedir. ABD'nin Sing sing Cezaevi bu konuda hayli namlıdır. Uygulamalarının vahşiliği ve yol açtığı kötü sonuçlardan hareketle bu cezaevi kapatılmış, bu sistemdeki cezaevleri uygulamadan kaldırılmıştır. ABD bunu, zindanlara doldurduğu insanları düşündüğü için yapmamıştır, uygulamaları yumuşatılmış, ama teknik gözetim ve izolasyonun gerçekleştirildiği yeni cezaevi modellerini geliştirmiştir. Avrupa'da ise, bu tür cezaevi sistem uygulamalarına Almanya öncülük etmiştir. Almanya'nın dışında İngiltere ve İspanya'da yoğun, Fransa ve İtalya'da da zaman zaman uygulanmaktadır. Bu ülkelerin hepsinde değişik sol örgütlerin mücadeleleri yoğundur. Yine yoğun bir muhalif kesim bulunmaktadır. İşte bu cezaevleri hem bu örgütler, hem de muhalif kesimler için hazırlanmıştır. Yüksek Güvenlikli Cezaevlerinden en bilineni, Almanya'daki Stammheim Cezaevi'dir. Ayrıca İngiltere'deki Long Keth cezaevi de böyledir.

Yüksek Güvenlikli Cezaevlerinin amacı; bireyin yaşam hakkı başta olmak üzere, dış dünyanın algılanmasına yönelik işitme, renkleri algılama, konuşma, bütünlüklü ve sistematik düşünme yetilerinin ciddi anlamda zarar görmesidir. Uzun süre bu cezaevlerinde kalanlarda konuşma ve görme bozukluğu, yürüme ve düşünme zorluğu vb. onlarca sorun görülmüştür.

Bu cezaevlerinin temel amacı tutsağı dış dünyadan yalıtma olduğundan, zaten sınırlı olan ses, renk, ufuk, açık hava gibi temel doğasal etkenler ile etkileşimi sınırlayarak algı yalıtımı ile fiziksel duylarda bir yalnızlaştırma sağlanmaktadır. Farklı bir yaşamı çağrıştıran her şey yasaklanır. İmralı'da Önderliğin penceresinin önündeki iki dal ağacın kesilmesi de bu politikayla bağlantılıdır. Cezaevinde çok yoğun bir tecrit ve izolasyon uygulanır. Tutsakların birbirleriyle her türlü insani ilişki kurmaları yasaktır. Cezaevi personeli dışında hiçbir ilişkiye müsaade edilmez. Personelle ilişkiler de günlük ihtiyaç konularını aşmaz. Böylesine ağır bir yalnızlaştırmayı hedefleyen bu uygulamalar bütünü ile her kişiye konumu, siyasal duruşu, bireysel

etkilenişini esas alan bireyselleştirilmiş bir cezaevi uygulamasını mümkün kılmaktadır. Bu durum kamuoyuna farklı yansıtılarak bir meşruiyet yaratılmak istenir. Kamuoyuna yansıyan 'otel gibi cezaevi' yaklaşımı bu politikanın sonucudur.

RAF'ın mücadelesinin gelişmesiyle birlikte Alman Devleti, Yüksek Güvenlikli Cezaevi politikasını hayata geçirir. Tutsak aldığı RAF militanlarını bu cezaevine koyar. Uygulanan baskı, tecrit ve en nihayetinde öldürmelerle RAF'ı bu cezaevinde etkisiz duruma getirir. 1974-77 yılları bu anlamda mücadelenin en keskinleştiği dönemdir. RAF'ın önder kadrolarından Ulrike Mainhof ve A. Baider ile iki militanın katledilmesi de bunun sonucudur. Bu cezaevinde her şey yasaklanmış, tutsakların her türlü insani algıları öldürülmek istenmiştir. Örneğin, renk kavramı öldürülür. Tutsaklara verilen her şey aynı renktir. Bu rengin dışında hiçbir şey verilmez. Duyumsama biçimi de öyledir. Personelin ve kapımazgalın sesinin dışında bir ses duyulmaz. RAF önderlerinden ve bu cezaevinde katledilen Ulrike Mainhof, yazdığı bir mektupta, "insan her şeye karşı direnebilir, işkenceye direnebilir, ancak sessizliğe karşı direnmek çok zordur" diyerek, yaşanan durumu özetlemektedir.

İrlanda'nın işgaline karşı mücadele eden İRA'ya karşı, İngiltere'de Almanya'dakine benzer Yüksek Güvenlikli Cezaevleri inşa etmiştir. Bunlardan en ünlüsü, Long Keth Cezaevi'dir. Tutsak düşen İRA'nın önder kadroları buraya nakledilirler. İngiltere bu cezaevinde İrlanda'nın iradesini kırarak teslim almak ister. İşkencenin her türlüşünün yanında tecrit ve izolasyonu çok etkili bir tarzda kullanılır. Adeta bir insanın ne kadar direnebileceği test edilir. Tutsakların bir birleriyle ilişki kurmalarına müsaade edilmez. Ancak içeride Bobby Sands'ın da yer aldığı İRA militanlarının direnişi, dışarı da ise halkın yükselttiği mücadele bu sistemi parçalar, sonuç almasını önler.

İspanya ETA'ya, İtalya Kızıl Tugaylar'a, Fransa hem ETA'ya, hem de Doğruda Eylem grubunun üyelerine karşı bu sistemi uygu-

Komünar

lamışlardır. İtalyan egemen sınıfı bu politikasında başarı elde etmiş, Kızıl Tugaylar'ı bu uygulamalarla tasfiye etmiş, İspanya ve Fransa'da bu örgütleri önemli oranda geriletmişlerdir.

Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde kalan gerilla liderlerinden birisi de, işgalci Endonezya Devleti'ne karşı mücadele eden Falantin gerilla hareketinin lideri Xanana Gusmao'dur. Gusmao, 20 Kasım 1992'de yakalanan, göstermelik bir mahkemede yargılanarak ömür boyu hapse mahkûm edilen Gusmao, Endonezya'nın Başkenti Jakarta yakınlardaki Cipinang Hapishanesi'ne gönderilir. Bu hapishane Yüksek Güvenlikli bir hapishanedir. Doğu Timor halkının direnişi karşısına Endonezya Devleti bu baskıcı politikasını daha fazla sürdürmez ve Falantin gerillalarıyla görüşmeye başlar. Bu görüşmeler sonucunda gerilla lideri Gusmao, Cipinang Hapishanesi'nden çıkarılarak ev hapsine alınır. Ancak Güney Afrika'da olduğu gibi, bu yaklaşım Doğu Timor halkını tatmin etmez. Mücadeleyi daha kararlı bir tarzda sürdürürler. Bunun sonucunda sömürgeci ve işgalci Endonezya ordusu adadan çekilir ve Doğu Timor halkının bağımsızlığını tanır. Gerilla lideri Xanana Gusmao'da tıpkı Mandela gibi, Cipinang Cezaevi'nden cumhurbaşkanlığı sarayına gider.

Yüksek Güvenlikli Cezaevi kavramı Türkiye'nin gündemine son yıllarda girmiştir. F-Tipi cezaevleri bu politikanın uygulamalarıdır. F-Tipi cezaevi, tutsaklar için cezaevinde ikinci cezaevi durumundadır. Her türlü insani ihtiyaçlar insana karşı bir düşürme nesnesi olarak kullanılmaktadır. İnsan çevresiyle ve başka insanlarla ilişkilendiğinde insandır. Bu yüzden sosyologlar insani ilişkiler toplamı olarak tanımlıyorlar. F-Tipi cezaevi bu ilişkiyi ortadan kaldırdığı için, direkt tutsağın insani kişiliğini hedefler.

Türkiye bu politikayı başta Kürtler olmak üzere sol, sosyalist, devrimci, demokrat, aydın ve muhaliflere karşı kullanmaktadır. Türk Devleti bu politikayı uygulayabilmek için, düşman ordusuna saldırır gibi cezaevleri-

ne saldırmış, bu saldırılarda onlarca tutsağı katletmiştir. Yani Türkiye'de F-Tipi denen cezaevleri, en az diğer cezaevleri kadar kanlı ve kirlidir.

Buna rağmen F-Tipi cezaevlerinde de tutsaklar belli bir ilişki ağını geliştirmişlerdir. En azından bu cezaevinde yalnız olmadıklarının farkındadırlar. Üç kişilik odalar, ortak alanlar bulunmaktadır. Serbest olmamakla birlikte, dış dünyayla bağlantıları tümünden kopartılmış değildir. Zorluklar çıkartılsa da, aile ve avukat görüşleri yapılmaktadır. Kısmen basın da takip edilebilmektedir. Cezaevi ülke içi veya dışından gelen heyetlerin incelemesine de kapalı değildir.

Ama İmralı Ada Cezaevi'nde bunların hiçbiri yoktur. Adada personelin dışında yalnızlığı paylaşacak hiç kimse yoktur. Ne basın takip edilebilmekte, ne de aile ve avukat görüşleri düzenli yapılmaktadır. İmralı ne ülke içinden, ne de ülke dışından gelen heyetlerin incelemesine açıktır. Adada kimse olmadığı için ortak alan gibi bir şeyde yoktur. Napoleon ada içinde rahat hareket etmesine, başka insanlarla ilişkilenebilmesine rağmen, St. Helen Adası'na ancak beş yıl dayanabilmiş, bu sürenin sonunda yaşamını yitirmiştir. Oysa Önderlik 10 yılı aşkın bir zamandır, sayılan cezaevlerinin koşullarından çok daha ağır koşullarda bulunmasına rağmen barış, demokrasi ve özgürlük mücadelesini sürdürüyor.

Önderliğin "her günü binlerce ölüme bedel" dediği İmralı cezaevini biraz daha yakından tanıyalım.

İMRALI SİSTEMİ

İmralı Cezaevi, ada ve Yüksek Güvenlikli cezaevlerinin birleştirilmesinden olmasına rağmen, her ikisini de aşan bir anlam ve uygulamaya sahiptir. Adalar, iklimleri ve koşulları gereği tutsağın fiziki yaşamına yönelerek, sürece yayılmış bir ölümü dayatırken, Yüksek Güvenlikli Cezaevi ise, koşulları gereği tutsağı her şeyden yalnızlaştırarak, sessiz ölüm denen ruhsal ve manevi ölümünü gerçekleştirmeyi hedeflerler. Bu anlamda İmralı gerçeği hem sürece yadınırlmış fiziki bir ölümü, hem de sessiz ölüm olarak tarif edilen

Komünar

ruhsal ve manevi ölümü hedeflemektedir. Yani İmralı'da her türlü yaşamın olanakları ortadan kaldırılmıştır. Ada'da var olan her şey ölümü hızlandırmak içindir. Sistem her yönüyle ölümü hedefleyen bir amaç güttüğünden, yapılanmasını da ona göre yapmıştır. Bunu İmralı gerçeğini derinliğine incelediğimizde daha iyi göreceğiz.

Önderlik birçok görüşmesinde İmralı'nın proto-Guantanamo olduğunu belirtti. Guantanamo'da geliştirilmek her uygulama, öncelikle İmralı'da uygulandıktan ve alınan sonuçlara bakıldıktan sonra buralarda uygulandığını ya da uygulanmadığını belirtti. Örneğin hiçbir ada veya Yüksek Güvenlikli cezaevinde sor-

**İmralı Cezaevi'ni bir cezaevi
olarak değil, bir sistem olarak
Ele almak gerekir
Bu gerçeği
Önderlik; "beni buraya
Getiren sistemi anlamadan
Yaşadığım yalnızlığa
Anlam vermem de imkânsızdı"
Diyerek ifade etti.**

gulama, yargılama ve cezaevi gerçeği birlikte yapılmamıştır. Bu anlamda İmralı bir ilktir. Belki hukuki bir ayrıntıdır, ama Amerika yargısı, Guantanamo'da yargılama yapmamakta, bunu yetki alanının dışında görmekte ve yargılamayı Askeri Mahkeme'ye yaptırmaktadır. Bu yüzden İmralı Cezaevi'ni bir cezaevi olarak değil, bir sistem olarak ele almak gerekir. Bu gerçeği Önderlik; "beni buraya getiren sistemi anlamadan yaşadığım yalnızlığa anlam vermem de imkânsızdı" diyerek ifade etti.

Önderliğin uluslararası bir komployla kaçırılarak Türkiye'ye getirilmesinden sonra yeniden dizayn edilen ve bir cezaevinden çok, bir sistem haline getirilen İmralı'yı anlayabilmek için kısaca da olsa İmralı'nın tarihine bakmakta yarar vardır.

İmralı, Marmara Denizi'nde bulunan Marmara Adası'ndan sonraki en büyük adadır. Üzerinde yerleşim yeri yoktur. İmralı Adası eskiden Deniz Kuvvetleri'ne bağlı iken, şimdi Önderlikten dolayı kim olduğu belli olmayan ve adına 'Kriz Merkezi' denen bir merkeze bağlanmıştır. Bir dönem Bursa Cumhuriyet Başsavcı Yardımcılığı yapan Savcı Cemil Kuyu, bir yazısında İmralı'nın coğrafi yapısına ilişkin şunları belirtir: "Bursa'ya bağlı İmralı adası Türkiye'nin en az bilinen ve tanınan, hakkında hiçbir araştırmanın yapılmadığı bir coğrafyadır. İmralı, Marmara Denizi'nin güneydoğusunda, Gemlik Körfezi açıklarında kuzeydoğuda, çekiç biçimde, Bozburun'dan 1.28, Karacabey'den 8, Mudanya'dan 22 mil uzaklıkta, kuzeyi denize dik kayalıklı, güneyi nispeten daha az engebeli, ormanla kaplı, içinde tatlı suyu bulunan bir adadır."

Ada'nın geçmişi çok eskilere gitmektedir. Tarihte Bitinya olarak adlandırılan bu bölge, derinlikli arkeolojik kazıların yapıldığı bir alan olmadığından, tarihi de her yönüyle açığa çıkarılmamıştır. Ada Dor, Aka ve Hititlerin denetiminde kalmıştır. MÖ.74 yılında Roma İmparatorluğu tarafından işgal edilen Ada, Osmanlıların işgaline kadar Romalıların (Bizanslıların) denetiminde kalmıştır. Ada tarihsel süreç içinde değişik isimler de almıştır. İlk adı Aigainon olan İmralı sonradan Besbicus, daha sonra da Galios isim değişikliğine uğramış, Romalılar (Bizanslılar) zamanında ise Kalolimnos'a adını almıştır. Ada'da Hıristiyanlardan kalma kilise ve manastırlar vardır.

Ada, Osmanlı zamanında Mudanya ilçesine bağlı bir Rum adasıdır. Kalolimnos olan adı, adayı işgal eden Osmanlı komutanlarından Emir Ali Bey'e atfen Emirali Adası veya Cezire-i Emir Ali olarak değiştirilmiştir. O günden sonra adanın denetimi Türklere kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesine kadar adada yoğun bir Ortodoks-Rum nüfusu yaşarmıştır. Savaş sürecinde ada halkı Gemlik ve Bursa'da mecburi iskana tabi tutulmuş, savaş sonrasında kısmen geri dönmüşlerse de, Lozan Antlaşması'nın kararları

Komünar

temelinde yapılan nüfus mübadeleleri gereğince, Girit Adası'ndaki Türklere karşılık, adanın yerleşik halkı olan Rumlar Yunanistan'a gönderilmişlerdir.

İmralı Adası'nda, bir inşaat ustası olan hükümlü Fahri usta tarafından yıkılmış bir kilisenin duvarları onarılarak cezaevi yapılmıştır. İmralı'ya ilk getirilen tutuklular, çevre illerin cezaevlerindeki cinayet suçundan hüküm giyenler olmuştur. 1999 yılında Ada boşaltıldığında, cezaevinin 247 hükümlüsü vardır. İmralı Adası'na ilişkin Savcı Cemil Kuyu şunları belirtir: "1934 yılındaki ön çalışmalarından sonra 1935'te İmralı adası'nda cezaevi kurulmuştur. Pırıl pırıl güneşi, berrak denizi, eşsiz gün batımları, kumsallarına kadar inen çam ormanları, sessiz koyları, yabani tavşanları, leylekleri ve çeşitli meyve bahçeleri ve balıkları ile cennet misali bu ada maalesef yıllarca idam ve infazlarla anılan bir cezaevi olarak kullanılmıştır."

İmralı Adası'nın son yüz yıllık tarihi acılarıyla, gözyaşlarıyla, sürgünlerle, idamlarla dolu bir tarihtir. Bu yüzden cennetten bir köşe olan bu ada, korkunun, endişenin, baskının, zulmün, işkencenin kararttığı bir cehenneme dönüştürülmüştür. Günümüzde de Kürt halkına ve Önderliğine bu cehennem azabı yaşatılmak istenmektedir.

İmralı'ya Önderlik öncesi getirilenler arasında 1961 darbesine muhatap olan dönemin Başbakanı Adnan Menderes ve iki bakanı da vardır. Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu Yassıada'da yargılandıktan sonra İmralı'ya getirilmiş ve bir süre sonra burada idam edilmişlerdir. Bunların dışında Ada'ya gelenlerden birisi de, Kürt ve muhalif kimliğiyle öne çıkan Yılmaz Güney'dir. Bunların dışında yazar Rıfat Ilgaz, İbrahim Balaban, Rum Ressam Angulos Stafonodis'in yanı sıra tanınmış onlarca kişi burada kalmışlardır. Burada kalanların kimliğine ilişkin Önderlik şunları belirtiyor: "Biliyorsunuz, İmralı'nın özelliği var. Burada kimlerin kaldığı belli. Bizans'tan beri bu böyledir. En üst devlet muhalifleri kaldı burada. Başbakanlar, devlet adamları geçti buradan." Rıfat Ilgaz ceza-

evinin ağır koşullarını belirtmek için bir insanın burada iki yıldan daha fazla yaşayamayacağını, Ada'nın rutubet ve nemini yiyenin bir daha iflah olamayacağını belirttiği söylenir.

İmralı Cezaevi'nin statüsü Mendereslerin idamından sonra Yarı Açık Tarım Cezaevi biçiminde değiştirilmiştir. 1999 yılında Önderliğin komployla esaret altına alınıp İmralı'ya götürüldüğü zamana kadar da İmralı Cezaevi'nin statüsü böyledir. Ada'da hükümlülerin çalıştırıldığı sabun ve konserve fabrikaları vardır. Sistemi daha iyi anlayabilmek için birkaç alt başlıkta İmralı Adası'nın durumunu değerlendirmek gerekir.

Ada'nın Fiziki Koşulları: Önder APO, uluslararası bir komployla esir alınıp İmralı'ya getirilmeden kısa bir süre önce cezaevi boşaltılmış, bu cezaevinde kalan mahkumlar diğer cezaevlerine dağıtılmış, alan yasak bölge ilan edilmiş, sivillerin giriş-çıkışına kapatılmıştır. Denizden ve karadan adaya 5 milden fazla yaklaşmak yasaklanmıştır. Ada, askeri ve yasak bölge olarak ilan edilmiştir. Önderliğin esaretinden günümüze kadar güvenliğe yönelik gerek teknik, gerekse de diğer tedbirlerde gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Ada'da 24 saat kamera çekimi yapılmaktadır. Ada'ya gidişler son derece teknik araçlarla kontrol edilmektedir. Örneğin, Önderlikle görüşmeye giden avukatların kayıtları tutulmaktadır. Kontroller el şifresine göre hazırlanmış hassas cihazlarla yapılmaktadır. Göz retinasından geçmeyen avukatın Önderlikle görüşmesine izin verilmemektedir. Avukatların elleri lazer taramasından geçirilmektedir. Devlet tüm bunları güvenlik için yaptığını söylese de, işin özü bu değildir. Bu uygulamalar tecrit ve izolasyonun politikasının bir parçası, Yüksek Güvenlikli Cezaevlerinin psikolojik işkence ve baskılama yöntemleridir. Bu yöntemlerle avukatlar yıldırılmak, böylece de Önderliğin dış dünyayla olan çok sınırlı bağlantısı da kesilmek istemektedir.

Ayrıca Ada'daki diğer binalar yeniden gözden geçirilip tamir edilmiş, askerlere tahsis edilmiştir. Gardiyanların dışında Ada'da binin üzerinde asker bulunmaktadır. Son

Komünar

dönemde değişik inşaat çalışmaları olduğu, 10 civarında yeni hücrenin yapıldığı da edinilen bilgiler arasındadır.

İmralı Adası'nda birkaç bina bulunmaktadır. Ancak Önderliğin içinde tutulduğu ve cezaevini teşkil eden bina, bodrum katının dışında iki katlıdır. Üst katta ada personeli kalırken, Önderliğin tutulduğu kat ise, birbirine benzeyen her biri 13 metrekare olan üç odadan oluşmaktadır. Asıl cezaevi bu odalardır. Bu odalardan birinde Önderlik kalmakta, birinde avukat görüşü, diğerinde de aile ziyaretleri yapılmaktadır. Kapıları normal cezaevi kapıları gibidir. Kapının üst kısmında mazgal bulunmaktadır. Havalandırmanın kapısı avukat odasından açılmaktadır. Havalandırmanın üstü geniş plakalarla örülmüş olduğundan, deyim yerindeyse bir avuç gökyüzünün dışında hiçbir şey görünmemektedir. Havalandırma 4x10 metre ölçülere sahip daracık bir alandır. Önderlik sabah ve öğleden sonra olmak üzere, günde iki defa ve birer saat süreyle havalandırmaya çıkarılmaktadır. Gerek Türkiye'nin herhangi bir cezaevinde, gerekse de dünyadaki herhangi bir ada cezaevinde havalandırma süresiyle ilgili bir kısıtlama yoktur. Güneş ışığından en fazla yararlanma esas alınır. Havalandırma saatleri genelde gün doğumundan, havanın kararmasına kadardır. CPT 2 Mart 1999 yılında yayınladığı raporda bunu belirtmesine rağmen, değişen bir şey olmamıştır.

Cezaevinin bu durumu ada cezaevi politikalarının bir sonucudur. Adanın basık, nemli ve rutubetli havasının daha fazla etkili olması istenmektedir. Böylece bireyin beden sağlığı daha erken bozulacak, direnç gücü zayıflayacaktır. Böylece tutsak ya teslim olacak, ya da intihar edecektir. Önderliğin avukatlarıyla yaptığı görüşmelerde zaman zaman dile getirdiği ve dayatılan politikanın ya teslimiyet ya da intihar olduğunu söylemesi de bundandır. Ayrıca Önderlik 24 saat kamerayla denetlenmektedir. Bunun dışında cezaevi personeli fiili denetim de yapmaktadır. Devlet bunların güvenlik gerekçesiyle olduğunu söylese de, doğru değildir. Bu, özünde psikolojik işken-

ceyi derinleştirmektir. Bir insanı günün her saati kameraya alma dünyanın her yerinde ağır bir işkence kabul edilmektedir ve uluslararası sözleşmelere de aykırıdır. Buna rağmen, T.C. Devleti çok pişkince bunu güvenlik gerekçesiyle izah etmektedir. Güvenliği işkence ederek sağlamaktadır. Yine zaman zaman cezaevi personeli mazgalı da işkence aracına dönüştürmektedirler. Mazgaldan gözetlemeyi Önderliğin dinlenme, yoğunlaşma vb. zamanlarına denk geirecek dikkatini dağıtmak, yoğunlaşmasının engellemek amacıyla yapmaktadırlar. Bu da uygulanan politikanın en önemli parçalarından biridir. Bu anlamda İmralı'daki her davranış, her hareket, her söz önceden hazırlanmış ve planlanmıştır.

İmralı Adası'nın yüksek nem oranını ağır tecrit ve izolasyon koşullarıyla birlikte değerlendirildiğinde, bu koşulların uzun vadede insanın fiziki ve ruhsal yapısı üzerinde derin etki yapması kaçınılmaz olduğu görülür. Rıfat Ilgaz'ın bu şartlarda insan iki yıl yaşayamaz değerlendirmesi anlamlıdır. Önderlik avukatlarıyla yaptığı bir görüşmede bu konuda şunları belirtiyor: "Sağlık açısından İmralı koşulları fiziki, çevresel ve iklimsel olarak bünyeyi çöktürücüdür. Tarihte de bu böyle ifade edilmiş; Rıfat Ilgaz'da da var. "İmralı'nın koşulları ağırdır" der, iki yıldan fazla dayanan da olmamıştır. Nemli havanın etkisi ağır, kronik anjin var, boğazda iltihaplanmaya ve bir akıntıya yol açıyor." Yine Napoleon'un cenazesine yapılan otopside de ada cezaevi koşullarının ölümü hızlandırdığının tespit edilmesi de bu yaklaşımın doğruluğunu bilimsel olarak kanıtlamaktadır. Bu durumu Önderlikte de gözlemlemek mümkündür. Komployla Türkiye'ye getirildiğinde Önderliğin sadece Sinüzit rahatsızlığı vardı. Oysa günümüzde Önderlik Sinüzit'in yanında Anjin, Faranjit, Allerjik Rinit, Astım başta olmak üzere birçok hastalıktan muzdariptir ve bu hastalıklar da belirttiğimiz neden ve koşullardan dolayı gelişen hastalıklardır. Bu hastalıklar adanın ve hücre koşullarının bir sonucudur. Bunun yanında 2006'da olduğu gibi, Önderliğin kaldığı odanın yeniden dizayn edilmesi ve boyanma

Komünar

adı altında kimyasal suikastlar düzenlenmesi de ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Devlet tüm yönelimlerine rağmen Önderliği halktan koparıp geri adım attıramayınca, bu tür suikastları geliştirdi.

Uluslararası tüm sözleşmelerde yaşam hakkının kutsal ve vazgeçilmez olduğu belirtilmesine rağmen, Önderlik söz konusu olduğunda, bu sözleşmelerin hepsi suya yazılmış yazılar gibi hükmünü yitirmekte, birer kâğıt parçasına dönüşmektedirler. Bu durum CPT'nin raporlarına yansımaya rağmen dikkate alan olmamıştır. Çünkü bu sistemin oluşmasında bu güçlerin hepsinin payı vardır.

15 Eylül 2003'te Önderliğin sağlığıyla ilgili bir gazeteye bilgi veren Dr. Mehmet OKÇUOĞLU şunları belirtmişti: "Allerji vücudun yabancı bir maddeye karşı gösterdiği aşırı duyarlılıktır. Bu bulunduğu ortamla çok ilgilidir. Belirtilerini çok geniş olarak görebiliriz. Vücut kaşıntıları, ekzama, ellerde ve ayaklarda sıcaklık ve terleme ayaklarda soğuma, burun tıkanıklığı, burunda kaşıntı, burun akıntısı, horlama, göz kaşıntısı, göz kızarıklığı, göz şişmesi, gece gelen terlemeler, nefes darlığı hırıltılı solunum, Öksürük, balgam, derin uyumama ve rüya görme gibi belirtileri daha da genişletebiliriz." Bu tür rahatsızlıklar son yıllarda giderek gelişmiş ve Önderliğin sağlığını etkileyecek ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu hastalıkların çoğunluğunun alerjiden olduğu bilinmesine rağmen, Önderliğin Türkiye ortalamasında alerjinin en yüksek olduğu yerde tutulması tesadüfi değildir. Türkiye'deki bilimsel çevreler alerji haritalarını çıkarırken, ilk başta Marmara ve Karadeniz bölgelerini ele almaktadırlar. Dr. M. OKÇUOĞLU aynı röportajında devamla şunları belirtmektedir: "Ben gözlem ve tecrübelerime dayanarak, nemli veya rutubetli ayrıca dışarı çıkmayarak sürekli kapalı bir ortamda kalan bir insanın allerjik durumu için en kötü şartlar olduğunu düşünüyorum." Bu hastalıklardan korunmanın yolları değişik ve fazladan tedbir almaya bağlıdır. Oysa Önderlik için bırakalım fazladan ve değişik tedbirler almayı, koşulları daha da ağırlaştırılmaktadır.

lar. Örneğin yeterince temiz havanın alınmaması bu hastalıklarda artışa yol açmaktadır. Ancak İmralı'da yeterince temiz hava almanın imkanı yoktur. Yani hava bile bir işkence aracıdır.

**"Sağlık koşulları açısından
İmralı koşulları fiziki
Çevresel ve iklimsel olarak
Bünyeyi çökerticidir
Nemli havanın etkisi çok ağır
Kronik anjin var.
Boğazımda iltihaplanmaya ve bir
Akıntıya yol açıyor
Son bir yılda bu akıntı arttı
Boğazımdaki bu akıntıyı bazen
Dakikada bir temizlemek
Zorunda kalıyorum.**

Önderlik 6 Ağustos 2003 yılında avukatlarıyla yaptığı görüşmede ada koşullarını ve bunun sağlığına yansımalarını şöyle değerlendiriyor: "Sağlık koşulları açısından İmralı koşulları fiziki, çevresel ve iklimsel olarak bünyeyi çökerticidir. Nemli havanın etkisi çok ağır, kronik anjin var. Boğazımda iltihaplanmaya ve bir akıntıya yol açıyor. Son bir yılda bu akıntı arttı. Boğazımdaki bu akıntıyı bazen dakikada bir temizlemek zorunda kalıyorum. İçteki sıvı akıntısı yoğunlaşıyor. Bu durum dil ve damaklarımda yanmaya, koku almama, nefessiz kalmama ve ani uyanmalarına neden oluyor. İmralı'ya gelen doktorlar daha önceden kullandığım bazı ilaçları veriyorlar. Bir tür sprey. Burnuma sıkıyorum. Geçici olarak etkisini azaltıyor. Ancak kalıcı bir tedavi sağlamıyor. Asıl üzerinde durduğum nokta, bu rahatsızlıkların başka bir hastalığın belirtisi olup olmadığı, ya da başka hastalıklara yol açıp açmayacağıdır. Mesela akciğer ve böbrekle ilgisi olabilir mi? Yakın bir gelecekte bu durumun tehlikeli bir hal alabileceğinden endişeliyim. Mevcut durumun İmralı idari yapısı tarafından çözümünün mümkün olmadığını

Komünar

düşünüyorum. Talebim, kapsamlı bir sağlık heyetinin gelip check-up yapmalarıdır. 5 yıla yakındır İmralı Adasında tek başıma kalıyorum. Bu sağlık heyeti 24 saat benim yanımda, odamda kalarak gözlem yapmalıdır. Düzenledikleri sağlık raporuyla iklim koşullarına, yaşam koşullarına bakarak bu koşullarda kalıp kalmayacağımı, vücut bünyemin bu koşullara ne kadar daha dayanabileceğimi, burada daha ne kadar kalabileceğimi tespit etmelidir."

İmralı Sistemi'nin normal bir cezaevi veya Yüksek Güvenlikli Cezaevi olmadığı, uygulanan hukukun yasalara uymamasıyla en açık biçimde kendisini gösteriyor. Örneğin kişiye özel yasal düzenlemelerin yapılamayacağı, yapılacak tüm düzenlemelerin tutsakların lehine işlemesi gerektiği belirtilmesine rağmen, Önderliğe özgü koşullarını daraltıcı özel yasalar yapılmakta, lehine olan yasalar ise, uygulanmamaktadır. Örneğin, Önderliğe gönderilen ilk müddetnamede cezanın 'ömür boyu' olduğu belirtilmesine rağmen, yapılan yasal değişikliklerden sonra bu ceza 'ağırlaştırılmış ömür boyu' hapis cezasına çevrilmiştir. Oysa hukukta yapılan yasal değişiklikler geriye ve aleyhte işlemez. Bu bir hukuk kralıdır, ilkesidir. Hukuka göre, bu yasal düzenlemelerin Önderliğin lehine işlemesi gerekirdi. Önderlik söz konusu olduğunda, hukukun asma yaprağını aşmayan bir işleve sahip olduğu görülmektedir.

Önderlik 10 yılı aşkın bir süredir tek kişilik bir cezaevinde kalmaktadır. Türkiye'de yapılan tüm yasal, anayasal düzenlemeler, Önderlik dışında tutularak yapılmıştır. Yine yasal bir hak olmasına rağmen, Önderliğin tedavisi veya muayenesi sonucunda tutulan raporların hiç biri avukatlarına verilmemektedir. Bu anlamda kanun ve yasa nerede ve kim olduğu belli olmayan kriz masasına çarpmaktadır.

İMRALI'NIN STATÜSÜ YA DA İMRALI SİSTEMİ

Yukarıda Ada Cezaevlerini, Yüksek Güvenlikli Cezaevlerini, buralarda uygulanan kimi politikaları, bu politikaların insan ya-

şamına etkilerini kısmen de olsa anlatmaya çalıştık. Bu bölümde de tek kişilik bir ada cezaevi olan İmralı Cezaevi'nin statüsünü ve oradaki sistemi değerlendirmeye çalışacağız. Bu sistem henüz tüm boyutlarıyla ortaya çıkmamışsa da, eldeki bilgiler ve yapılan uygulamalardan yola çıkarak bir değerlendirme yapabiliriz. Önderliğin avukatlarıyla yaptığı bir görüşmede, İmralı Sistemi hakkında belirttikleri, sistemi tanımlamak ve yorumlamak için gerekli ipuçlarını sunmaktadır. Önderlik şunları belirtmektedir: "İMRALI ÜÇAYAKLI BİR SİSTEMDİR. Bir ayağı ABD, bir ayağı AVRUPA bir ayağı da TÜRKİYE olan, kendine özgü bir derinliğe sahip bir sistem."

Hem Önderliğin tutsak edilmesinde, hem de İmralı Sistemi'nin oluşmasında belirleyici olan güç, ABD ve NATO'dur. Önderliğin koployla Türkiye'ye getirildiği süreçte Başbakan olan B. Ecevit bir değerlendirmesinde; "ABD Öcalan'ı bize niye verdiğini anlayamadım" diyerek, asıl planlayıcının ve uygulayıcının ABD olduğunu belirtmişti. Hafızalar biraz tazelandığında, o süreçte ABD diplomasisinin Türk diplomasisinden çok daha faal olduğu görülecektir. Büyükelçileri'nden, Dışişleri Bakanlığı'na, hükümet sözcülerine, istihbarat örgütlerine kadar ABD, tüm kurum ve yapılanmasıyla bu işin içine girmiştir. ABD, bu çabalarına NATO'yu da katmıştır. Örneğin Önderlik daha Suriye'deyken tatbikat adı altında NATO ordusu Akdeniz'e kaydırılmıştır. Dönemin NATO Genel Sekreteri Jahier Solana'nın ağzından yaptırdığı açıklamalar da bu eksendedir.

Önderliğin attığı her adımı takip eden ve uluslararası bir komployla Türkiye'ye teslim eden ABD'nin, İmralı sürecinin asıl belirleyeni olacağı da açık ve kesindir. Bu yüzden ABD'den bağımsız bir İmralı Sistemi'ni düşünmek mümkün değildir. İmralı'da uygulanan politikaların önemli bir kısmı Amerikan politikalarıdır. Bu yüzden ABD hegemonyacılığı anlaşılıp çözümlenmeden, İmralı Sistemi tam anlaşılabilir.

İmralı sistemini oluşturan sacayaklarından birisi de Avrupa Birliği'dir. Avrupa Bir-

Komünar

liği'ne üye ülkeler de komplo sürecine en az ABD kadar aktif katıldılar. Ancak bu politikalarını ABD kadar kaba ve şiddetle yapma yerine, daha ince ve sinsi politikalarla yaptılar. Önderlik birçok Avrupa ülkesine iltica başvurusunda bulunmasına rağmen, hiçbir devletin olumlu yanıt vermemesi bununla bağlantılıdır. Yine Almanya'nın Önderlik hakkında tutuklama kararı olmasına rağmen, hiçbir yasal-hukuki dayanağı olmadan, tamamen siyasal bir kararla yasağı kaldırması da bu planın bir parçasıdır. Ayrıca Önderliğin uçağının havalanması sırasında Avrupa ülkelerinin hava sahalarını uçuşlara kapatmaları, iniş izni vermemeleri de bununla bağlantılıdır. Sonuçta Önderliğe kaçırıldığı Kenya'dan 'bir Avrupa ülkesine gidiyorsunuz' denilmesi de, komplonun bu boyutunu gösteriyor. Tesadüf müdür bilinmez, ama Napoleon'a da, 'İngiltere'ye gidiyorsun' denilerek gemiye bindirilmiş, sonra da geminin rotası St. Helen Adası'na çevrilmiştir.

Bu kadar komplonun içinde olan Avrupa Birliği İmralı Sistemi'nin dışında kalmaz. AB, İmralı politikalarını AİHM ve CPT üzerinden yürütmektedir. Buna ilişkin Önderlik şunları belirtiyor: "İmralı Cezaevine alındığımda beni ilk karşılayan kişi, Avrupa Konseyi'ne bağlı İşkenceyi Önleme Komitesi'nin başkanlık düzeyindeki temsilcisiydi. Bana söylediği ilk söz, 'Bu cezaevinde kalacaksın, biz de Avrupa Konseyi üzerinden denetleyip bazı çözümler geliştirmeye çalışacağız' oldu." Bu anlamda uygulanan politikayı yumuşatıcı, alıştırıcı bir rol oynamaktadır. Biliyoruz ki, yumuşatma yaşanan politikayı derinleştirir, içselleştirir. Bu anlamda İmralı Sistemi'ni AB'den bağımsız düşünmek, ele almak, değerlendirmek yanıltıcı olur.

İmralı sacayağının üçüncü ayağı Türkiye'dir. Türkiye İmralı sisteminin oluşmasında belki de en az etkisi olan güçtür. Uluslararası güçler Türkiye'ye uygulama rolünü vermişlerdir. Yani bu gardiyanlık ve bekçilik rolüdür.

Avukatlarıyla yaptığı başka bir görüşmede de Önderlik, İmralı Sistemi hakkında şun-

ları belirtiyor: "Size İmralı sisteminden bahsedeceğim. Bu vesileyle buradan başlayabiliriz. Aslında İmralı bir sistem dahilinde işliyor. Kendine özgü yanları ve derinliği olan bir sistem. Beş yıldır devam ediyor. Bu sistemi tam olarak çözemediğiniz için uygun tavrı alamıyorsunuz. Aslında şu ana kadar buradaki sistemi çözmüş olmanız gerekiyordu. Ama yetersiz kaldınız. Ne süreli işkence ve savaş hali, ne de halkın sandığı gibi bir barış için diyalog durumu vardır. Daha farklı bir durum. Burada üçlü bir yapı var, ABD, Avrupa ve Türkiye. ABD'nin etkisi bilinmeliydi. İmralı'ya geldiğim günlerde beni ilk muayene eden doktor İngilizce konuşuyordu, muhtemelen ABD'liydi. Yanında biri vardı, İsraili olabilir. İlk sağlık kontrolünü yaparak, adeta "biz size sağ salim teslim ettik" mesajını verdi. Buradaki sistemin bir ucu CIA'ye dayanıyor.

"Benim teslim edilmemde Türkiye'nin hiçbir rolü yoktur. Kenya'dan uçağa bindirildiğimde yanımdakilerin tümü zenci değildi, Türk de değildi. İngilizce konuşuyorlardı, mavi gözlü, sarışın, uzun boylu adamlardı. Bunlar Amerikalılardı. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'ne de sıradan yaklaşmamak gerekir, arada bir gelip giden bir heyet olarak görme-
mek gerekir, burada olup bitenlerden haberleri olduğunu zannediyorum. Rollerini olumsuzdur demiyorum, olumlu da olabilir ama etkilerinin önemli olduğunu söylüyorum. Avrupa Komitesi'ne bağlı bir oluşumdur, dolayısıyla bir bütün olarak Avrupa Konseyi'nin de bilgisi var. Norveçli bir bayan vardı, burayı ilk düzenleyen kişidir. Norveç'in ABD ile bağlantısını biliyorsunuz, büyük ihtimalle ABD ile de ilişkisi vardır. Başbakanlığa bağlı Kriz Merkezi'ni biliyorsunuz. Buradaki sistemi koordine edendir. Halen de etkilidir. Jandarma, Genelkurmay, İçişleri Bakanlığının temsilcileri var, hatta MİT'te olabilir. Bunlardan oluşan bir komisyon var. Bu komisyon en üst düzeyde buradaki sistemi organize ediyor. Dolayısıyla burada görev yapan müdürün, personelin bir etkisi yok. Kendilerine söyleneni yapıyorlar. Bu komisyon günlük olarak gelişmeleri değerlendiriyor ve karar veriyor.

Komünar

"Burada 24 saat çalışan bir kamera sistemi var. Benim bütün hareketlerim kontrol ediliyor. Gece yarısı kalkıp lavaboya gittiğimde bile kamera hemen bildiriyor. Sıkı biçimde kontrol ediliyorum buna rağmen her dakikada bir, bir personel gelip gözetliyor. Rahatsız oluyorum. Mesela gün ortasında odamda kitap okuyorum, dakikada bir personel bakınca rahatsız oluyorum, dikkatim dağılıyor. Bunun için müdürle görüştim, 'avukatlara söylemek istemiyorum' dedim, 'bu uygulamayı kaldırın, bu sistematik işkencedir' de-

dim. Müdür de bana kendileriyle bir ilişkisi olmadığını, güvenlik ile ilgili alınmış bir karar olduğunu söyledi. Ben de 'zaten kamera var, güvenlik sorunu yok, anında her şeyden haberdar oluyorsunuz, bu uygulamayı kaldırın' dedim. Benim bireylerle sorunum olmaz, sorun buradaki sistemdir. Müdürle, personelle bir sorunum yok, onlar görevlerini yapıyorlar, zavallıdırlar. Önemli olan buradaki sistemi kavramanızdır."

Önderlikten yaptığımız alıntıdan da anlaşılacağı gibi, İmralı politikasının oluşmasında Türkiye'nin içindeki güç dengelerinin etkileri de farklı düzeyde olmuştur. Bu politikanın uygulanmasında en fazla etkisi olan güç, Milli Güvenlik Kurulu'dur.

Türkiye'de İmralı Sistemi'nin asıl yürütücü gücü MGK'dir. Her ne kadar kriz mer-

kezi Başbakanlığa bağlı görülse de, esas olarak MGK'ye bağlıdır. Yönetimleri, uygulamaları Milli Güvenlik Kurulu'nda planlanmaktadır. Zaten İmralı Sistemi'nin uygulamasından sorumlu kişinin direkt MGK üyesi olması da bunu gösteriyor. Bu yüzden Önderliğin Türkiye'ye getirilmesinden ve İmralı Sistemi'nin işlemeye başlamasından sonra yapılan tüm MGK toplantılarında Önderlik ve İmralı Sistemi değerlendirilmiş, önceki planlamalar gözden geçirilmiş, çıkan sonuçlara göre yeni politikalara gidilmiştir. Bu durum zaman zaman basına da yansımıştır. Emekli olan kimi generallerin anlatımlarında da İmralı Sistemi'yle direkt ilgilenenin MGK olduğu açığa çıkmaktadır.

Şu an Ergenekon davasından sanık olan dönemin Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Tuncer KILINÇ'ın açıklamaları bu konuda hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak kadar açıktır. Kılınç, 25 Nisan 2003 tarihinde, Brüksel'de düzenlenen bir toplantıda; "PKK örgütü AB'nin gerçekleştirdiği bir örgüttür. 33 bin insanımızın ölmesine AB sebep olmuştur. AB Türkiye'deki terör örgütlerini gizli ve açık olarak desteklemiştir. AB, TC'nin yeniden palazlanıp Osmanlı gibi olma korkusunu yaşamaktadır..." dedikten sonra sözü Önderliğe getirmiş ve şunları söylemişti. "Biz istesek Öcalan'ı hemen idam ederiz. Ancak, memleketeye bunca zarar vermiş adamın istediği de bu zaten. Bir kez ölecek kurtulmak istiyor. Biz onu yaşatmakla her gün öldürmüş oluyoruz. Şehitlerimizin intikamını alıyoruz böylece. Ayrıca orada krallar gibi yaşamıyor. Çok kötü şartlarda yaşıyor. Hali çok perişan."

İdam, zor da olsa belki de bir tutsak için daha katlanılır bir durumdur. Her gün idam tehdidi altında yaşamak veya idamın demoklesin kılıcı gibi başının üzerinde sallanması işkencelerin en derini, en büyüğü ve en vahşisidir. Hiçbir insani, ahlaki veya hukuki yaklaşımla bunu izah etmek mümkün değildir. Bu durum sürece yayarak adım adım, damla damla, katre katre öldürmedir. Zaten bu politikanın adına da; 'çürütme ve zamana yadınırlmış ölüm' denmektedir. Türk Devleti 12

Komünar

Ocak 2000'de idamı kaldırarak bu politikayı devreye koymuştur. Tüm dikkatleri idama odaklayarak çaktırmadan bu insanlık dışı politikalarını uygulamıştır. Önderliğin neden idam edilmediği yönlü sorulara Türk yetkililerinin verdiği; "O'nu bir kere değil, her gün öldürüyoruz" demeleri, bu politikanın itirafıdır.

Önderliğin üzerindeki uygulamaları daha da ağırlaştırmaları, İmralı Sistemi'ni derinleştirmeleri ondan sonra daha da hızlanmıştır. O dönemde Önderlik avukatlarıyla yaptığı bir görüşmede, "ölmek belki kurtuluştur... Benim burada bir günlük yaşamım binlerce ölümden daha beterdir..." demişti. Bu açıklamalar yan yana getirildiğinde MGK Genel Sekreterliği'nin açıklama ve söylemlerinin politikaya dönüştürülerek uygulandığı görülür. Yine bu açıklamalar cezaevinin kimlerin kontrolünde olduğunu da göstermektedir.

Türkiye'nin önemli kararlarında asıl planlayıcının, politika oluşturucunun ve uygulayıcının MGK olduğu bilinen bir gerçektir. MGK adına bu görevi MGK Genel Sekreterliği yürütmektedir. 23 Ağustos 2003 tarihli Radikal Gazetesi'nde çıkan bir haber-yorumda, MGK Genel Sekreterliği şöyle anlatılıyor: "Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Genel Sekreterliği'nin 12 Eylül askeri darbesinden sonra 1982 anayasasına göre hazırlanan yönetmeliği Türkiye'de günlük yaşamın her alanının etkiliyordu." Aynı yazıda devamla şu bilgilere de yer veriliyordu: ".MGK Genel Sekreterliği, eski yasaya göre dokuz başlıkta toplanan görevleriyle Cumhurbaşkanı, MGK ve Başbakan adına sahip olduğu yetkileri nedeniyle devasa bir teşkilata sahipti. Teşkilatın hukuk müşavirliği, personel dairesi, sekreterlik bürosu ve bilgi toplama-değerlendirme grup başkanlığı dışında üç önemli ana hizmet birimi var. İşte o birimler:

"Milli Güvenlik Siyaseti Başkanlığı (MGSB).

"Toplumla İlişkiler Başkanlığı (TİB).

"Topyekûn Savunma Sivil Hizmetleri Başkanlığı (TSSHB).

"Söz konusu bu üç birimde Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bünyesinde kadrolu personel, sözleşmeli personel ve Genelkurmay Başkanlığı'ndan görevlendirilen askerler çalışıyordu..."

Bu kurumların içinde asıl siyaseti belirleyen Milli Güvenlik Siyaset Başkanlığı'dır. Bu başkanlık savunma siyaseti, dış siyaset, iç güvenlik, kamu yönetimi, eğitim ve kültür siyaseti, ekonomi ve sosyal siyaset ile bunları planlama, koordinasyon ve uygulama takip birimlerinden oluşmaktadır. Siyaset belgeleri ve andıçlar bu başkanlık bünyesinde oluşturulmaktadır. Bu başkanlığın çalışma alanlarına bakıldığında bir ahtapot gibi toplumu sarıldığı rahatlıkla görülür.

Milli Güvenlik Siyaset Başkanlığı'nın hazırladığı ve uyguladığı politikalara meşruluk sağlamak, kitle desteği oluşturmak da Genel Sekreterliğe bağlı Toplumla İlişkiler Başkanlığı'nca yürütülmektedir. Bu birimin temel amacı halkı manipüle ederek, politikalarına destekleri kazanmaktır. O yüzden bu birim bir özel savaş merkezidir. Önderlik aleyhine çıkan tüm haberler burada oluşturulmakta, çeşitli güçlere servis edilmektedir. Örneğin yakın geçmişte gördüğümüz ve faşizan bir histeriyle gerçekleştirilen linç girişimleri, cumhuriyet mitingleri vb. gösteriler de bu başkanlık tarafından örgütlendirilip yönlendirilmiştir. Kürt halkına karşı geliştirilen her türlü linç, karalama, küfür ve provokasyonlar da bu merkez tarafından örgütlendirilmekte ve yürütülmektedir.

Kanun ve yasalarda MGK Genel Sekreterliği'nin görevi, rutin sekreterlik görevleri olarak tanımlanmasına rağmen ki, bunlar da MGK toplantılarını organize etme, bu toplantıların sonuçlarına ilişkin açıklama metni hazırlama, metinleri basına dağıtma, gerçekte bunlar olmadığıdır. Milli politika oluşturma, uygulama ve takip etme tamamen bu kuruma bağlıdır. Ve derin devlet denen şey de özünde budur. Ergenekon iddianamesine yansıyanlar bu birimin çok az bir kısmını ifade ediyor. Bu durum adeta aysbergin görünen yüzünü oluşturur. İmralı politikasının asıl uygulayıcıları de-

Komünar

rin devlet de denen bu Ergenekon'dur. Bu anlamda Ergenekon gerçekliği anlaşılmadan İmralı gerçeği de anlaşılabilir ya da tersi, İmralı Sistemi parçalanıp aşılmasından, Türkiye'nin Ergenekon'dan kurtulması mümkün değildir.

AB ile uyum adı altında çıkarılan yasalarla derin devlete yasallık kazandırılmıştır. Hatta bunlarla Ergenekon'a kılıf hazırlanmıştır. 7.Uyum Paketi kapsamında yapılan değişiklikle Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nin görev alanı yeniden tanımlanmıştır. Buna göre; "Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliği ve anayasal rejimin korunması; Türk toplumunun Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılapları, millî ülkü ve değerler etrafında birleşerek millî hedeflere yönlendirilmesinde gereken millî birlik ve bütünlüğü sağlayıcı her türlü psikolojik tedbirlerin alınması, yurtiçi ve dışı bu hususlara karşı oluşan tehdidin bertaraf edilmesi veya etkisiz kılınması. (Bu amaçla tedbirler belirler, planlar yapar, hareket tarzlarını hizmet ve faaliyetlerinin yürürlüğe konulması için girişimde bulunur, devlet çapında her türlü psikolojik harekât ihtiyacını tespit eder, değerlendirir, psikolojik istihbarat ihtiyacı için ilgili istihbarat organları ile koordinasyonda bulunur, psikolojik harekât planları hazırlar, Başbakan tarafından onaylanan planları ve bunların öngördüğü hareket tarzlarını uygular, takip ve koordine eder)"

Yeni düzenleme ile MGK Genel Sekreterliği'ne, 1982 Anayasası'nda tanınan yetkilerden daha fazla yetki verilmiştir. Tüm bunların Önderliğin Türkiye'ye getirilmesi ve İmralı Sistemi'nin oluşturulmasından sonra olması tesadüfî değildir. MGK Genel Sekreterliği eskiden gizli yürüttüklerini, İmralı Sistemi'nden sonra açıktan ve yasal olarak yapmaya başlamıştır.

Yasalara göre Türkiye'deki cezaevleri Adalet Bakanlığı'na bağlıdır. Ancak İmralı gerçeğinde Adalet Bakanlığı'nın hiçbir etkisi ve yetkisi yoktur. Bu cezaevi Adalet Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumluluğu dışındadır. Zaten bundan dolayıdır ki, gerek Önderli-

ğin, gerek ailesinin, gerekse de avukatlarının Adalet Bakanlığı'na başvurdukları tüm konular sonuçsuz kalmıştır. CPT'nin raporlarının hükümetin politikalarında herhangi bir değişiklik yapmaması da, yine bu gerçeklikle ilgilidir. Çünkü İmralı Adası **HÜKÜMETİN YETKİ ALANINDA DEĞİLDİR!**

İmralı Cezaevi, Adalet Bakanlığı ve hükümetin yetki alanının dışında, tamamen hukuka aykırı bir tarzda, MGK Genel Sekreterliği'ne bağlı kriz merkezince yönetilmektedir. Ada cezaevinin yasal, hukuki bir statüsü yoktur. Kriz yönetimleri olağanüstü dönemlerde, depremlerde, doğal afetlerde vb. hallerde oluşurlar. Bu durumlarda bile kriz hali, cumhurbaşkanlığı tarafından toplanan bakanlar kurulunca alınan kararlar çerçevesinde kurulur ve işler kılınır. Böylesi durumlarda bile kriz hali en fazla altı ay için geçerli olur. Bu durum T.C. Anayasası'nda da mevcuttur. Ancak İmralı Adası 10 yıldan fazladır kriz bölgesidir ve bu halin daha ne kadar süreceği de bilinmemektedir. Ve bu kriz hali Cumhurbaşkanlığı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun kararıyla değil, MGK Genel Sekreterliği kararıyla alınmıştır. Bu yüzden İmralı'dan sorumlu kriz merkezinin hiçbir yasal ve hukuki dayanağı yoktur.

Minareyi çalanın kılıfını hazırlaması gibi, yaşanan hukuksuzluğu gidermek için yapılan düzenlemeler daha büyük hukuksuzluğu açığa çıkartmıştır. İmralı Adası kriz yönetim merkezine meşruluk sağlamak için yapılan düzenlemeyle, kriz merkezi Başbakanlığa bağlanmıştır. Ancak düzenlemeye konan ek bir madde ile İmralı Adası'nı Başbakanlık adına takip ve idare yetkisi MGK Genel Sekreterliği'ne verilmiştir. Zaten pratikte işleyen de buydu. Böylece hem MGK Genel Sekreterliği'ne meşruluk kazandırılmış, hem de İmralı Adası'ndaki uygulamalar yargı dışında tutulmuş oluyor.

TBMM "Egemenlik Kayıtsız, Şartsız Milletindir" sloganının gölgesi altında toplanır. Milletvekilleri bu yetkiyi millet adına kullandıklarını belirtirler. Bu yetkiyi kullanmak üzere kurulan TBMM İnsan Hakları İnceleme Ko-

Komünar

misyonu'nun İmralı Adası'nda inceleme yapma isteğine hiçbir şekilde izin verilmemesi, egemenlik yetkisinin kimlerin denetiminde ve tasarrufunda olduğu da açığa çıkmaktadır. Yaşananlar bu gerçeği yeterince göstermektedir.

Sonuç olarak; İmralı Sistemi uluslararası bir sistemdir. Sosyal bilimcilerin 'dünya sistemi' dedikleri sistem anlaşılmadan, İmralı gerçeği de anlaşılabilir. Bu anlamda İmralı Sistemi; Kürtlerin bu gezegende, bu güneş altında bağımsız, özgür ve demokratik bir tarzda yaşama istemelerini ve bu uğurda mücadele etmelerini kendi çıkarlarına uygun bulmayan, özgür Kürde yaşama şansı tanımayan güçlerin oluşturduğu bir sistemdir.

İmralı Sistemi'nin oluşmasında, Ortadoğu'yla ilgilenen ve Türkiye'yle ilişkileri olan tüm devletlerin şöyle veya böyle etkisi, şu veya bu düzeyde payları vardır. Ortadoğu'yla en fazla ilgilenen ve Türkiye ile büyük siyasi ve ticari ilişkileri olan ABD, bu sistemin yaratıcısıdır. Aynı şey Avrupa, Rusya ve diğer ülkeler içinde geçerlidir. Türkiye'yi Ortadoğu'da kullanmak isteyen tüm güçlerin etkisi vardır. Sınıfçı, devletçi, hiyerarşik uygarlığın beş bin yıllık dünya sisteminin günümüzdeki modernitesine teslim olmayan, onların mezhebi haline gelmeyen, tam tersine alternatif bir sistem geliştiren Başkan APO'nun açılımlarında çıkarlarını görmeyenler, bir avuç olan dünyanın efendileri İmralı Sistemi'nin geliştirilmesinden sorumludurlar.

Bu yüzden İmralı Sistemi'ni çözüp aşmak, beş bin yıllık dünya sistemini, bunun günümüzdeki ifadesi olan kapitalist moderniteyi ve bunun üzerinde şekillenen uluslararası sistemi anlamak ve aşmakla mümkündür. Bunlar derinliğine anlaşılmadan İmralı Sistemi anlaşılabilir.

Bu yüzden İmralı Sistemi'ne karşı mücadele etmek, uluslararası sisteme karşı mücadele etmektir. Belki de tarihte ilk defa Kürtlerin, Türklerin, sistem dışı kalmış güçlerin, bu sistemden zarar gören herkesin birleştiği bir zemin oluşmuştur. Bu yüzden sistemden

rahatsız olan herkesin, Müslümanların Kible'ye dönmeleri gibi, yönlerini İmralı'ya dönmeleri gerekmektedir.

Kürtler için kölelikten kurtulmanın, özgür ve bağımsız yaşamının yolu, Önder APO'yla bütünleşmekten geçiyor. 'Özgür Kürt APO Kürdü'dür' sözü, bu gerçekliğin ifadesidir. Bu yüzden Kürtlerin Kiblesi İmralı'dır. Önderlik bu konuda şunları belirtiyor: "Benim şahsımda dışlanan ve tek kişilik bir ada cezaevine mahkûm edilmek istenen, esasta bu özgür Kürtlüktür. Dokuz yıldır tek başına tutulduğum İmralı'da günlük olarak uygulanan politikalar sistemlidir. Bunlara sadece Türk cezaevi politikaları olarak yaklaşım göstermek önemli yanılgılara yol açar. Bu da hem Kürtler hem de Türkler için beraberinde politik çözümsüzlükler ve çatışmalar doğurur."

Türk halkının tam bağımsız, özgür ve demokratik yaşaması, dış güçlerin müdahalelerini engellemekle mümkündür. Bunun için en fazla mücadele eden Önder APO'dur. Öndeliğin uluslararası bir komployla esaret altına alınıp Türkiye'ye teslim edilmesi de bunun ifadesidir. Denizlerin, Mahirlerin vasiyeti, Türk halkının bağımsız ve demokratik yaşamasıdır. Bu vasiyet aynı zamanda ezilen, sömürülen Türk halkının da istemidir. Bunu en fazla isteyen, bu konuda fazla mücadele eden de Önder APO'dur.

Önder APO geliştirdiği yeni paradigmayla beşbin yıllık sistemi karşısına almış, bu sistemden zarar gören, rahatsız olan herkesin sesi, temsilcisi olmuştur. Bu anlamda en fazla sistem karşıtı olan da Önder APO'dur.

İmralı Sistemi Kürtlerin, Türklerin ve sistem dışı kalmışları bastırmak, seslerini kesmek için inşa edilmiştir. Çözüm de buradadır; Kürtlerin, Türklerin ve sistem dışı kalmışların yeni paradigma ekseninde birleşmeleri, mücadeleyi yükseltmeleri ancak İmralı Sistemi'ni aşar. Adil, demokratik ve barışçıl bir sistemin oluşması ancak İmralı Sistemi'nin aşılmasıyla mümkündür.

KOMÜNAL-DEMOKRATİK DEĞERLERİN TAŞIYICISI OLARAK DİRENİŞÇİ ALEVİLİK GERÇEĞİ

Besé ŞİMAL

Tarihi bulgular Kürtlerin ve eski Ortadoğu toplumlarının toplumsallığın gelişmesinde ve neolitik sistemin kuruluşundaki başat rollerini doğruluyor. Kürtler ve diğer Ortadoğu halkları neolitiği çok derinliğine yaşayan bir toplumsal kesimi oluşturuyor. Bu açıdan kökleri tarihin derinliklerine uzanan Ortadoğu halkları komünal yaşam biçimi olan neolitik kültürü çok güçlü bir biçimde özümsemişlerdir.

Neolitik kültürü derinliğine özümseme, kaynağını toplumun yaratım gücünden alır. Bir toplum özgücüne dayanarak ne kadar çok değer yaratırsa o değerleri özümseme de bir o kadar güçlü gelişir. Yaşamın veya tarihin değişmez bir yasası gibi her insan veya toplum yarattıkları kadardır. Bir toplumun varlığına değer kazandıran, değer katan şey, o toplumun tarih boyu yarattıklarıdır. Yarattıkları yaratıcıyı her zaman biçimlendiriyor, yaratım anında ona varlık, anlam kazandırıyor. Yaratım ne kadar derinliğine gerçekleştirilirse biçimlenme de bir o kadar derinliğine yaşanıyor.

Yaklaşık 6000-7000 yıllık bir süreci alan neolitik kültür yaratımı Kürtlerde komünal değerlere bağlı çok katı ve ilkel bir yaşam çizgisi oluşturuyor. Büyük bir emek, acı ve yaşam sevinciyle-sevgisiyle yaratılan bu değerler toplumsal bir gen olarak taşına taşına günümüze kadar getiriliyor. Zamandan zamana aktarılan bu değerler insanlığın üzerinde yükseldiği soy ağacının ana gövdesini oluşturuyor.

Özgürlük, eşitlik, adalet değerleri, toplumsallığı geliştiren, insanı insan, toplumu toplum yapan öz yaşam değerleridir. Bu değerlerin oluşumunda Ortadoğu'nun en eski halklarından olan Kürtlerin rolü belirleyicidir. Devletçi-iktidarcı sistemin gelişimiyle birlikte

komünal yaşam sistemi büyük bir darbe alsada bu sistemin inşacı toplumları ataerkil sistem karşısında büyük direnişler sergileyerek bu değerleri korumuş ve geleceğe aktarmışlardır. Tarihsel gelişim ise sürekli çatallı olmuş, devletçi-iktidarcı uygarlık ile neolitik sisteme dayanan demokratik uygarlık arasında çelişki ve çatışmalar derinleşerek sürmüştür. Zira çelişki ve çatışmanın yoğunluğu oranında bir etkileşim de yeni sentezler oluşturarak tarih yaratma serüvenine devam etmiştir. Çatışmanın yoğunluğu içinde hangi uygarlığın etkinlik düzeyi yüksek olmuşsa diğerini etkileme düzeyi de bir o kadar güçlü olmuştur. Bu karşılıklı savaş, kavga ve direniş, zamanın ruhunu biçimlendirerek tarihi yürüyüşünü sürdürmüştür. Demokratik uygarlığın bir sapsması olan devletçi-iktidarcı uygarlık güç biriktirme üzerinden sömürü sistemini derinleştirdikçe demokratik uygarlığın çok güçlü bir direnişi ile karşı karşıya gelmiştir. Bu direnç ve direniş çeşitli zamanlarda devletçi uygarlığı da yumuşatmış ve reforme etmiştir. Devletçi-iktidarcı uygarlıktan etkilendiği oranda ise demokratik uygarlık değerlerinde aşınmalar meydana gelmiştir. Yaşanan her bir değer

Komünar

aşımı ana gövdeden birer sapma-uzaklaşma olarak yaşamı anlam kaybına uğratmıştır. Karşıtına benzeşen her olgu özüne ihanet ederek ana çelişkiden uzaklaşmış, tali çelişkilerle örölü bir yaşam sistemi oluşturmuştur.

İnsanlığın ana soy damarlarından biri olan Kürtlerin de tarihsel süreç içerisindeki gelişimleri ana çelişki ile tali çelişkilerin çatıştığı eksende bir seyir izlemiştir. Büyük bir kesim ana soy ağacına bağlı kalarak yarattığı demokratik-komünal değerleri tüm egemen baskılara rağmen önemli oranda koruyarak insanlığın özgürlük umutlarını hep diri tutmuş, demokratik uygarlığa sürekli bir aşu rolü oynamıştır. Toplumun belli bir kısmı da ana gövdeden koparak devletçi sistemin anaerkiel sistemden çalarak erkek aklın analitik gücüyle başkalaşıma uğrattığı, maddi-sanal değerlerin sahte cazibesi içinde erimiş, işbirlikçilemiştir.

Öz değerlere bağlı kalarak direnen büyük toplum kesimleri, devletçi-iktidarıcı uygarlığın baskıları ve şiddeti yoğunlaştıkça, varlığını sürdürmek için, içinde buldukları dönemin siyasal sosyal realitesini dikkate alarak ve etkilendiği oranda da esas alarak, yeni bir kültür ve inanç harmanlamasına gitmişlerdir. Önemli oranda özünü korumakla birlikte farklı bir forma da kavuşmuşlardır. Ataerkiel devletçi sistemin acımasızlığı karşısında var olmak için direnen toplum, biçim değişikliğine, adeta denizde boğulmak üzere olan birinin yılanı sarılması gibi sarılmıştır. Yani ya kaba bir direnişe geçip kırılıp yok olacaklar ya da elbise değiştirip varlıklarını koruyacaklar. Genellikle yaşanan ise ikinci seçenek olmuştur. Etkileşimin de yol açtığı esneme kabiliyeti toplumun yaşam tutkusu ile birleşince doğal değişim ve gelişim diyalektiği özü hem korumuş ve hem de özden çok sayıda sapma ortaya çıkarmıştır.

Bu diyalektiksel gelişimi daha özel bir konuya indirgeyerek Alevi gerçeği ile bağlantılı bir çerçeve çizmeye çalışırsak, göreceğiz ki Alevilik de bu diyalektiksel döngünün bir parçasıdır. Alevilik, devletçi-iktidarıcı uygarlık karşısında direnen toplum gerçeğidir. Dolayısıyla devletçi-iktidarıcı sistemle bütün-

leşmeyen, uzağında kalan, sürekli çelişki ve çatışma halinde olan bir toplumsal gerçekliktir. Bu olguyla bağlantılı olarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; islamiyetin ortaya çıkışı ve iktidarlaşmasıyla birlikte direnen toplum yapısı Alevilik ismini alsa da öncesinde de bu direniş geleneği daha güçlü bir biçimde mevcuttur. Çeşitli inanç-kültür biçimlerinde bunu görmek mümkündür. Özellikle İnsanlık tarihinde ilk çıkışları itibariyle büyük bir ahlak devrimi anlamına gelen inanç biçimlerinde direniş geleneği çok güçlüdür. Tarihte tüm inanç biçimleri birbirinden çok büyük oranda etkilenmişlerdir. Toplum yeni yaratımlarla ve mevcut birikimin senteze uğratılmasıyla sürekli yol aldığı için zamanın her diliminde sayısızda birikimi yaşadığı ana aktarıp oradan da aldıklarıyla yoluna devam etmeyi sürdürmüştür.

Alevi toplumu da henüz alevilik ismini almadan önce de tarihin başlangıcından bu güne tarihi besleyerek ve kendisi de değişik kültür ve inançlardan beslenerek zamanımıza kadar gelmiştir. Alevilerin inanç ve kültürlerine baktığımızda toplumsallaşmadan bu güne yaşanan her tarihsel gelişmeden bir kalıntı bir iz görmek mümkündür. Aleviliğe bu konuda en büyük etkiyi belki de Zerdüşt inancı ve felsefesi yapmıştır. Derinlikli bakıldığında Alevilikle Zerdüştlik arasında birçok ortak noktaya rastlanır. Zerdüştlükte devletçi-iktidarıcı uygarlığın insan iradesini eriterek köleleştirdiği toplum gerçeğine karşı büyük bir öfke vardır. Bu açıdan Zerdüşt, iradeli-özgür insan gerçeğini çok fazla önemsiyor. Zerdüşt iradeli insan ile toplumsal özgürleşmeyi ve kurtuluşu amaçlıyor. Zerdüşt'ün felsefesi, tanrı-kralların zulmü altında iradesizleştirilerek kullanılan, değersizleştirilen ve hayvanlık sınırlarında seyreden insana, insan onurunun düşüşüne bir başkaldırı ve müdahaledir. Bu anlamda Zerdüşt inancında insana değer, insan iradesine saygı çok temel bir yaşam anlayışıdır. Benzer bir insan yaklaşımı Alevilikte de vardır. "Benim kabem insandır. Her ne arar isen kendinde ara. Tanrı insanda tecelli eder. Kendi özünü bilmek tanrıyı

Komünar

bilmektir. Yetmiş iki milleti bir gör" sözleriyle somutlaşan bu yaklaşım, insanı, tüm varoluşların en değerli varlığı olarak görür. "İbadet ederken yüzünü başka bir insanın yüzüne çevir, onda tanrıyı, tanrıda kendini göreceksin" denilir. Tanrının insanda varlık bulması anlamına da gelen bu yaklaşım kaynağını, tanrıça inanç kültüründen aldığı kadar bu inancın yoğun etkisinde olan ancak dönemi itibariyle özgünleşen Zerdüştlükteki tanrı inancından da alır. Alevilikte de hakim olan bu inanca göre hiçbir şey yoktan varedilmemiştir. Başlangıçta tanrı vardır ve evrendeki tüm varlıkları tanrı kendi gövdesinden yaratmıştır. Evrende görünen-görünmeyen her bir varlık-canlı, tanrıdan bir parçadır. Tanrı önce güneşi, havayı, suyu ve toprağı kendinden bir parça olarak yaratmıştır. Sonra bütün hepsinin toplamı olarak da insanı yaratmıştır. İnsan yaratılan her şeyin bir toplamı olarak tanrının en değerli parçasıdır. Her varlık tanrıdan bir parça olmasından kaynaklı tanrının tüm özellik ve niteliklerini içinde taşır. Tüm oluşumların toplamı olan insan ise tanrının tüm özellik, niteliklerini, yeteneklerini bünyesinde taşır. İnsanda temsilini bulan tanrı olduğu gibi tanrıda ifadesini bulan da insandır. Bu açıdan tanrı insanın dışında bir olgu değildir. Tanrı insanın içinde olup insanın kendisidir.

Aleviliğin yoğun etkisinde kaldığı Zerdüştün Mazda inancında tanrı, her şeyi kendisinden yaratandır. Mazda sözcüğünün etimolojik anlamı da bu gerçeğe daha iyi açıklık getiriyor. Kürtçenin zazaca lehçesinde Maz ya da Ma: biz, da: verdi anlamına geliyor. Yani 'tanrı', 'bizi veren' anlamındadır. Kürtçenin kurmanci lehçesinde ise Mazda anlamında kullanılan Ezda da, Ez: biz, da: verdi anlamına gelmektedir. Xada kavramlaşmasında da aynı anlam kendisini tekrar etmektedir. Xa: kendi, da: verdi-dir. Burada da yine tanrı, 'bizi veren' anlamına gelmektedir. Bu örneklerden anlaşılması gereken tanrının insanı başka bir şeyden yaratmayıp kendisinden bir parça olarak yarattığı inancıdır. Bu bakış açısına göre tanrı, hiçbirşeyi yoktan varetmiyor, kendisi vardır ve her şeyi kendisinden bir par-

ça olarak ve kendisinden vererek yaratıyor. Bu durumda parça, bütünü tüm niteliklerini içinde taşımış oluyor. İnsanda ise bu durum en üst düzeyde anlam buluyor. Çünkü insan oluşumlar içinde en son oluşum olduğu için tüm oluşumların toplamı ve en gelişmiş-yetkin hali gibi bir durum ortaya çıkıyor. Doğadan çıkan ve doğanın en gelişmiş üst hali de diyebileceğimiz bu insan, evrenin tüm oluşum potansiyelini içinde taşır haldedir. Evren bir makrokozmoz ise insan da evrenin tüm oluşum halini bünyesinde barındıran bir mikrokozmozdur. Yani evrenin bütün oluşum enerjilerini içinde barındıran cisimleşmiş bir tanrıdır. Bu noktada alevi inancındaki 'tanrı insandadır' felsefesi bu biçimde açıklık kazanmış oluyor.

"Tanrıdan geldin, tanrıya döneceksin ve tanrıyla yeniden varolacaksın" anlamına da gelen bu yaklaşım insan ile iyi tanrısı Ahura Mazda'nın birbirini varediş hikayesini özetler niteliktedir. İnsan tanrıyla ve tanrı da insanla kendisini varediği için insan en değerli varlık olup sınırsız bir yaratım gücüne sahiptir. İnsan evrendeki oluşum aşamasının son halkası olarak kabul edildiği için bütün yaratımların en yücesi ve en mükemmeli olarak görülmektedir. Doğa insanda en yüce haline ve bilincine varmıştır. İnsan varoluşun sınırsız bilgi ve birikimine sahiptir. İnsan adeta evrenin yoğunlaşmış bilinci gibidir. İnsan kendisindeki bu gücün farkına vardığı an, içindeki tanrıya da ulaşmış oluyor. Tüm oluşum evrelerinin bilgi ve tecrübelerine sahip olan insan, içindeki sınırsız enerji potansiyelini yani içindeki evreni keşfettiği an 'Enel Hak' yani 'Ben Tanrıyım' demektedir. Tıpkı Hallac-ı Mansur'un, Nesimi'nin 'Tanrı benim' dedikleri gibi. Zerdüşt inancında dile gelen ve Alevilerde de sıkça kullanılan 'kendini tanı' deyimi bu gerçeklikte ifadesini buluyor. Bir nevi, Her şey var oldu tek bir noktadan/Noktada gizlidir esrarı Yazdan, mısraları bu felsefeyi en iyi anlatan mısralar olmaktadır.

Zerdüşt inancındaki tanrı inancı ve insan yaklaşımı, Alevilikteki tanrı-insan inancıyla bire bir örtüşüyor. Zerdüşt inancında iyi tanrı

Komünar

Ahura Mazda ışıkla, güneşle, ateşle özdeşleştirilmiştir. Kötü tanrı Ehriman ise karanlık, kötülük ve zulümle bütünleştirilmiştir. Topluma zulmeden karanlık tanrısı Ehrimandır. Ona karşı savaşan ise ışık tanrısı Ahura Mazda'dır. Bu inancı o dönemin somut gerçekliğine uyarlıysak, Ehriman topluma zulmeden tanrı-kral devletidir. Ahura Mazda ise tanrı-kral devletine başkaldıran toplum gerçeğidir. Zerdüşt bu inançla direnişçi toplum geleneğini yeniden diriltmiş ve toplumu tanrı-krallar karşısında ayağa kaldırmıştır. Alevi toplumunun devletçi-iktidarcı sistem karşıtlığı ve muhalifliği bu inanç olgusunun sosyal olarak dile gelerek yaşamsal bir form kazanmasıdır.

Kadına yaklaşımda da çok ciddi bir benzerlik söz konusudur. Zerdüşt felsefesinde kadın ile erkek arkadaştır. Her ikisi birbirine saygılı ve eşit yaklaşmalıdır. Kadın iradesine saygıyı ifade eden bu felsefe Alevilerde de etkili bir yaklaşımdır. Alevilerde yaşam içerisinde kadının aktivitesi erkeğe yakın bir noktadadır. Birçok çalışmada ortak yer almaktalar ve ibadetleri de ortaktır.

Zerdüştlükte olduğu gibi Alevilerde de güneş, ateş, hava, su toprak kutsaldır. Yaşamı oluşturan bu temel anasırlar inancın temel yapı taşlarını oluştururlar. Güneş yaşama hayat veren temel güçtür. Alevilerde güneş bir nevi tanrı veya tanrının ruhu gibi görülür, kabul edilir. Güneş kendisinden bir parça olan oluşumlara ışınlarıyla etkide bulunur ve içlerine nüfuz ederek her varlıkta kendisini var eder. Böylelikle her varlık güneşi içinde taşır. Nüfusunun yaklaşık % 98'u Kürt Alevilerden olan Dersim'de yaşlılar güneş doğarken ve batarken yüzünü güneşe dönüp dua ederler. Genellikle sabah duaları güneş ışınlarının dağların doruklarına ve ağaç dallarına vurduğu anlarda yapılır. Batarken de güneş ışıklarının silinmeye yüz tuttuğu zamanda duaya durulur. Benzer bir yaklaşım ateşe karşı da gösterilir. Ateşte kutsaldır. Güneş gibi aydınlığı, sıcaklığı, arınmayı, yüceliği temsil eden ateş, adeta güneşin yeryüzündeki tezahürüdür. Alevilerde ateşe çöp atılmaz, kirletilmez, suyla söndürülmez. Ateşin yakıldığı ocakta

ateşin sürekli canlı tutulmasına büyük özen gösterilir. Gün boyu ocaktan ateş eksik olmaz. Yatma anı geldiğinde ise önceden ateşe konularak hazırlanan kalın meşe odunu bol külün içine gömülerek sönmesi engellenir ve sabaha bırakılır. Şafakla birlikte bu ateş parçasından yararlanılarak ateş ocakta gürleştirilir. Gün içi tüm ihtiyaçlar bu ateşle karşılanır. Yatma anı geldiğinde aynı eylem kendisini tekrar eder, durur. Bu ocaklar tıpkı Zerdüşt'ün ateş tapınakları gibidir.

Alevilerde ateş suçlu ile suçsuz birbirinden ayırt eden temel bir güç olarak görülür. İnsanlar çıplak ayakla ateşin üzerinden geçerek tanrı nezdinde suçlu olup olmadıklarını anlamaya çalışırlar. Burada adeta ateş, suçsuz bulup kutsayan, suçluyu bulup yargılayan bir yargıç durumundadır. Bir kişi suçsuzluğunu ispat etmek istediğinde şu sözü hep kullanır; ben o kadar günahsızım ki ateşe atsalar yanmam. Alevilerin en ağır bedduaları yine ateşle ilgilidir. Birine çok fazla kızdıklarında 'ocağın sönsün'derler. Yani ocakta ateşin yanmaması demek her şeyin bitmesi demektir. Ocak yaşamın varlığına işaretler. Cemlerde veya her hangi bir kutsal yerin ziyaretinde ateşi temsilen mum yakılır. Alevi dedeleri tanrıyla bütünleştiklerinin, sırta erdiklerinin kanıtı olarak kendilerini ateşte sınarlar. Çıplak ayakla közün üzerinde yürür, ateşi eline alıp bekletirler. Dillerini ateşe sürerler. Yine güneşten ışığını alarak geceyi aydınlatan ay kutsanmış, Hz Ali'nin eşi Hz Fatma ile özdeş kılınmıştır. Tıpkı güneşe karşı olduğu gibi aya karşı da dua edilir.

Aynı biçimde hava da kutsaldır. İnsan evrendeki enerjiyi nefes yolu ile alır. İnsan ve diğer tüm canlılar nefes almadan yaşayamazlar. Nefes temel varoluş koşullarından biridir. Nefes olarak anlam yüklenen havanın temizliğine önem verilir, kirletilmez. Dini ritüellerde söylenen deyişlere nefes adı verilir.

Alevilerde birçok su kaynağı kutsaldır. Her yörenin Alevi insanları, yılın belli günlerinde bu su kaynaklarını ziyaret edip dini ritüeller düzenleyerek, küsleri barıştırır, dostlukları pekiştirirler. Adaklar adar, dileklerde

Komünar

bulunurlar. Bu su kaynakları hiç bir biçimde kirlenmez, her zaman temiz tutulur, temiz tutarak kendilerinin de kutsandıklarına inanırlar. Bu açıdan her ziyaret öncesi ve sonrası mistik bir hava içerisinde su kaynaklarının çevresi baştan sona temizlenir. Bu inancın kökenini yazılı tarih öncesine ve mitolojik döneme kadar götürmek yanlış olmaz. Çünkü büyük su kaynakları yaşam alanlarının açıldığı, toplumsallaşmanın geliştiği ilk yaşam yerleridir. Mezopotamya'da Dicle-Fırat, Mısırda Nil, Hindistan'da Ganj böyle bir anlama sahiptir. Bu nehirler iklimi ılımanlaştırıp karları-buzları çabuk eritip coğrafyayı barınmaya, korunmaya, bol tahıla ve ürüne açtığı için kutsallaştırılmıştır. Ayrıca bu su kaynakları birçok yerden geçerek geldikleri için içinde taşıdıkları zengin minerallerle hem toprağı oldukça beslemiş ve hem de bazı hastalıklara ilaç gibi gelmişlerdir. Alevilerde de kutsanan su kaynaklarının benzer yararları vardır.

Yaşamın fışkırdığı kaynak olan toprak kutsanan dördüncü anasıdır. Yaşamın sürdürülmesinde toprağın sunduğu ürünlerin büyük bir önemi vardır. Bu anlamda buğday ve çeşitli ağaçlar başta olmak üzere birçok bitki kutsanmıştır. Aynı yaklaşım geyik gibi çeşitli hayvanlara karşı da geliştirilmiştir. Geyik, baykuş, tavşan kutsal-tabu kabul edilerek avlanması yasaklanmıştır.

Aleviler genellikle devletçi-iktidarci sistemin dışında kalıp komünaliteyi esas alarak doğayla dostluk temelinde bir yaşam sürmüşlerdir. Yaşam alanı olarak devletin kolay kolay ulaşamayacağı dağlık, ormanlık yerleri seçmişlerdir. Dağlar bu komünal topluluklar için en ideal doğal savunma işlevi görmüştür. Dağlarda kurulan yaşam doğal olarak doğayla bir içiçeliği ve dostane bir ilişkiyi-empatiyi geliştirmiştir. Yaşamlarını sürdürmek için doğanın kendilerine sunduğu birçok nimeti kutsayarak korumaya almışlar ve aynı zamanda doğaya minnettarlıklarını bu biçimde bir ifadeye de kavuşturmuşlardır. Bu etik yaklaşımın bir ürünü olmalı ki, bir ana gibi bu toplulukları bağrına basan ve düşmandan koruyan yüksek dağları birer inanç merkezi yerleri

haline getirmişlerdir. Bu dağların dorukları arınma ve tanrıyla bütünleşme yerleri olarak görülmüştür. Devletçi-iktidarci uygarlıktan uzaklığı ve özgürlüğü ifade eden bu dağ dorukları, özgürlükle tanrıyı özdeşleştirmenin, özgür insanla tanrı birliğini sağlanmanın kutsal mekanları haline gelmişlerdir. Tarihte birçok Peyganber, yeni bir ideoloji ile topluma giderken bu ideolojinin şekillenmesini dağlarda derin yoğunlaşmalar yaşayarak sağlamışlardır. Adına tanrının emri denilen ayetlerin hepsi bu büyük halk önderlerinin dağlarda sağladıkları yoğunlaşmaların ürünüdür. Toplumun acılarına ve sorunlarına duyarlı bu insanlar, günlerce her şeyden kendilerini yalıtarak dağların özgürleştirici havasını soluyup, toplumun çektiği acılar üzerine düşünüp kafa patlatmış, toplumu içinde bulunduğu köle durumdan kurtarmak için beyin ve yüreklerini ayaklandırmışlardır. Toplumu yaşadığı derin kölelikten uyandırıp ayağa kaldırarak Devletçi-iktidarci sisteme savaş açmışlardır. Ruhsal dinginliği ve özgür düşünce gücünü yakalayarak sağladıkları bu yoğunlaşmalar ve ulaştıkları çözüm projeleri, tanrı emri adıyla topluma taşırılmış, aydınlanan bilinçlerle tarihin seyrini değiştirmişler, sürekli toplumsal direnci ve özgürlük umutlarını canlı tutmuşlar, komünal değerlerin yaşatılmasında mihenk taşı değerinde bir rol oynamışlardır. Zerdüş'tün Ahura Mazda-sı ve Ehriman-ı bu dağlarda sağladığı derin yoğunlaşmaların bir ürünü olarak şekillenmiştir. **Musa'nın On Emri** Tevratı, İsa'nın İncili, Muhammed'in Kur'anı benzer büyük yoğunlaşmaların ürünleridir. Yüksek düşünce ve duygu gücünün ortaya çıkardığı bu toplumsal projeler, acılar içinde kıvranan topluma umut ışığı ve taze bir nefes olmuş, çağlara damgasını vurmuştur. Birçok yerde Peyganberlerin yoğunlaştıkları bu yerler toplum tarafından kutsal yerler olarak kabul edilmiş ve her biri birer kutsal ziyaret haline getirilmiştir.

Horasan, Aleviler tarafından çok önemsenen ve değer verilen yerlerden biridir. Bunun temel bir sebebi de Zerdüş'tün devrim niteliğindeki yoğunlaşmaları burada yaşadığı

Komünar

na olan inançtır. Ki bu yoğunlaşmaların bir sonucu olarak ortaya çıkan mücadele perspektifi tanrı-krallar çağının sonunu getirmiştir. Diğer yandan Zerdüş'tün birçok ateş tapınağının burada bulunması da Horasan'a ayrı bir anlam yüklemiştir. Horasan anlamını bu tarihsel gerçeklikten almış olmalı ki 'xor' eski dilde 'tanrı', 'san' ise 'kalkmak-uçmak' anlamına gelmektedir. Horasan'daki yerel halk dilinde ise 'xor' tanrı, 'san' ise 'yer' anlamına gelmektedir. Yani 'tanrının kalktığı yer' ve ya 'tanrının yeri' gibi bir anlam taşımaktadır. Bazı Alevilerin biz Horasan kökenliyiz demelerinin bir nedeni bu gerçeklik olabilir. Kuşkusuz Alevileri ısrarlı bir biçimde Horasan'a dayandırmak isteyen yaklaşımlar da vardır. Çeşitli politik hesaplar sonucu gelişen bu tür yaklaşımları yeri geldiğinde değerlendireceğiz.

Zerdüştlükte temel eğitim yerleri ateş tapınakları iken Aleviler de ise ocaklardır. Ocaklar ismini ateşin yandığı kutsal ocaklardan almaktadır. Zaten inanç eğitiminin verildiği Alevi ocakları da kutsaldır. Alevi insanına Alevilik öğretisi bu ocaklarda verilmektedir. Burada inanç insanlarına, inancın tüm sıraları öğretilmektedir. Alevilerde Sır sıradan her insanın bilebileceği bir şey değildir. Sır bilen insan, ermiş, yüksek mertebeye ulaşmış insandır. Sırı bilmenin şartı sırı saklamayı da bilmektir. İnanç bu biçimde gizemli ve çekici kılınarak insanların ruhsal arınma çitası yükseltilir. İrade ve kişilikte sıçrama yaratılır. Sıraları alacak düzeye gelen insan, kendisini en üst düzeyde terbiye etmiş insandır. Bu açıdan bu ocaklarda eğitim görenlerin dışında kimse sıraları bilmez, sıralar kimseye verilmez, aktarılmaz. En yetenekli ve gelişkin insanlar bu ocaklara alınarak eğitimden geçirilir.

Alevi inancının özünü koruyup sürdürmesinde bu ocakların çok önemli bir yeri vardır. Alevilikteki devlet dışı komünal yaşam sistemi ve demokratik-direnışçi öz bu ocaklar yoluyla korunmaktadır. Devlet bu gerçeği çok iyi bildiği için Aleviliği yozlaştırmada bu ocakları dağıtmayı temel bir hedef haline getirmiştir. Özellikle cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte tüm alevi ocaklarını ve cemevlerini

resmi bir yasa çıkarmasa da fiili olarak uyguladığı şiddetli baskılarla yasaklamıştır. Alevi inanç eğitiminin ortadan kaldırılmasıyla Alevi öğretisinin Aleviler tarafından öğrenilmesinin önüne geçmiştir. Ocakların etkisini yitirmesi babadan-oğula geçen Pirlilik ve dedelik olgusunu ön plana çıkarmış ve bu olgu süreci içinde kurumsallaşmıştır. Ciddi bir inanç eğitimine dayanmayan kulaktan dolma sözlerle-mitlerle Alevi inancında aşınma ve yozlaşma yaratılmıştır. Temel morel değerlerinden soyutlanmış bir Alevilikle, Alevilik teslim alınmaya çalışılmıştır.

Diğer yandan cem evleri Alevi kültürünün korunmasında ve kendini yaşatmasında, komünaliteye dayanan toplumsallığın sürdürülmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Alevilikteki cem olayı İslami inancın etkisinden ziyade anaerkil inanç ritüellerine daha yakındır. Cem anaerkil inanç ritüellerinde olduğu gibi oldukça mistik bir havada yapılır. Söz ve eylem birliğinin en güzel bir biçimde kendisini ifade ediş halidir. Cem insan ile tanrı birliğini ifade ettiği kadar kadın erkek eşitliğinin de eylemli dile geliş biçimidir. Yaşamın her iki cinsin eşitliği ile canlılık-güzellik kazanabileceğinin, varlığını sürdürebileceğinin ifadesidir. Semah ise bu anlayışın somutlaşmasıdır.

Cemlerde topluma, insana ve yaşama ilişkin tüm sorunlar tartışılır, ortak çözümlere gidilir. Toplulukça ulaşılan sonuçlardan herkes sorumludur. Cemin her üyesi toplumun çıkarını ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Sorumluluk üstlenme yaşına gelen her topluluk üyesi söz verir. Söz vermenin adı **ikrardır**. Olgunluk yaşına gelen her can yani insan dara çekilir. **Dara** çekilme iki durumda yapılır. Biri olgunlaşmanın ve sorumluluk üstlenmenin gereği olarak bireyin topluluk önüne çıkararak onay alma ve söz verme halidir. Diğeri ise topluluk üyesi her hangi bir insanın topluluğun çıkarını tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunması durumunda topluluğun karşısına çıkarak yargılanması durumudur. Dara çekilenlere toplumun yaşam kuralları ve ahlaki değer yargıları anlatılır-hatırlatılır.

Komünar

Bireyin önüne toplumla birlikte yaşamının hangi şartlarla mümkün olabileceği belirtilir ve bireyden-candan tutum belirlemesi istenir. Bireyin-canın tutumu sözüdür. Toplulukça yeterli görüldüğü taktirde sıralanan sorumlulukları üstlenerek, gerekli kurallara uyarak tekrardan topluluğa kabul edilir. Bu bir nevi bireyin-canın topluma karşı sadakat yemini-dir, toplumla sözleşmesidir.

**İkrarda bulunan kişi olgun
İnsan aşamasına gelmiş
Bulunmaktadır.**

**Alevilerdeki bu tören biçimini
Anaerkil etkilerin hakim olduğu
Topluluklardaki gençlerin çeşitli
Sınavlardan geçerek isim almayı hak
Etmesine benzetmek de
mümkündür**

İkrarda bulunan kişi olgun insan aşamasına gelmiş bulunmaktadır. Alevilerdeki bu tören biçimini anaerkil etkilerin hakim olduğu topluluklardaki gençlerin çeşitli sınavlardan geçerek isim almayı hak etmesine benzetmek de mümkündür. Anaerkil topluluklarda her bir sınav bir bakıma bireyin öz irade sınavı olup topluluğa güven vermeyi amaçlar. Bu sınavı başarılı vermeyen genç, olgun ve güvenilir sayılmaz. Belki saygıda çok kusur edilmez ancak çok büyük sorumluluklar da kendisine verilmez. Alevilerdeki tümünden böyle olmasa da dara çekilme ve ikrar biraz bu kültürün izlerini taşımaktadır. Bir nevi bir irade ve güven oluşturma sınavı olmaktadır. Ağır suç işleyenlere verilen cezalar da oldukça ağırdır. Birey topluluğun çıkarını tehlikeye düşürür ve güvenliğini çok ciddi anlamda riske atarsa düşkün ilan edilerek topluluktan tecrit edilir, topluluğun dışına atılır. Cemler tarihin her döneminde egemen sisteme karşı birer muhalefet odağı gibi bir rol de oynamışlardır. Tarihte adeta ezilenlerin muhalefet meclisleri olarak yer almışlardır.

Semahlar ise insanın tanrıyla bütünleşmesi, tanrıdan gelip tanrıya dönme inancının

eylemsel halidir. Dünyanın, gezegenlerin ve yıldızların güneşin çevresinde dönmesi gibi kadın-erkek birlikte çember oluşturarak kendi ekseninde ve bir çember ekseninde dönerler. Kendi ekseninde dönüş tanrının kendi içinde oluşuna olan inançtan kaynaklıdır. 'Tanrı insandır' inancının bir nevi eylemsel ifadesidir. Buna kendi iradesini tanrı iradesiyle, tanrı iradesini kendi iradesiyle birleştirmenin ve ruhsal yüceliğe ulaşarak tanrıda erimesinin eylemsel biçimi de diyebiliriz. Çember yaşamın hareketini, canlılığını, evrimini, sürekli değişim ve dönüşüm halinde olan doğal yaşam döngüsünü ifade etmektedir.

Yukarıda da değerlendirdiğimiz gibi Alevilik inancında insan tanrıdan bağımsız bir varlık değildir. Tanrının bir parçasıdır. Tanrı doğayı ve tüm oluşumların toplamı olarak insanı kendisinden yaratmıştır. Bu açıdan insan yaşarken de tanrısal özellik ve niteliklerini açığa çıkararak tanrıyı kendisinde var edebilir, tanrısallaşabilir. Bu felsefenin bir yanı buyken diğer yanı ise ölerek tekrar özüne dönme inancıdır. Alevi inancına göre yaratılan yaratının görünen halidir. Doğa ve insan görünen tanrıdır. İnsan ne kadar kötülüklerden, çirkinliklerden uzak durur, yüreğini ve beynini temiz tutarsa, anlayışlı ve hoşgörülü olursa bir o kadar tanrısal özünü de ortaya çıkarabilir.

Dikkat edersek Zerdüş'tün de Aleviliğin de dayandığı tanrı anlayışı tanrıça inanç çağının, animizmin izlerini taşıyor. Tanrı kendisinden yaratan ve yarattığında varolandır. Bilinmez ve görünmez değildir. Kendisinden bir parça olarak yarattığı insana dost ve onunla birlikte. İyiliksever, dost ve hoşgörülüdür. Nasıl ki ana tanrıça hem yaşamın yaratıcısı, toplumun yaşamını idame ettirici gücü ve hem de yaşamın içinde insanlarla birlikte yaşamı paylaşan bir olgu ise Alevilerin tanrısı da buna yakın bir sınırdadır seyrediyor. Bu inanç felsefesinin en güçlü ve etkili bir biçimde kendisini ifade ettiği cemler ve semahlar toplumsal dayanışmayı güçlendiriyor, toplumsal değer yargıları pekiştiriyor, komünal kültürün özümsemesinde, kişilik

Komünar

eğitiminin sağlanmasında, yaşamın anlam gücünün artmasında çok temel bir rol oynuyor.

Alevilerde yazılı hukuk yoktur. Toplumun hukuku ahlaki değer yargılarıdır. Devletçi-iktidarcı tarih boyunca sürekli bir biçimde baskı ve tehdit altında yaşayan aleviler kendi içinde barış, kardeşlik ve dayanışmayı esas almışlardır. Bireycilikten, düşmanlıktan kaçınmaya çalışmışlar, bu tür şeylerin toplumun yaşamını tehlikeye düşüreceğine inanmışlardır. Bu açıdan toplumu dış tehdit ve tehlikelerden korumak için iç huzura, barışa, dayanışmaya çok önem vermişlerdir. Toplum üyelerini de toplumsal çıkarları gözeterek toplum yaşamını garantiye alma temelinde eğitmişlerdir. Geliştirdikleri ve birbirine dayattıkları her bir kural bir bakıma nefsin terbiyesini içermiştir. Nefsini terbiye etmeyen bireyin her türlü kötü yola sapacağından, her türlü kötülüğü yapacağından korkmuşlar, bu tür durumların önüne geçmek için bir ahlak sistemi oluşturmuşlardır. Cem evleri ve cem törenleri bu ahlaki örgüyü oluşturma ve bireylere-canlara özümsetme yerleridir. Cemler topluma karşı sorumlu, iradeli bireyleri yetiştirme yeri gibi ele alınmıştır. İkrarını vererek toplumla sözleşmesini yenileyen birey-can toplumsal ahlakı da kazanmış demektir. Zorla ve baskıyla değil de bireyin iradesi esas alınarak ikrara gidildiği için kendi çapında özgür bir ahlakı da ifade etmektedir. Bir bakıma Alevilikteki tanrısal inanç, somut bir olgu olan toplumsal ahlakın soyutta kendisini ifade ediş biçimidir. Tanrı, toplumsal ahlakı oluşturmak ve sürekli yaşamsal kılmak için toplumun geliştirdiği mükemmellik seviyesinde seyreden soyut düşüncelerdir. Diğer bir ifadeyle toplum bilincinin ulaştığı son sınırın son noktasındaki üst bir düşünce biçimidir. Bu gerçeklikten yola çıkarsak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; tanrı aslında özgür ahlakın kendisidir. Tanrı, ahlakın oluşumuna yol açan temel düşünce sistemiyse yine kaynağını toplumun somut maddi ve manevi ihtiyaçlarından, topluluğun yaşam karşısındaki güçsüzlüğünden, korkularından, arzularından, hayal ve özlemlerinden alıyorsa eğer ki öyledir o halde tanrı,

oluşan insanın kendisidir. İnsanın kendi bilincinin sınırındır, bilincin sınır noktasıdır. Bu bilincin yaşam bulmuş hali ahlaktır. Toplum barış ve özgürlük içinde yaşamak için soyutta tanrıyı somutta ise ahlakı oluşturmuştur. Özlemine duyduğu yaşam biçimini 'tanrı böyle buyurdu' diyerek düşünce gücünü tanrısal sıfatlara büründürüp ahlakı yaratmıştır. Bu anlamda toplumun tanrısı ahlakıdır ve bir toplumun ahlakı o toplumun tanrı niteliklerini ortaya koyar demek yanlış değildir. İnsan-toplum bilincinin en üst sınırını ifade eden tanrı olgusu, Alevilikte de en somut biçimini ahlakta bulur.

Alevilikte huzur, mutluluk, barış içinde yaşamın adı tanrıya ulaşma ve tanrı gerçeğinde erime olmaktadır. Bunun diğer bir adı ise özgür ahlaka ulaşmadır, ahlaklı olmaktır. Ahlaklı olmak için her şeyden önce nefis terbiyesinden geçmek gerekiyor. Nefis terbiyesinin üç temel ilkesi vardır. Bu ilkeler aynı zamanda özgür ahlakın da özünü oluşturur. Bu ilkeler temelinde kendisini terbiye eden insan-can, tanrıyı kendisinde, kendisini tanrı da var edebilme gücüne ulaşmış insandır. Yani tüm beşeri zaafardan kendisini arındırmış, iradeli, özgür, topluma en faydalı noktaya gelmiş insan kendisindeki tanrıyı açığa çıkarmış insandır. Bu insan-can, insanlar arasına ayırım koymaz. Her insana, halka ve topluma eşit yaklaşır, hoşgörür ve varlığına saygı duyar.

Nefis terbiyesini sağlayan ilkeler insanın eline, diline, beline hakim olmasıdır. Eline hakim olmakla kastedilen şey; insanın hırsızlık yapmaması, hak etmediği şeyi yememesidir. Diline hakim olmakla kastedilen şey; insanın yalan söylememesi, kimseye iftira etmemesi, gereksiz yere konuşup kimseyi rahatsız edip kırmamasıdır. Beline hakim olmakla kastedilen şey ise, insanın güdülerini terbiye etmesi, karşı cinsi rahatsız edecek onu aşağılayacak davranışlardan kaçınması, cinsel istismara yol açacak davranışlar içine girmemesi, özel ilişkisi dışında herkesi kardeş görmesi, eşine sadık yaşamasıdır.

Alevilerde kültürün ve ahlakın temelini kadın oluşturmaktadır. Ataerkil tarihin yara-

Komünar

tımı olan toplumsal cinsiyetçiliğin etkileri olsa da genel toplumsal gerçekliğe vurulduğunda Alevilerde kadın ile erkek arasında belli bir ahenk ve uyumdan bahsedilebilir. Alevi inancına göre tanrı kadın ile erkeği kendisinden bir parça olarak eşit yaratmıştır. Bu açıdan kadına yaklaşım daha eşitlikçi ve adildir. Baskının ve zorun sınırlı olması kadının biraz daha serbest ve bağımsız bir biçimde yetişebilmesine katkı sunmaktadır. Alevilerde genelde evlilikler tek eşlidir, çok eşli evlilikler oldukça nadirdir. İslamiyet inancındaki çok eşli evlilik kültürüne Alevilerde pek rastlanmaz. Bu yönlü gelişen evliliklerin temel nedeni de ya çocuk sahibi olmamadan kaynaklıdır ya da çocukların sadece erkek veya kız olmasıdır.

Kadına yaklaşım bir toplumun gelişkinlik ve özgürlük düzeyini yansıtmakla birlikte o toplumun ahlakını da ortaya koyar. Toplumsal düşüşte ve yükselişte kadın olgusu ve kadına yaklaşım belirleyici bir faktördür. Kadın erkekle ne kadar eşit ve özgür bir statüde ise o toplumun özgürlük düzeyi de bir o kadar yüksektir. Toplumsal özgürleşmenin kadın özgürlüğüyle bire bir bağlantısının olduğu her geçen gün daha fazla açığa çıkan ve varlığını oldukça yakıcı hissettiren bir olgudur. Toplumsal köleleşmenin kaynağında kadının köleleştirilmesinin, sömürgeleştirilmesinin olduğu kesindir. Alevi toplumunu bu gerçeklik ekseninde değerlendirdiğimizde ilk göze çarpan yan, kadın ile erkek arasında belli bir anlayış, saygı ve eşitlik düzeyinin olduğudur. Ancak bu özgür ve eşit bir ilişki anlamına gelmemektedir. Devletçi-cinsiyetçi sistem kültüründen önemli düzeyde bir etkilenme de söz konusudur.

Aleviliğin Ali yandaşlığı olarak dayandırdığı İslamiyet gerçeğini tanımak-anlamak önemlidir. İslamiyet bölümünde bu konu kapsamlı açılrsa da konumuzla bağlantılı olduğundan kısaca değinmekte yarar vardır. Kendi döneminin en büyük devrimsel hamlesi olan İslamiyet, Ortadoğu toplumları açısından yeni bir tarihsel süreç ve yeni bir tarihi aşamadır. İslamiyet özünü koruduğu sürece toplumun

komünal, ahlaki ve politik değerlerini sahiplenmiş, yeni bir ahlaki ve politik sistem kurmaya çalışmıştır ancak özünü korumadığı nokta da ise ortaçağ Avrupasını da geride bırakan lanetli bir realite haline gelmekten de geri durmamıştır. İslamiyet açısından Kerbela trajedisi özü koruma çabasının ulaştığı son duraktır. Sonrası büyük bir yozlaşma ve toplumsal çürümedir. Emevilerle başlayan sapma Abbasi iktidarıyla devam etmiş, Türklerin Anadolu'yu işgaliyle birlikte yükselen siyasal islamla en doruk noktasına ulaşmıştır. İslamiyet tarihinde Kerbela bir tarihsel aşamadan başka bir tarihsel aşamaya geçiş evresidir. Kerbela katliamına kadar İslamiyet, Ortadoğu toplumuna yeni ve demokratik bir yaşam kapısı açmıştır. Zira bu kapı kerbela trajedisiyle birlikte kapanmıştır. Kerbela sonrası süreç, siyaset aracı haline gelerek insani ve demokratik özünden uzaklaşan islamın, toplumun başında demoklesin kılıcı gibi sallanmasıyla geçmiştir. Siyasallaştırılarak devşirilen İslam, iktidarın temel silahı haline getirilmiştir. İktidarlaşan İslam dinden dinciliği doğurmuştur. Dinin iktidara yedirilmesiyle şekillendirilen dincilik, yeni bir egemen ideoloji olarak toplumu kasıp kavurmuştur. Din adına korkunç derecede katliamlı ve kanlı bir süreç başlatılmıştır.

Hz Muhammed'in devleti temel çözüm aracı hatta amacı olarak görmesi, ideolojisini bir devlet ideolojisi olarak şekillendirmesi, İslamiyetteki bozulmanın, özden uzaklaşmanın esas nedenidir. Devlet kurma temelinde yürütülen her mücadele her ne kadar güzel duygular ve niyetlerle hareket edilse de yozlaşma kapılarını hep açık tutacaktır. İslamiyet devriminin başına gelen de iktidar hastalığının yolaçtığı trajik sonudur.

Devlet her zaman iktidarı gerekli kılar. İktidar ise güçlenmek için savaşı, haksız kazancı, gasbı ve sömürüyü şart kılar. İslamiyet de bozulma ve sapma noktasında çatalı bir gelişim seyri izliyor. İktidarlaşan ve iktidar gücünü arttırmak için her türlü yolu-yöntemi kullanan güç ile özü koruma mücadelesi veren güç, çatalın iki farklı ucunu oluşturuyor.

Komünar

Bir bakıma bu, devletleşen güç ile devlet sistemi karşısında direnen gücün mücadelesidir. Yani devletçi uygarlık ile demokratik uygarlık değerlerinin çatışmasıdır. İktidarlaşan İslam gericileşip dincileştikçe ve toplumun karşısına siyasi İslam olarak çıktıkça direnen güç ise devlet ve iktidar gerçeğinden uzak kalıp dinin özgürlük, eşitlik, adalet, esaslı kültürel, ahlaki yanını sahiplenerek komünaliteye dayalı yeni bir kültür oluşturuyor. Bunun adı da kültürel İslam oluyor. Eyl-i Beyt ve onu destekleyenler kültürel İslamı hakim kılmanın mücadelesini veriyorlar. Hz Ali- Hz Fatma ve soyundan gelenlerin verdiği bu mücadele kültürel İslamı korumaya-yaşatmaya dayalı bir mücadeledir.

İslamiyet çıktığı süreç itibarıyla ilerici bir karakter taşımaktadır. Tek tanrılı din ideolojisinde bir doruktur. Önder Apo İslamiyeti önemli bir tarihsel-toplumsal gelişme olarak değerlendirmekte ve Aleviliği de kökleri İslamiyet öncesi komünal-demokratik değerlere dayanan ancak İslamiyetin de belli düzeyde kültürel-felsefi-ahlaki değerlerini sahiplenen ahlaki ve politik bir toplumsal gerçeklik olarak tanımlamaktadır. Önder Apo'nun özellikle Hz Muhammed sonrası yaşanan iktidar çatışması içinde Aleviliği oturttuğu çerçeve genel hatlarıyla şu biçimdedir: "Bu konuda bazı sonuçlar çıkarılmak istenirse; özellikle İslamiyet'in çıkışı bir devrimdir. İçerisinde doğuştan itibaren bazı sapmalar çıkmıştır ve bu günümüze kadar sürmüştür. İslamiyet ilk aşamasında, Arap yayılcılığının ilk dönemlerinde feodal uygarlığın gelişmesinde ilerletici bir role sahiptir. Feodal uygarlığın gelişmesinde evrensel bir hizmet görmüştür. İslamiyet yayılıp genişledikçe, her kavim kendi durumuna uyarlamak istemiştir. Bu, ezilen kavimleri İmam Ali yandaşlığına doğru götürmüştür. Halk toplulukları içinde feodalleşenler, yani ezenler ise, İslam'ın daha çok resmî-sağ yorumu olan sünni ideolojik çerçevesini esas almaktadırlar. Sınıfsal ve ulusal kavgalar, bu nedenle tarih boyunca önemli oranda İmam Ali yandaşları ile sünni çelişkisi görünümüne bürünmüştür. Ama özünde Türkmen, Türk boy beyleri çelişkisinde görüldüğü gibi,

tamamen sınıfsal ve ulusal temellerden kaynaklanan bir çatışma söz konusudur. Görüntüsü ise, ideolojik çerçevede dinsel ve mezhepseldir... İslamiyet, bütün bunların ışığında, daha doğuştan itibaren bir ayrılığı da yaşar. Halen etkisini günümüze kadar getiren ayrılıkçı kesimler, İslamiyet'in erkenden devletleşmesini isteyen kesimler, güç ve otorite haline gelmesini isteyen kesimler; onun ideolojik özüne, eşitlikçi özüne bağlı kalmak isteyenler arasındaki ayrılıktır. Bu, aynı zamanda İslamiyet'te kendini fazla dönüşüme uğratmadan, kabilenin çıkarlarını bir tarafa itmeden, bilakis İslam'ın yarattığı büyük olanaklar içinde, bu olanakları ele geçirerek, eski mal-mülklerini ve otoritelerini yüz kat artırma, yani kapsamlı bir biçimde geliştirmede rol almak isteyenlerle; İslam'ın devrimci özüne inanan, onun bütün insanlığı kurtarması gerektiğine, adillikine bütünüyle bağlı olan, dürüst özünü temsil edenlerin çelişki veya ayrılığıdır. Sınıfsal özü bu olan bir çatışma oluyor. Eski toplumun kalıntılarıyla, o kalıntıları İslam maskesi altında sürdürmek isteyenlerle; İslam'ın gerçek devrimci özüne bağlı kalmak isteyenler arasındaki bir çatışmadır. Bu çatışma yaşandı ve hem de çok şiddetli bir biçimde, İslamiyet'in çıkış yıllarında oldu. Daha Hz. Muhammed vefat etmeden bu çatışma başlamıştır. Bildiğiniz gibi, çatışmalarda, bu çatışmaların başını çekenler vardır. O zamanki Emevi sülalesi, eski toplumun egemenlerini temsil etmede, İslamiyet'i maske olarak kullanımda daha çok onun sağcı yorumunu esas almada ve çok kariyeristçe, çok komplocu bir tarzda, yalan, fitneyi erkenden İslam'a sokmaktaydılar. Bu temelde, bu çok önemli devletleşmede öncülüğü ele alanların bu konuda uyanıklığı, iktidarın nimetlerini iyi görüyorlar. İktidarın nimetlerini hemen toparlıyorlar, dolayısıyla palazlanıyor, güçleniyorlar. Kuvvet ve güç sahibi oluyorlar.

Bunların sağ yorumuyla beraber, daha sonraları bu Sünnilik mezhebi olarak geliştirilerek buna ideolojik kılıf giydireyorlar. Böylesine bir kesim ortaya çıkarken, öte yandan peygamberin yakınlarından olan ve tamamen

Komünar

militanca İslam'a hizmet etmiş, bu konuda büyük özveri ve cesaret göstermiş, aynı zamanda çok bilinçli ve İslam'ın eşitlikçi özüne inanmış, mal ve mülke fazla göz dikmeyen, otoriteyle başı dönmeyen kesim vardır. Bu kesim, daha çok İmam Ali'nin başını çektiği kesimdir. Bu akım daha sonra karşımıza çeşitli mezhepler biçiminde çıkar. Alevilik diyebileceğimiz mezhepler biçiminde gelişir. Hz. Ali'nin tutumundan yana olma şeklinde bir bölünme gelişir."

Aleviliğin İslamiyet ile ilişkisini daha fazla anlaşılır kılmak için Hz. Ali kişiliğini biraz daha yakından görme ihtiyacı açığa çıkmaktadır. Hz. Ali İslam ideolojisinin bir fedaisi ve en tutarlı militanıdır. Yanında büyüdüğü Hz. Muhammed'e ve geliştirdiği ideolojiye çok bağlıdır. İslam ideolojisinin en dürüst, ilkeli, fedakar ve yiğit bir militanıdır. Hz. Ali İslamiyeti kabul etmeyen, İslamiyet'e düşman birçok kabile ile yiğitçe bir savaş yürütür. Toplum içinde adaletli, yardımsever, ezilenlerden, yoksullardan yana bir duruşa sahiptir. Hz. Muhammed'in büyük sevgisini ve güvenini kazanan bir kişiliktir. Hz. Ali'ye ilişkin Hz. Muhammed'in " Ben kimin mevlasıysam Ali de onun mevlasıdır" gibi çok övgü dolu sözleri vardır. Hz. Muhammed adeta halkın Hz. Ali'ye sevgisini ve güvenini geliştirmek için özel çaba harcıyor gibidir. Öyle ki ortamda "Hz. Muhammed Ali'yi yerine hazırlıyor" türünden söylentiler de dolaşmaktadır. Hz. Ali ve destekçilerinin başarılı olmayışlarını Önder Apo şu çarpıcı sözlerle ifade etmektedir. "Hz. Ali yanlıları, ideolojik saflığa ve arılığa bağlı, kimseye fazla mal ve mülk dağıtmadıkları, özellikle imanla İslam'ın militan özünü yaşamak istedikleri için yaman ve etkili savaşçılar, fakat hâkim olamazlar." Önder Apo'nun da dikkat çektiği gibi çok büyük bir cesaretle savaşmalarına rağmen başarılı olamıyorlar. Başarılı olamamalarının temel nedenlerinden biri dürüst, iyi niyetli olmalarına rağmen politikleşme düzeylerinin çok zayıf olmasıdır. Hz. Ali şahsında apolitik duruş çok baskın bir özelliktir. Hz. Ali İslamiyet'in iktidarcı yüzüne oldukça mesafeli ve uzak-

tır. İşin militanlığına daha yatkın bir kişiliği vardır. Hz. Muhammed öldükten sonra ciddi bir iktidar iradesi ortaya koyamamasında bu kişilik yapılanmasının payını görmek mümkün. Hz. Ali, İslamiyeti iktidar olmak, etkinlik sahalarını daha fazla yaymak için kabul eden Emeviler karşısında oldukça güçsüz bir pozisyonadadır.

Sıffin savaşında Muaviye'nin oyununa gelerek de tümünden bir etkisizleşmeyi yaşamıştır.

İslamiyet içinde büyük bir parçalanmaya, iktidarlaşmaya ve siyasi İslamın atılım yapmasına yol açan Sıffin savaşı yakından incelemeyi gerektiren bir savaştır. Yenilmekte olan Muaviye hakem oyunu ile Hz. Ali'yi ateşkesine çekmiş, anlaşma masasına oturtmuştur. Halbuki Muaviye savaşı kaybetmek üzeredir. Muaviye Ali'nin zayıf noktalarını çok iyi bildiği için ona göre bir oyun planlamıştır. Silahların ucuna Kur'anı takarak Ali'nin ordularını karşılamış ve 'aynı inanca mensup insanların birbirini öldürmesi günahdır' diyerek diyalog talebinde bulunmuştur. Bu söylem ve eylem karşısında Hz. Ali yumuşamış anlaşmayı kabul etmiştir. Her iki taraftan da temsilciler belirlenerek bunlara halife seçme yetkisi verilmiştir. Muaviye'nin etkisinde ve yönlendirmesinde olan bu hakemler kurulu, Hz. Ali'nin ve Muaviye'nin de halifelikten çekilmesi kararı almış, yeni bir halifenin belirlenmesi yaklaşımına gitmişlerdir. Bu kararı her iki tarafın hakemleri halkın karşısına çıkararak açıklayacaklardır. Ancak Muaviye'nin hakem atadığı kişi açıklamayı önce yapmayarak önceliği Hz. Ali'nin hakem olarak atadığı kişiye vermiştir. Hz. Ali'nin hakem atadığı kişi Hz. Ali'nin halifelikten alındığını belirtince Muaviye'nin hakem atadığı kişi alınan karara uymayarak çıkıp Muaviye'yi halife ilan etmiştir. Bu durum çok büyük bir karmaşaya ve kaosa yol açmıştır. Hz. Ali'nin ordusu içinde Ali'ye tepkiler yoğunlaşmış, Hz. Ali'nin teslimiyetçi bir çizgi izlediğini ve oportunist yaklaştığını söyleyerek iki bine yakın kişi ordudan ayrılmıştır. Ayrılan-kopan bu gruba Arapça'da ayrılıkçılar anlamına gelen Hariciler adı verilmiştir.

Komünar

Hariciler Muaviye ve Ali'ye karşı savaşma kararı almışlardır. Zaten ilerleyen süreçlerde Hz Ali'nin arkadan hançerlenmesi Hariciler eliyle yapılmıştır.

Bu olaydan da yola çıkarak Hz Ali'nin kişiliğini analiz ettiğimizde şöyle bir durumla karşılaşırız. Hz Ali çok iktidar yanlısı biri değildir. Olsaydı Muaviye'nin kaybetmek üzere olduğu bir savaşı sonlandırıp anlaşmaya oturmazdı. Hz Ali için öncelikli olan iktidar gücünü eline geçirmek değil, barışa, kardeşliğe, eşitliğe ve adalete dayanan İslam devriminin özünü korumaktır. Devrimin militanlığını yaparken yüksek bir hoşgörü ve dürüstlük örneği sergilemiştir. Fakat Muaviye gerçeğini ve savaş anlayışını taktığını çözemeyerek de büyük bir öngörüsüzlük ve gaflet örneği sergilemiştir. Bu durum Hz Ali'yi telafisi zor bir yenilgiyle karşı karşıya getirmiştir. İslam tarihine objektif bakıldığında Hz Ali'nin bazılarının iddia ettiği gibi büyük bir savaş tutkunu olmadığını görmek mümkündür. Savaş düşkünü biri olsaydı kazanmak üzere olduğu bir savaşı anlaşmayı kabul ederek durdurmazdı.

Sıffin savaşı ve sonuçları Hz Ali'ye ve İslam dünyasına çok pahalıya patlamıştır. Savaş sonrası Muaviye iktidarını pekiştirmiştir. Toplum üzerinde baskı ve zulüm artmıştır.

İslam orduları arasında ciddi parçalanmalar yaşanmış ve çeşitli meshep ve partiler ortaya çıkmıştır. Bu süreç İslamiyet içerisinde yoğun mezhepleşmelerin yaşandığı bir süreçtir. İktidarlaşan ve siyasallaşan İslam gericileşerek Sünnilik meshebi biçiminde bir zulüm sistemine dönüşmüştür. Emevilerle birlikte özünden saptırılan İslam dini, iktidarın temel argümanı haline getirilerek dincilik olarak yeni bir ideolojik form kazanmış ve devletin sömürücü niteliğini derinleştirmiştir. İslam dininin iktidarlaşarak dinci bir karakter kazanması toplumsal kanserleşmeye yol açan milliyetçiliğin de zeminlerini döşemiştir. Dincilik ideolojisiyle din artık toplumu bir arada tutan, dayanışma ruhunu geliştiren, barış, kardeşlik, adalet ve eşitliği esas alan bir olgu olmaktan çıkmış, baskıcı ve katliamcı bir iktidar silahına dönüşmüştür. Muaviye ve oğlu Yezit dinci ideolojinin mimarlarıdır.

İslamiyet tarihinde parçalanmanın çok derin yaşandığı bu süreçlerde Hz Ali'ye haksızlık yapıldığını söyleyerek Ali'nin ve genel olarak Ehl-i beytin hak mücadelesini veren kesim Şialar olarak adlandırılmıştır. Hz Ali taraftarları olarak bilinen Şialar muhalif bir parti örgütlemesine gitmişlerdir. Şia partisinin Muaviye çizgisine karşı mücadelesi bir iktidar mücadelesidir. İktidarı Emevi sülalesinin elinden alarak Ehl-i Beyt soyuna devretme mücadelesidir. İslamiyet devriminin demokratik özünü dayanan kültürel İslam, Şialar tarafından İran'a uyarlanmıştır. Tarihin sonraki aşamalarında bir ideoloji haline gelen Şiilik Zerdüşt inancının yoğun etkilerini yaşayan İran'da çok erkenden kabul görmüş ve resmi bir ideoloji haline gelmiştir. Zerdüşt inancıyla, kültürel islamın uygunluk taşınması ve Emevilerin İran'a uyguladığı baskı ve zulüm Şiilik meshebinin bu coğrafyada yer bulmasına, yayılmasına ve resmi bir ideoloji haline gelmesine yol açmıştır. Önder Apo o dönemin siyasal gerçeğini dikkate alarak Şialığa ilişkin şu önemli değerlendirmeyi yapmıştır. " Bu konuda İran Şiiliği'nin istisnai bir durumu veya önemli bir yeri vardır. Şiilik nedir? Daha çok İslam'ın İran çerçevesi içinde, İran'da

Komünar

egemen olan uzun bir devlet geleneğinin, uygarlığı önemli oranda geliştirmiş bulunan Sassani İmparatorluğu'nun yıkılış sürecinde, İran kavimlerinin başında Fars kabilesinin ve diğer İranlı kavimlerin çıkarlarına uyarlanmış İslam olması özelliğidir. Şiilik, uzun süre Sasaniler tarafından Bizans İmparatorluğuna karşı savaşmada da etkili olmuştur. Aslında kendi dinleri vardır. Zerdüştlük halen etkilidir ve biraz da milli özelliği ağır basan bir dindir. Sasani İmparatorluğu İranlı kavimlerin bir imparatorluğudur. İslamiyet'le çatışmıştır. İslamiyet'te İran kavimleriyle uzun süre savaşım içinde kalmıştır. İslam'ı geliştiren Emevi sülalesi sünnidir. Bunların İran'a saldırısı, İran'ın o görkemli imparatorluğunu yıkmıştır. İmparatorluğun yıkılması ile birlikte, bunlar çok büyük baskılara ve katliamlara tanık olmuşlardır. Bu durum, İranlıların neden Şiiliği seçtiği, Aleviliği benimsediklerini ortaya koyar... Baskı ve katliam o zaman Emevi sülalesi tarafından, İmam Ali ve çevresine de geliştirilmiştir. Aynı zulüm Hz. Hüseyin daha Kâbe'deyken yapılmıştır. Kellesi tepside Emevi Camisi'ne getirilip sunulmuştur. İmam Ali'nin oğlu İmam Hüseyin de, diğer aile efradı Emeviler'in o zamanki Sultanı Yezidin katliamıyla, acımasızlığıyla karşı karşıyadır. Öte yandan, İranlıların karşısında Emevi sülalesinin saldırıları da söz konusudur. Bu durumda kimi tercih edecekler? Elbette kendileri gibi mazlum bir durumda olan İmam Ali taraftarlarını, hem de ustalık derecesinde kabul edeceklerdir. Bilindiği gibi Şiilik, en yaman İmam Ali taraftarlığı, savaşçı militanlığıdır. Bunun son derece anlaşılır bir nedeni vardır. Kendileri için çok hayati olan bir çok değerın yıkılmasında vahşi davranan Emeviler, ki, o zaman Emevi sülalesinin komutanları gerçekten çok vahşidirler. Roma İmparatorları'nın vahşetini bile geride bırakan uygulamalarda bulunmuşlardır. Müslüman ve Arap kavminden olmalarına rağmen, İmam Ali taraftarlarına, Hz. Hüseyin'e yaptıklarını göz önüne getirirsek, onlara karşı bu kadar zulüm yaptıklarına göre, diğer kavimlere elbette ki çok daha acımasız davranacaklardır.

Bu durum Şiiliği ortaya çıkarır. Şii militanlığının bir direnme mezhebi olarak şekillenmesine yol açar. O günden bugüne kadar da savaşırılar.

Bu savaşım sürecinde Ebu Müslüm Horasani ve Abbasi İmparatorluğu'nun kurulması ortaya çıkar. Abbasi İmparatorluğu'nun kurulması, Emevi sülalesinin dağılmasına yol açar. Tam İran'ı değil, ama İran'iler'in de güçlü payı vardır. Görülüyor ki, Şii İslam'ın, İmam Ali yandaşlığının en militan kesimidir. Yıkılan Sassani İmparatorluğu nedeniyle de, biraz İran'i özelliklere bürünür. İran'ı, yani Fars veya diğer İran'i kavimlerin uğradığı katliamlara karşı bir tepki özelliği taşır. Kendini sürekli savunmada bulur. Bu anlamda belli bir haklılık yönü de vardır. Zulme ve haksızlığa karşıdır. Sürekli savaşım içindedir, dolayısıyla militancadır... İran çok güçlü bir uygarlık birikimini temsil ettiği için Arap aristokrasisi altında kolay boyun eğmiyor, dolayısıyla İslam'ı hemen kendi rengine Şia biçiminde bir reformdan veya bir dönüşümden geçiriyor. Kendisi için en yakın bulduğu Ali yandaşlığıdır, onu esas alıyor."

İslamiyet içerisinde yaşanan parçalanmada Muaviye ve Hz Ali'ye karşı en etkili mücadele yürüten bir kesim de Arapçada kopanlar ayrılanlar anlamına gelen Haricilerdir. Hariciler, Hz Ali'nin Sıffin savaşındaki uzlaşmacı tutumunu teslimetçi olarak değerlendirmiş, Muaviye ve Ehl-i Beyt ailesine mesafeli durarak, iktidar odaklarına karşı mücadele vermiş ve İslamiyeti esas olarak kendilerinin savunduğunu ileri sürmüşlerdir. Süreçle Hariciler içinde de bir parçalanma yaşanmıştır. Haricilerin içinden Rafizi olarak anılan bir grup çıkmıştır. Adına Rafizi denilen bu kesim İslamiyet'ten önceki inanç ve kültürel düzenin savunuculuğunu yaparak Komünal kabile yaşamını kurmanın mücadelesini vermiştir. İslam düşmanı olarak tanımlanan bu meshep ile sosyal ilişkiler kesilmiştir. Evlilikler yasaklanmıştır. Ölüler dahi müslüman mezarlığına gömülmemiştir. Hatta Rafizilerin öldürülmesini meşrulaştırmak için uydurma ayet ve sureler çıkarılmıştır. Çok sayıda Rafizi katle-

Komünar

dilmiştir. Adım adım İslamiyet'in özü boşaltılarak İslamiyet'teki hoşgörü anlayışı tersine çevrilmiş ve en büyük hoşgörüsüzlük örnekleri sergilenmiştir.

Rafizilik anaerik kültürün etkilerini taşıyan iktidarlaşan İslamı benimsemeyen bir kesim olduğu düşünülebilir. Bazı yazarların iddialarına göre Aleviler esas olarak Rafizilerdir. Bazıları ise Aleviliği Haricilikten koparak değişik mezhep ve inançların da etkisinde kalarak harmanlanmış bir mezhepsel oluşum olarak değerlendirirler.

Alevi kavramının Hz Ali döneminde veya o dönemlerde kullanılan bir kavram olmadığı söyleniyor. Eski dönemler açısından en yoğun kullanıldığı süreç Osmanlı süreci olsa da yine de daha çok ön planda olan Kızılbaş kavramıdır. 1800'lü yıllarda yaşayan Ahmed Cevdet adında bir tarihçi Kısas-ı Enbiya kitabında Şia ve Alevi sözcüğünü kullanmıştır. Demek ki yazılı kaynaklarda fazla kullanılmamakla birlikte yaşamda yaygın kullanılan bir kavram niteliğindedir. Bazı yazar ve tarihçiler Aleviliği Şiiilerle bağlantılı ele alıp Şiiileri de kapsayan bir mezhep olarak tanımlamışlardır. Aleviler konusunda çok çeşitli görüş ve değerlendirmeler olsa da gerçeğe daha yakın değerlendirmeler Aleviliği salt İslamiyet ile sınırlı ele almanın ve Hz Ali'ye dayandırmanın yeterli bir açıklama-tanımlama olamayacağı görüşüdür. Demokratik uygarlık değerlerini ve direniş kültürünü önemli oranda yaşayan, Zerdüştü felsefeden yoğun etkilenen, İslamiyet'in demokratik ve komünal değerlerini sahiplenen ve bunları Hz Ali, Hz Fatma, Hz Hasan, Hz Hüseyin ve devamı on iki imamlar şahsında somutlaştıran önemli bir toplum kesiminin inanç ve yaşam tercihlerinin kavramlaştırılması olarak tanımlamak daha doğrudur. Emeviler tarafından büyük bir baskı gören, katliama uğrayan bu kesim aslında Ehl-i Beyti bir nevi can güvenliklerini ve yaşamlarını garantiye almak için maske-örtü olarak kullanmışlardır. Aleviler, İslam dinini iktidar aracına dönüştürüp dincilik yaparak nüfuzlarını genişletmeye çalışan Emevi aristokratlarına karşı, ezilen, haksız-

lığa uğrayan Ehl-i Beyti, kendi kültürlerini ve inançlarını yaşatmada bir dayanak noktası yapmışlardır.

Aleviliğin etimolojik kökenlerine ilişkin çok çeşitli tartışmalar vardır. Günümüzde Aleviliğin sözlük anlamı üzerinde yürütülen çok sayıda tartışmadan bazılarının yer vermek konunun anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bazıları Aleviliğin Farsça ve Kürtçede "alaw" olan "ateşin alevi" kavramından türetildiğini ileri sürüyor. Bundan yola çıkarak Alevilik ateşe tapanlar anlamına geliyor, diyorlar. Alevilikte ateşin kutsal görülmesi, Zerdüştükte olduğu gibi ocaklardaki ateşin söndürülmemesi vb inanç mitleri, bu görüş sahiplerinin kanılarını dayandırdığı olgulardır. Hatta bu kişiler çok sayıda ateş tapınaklarının bulunduğu Horasan'ın Alevilerce bir nevi kutsanmasının arka planını da buna dayandırıyorlar.

Aleviliğin etimolojik kökenlerine ilişkin Faik Bulut'un şu vurguları dikkat çekicidir: "Eski Zerdüşt-Mazda dilinde ateşin bir adı da "arr" idi. Arrawi (ateşperest) sözcüğünün sonradan bozularak, Ali'yle bağdaştırma döneminde "Alevi"ye dönüştürüp dönüştürülmediği meselesi de yeterince irdelenmemiştir. Yine daha da gerilere giderek " eski Sümer metinlerinde geçen ateş ruhunun adı "Al" veya "Al"dir. Ateşe tapanların Araplar arasında "ateş ruhunu benimseyenler" anlamına gelmek üzere "Alawi/Alawi kullanıldığını bunun da Türkler arasında "Al+cı" veya "Al+avcı" şeklinde dile getirilip, Alevici/Alevi biçiminde dönüştürülmediği ne malum?"

Faik Bulut, eski Farsça ve Kürtçede ateşin alevine "Alaw" denildiğini Aleviliğin de "Alaw"dan yani ateşe tapanlardan gelmiş olabileceğini belirtiyor. Aslına bakılırsa getirilen görüşlerin belli bir mantık çerçevesi vardır. İslamiyet'in çıkış süreçlerinde hakim dil Arapça ve Farsçadır. Arapçada Hz Ali yandaşlığına Şia deniliyor. 'Taraful in Arapça dildeki karşılığı Aleviliği çağrıştıran bir kavram değil, doğrudan Şia'dır. Hatta Muaviye'nin veya Osman'ın yandaşlarına da Muaviye Şiası ve ya Osman şiası denilmektedir. Tıpkı Ali

Komünar

şiası denildiği gibi. Alevilik salt bir Ali taraftarlığı olmuş olsaydı, şialık varken ayrıca Ali taraftarlığı olarak-ki anlamı onu karşılamıyor-Alevi tanımlanmasına ne gerek vardı?

Önder Apo'nun Aleviliğe ilişkin geliştirdiği değerlendirmeler Aleviliği tam olarak yerli yerine oturtuyor. "Arap, Emevi ve Abbasi sülalesi ile işbirliğine giden Kürtlerde ki bunlar daha çok beyler oluyor Nakşicilik sistemi çok gelişir. Resmi İslam bir yerde gelişir. Bunun dışında kalanlar ise Alevi veya diğer mezheplerden Zerdüştlük, Yezidilik biçiminde kalırlar. Aslında önemli bir kesim aşağı-yukarı diğer mezheplerle, İslam ile fazla barışık değiller veya tam uymuş gözükmezler.

Alevilik sınırlarında neredeyse İslam'dan bir kaç genelleme alır. Kural-kaidelerin büyük bir kısmı burada gözüküyor, resmi söylemin çok dışında bir söylem vardır, tarz vardır. Eski geleneklere bağlılık burada çok güçlüdür, eski dinlerin kalıntıları çok güçlüdür ve bu anlamda diyoruz ki, Alevilik resmi İslam'a en uzak mezhep olduğu kadar, Ali'ye en yakın mezhep oluyor ve aynı zamanda Zerdüştlüğe de en yakın İslam oluyor. Böyle bir ara yerde. Daha diğer bir deyişle, Alevilik katı, gerici, sömürgeci İslamlaşmaya karşı hafif bir İslam'ı rayına bürünerek direnmeyi sürdürme anlamına geliyor. Bunun çok kesin böyle olduğunu mevcut Alevi direniş geleneğinde de bulmak hiç zor değil. Eğer tam direnebiliyorsa eski dininde kalıyor, yok tam direnme imkanı bulamıyor biraz İslamlaşmak gereğini duyuyorsa o zaman Alevi olunur...

Ana hatlarıyla demek ki Kürdistan'daki Alevilik; İslam sağ, şovenist Arap egemenliğine karşı duran, savaştan ve bu biçimde coğrafya olarak dağları esas alan, eski dini kültür kaynaklarıyla karışık, oldukça çok şey alan, neredeyse İslam'ı bir perde olarak kabul eden, fakat onun da daha çok Ali geleneğini esas alan böyle dini, sosyal, ulusal bir oluşumdur. Dini direnişçi yanı olan, dini olarak resmi İslamiyet'ten en az etkilenen, eski dini gelenek olarak Zerdüştlük ile bağlarını çok güçlü koruyan, sosyal olarak da beylik, Emevilik dışında kalan halkın kendisi oluyor."

Birçok kesim tarafından siyaset malzemesi yapılan Alevilik ne kadar gerçekçi değerlendirme konusu yapılırsa o kadar egemen siyasetin etkisinden çıkarılmış olacaktır. Devletçi uygarlık sistemi tarafından sürekli ezilmekle karşı karşıya kalan Aleviler Ehl-i Beyt ailesinden olan Hz Hüseyin'in ve yanındaki 72 kişinin Kerbelada komploya getirilerek katledilişini hazmedememiş ve bu günün anısına yas tutmuşlardır. On iki imamlar orucu özünde Hz Hüseyin şahsında Hz Ali soyundan gelen on iki imamın direniş anılarına atfen tutulan bir oruçtur. Oruçta ifadesini bulan bu büyük yas, gelenekselleşerek inanç biçimini almış ve günümüze kadar taşınmıştır.

Aleviler Muharrem ayında yapılan bu katliamı kınamak, ölenlerin yasını tutarak direnişlerini anlamlandırmak için her yıl muarrem ayında on iki gün boyunca oruç tutarlar. On iki gün boyunca su içmez, temizlik yapmaz, et yemez, eğlencelere gitmez, eğlence yapmazlar. On iki gün tam bir yas havasında geçer. Oruç bitiminde aşure yapıp komşulara dağıtırlar.

Kerbela olayı, Ortadoğu tarihinin ve özelde de İslamiyet tarihinin kara lekelerinden biridir. "Kufe'ye gel, Yezit'e karşı mücadelede sana destek sunacağız, biat edeceğiz" diyerek Hz Hüseyin'i, ailesini, dostlarını yola düşürüp Kerbela çölünde kuşatmaya alarak günlerce susuz bırakıp Yezide biat etmeye ve teslim almaya zorlayan işbirlikçi kesimler ile Yezid ve ordusu komploculukları ile tarihte yeni bir karanlık dönem başlatmışlardır. İslamiyet'i tümünden özünden saptırarak iktidarın hizmetinde dinci bir ideoloji haline getirmişlerdir. İktidarın her türlü hizmetine koşturlan dini vecibeler, iktidarı elinde bulundurların çıkarları temelinde yeniden yorumlamaya tabi tutulmuşlardır. Kur'an daki ayet ve sureler sömürgeci iktidar eksenli yeniden yorumlanarak tanrı kelamı diye insanların toplumun önüne konulmuştur. Ehl-i Beytin tasfiyesiyle birlikte tamamen iktidar merkezine oturan Emeviler artık sonraki iktidar kuşaklarına güçlü bir komplocu miras bırakmışlardır. Emevilerin baskı ve katliamların-

Komünar

dan kaçan toplum kesimi dağların ve çöllerin kuytuluklarını kendilerine mesken edinmişlerdir. Direnişçi geleneğine sahip çıkarak iktidar odaklarından uzak duran Aleviler ise kendi içlerine kapanarak zayıf bir sınırdaki demokratik uygarlığın değerleriyle yaşamaya çalışmışlardır. Zayıflamış bir noktada da seyretseleler inançlarına olan sıkı bağlılık Alevileri direnişçi bir kesim olarak sürekli ayakta tutmuştur.

Alevilerde Hz Ali'ye, Hz Fatma'ya, Hz Hüseyin'e sevgi çok derindir. Bu sevgi yoğunluğu birçok mitosun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çoğu zaman Hz Ali güneş ile Hz Fatma ise ay ile özdeşleştirilmiştir. Bazılarında ise Hz Ali bir nevi Hz İsa'ya, Hz Fatma ise Bakire Meryem'e benzetilmiştir. Adeta ikisi ilahlaştırılmıştır. Aleviler dolunaylı gecelerde yüzünü aya dönerek "Ya Ana Fatma" diyerek dua ederler. Hz Fatma'yı ayla özdeş tutarlar. Zaten ilginçtir 12 imam inancı da nedense İsa'nın 12 havarilerini çağırıştır. Benzer bir yaklaşım Hızır inancında görülür. Hızır adeta beklenen son mesih gibidir. İnanca göre Hızır gökyüzüne çekilmiş, insanlığın yokoluşla yüz yüze kalacağı bir süreçte yeni bir suretle tekrar yeryüzüne inecek ve tüm insanlığı kurtaracaktır. Bu noktada Hızır biraz Nuh'u da çağırıştır. Hızır zor anlarda insanların yardımına koşan, insanlara dost, yüreği iyilik dolu, hoşgörülü ve her şeye gücü yeten bir kurtarıcı gibidir. Hızır'a ilişkin şöyle bir şey ise rivayet edilir; tarihin bir zamanında dünyayı su bastığında Nuh'un yardımına koşan Hızır'dır. Zor da kalan Nuh "Ya Hızır bana yardım et" demiş, Hızır Nuh'un yardımına gitmiştir. Hızır Nuh'a bir gemi yapıp içine insanlığın devamı için gerekli olan her şeyi koymasını söylemiş ve geminin hangi dağın başına konacağını da Hızır göstermiştir. Alevilerdeki Hızır söylenceleri genellikle İslamiyet ile bağlantılı olmayan söylencelerdir. Gerek Hz Ali, Hz Fatma ve gerekse de Hızır'a yönelik söylencelerde İslamiyet döneminden ziyade İslamiyet öncesi inançların izlerini görmek mümkündür.

Alevilik, İslamiyet içerisinde de İslamiyetin devrimci özünü sahiplenerek İslami ide-

olojinin sol-sosyalist yanını oluşturmuştur. İslamiyet içerisinde Özgürlük, eşitlik, adalet anlayışını yerleştirmeye ve hakim kılmaya çalışan bir toplumsal hareket olma özelliği taşımıştır. Yani İslamiyetin sosyalist yüzü de diyebiliriz. İslamiyet siyasi bir iktidar gücü olarak Emevilerin elinde etkili bir baskı ve zulüm silahına dönüşünce Alevilik ciddi bir ezilmeyi-sinmeyi yaşamıştır. İktidara geçen Sünnilik mezhebi, devlet ve iktidar karşıtı bir mezhep olan Aleviliği, çıkarımı tehdit eden bir güç olarak görmüş ve korkunç katliamlar gerçekleştirmiştir. Alevilere karşı çok çeşitli ve yoğun karalama kampanyaları geliştirilmiş, teşhir ve yoğun karalamalar yapılmış, doğal bir sosyal tecrit uygulanmıştır. Bu durum Abbasiler sürecinde de devam etmiştir. Abbasiler de Alevilere karşı Emevilerden çok farklı bir politika izlememişlerdir. İlk başlarda kendilerini Ehl-i beyte yakın bir güç olarak gösteren Abbasiler yanlıcı olabilmişlerdir. Ebu Müslim Horasan'i yanlılardan biridir. Ebu Müslim Horasanî Emevi saltanatının yıkılmasında ve Abbasi saltanatının iktidara gelmesinde belirleyici bir role sahiptir. Aslen Kürt olan Ebu Müslim Horasanî Abbasileri Ehl-i beyte yakın düşünerek yanlarında yer almış, Horasan'dan başlayarak halkın büyük bir kesimini ayağa kaldırıp Emevi iktidarını devirmiştir. İktidara gelen Abbasilerin gerçek yüzleri açığa çıkınca bu defa ayaklanmalar Abbasilere karşı yapılmıştır. Peş peşe çok etkili isyanlar gelişmiştir. Bağımsız gelişen bu ayaklanmalar Abbasilerde ciddi korkulara, kaygılara ve rahatsızlıklara yol açmış Abbasiler tarafından Ebu Müslim Horasanî katledilmiştir. Abbasilerin gerçek yüzünü Önder Apo şu örnekle çok güzel ortaya koymaktadır. "İran'da Ebu Müslüm Horasanî'nin önderlik ettiği büyük isyanla iyi biliyoruz ki Emevi saltanatı, emperyalizmi, sömürgeciliği yıkıldı. Onun yerine gelen Abbasilerin de aslında Emevilerden daha farklı olmadığı kısa bir süre sonra ortaya çıktı. Ebu Müslüm gibi isyan önderlerini katlettiler. Ebu Müslüm aslen Hemedan Kürtlerinden olup göçertme sırasında Basra'ya gelir yerleşir. Komüncü Ali yanlı-

Komünar

sı gruplarla yakın ilişkisi olur. Ehl-i beyte yakın olarak gördüğü Abbasilerin yanına yerleşir. Daha sonra Abbasiler tarafından muhalefeti örgütlemesi için Horasan'a gönderilir. Horasan'da büyük bir ordu ile Emevilerin üzerine yürür ve Emevileri yıkar. İktidarı ise Abbasilere devreder. Vaziyet böyleyken Ebu Müslüm'un öldürülmesi iktidarı devir alan Abbasiler için dikkat çekicidir. Bundan sonra Abbasiler kendi emperyalist sömürgeci egemenliklerini ta Orta Asya'ya kadar yaymaya devam ettiler; Anadolu'ya, Afrika'ya, İspanya'ya kadar yaydılar... Ebu Müslüm'ün katledilmesi, İmam Ali'nin katledilmesi kadar olumsuz bir rol oynamıştır. Feodalizmin erkenden gericileşmesi bu iki cinayetle yakından bağlantılıdır. Ali ve Ebu Müslüm islamın adil, yoksulları gözetken, ilkelere bağlı kavim taassubu bulunmayan eğiliminin militan temsilidir. Kurumlaşmamaları, dar tarikat sınırları içinde çoğunlukla gizli hareket etmeleri, sağlıklı olmayan birçok sonucu beraberinde getirmiştir." Bu değerlendirmeden de anlaşıldığı üzere Abbasiler de kendi iktidarlarını kurmak ve sağlama almak için Ehl-i Beytliği kullanmışlardır. Kendilerini Ehl-i beyte yakın göstererek Ebu Müslüm Horasani gibi toplum üzerinde etkili olan kişilikleri değerlendirmiş ve sonra da katletmişlerdir. Abbasiler de Emevilerden devraldıkları komplocu geleneği tavizsiz sürdürmüşlerdir. Bir bakıma İslam dini Abbasiler sürecinde iktidara tamamen yedirilerek yeni bir formda dincilik, dönemin ve sonraki dönemlerin hakim bir ideolojisi haline getirilmiştir. Aynı geleneği Ortadoğu'ya yerleşen Türk boyları da sürdürmüşlerdir.

Türklerin Anadolu'ya gelip yerleşmesi Aleviler açısından bambaşka bir süreç başlatmıştır. Orta Asya'dan gelip Anadolu'yu fetheden Selçuklu beyleri bölgede güç olmak için halifelîği elinde bulunduran ve bölgede en etkili sünni iktidar gücü olan Abbasilerle uzlaşmışlardır. Bu beyler siyasi çıkarları için kısa sürede İslamiyeti kabul ederek Abbasilerin içine yerleşmiş ve çok stratejik yerlerde görevler almışlardır. Anadolu'ya gelen Türklerin egemen kesimleri islamiyetin iktidarlaşan

sünnilik meshebini kabul ederken, halk kesimi ise eski inançları olan şamanizmden vazgeçmemiş ancak o biçimde yaşam şanslarının olmayacağını da bilerek kendi inançlarına yakın buldukları islamiyetin ehl-i beyt geleneğini sahiplenerek varlıklarını sürdürmeye ve üzerindeki baskıları hafifletmeye çalışmışlardır. Tıpkı bir zamanlar Kürt Alevilerin yaptığı gibi. Türk boylarının Anadolu'ya gelişleriyle birlikte islamiyetle ilişkileri, kendi içlerinde yaşadıkları çelişki ve çatışmaları, iktidar gücü haline gelen beylerin yayılmalarını Önder Apo oldukça açık ve sade bir biçimde ortaya koymaktadır. "Böyle bir süreçte karşılaştıkları İslam, onlara çeşitli imkân ve özellikler sunuyor. İslam'ın kılıcını eline aldılar mı, onun ideolojik sağ yorumunu da maske olarak geçirdiler mi, çok büyük bir yayılma imkânı buluyorlar. Büyük bir ganimet ve siyasi güç olma imkânı ortaya çıkıyor. Bu nedenle Türk boylarının şefleri hızla İslamlaşıyorlar. Çünkü çok para getiriyor ve etkin siyasi bir güç sağlıyor. İslam'ı reddederlerse, İslam'ın orduları çok güçlü, hepsiyle çarpışacaklar. Bu mümkün değil. İran Şia biçimini kabul ederlerse, mevcut hâkim kesim olan, sağ kesim, despot ve talancı kesime karşı çıkmak zorundadırlar ki, bu da çıkarlarına uygun değil. Türk boy şefleri, feodal sultan ve melik olmak istiyorlar. Dolayısıyla İslam'ın Alevi Şia biçimine karşı, en sağ, en çapulculuğa ve baskıya hizmet eden suniliği kabul ederek ve bir de buna kendilerinin gelişim seviyesi olan feodalizm öncesi ilkel komünal toplumun en üst evresini ekleyerek gelişmek istiyorlar. Bu üst evreyle önemli feodal güç sahibi olma olanağı birleşince, muazzam bir feodal sıçrama yapıyorlar. Atın üstünde bir boy, ilkel komünal toplumun en son aşaması, yani barbarlık aşamasında olmaları, İslamiyet'in en sağ yorumuyla karşılaşmaları, Türk boylarının egemenlerini, İslam'ın vurucu kırıcı gücü haline getiriyor. Kısa sürede İslamlaşmalarıyla birlikte, İran'ı boydan boya istila ediyorlar. Hindistan'a açılıyorlar, Afganistan'a açılıyorlar ve daha 1050 yıllarına geldiğimizde, Abbasi İmparatorluğu'nun saraylarına ortak oluyorlar.

Komünar

11. Yüzyılın ortalarından itibaren, Irak, Kürdistan ve Anadolu topraklarına girmeye başlıyorlar. Bu yayılma durumları önemlidir. Nasıl bu kadar yayılabiliyorlar? Bunlar İslamiyet'te bir devrim mi yaptılar? Değil! Bu noktada Türk ve İslam ilişkilerini önemle ele alıyoruz. Bu, son derece gerçekçi bir ele alıştır. Bunlar İslam'ın önderliğini ele geçirdiklerinde, İslam'ın en sağcı, en ganimetçi, en gaddar özelliklerini esas alıyorlar. Bu ne demektir? İslam'ın gerçek devrimcileştirici, uygarlaştırıcı yönüne karşı; en sağcı, gerici ve katliamcı özelliklerini esas alıyorlar. Türk egemen sınıfının, Türk feodalitesinin oluşması bu anlamda gerici. İslam uygarlığının özünü bile karşıdılar. Yani sahte İslamcılar. İslam'ın özünü geriletmede, baskı altına almada ve İslamiyet'in en sahte kavmi, en sahte temsilcisidir. Niçin? İslam oluyorlar, ama belirttiğimiz gibi, ganimet için İslam oluyor, siyasal güç olmak için, feodal melik veya sultan olmak için İslamiyet'i kabul ediyorlar. Bunu da en geri, en sağ, en bastırmacı özellikleriyle birleştirerek gerçekleştiriyorlar. İlericilik, devrimcilik burada aranabilir mi? Türk'lüğün İslam tarihindeki yeri ve rolü budur. Kesinlikle olumsuz yani egemendir. Bunu Abbasi İmparatorluğu'nun yıkılışında görmek mümkündür. İran'daki devletlerin yıkılışında görmek mümkündür.

Burada hemen bir konuya daha değinmek gerekiyor: Türk boylarının egemen kesimi, sermaye, güç, artı değer veya siyasal güç elde eden kesimi hızla palazlanır ve devlet gücü haline gelirken, Türk boylarının alt kesimi, yani aşiret birlikleri dağılır. İlk sınıflaşma başlar. Feodalleşenler ve bir de serfleşenler vardır. Serfleşenler Türkmenlerdir. Feodalleşenler ise, aşiretlerin önde gelen boy beyleridir. Onların İslam'a yaklaşımları gerici, sağcı ve Sünni mezhep niteliklerindedir. Türkmenler ise, daha çok İslam'ın Alevi mezhebine yaklaşırlar. Bu da anlaşılırdır. Çünkü sınıfsal bir çelişki var ve bu o zamandan beri Türkmenlerle boy beyliğini bir savaşım içinde tutmuştur. Bu savaşım gerçekten şiddetlidir. Türk boylarındaki savaşım, özellikle Türk boyla-

rının devletleşmesi ile birlikte çok acımasız bir hâl alır. Türk boy beyleri, Türkmenlere yaptıkları gaddarlığı, diğer kavimlerden daha fazla yapmışlardır. Çünkü onların sınıf iktidarını engellemekte, etkilemektedir. Sınıflaşma sürecinde, kabile oymaklarının ayrışma uğramasında, sert bir tarzda çıkarlar kavgası başlıyor. Bu çıkarlar kavgasında, elbette ki feodalizmi esas alan kesim hakim çıkacaktır, Türkmen ise serfleşecektir. Türkmenler dağlara yerleşir. Beyler, imparatorlukların eski devlet merkezlerine yerleşir. Bağdat'tan Konya'ya, İstanbul'a ve diğer irili- ufaklı feodal devletçik merkezlerine yoğunlaşacaklardır. Sınıf çatışmasından ötürü de, Türkmenler Toros dağlarına çekilecektir. Kıyıda köşede, şurada burada kendini yaşatmaya çalışacaktır. Türk toplumundaki sınıfsal çelişmenin doğuşunun, dinsel bir görünüme, mezhepsel bir görünüme bürünmesinin anlamı budur. Bu tip bir gelişme, Büyük Selçukluda olsun, Anadolu Selçuklularında olsun, Türk devletlerinin kuruluşlarında bu model olduğu gibi izlenir. Feodalleşen kesim, İslam'ın Sünniliğinin hakim sağ yönünü esas alır. Bunun ideolojik yavuzluğu altında Anadolu'ya yerleşir. Anadolu'da belli bir yoğunlaşma ile birlikte, Anadolu Selçuklularının kuruluşundan sonra, çok sayıda Türk boyları Anadolu'ya akın ederler. O bilinen büyük göç dalgaları gelişir. Oduka büyük bir Türk ve İslam nüfusu burada yoğunlaşır, Bizans'ı geriletirler. Döneme göre İslam'ın ileri bir uygarlığı temsil etmesi, Bizans'ın ise, özellikle egemenlik altında tuttuğu kendi halkı ve halklar üzerinde yüzyıllardan beri süren iğrenç bir baskıyı temsil etmesi Bizans'ın geriletilmesinde rol oynar. Halklar, artık baskı ve sömürden nefret ediyorlar. Çünkü böyle bir imparatorluktan yüzyıllardan beri çekiyorlar. İslam onlara bir taze kuvvet, bir kurtarıcı kuvvet gibi geliyor. Türklerin işgal ve istilasının özünde bu olmamasına rağmen, İslam'ın genel algılanışı biraz böyledir. Köhnemiş Bizans'a karşı taze bir kuvvet olarak belirirler. Türk kavimi, boy feodalleri eliyle çok fazla güç kazanmış bir İslam saldırısı söz konusudur. Bu güç Arapların elinde aslın-

Komünar

da kısmen sınırlıdır. Malatya'ya kadar gelirler, ama Bizans'ı zapt edemezler. Bizans'ın zaptı, İstanbul'un fethi daha çok Türk egemenliği, yani Osmanlı İslam İmparatorluğu'nda gerçekleşecektir. Bizans'ın önce geriletilmesi ve daha sonra yıkılması, bu açıdan eski bir imparatorluk biçiminin, Roma'da vücut bulan bir imparatorluk biçiminin aşılması ve en sağcı, biraz da gecikmiş büyük merkezi Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulması demektir."

Önder Apo'nun da dikkat çektiği gibi Türk Alevilerin Aleviliği, Türklerin eski dini şamanizm başta olmak üzere o güne kadar gelmiş ve oturmuş geleneksel inanç ve yaşam kültürleriyle islamiyetin sol yorumunun ve bölgede hakim olan alevi inancının sentezidir. Türk Aleviliği Abbasilerle işbirliğine girerek devletleşen Selçuklu egemenlerine karşı bir direniş geleneği ve örgütlemesidir. Selçuklu beylerinin islamiyetin Sünni mezhebini devletin resmi dini haline getirmeleriyle birlikte Alevileşen kesim üzerinde baskılar yoğunlaşmıştır. İslamiyette bir sağ sapma olarak gelişen sünnilik, gerici bir dincilik silahına dönüşerek Alevilere büyük bir zulüm ve katliamlar yaşatmıştır.

Selçuklular sürecinde baskılara dayanmayan Aleviler çok sayıda isyana kalkmış, bütün bu isyanlar çok kanlı bir biçimde bastırılmıştır. Bu isyanların en belirgin ve etkili olanlarından biri **Baba İlyas ve Baba İshak'**tan ismini alan Babailer isyanıdır. O dönem Selçuklu Sultanı 2. Keyhüsrev'dir. Keyhüsrev babasını zehirleyip öldürerek iktidarı ele geçiren acımasız ve despot bir Selçuklu sultanıdır. Halk, dini, siyasi, kültürel ve ekonomik çok yönlü ve oldukça şiddetli baskılara maruz kalmaktadır. Farklılıklara tahammül edilmemekte, her gün sayısızca katliam gelişmekte, ağır vergilerle toplum aklıktan kırılmakta büyük bir ezilmeyi yaşamaktadır. Toplumla bağını kesen Şelçuklu devleti her şeyi kendi iktidar çıkarlarına göre düzenlemektedir. Alevi kesim üzerinde ise iki katı bir adeletsizlik, eşitsizlik ve katliam politikaları sürmektedir. Tüm bu baskılar karşısında halk muhalefeti gittikçe gelişmektedir. Devletin baskıcı ve sömürgeci

politikalarına karşı halkı örgütlemeye çeken Baba İlyas ve Baba İshak Alevilerin en etkili önderleridir. Alevi toplumu içinde Baba İlyas bir Peygamber gibi görülmektedir. İsyân 1240 sonbaharında Baba İlyas ve Baba İshak öncülüğünde başlatılır. İsyânın başladığı ilk merkez Kürtlerin yaşadığı Kefersund, Samsat ve Adıyaman yöreleridir. Büyük çoğunluğu Kürt Alevilerden oluşan isyan Türkmen Alevilerinin de katılımıyla dalga dalga yayılır. Bir süre sonra Kefersund, Adıyaman, Gerger ve Kahta isyancıların eline geçer. İsyancı güçler Amasya'ya girer. Amasya'daki çarpışmalar sonucunda Baba İlyas öldürülür. Baba İlyas'ın cesedi kale surlarına asılarak halka teşhir edilir ve böylelikle direnişçilerin iradesi, umudu kırılmaya çalışılır. Ancak Baba İlyas'ın öldürülmesi halkta daha büyük bir öfkeye yol açar ve isyan büyüyerek devam eder. İsyân eden halk Amasya'yı teslim alır ve Selçukluların başkenti Konya'ya doğru ilerler. Konya'yı kuşatmak için Kırşehir'e yönelen isyancı halk burada çok hazırlıklı ve donanımlı bir düşman gücüyle karşılaşır ve burada yaşanan şiddetli çarpışmalar sonucunda Baba İshak öldürülerek isyan bastırılır.

Aleviler üzerindeki inkar ve imha uygulamaları Osmanlılar sürecinde daha sistemli bir baskı ve kıyım politikaları biçiminde devam etmiştir. Alevilik Osmanlı devleti tarafından sapkın bir inanç olarak görülmüş ve toplumun refleksleri de buna göre yönlendirilmiştir. Mensuplarının katledilmesi için Şeyhüislam tarafından fetva verilmiştir. Yedi aleviyi öldürenin cennete gideceği söylenerek sünni bağnazlık körüklenmiş, halklar birbirine düşman hale getirilerek rant siyaseti yapılmıştır. Kafir olarak nitelendirilen alevilerin yeryüzünden silinmesi, şeriatın bir emri olarak toplumun önemli bir kesimine kanıksatılmış ve her yerde alevi avına çıkmıştır.

Osmanlılar Alevilerin Şia Safavilerle ilişkilerini gerekçe yaparak çok sayıda Aleviyi katletmiştir. Osmanlı devleti katliamlara meşruiyet kazandırmak için merkezi otorite karşısında tehdit olarak gördüğü Alevilerin İran ile ilişkilerini sürekli gündemde tutarak Sünni

Komünar

halk desteğini kazanmaya çalışmıştır. Osmanlının ağır baskıları altında ezilen Anadolu Alevileri ise İran ile ilişkilerini geliştirip destek arayışına girmişlerdir. Bu arayış Osmanlı devletinin baskıcı ve imhacı politikalarının bir ürünü olarak gelişmiştir. Bu dönemde Pir Sultan Abdal osmanlı paşalarının haksızlıklarına ve zulmüne sazi ile karşı koymuş, isyan hareketlerine aktif destek sunmuştur. Dönemin Sivas Valisi Hızır Paşa tarafından tutuklanarak idam edilmiştir. Yine 15. yüzyılda Osmanlı merkezi otoritesine karşı geliştirilen Şeyh Bedrettin isyanı da Anadolu Alevilerinin öncülüğünde geliştirilen demokratik, ilerici bir isyandır. Şeyh Bedrettin'in müritleri olan Börtlüce Mustafa ve Torlak Kemal isyanın başını çeken etkili liderlerdir. Börtlüce Mustafa Aydın yöresinde, Torlak Kemal ise Manisa yöresinde halkı örgütleyip harekete geçirirler. Şiddetli çarpışmalar sonucunda isyan çok kanlı bir biçimde bastırılır. Börtlüce ve Torlak Kemal asılır. Şeyh Bedrettin ise 1420 yılında Serez çarşısında çıplak bir biçimde halkın gözü önünde idam edilir.

Osmanlı sürecinde Kürdistan'da belli bir sayıda Kürt beyliği vardır. Kürt beyliklerinin kurulmasıyla birlikte Kürtler içinde de ciddi bir sınıflaşma gelişir. Osmanlının dolaylı destekleri sonucu kurulan beylikler Osmanlı ile işbirliği halinde olmuşlardır. Bir nevi Osmanlıların Kürdistan'daki temsilcileri gibi bir rol oynamışlardır. Kürtler içerisinde gelişen sınıflaşma sonucu oluşan bey-mir yapısı, Osmanlı ile işbirliğine girmiş ve işbirlikçi bir Kürt egemen sınıf oluşmuştur. İslamiyetin Sünni mezhebine dayanan bu egemen yapı Sünni mezhebin kurumlaşmış yapısını temsil eden Osmanlıların Aleviler üzerindeki katliamcı politikalarına direkt dahil olmuştur. Bu durum Kürtler arasında da ciddi bir parçalanmaya, çelişki ve çatışmalara yol açmıştır. Yavuz Sultan Selim tarafından sayıları 40 binleri aşan sayıda Alevi bir çırpıda katledilmiş ve ardı sıra da aralıksız olarak baskı ve katliamlar sürmüştür. Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim'in geliştirdiği Alevi katliamları, Sünni ve Alevi Kürtler arasında ciddi parça-

lanmalara yol açmıştır. Mezhep, tarikat ayırıcılıkları gelişmiştir. Devlet ve devletin yanında yer alan Kürt beyleri, mezhep farklılıklarını kullanarak Kürtler içerisinde bölünmelere ve düşmanlıklara yol açmıştır. Kürtler içerisinde direnişçi geleneği temsil eden Alevilik ile merkezi devlet yapısı ile işbirliği halinde olan Sünnilik egemen yapılar tarafından çok bilinçli ve planlı bir biçimde işlenerek Kürtler arasındaki çelişki ve çatışmalar körüklenmiş, günümüze kadar gelen çok köklü önyargılara yol açılarak Kürt halkı bölünmüş ve halkta birbirine karşı düşmanca duygular geliştirilmiştir.

Osmanlılar sürecinde Aleviler üzerinde uygulanan şiddet ve katliam politikaları Alevilerde derin kırılmalara yol açarak belli bir kesimi devletin içine çekmiştir. İşbirlikçileşen bu ihanetçi kesimler devletin toplum üzerinde geliştirdiği kirliliği siyasette çok etkili rol oynamış ve Alevilerin devletin içine çekilmesine yönelik politikalarda büyük bir uğraş içinde olmuşlardır. Bu noktada Bektaşiliği bir nevi bu realitenin bir sonucu olarak ortaya çıkan iradesi kırılmış, direniş geleneğinin dışına çıkmış, teslimiyetçi kesimin devlet eliyle örgütlenmesi olarak değerlendirmek yanlış olmaz.

Bektaşilik 13. Yüzyılda Anadolu'da Hacı Bektaş Veli tarafından geliştirilen bir tarikatıdır. Yerleşik tekke örgütlemesine dayanan bu tarikat, dönemin devlet sultanları tarafından desteklenmiş ve kırsala dayanan direnişçi Aleviliğe karşı bir alternatif olarak siyaset malzemesi yapılmıştır. Alevilerden koparak liberal bir çizgiye kayan ve devletle uzlaşan, devletin hizmetine giren bu eğilim süreç içinde tümünden özüne ihanet ederek işbirlikçileşmiştir.

Osmanlı sürecindeki Bektaşî tarikatı işbirlikçi ve kaypak bir yapılanma kazanarak merkezi devletin Alevi politikasında etkili bir araç olarak kullanılmıştır. Bektaşilik, Osmanlının Aleviliğin genel toplum üzerindeki etkisini kırmak için direnişçi Alevi geleneğine karşı geliştirdiği alternatif bir yapılanmadır, oluşumdur. Bektaşilik, Osmanlının siyasi

Komünar

çıklarına hizmet eden, günümüzde de TC devletine aynı hizmeti gören işbirlikçi bir tari-katlaşmadır. Bu gerçeği Önder Apo şu sözlerle ifade etmiştir: "Pir Sultan geleneği Osmanlıya karşı direniş iken, yine Alevilik de direniş iken Yavuz'un bir Bektaşî ocağını geliştirmesi ve bizzat kendisini ve Yeniçerileri Bektaşî yapması vardır. Osmanlı'da Bektaşîcilik; direnen Aleviciliğe karşı devletle birleşen Alevilik veya kendine göre taktıkları bir isimdir. Devletleşmiş, devletle çıkar bütünlüğüne girmiş, devletin bizzat örgütlediği bir Alevi inanç kesimini sözümler ona temsil ediyor. Pir Sultan bu yıllarda darağacına çekilirken, Yavuz gibi Osmanlı sultanları kendini Bektaşî ilan eder. Yeniçerileriyle kafaları uçururken, kırk bin kişiyi kuyuya doldururken kendilerini sözümler ona Alevi olan Bektaşî ocağına, dergâhına kapatırlar. Buranın mezhebine girerler. Bu büyük bir saptırmadır, benim bildiğim kadarıyla Alevilik tarihinde ihanet hareketidir."

Önder Apo'nun da dikkat çektiği gibi Osmanlı'nın Bektaşîliği örgütlemesinin temel nedeni devlete muhalif olan Alevilerin etkisini kırmak, Bektaşîlik yoluyla Alevilik inancında ve kültüründe yozlaşma yaratmak, Aleviliği sistem içine çekmek ve yumuşak maske işlevi gören Bektaşîlik ile Müslümanlığı diğer etnik ve dini azınlıklara yaymaktır. Bu açıdan Bektaşîliği Alevilik olarak değerlendirmek büyük bir yanıltır. Alevi geleneği tarihin başlangıcındaki komünal demokratik değerlerden kaynağını alan, islamın sol eğilimi ile de bir bütünleşmeyi yaşayan halkların devlet dışı demokratik özgürlük eğilimidir. Aleviliğin bektaşîlik gibi devlet işbirlikçiliği ile hiçbir ilgisi olmadı, olamaz.

Alevilik ortadoğunun kök kültürünü tüm şiddetli baskı ve zora rağmen günümüze kadar getirmiştir. Binyılların buhranını aşı aşı neolitik kültürün, komünal değerlerin en iyi taşıyıcılığını yapmıştır. Bu değerleri içinden geçtiği her çağın demokratik, özgürlük değerleriyle buluşturarak en mükemmel inanç harmanlamasına gitmiş, insanlığın kök değerlerine yeni değerler eklemiş, inancını zenginleştirmiştir. Bu açıdan alevilik sadece bir kesim-

le de sınırlı bir inanç olgusu değildir. Toplum-sallığın, komünal demokratik değerlerin olduğu, birey ile toplum arasında belli bir dengeyi sağlandığı her yerde alevilikten bahsedilebilir. Alevilik ne yere ne zamana ve ne de bir halk kesimine özgü bir inanış biçimidir. Komünal demokratik, özgürlük değerlerini bir ingiliz de taşısada onda da alevilik vardır denilebilir. İnsanlığın yüce değerlerini kim daha çok temsil ediyor ve bünyesinde taşıyorsa onun alevi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Çünkü alevilik tarihin başlangıcından bu ana kadar bu değerlerin en güçlü taşıyıcılığını yapan toplulukların kendisidir.

Devletçi-iktidarıcı, hiyerarşik sistemin ve kültürün hakim olduğu her yerde komünal değerlerde aşınmalar yaşanmıştır. Devletten uzak, dağların ve ormanların derinliklerinde özgür, eşit bir yaşam sistemi kurularak bu değerler hep korunmuş ve geliştirilmiştir. Bu özgür ve eşit yaşam olmasaydı insanlığın komünal, demokratik değerlerini korumak mümkün olamazdı. Alevilik demokratik duruşta ısrar ederek ve bu duruşu direnişçi bir geleneğe dönüştürerek komünal yaşamın devamını sağlamada en temel zemin olmuştur.

Alevilik gerçeği buyken Bektaşîlik de Aleviliktir demek gerçeği ters yüz etmektir. Zira Bektaşîlik için özünden saptırılmış ve işbirlikçileşmiş, devlet içileşmiş devşirilmiş alevilik demek belki bir anlam ifade edebilir ancak tersi yaklaşım hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Osmanlı güdümünde ve direkt desteği ile kurulan Bektaşî tekkeleri, Aleviler için hem bir zoraki sığınak ve hem de bir asimilasyon ocağı olarak görev yapmıştır. Bu tekkeler Müslümanlık'la Hristiyanlık arasında bir köprü görevi yapmıştır. Hristiyan devşirmeler açısından da bir "ocak" işlevi görmüştür.

Devşirilenler devşirme işinde en büyük ustalığı sergilemişlerdir. Yavuz Sultan Selim zamanında yeniçeri ocağının bir bektaşî ocağı haline getirilmesi bu gerçeklikle bağlantılıdır. Yeniçeri ocağının hangi amaçla kurulduğu malumdur. Küçük yaşta Hristiyanlar başta olmak üzere gayri-müslim birçok azınlıktan toplanan çocuklar bu ocaklarda osmanlı impa-

Komünar

ratorluğunun kirli-kanlı planlarını hayata geçirmek için çok özel eğitimlerle devşirilerek yetiştirilmektedir. Köksüzleştirilen bu gençler kendi halkına karşı düşman olarak yetiştirilip halkların soykırımında kullanılmışlardır. Yeniçerilerin eğitim yerleri ocak olarak tanımlanmış ve bununla Alevi ocaklarının anlamsızlaştırılması hedeflenmiştir. Yeniçeriler Bektaşî tarikatının üyesi yapılarak Müslüman olmayan toplum kesimlerinin Müslümanlaştırılmasında politik bir örgütlenme aracı olarak kullanılmışlardır. Bektaşî maskesiyle toplumda devlete karşı sempati geliştirilmeye çalışılmıştır. Osmanlı sürecinde en kanlı katliamlara yeniçeriler damgasını vurmuştur. Ocakta yetiştirilerek imparatorluğun en keskin silahlı askeri haline getirilen bu gençler, insani duyguları öldürülerek hayvanlık sınırına çekilmişlerdir. Öyle ki yeniçeriler gözünü kırpmadan tarlada tırpan kullanır gibi kılıçla bir anda onlarca insanın başını kesen duygusuz birer insan taslakları haline getirilmiş, fetihlerde osmanlının en etkili vurucu gücü haline gelmişlerdir. Hacı Bektaşî Veli dergahından destur alan yeniçeriler devletin silahşörlüğünü yaparak topluma büyük acılar yaşatmışlardır. Yeniçeriler özellikle alevileri osmanlı denetimine sokmak ve teslim almak için çok acımasız bir şiddet uygulamış ve katliamlar gerçekleştirmişlerdir.

Hacı Bektaş Veli Anadolu Alevileri üzerinde büyük bir otoritesi olan etkili kişilerin başında gelmektedir. Halkçı yanları olmakla birlikte devlete çok uzak biri de değildir. Selçuklular döneminde gelişen Babailer isyanında ciddi bir rol oynamamıştır. Devlet yandaşlığına dayalı Aleviliği yorumlayan Hacı Bektaş Veli tarikatı, Osmanlılar sürecinde devletin Alevilere dönük asimilasyoncu kirli politikalarının uygulanmasında aktif bir rol üstlenmiştir. Hacı Bektaş Veli dergahı Osmanlı imparatorluğuna yaptığı katkılardan dolayı Osmanlının kuruluşunda temel bir ayak olarak anılmaya başlanmıştır. Bu tarikat ve tekelerin geliri gideri devletçe karşılanmış, bu durum bir gelenek biçiminde sürüp gitmiştir. Osmanlının çözülüş döneminde ortaya çıkan

batıcı akımın içinde birçok Jön Türk de kendilerine Bektaşî demişlerdir.

Osmanlı dönemine genel bir pencereden baktığımızda Aleviler üzerinde baskıların ağırlaştığı ve katliamların yoğunlaştığı süreçlerin 15. ve 16 yüz yıllar olduğunu görürüz. Bu yüz yıllarda Osmanlı Doğu Roma'yı fetetmiş, topraklarını oldukça genişletmiş ve nüfuzunu çok büyük bir alana yayarak güçlü bir monarşik imparatorluk haline gelmiştir. İmparatorluk içinde ise kendi çıkarlarını tehlikeye düşüreceğini düşündüğü toplulukları, devlet dışı inanç ve kültürel oluşumları direkt hedef almıştır. Bunların başında ise devletçi-iktidarıcı sistem karşıtı bir inanç ve kültürel yapılanmaya sahip olan Aleviler gelmiştir. Osmanlı imparatorluğu Alevileri en büyük hasım olarak görmüş ve vahşice bir yönelim içine girmiştir. Bu yüzyıllarda Celali olarak nitelendirilen Alevi isyanları çok kanlı ve vahşice bastırılmış, isyancılar bir bir kılıçtan geçirilmiş, toplu olarak kuyulara doldurulmuştur. Osmanlı tarihinde Kuyucu Murat Paşa olarak ünlenen ve metedilen cani Murat, insanlığın yüz karası olarak insanlık tarihine geçmiş ve lanetle anılmıştır.

Osmanlının yıkılış dönemlerinde sultan 2. Abdülhamit tarafından kurulan ve işbirlikçi Sünni Kürtlerden oluşturulan Hamidiye Alayları, Ermeniler ve Aleviler başta olmak üzere bazı azınlıklara yönelik imha planlarında kullanılmışlardır. Bu politika ile hedeflenen ise tarihin başlangıcından beri birlikte yaşayan halkları çatıştırarak düşman hale getirmektir. Sünni Kürtleri kendisine bağlayarak ve Sünni Kürtleri Alevi, Yezidi Kürtler üzerine sürerek Kürtler arasında parçalanma ve düşmanlık yaratmaktır. Tabii bu politikaların çok başarısız kaldığı söylenemez. Çok sayıda Alevi'yi katleden Hamidiye Alayları, Alevi Kürtlerde Sünni Kürtlere karşı ciddi bir güvensizliğe ve önyargılara yol açmıştır. Cumhuriyet sürecinde de bu politikalar daha da etkili bir biçimde sürdürülmüştür. Devletin bizzat kendisinin yarattığı Alevi-sünni çelişkisi sürekli canlı tutulup ve çeşitli provokasyonlarla da beslenerek çelişkinin-çatışmanın sürekliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Komünar

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte aleviler üzerindeki uygulamalarda çok ciddi bir değişiklik olmamıştır. Baskıların yoğunluğu Alevilerin inançlarını korkusuzca yaşamalarını engellemiştir. Aleviler ibadetlerini osmanlı sürecindeki gibi gizli yapmaya başlamış, alevi olduğunu söylemekten korkmuş, alevi oldukları anlaşılmasın diye kılıktan kılığa girmek zorunda kalmışlardır. Alevi ocakları ve cemevleri faaliyetlerini gizli, dikkat çekmeyen yerlerde yapmaya başlamışlardır. Alevi kültürünün yaşatılmasında, direnişçi özünün korunmasında ve demokratik-komünal değerlerin sürdürülmesinde belirleyici bir işlev gören bu eğitim kurumları, baskı altında tutularak ve adı konmamış bir yasağa tabi tutularak Alevi inancının öğretilmesinin, toplumsal dayanışmanın, komünal kültürün yaşatılmasının önü alınmaya çalışılmıştır. Alevilik unutturulup, yozlaşma yaratılarak devletin güdümüne sokulması hedeflenmiştir. Sonuç olarak alevi ocaklarının ve cem evlerinin işlemez duruma gelmesi büyük oranda toplumsallığı parçalamış ve birçok olumsuz etkilenmeye açık bir durum ortaya çıkarmıştır. İnanç ritüelleri gizli yapılsa da artan baskılar ve dış etkilenmeler süreçle önemli bir erimeye yol açmıştır. Sonradan devlet destekli kurulan bazı cem evleri devlet politikalarına hizmet etmenin dışına çıkamamıştır. Aksine Alevi kültürünün eritilmesinde bu cem evlerinin çok büyük katkıları olmuştur. Bektaşilik bu erime sürecinde Aleviler açısından en büyük tuzaklarından biri olmuştur. Cumhuriyet tarihi boyunca kurulan birçok Bektaşî Cem evi ve dernekleri, Yeniçeri ocaklarının Aleviliğini çok fazla aratmayacak sahte alevilik örnekleri sergilemişlerdir. Kendisini alevi-bektaşî gösteren Yavuz Sultan Selim ne kadar alevi olabilmişse bu kurumların başını çekenler de bir o kadar alevi olabilmişlerdir. Aleviliğin, devlet dışı yaşam biçimini, demokratik, komünal, direnişçi, özelliklerini tasfiye ederek devlete yamamaya çalışan defşirmeci Bektaşî cem vakfi ve çevresindeki cem evleri ve dernekleri, özel savaşın hizmetinde asimilasyonu geliştiren etkili oluşumların başında yer almışlardır.

Cemevlerinin diyanete bağlı bir kurum haline getirilme tartışmaları da bu asimilasyon politikalarının bir parçası olarak gündeme girmiştir. Devletin Aleviliği diyanet işleri bakanlığına bağlayarak kontrole alma hesapları, cem vakfi tarafından ilgiyle karşılanmış, destek görmüştür. Aleviliğin diyanet işleri bakanlığına bağlanması demek Aleviliğin devlet kontrolüne alınarak eritilmesi ve iktidarın bir aracı haline getirilmesi demektir. Alevilik inancı iktidarı hedeflemeyen, komünal, demokratik ve özgür yaşamı esas alan bir inançtır. Diyanet yoluyla devlete bağlanması demek komünal, demokratik özünü tümünden kaybederek sünnileşmesi demektir. Ortaya çıkacak böyle bir durumun da alevilik ile hiçbir ilgisi ve bağı olamaz.

Aleviliğe yönelik asimilasyon politikalarında diğer bir argüman ise Aleviliği Orta Asya'ya dayandırma safsatalarıdır. Bu tür basit ve sıradan iddialarla amaçlanan şey ise, Alevilerin Orta Asya kökenli Türk olduğu yalanını kabul ettirip Alevi Kürtleri devletin kuyruğuna takarak hem devlet dışı komünal demokratik değerlerinden uzaklaştırmak, hem devrimci hareketlerin dayandığı zemini kurutmak ve hem de Kürtleri bölmektir. Bu teori halen de çok sıcak bir biçimde gündemde tutuluyor ve devletçi partilerin temel bir propaganda aracı haline getiriliyor. Oysa konunun birçok yerinde belirttiğimiz gibi aleviliğin kökleri neolitik devrimin ilk yaşandığı yer olan ortadoğunun ana soy ağacına dayanıyor. Ve her yere olduğu gibi Orta Asya'ya da neolitik kültür ortadoğudan yayılıyor. Neolitik kültürü güçlü özümsemiş bir toplum olan aleviler, islamiyetin ezilenlere, baskı gören toplum kesimlerine yakın olan Ali-Ehlibeyt geleneğini de özümseyerek, komünal, demokratik, özgür yaşama dayalı inançlarını zenginleştirerek yeni bir senteze ulaştıklarında, Türkler halen ortadoğuya gelmiş değildiler. Türklerin ortadoğuya geliş ve yerleşmesi 1071 yılında Kürtlerin desteğiyle Malazgirt savaşını kazanmaları sonrası gerçekleşebiliyor. Daha önce de belirttiğimiz gibi şaman inancının etkilerini yoğun taşıyan,

Komünar

neolitik kültürden de biraz etkilenecek iktidar odaklarına mesafeli duran ezilen Türk halk kesiminin önemli bir bölümü Anadolu'da Alevilik inancıyla tanışınca çabucak kaynaşıp bu inancı sahipleniyor. Kendi geleneksel inançlarını da katarak kendi halk özgünlüğünde yeni bir sentez ortaya çıkarıyor.

Devletçi egemen güçler her konuda olduğu gibi bu konuda da gerçekleri odukça çarpıtıyor. Gerçekleri çarpıtmalarındaki temel amaç ise güç ve iktidar kaygılarıdır, iktidarlarını sağlama alma arayışlarıdır. Türkiye cumhuriyeti de demokrasinin temel dinamik gücü olan alevileri bir yandan katlederken, bir yandan da asimile etmenin bin bir türlü yöntemini geliştiriyor.

Cumhuriyet'in kuruluşundan bir süre sonra nüfusunun yaklaşık % 98 Alevi Kürt olan ve 1936 yılına kadar binlerce yıl özerk yaşayan Dersim, işgal edilmiş, sayıları 90-100 binlere varan sayıda Alevi Kürt korkunç bir biçimde katliamdan geçirilmiş, binlercesi göçertilmiş, binlerce çocuğa ve gence ise eğitim adı altında devşirilmek üzere el konulmuştur. Diğer yandan çok planlı bir biçimde Alevi düşmanlığı geliştirilmiş, Alevileri öldürenlerin sevap işleyeceğine dair camilerde fetvalar verilmiştir. Farklı bir biçimde ise, Aleviler, laiklik maskesi ve demogojisiyle devletin etki sahasına çekilmeye çalışılmıştır. Sözde laiklik söylemleriyle devlet ve din işleri birbirinden ayırmış gibi bir görüntü oluşturulmuş, egemen mezhep Sünniliğin etkisi kırılmış havası yaratılarak binlerce Alevi bu yanılsamanın tuzağına düşürülmüştür. Bu aldatmacaya kanan çok sayıda Alevi, cumhuriyetin kurucu partisi CHP'yi adeta bir Hızır-kurtarıcı gibi karşılamıştır. Oysa CHP, cumhuriyet tarihi boyunca Alevilerin başına en büyük felaketleri ve katliamları getiren bir partidir. Laikçi kesilen CHP hem sol hareketlerin devlet kontrolüne alınmasında ve hem de Alevilerin devlet içine çekilmesinde çok arsızca ve ahlaksızca bir rol oynamıştır. Devrimci-direnışçi kesimler üzerinde devlet ideolojisini hakim kılarak bu kesimlere en büyük saldırıyı ve kötülüğü CHP gerçekleştirmiştir.

Ve maalesef bugün bile bu gerçeği yeterince idrak edemeyen çok sayıda Alevi halen "Benim partim CHP'dir" demektedir.

Emevilerin islamiyetin özünü saptırması gibi ve bu çağın Emevi hareketi olan AKP'nin de bu sapmayı derinleştirmesi gibi, CHP de laikliği saptırıp kendine göre yorumlayarak yeni bir dincilik ideolojisi üretmiştir. İnsanların din-vicdan özgürlüğünün ifadesi olan laiklik, özünden saptırılarak dinciliğin yeni bir formu-versiyonu olarak topluma içirilmiştir. Böylelikle Kapitalist sisteme laikçilik ideolojisiyle yeni bir açılım getiren CHP, kapitalist sistemin sadık bir savunucusu ve bekçisi olma rolünü layıkıyla üstlenmiş ve kusursuzca oynamıştır ve halen de oynuyor.

Emevilerin islamiyetin özünü Saptırması gibi ve bu çağın Emevi Hareketi olan AKP'nin de Bu sapmayı derinleştirmesi gibi CHP de laikliği saptırıp kendine göre Yorumlayarak yeni bir dincilik İdeolojisi üretmiştir CHP'nin temel amaçlarından biri Alevileri Kürt halkının Sorunlarından uzaklaştırmaktır.

CHP'nin temel amaçlarından biri Alevileri Kürt halkının sorunlarından uzaklaştırmak, mezhepçiliği ön planda tutarak Kürt birliğinin önüne geçmek ve Alevileri Kürdistan özgürlük hareketinden koparmaktır. Alevilerin dini bağınazlığa olan tepkilerine hitap ederek, egemen sünniliğe ve dinciliğe karşıymış gibi bir hava yaratıp yumuşak maske takarak, alevileri kendi şoven ve milliyetçi siyasetine alet etmeye çalışmaktadır. Diğer yandan ise bu biçimde etkilediği alevi tabanına dayanarak kendi iktidarı önünde engel gördüğü dinci partilere karşı iktidar mücadelesini de güçlendirmektedir. Tabii Alevilerin CHP'nin bu sahate yüzüne aldanmaları çok acı verici ve şaşırıcı bir durumdur. Halbuki hiçbir güç ve politika binyıllardır iktidarcı güçlere karşı direnen

Komünar

alevileri, kendi ilkelerinden uzaklaştıramamıştır. Maalesef halen alevilerin önemli bir kısmının bu partinin etki sınırlarında bulunması trajik olduğu kadar komik bir durumdur da.

İşin aslına bakılırsa CHP'nin yaptığı da bir tür dinciliktir. Alevileri Kürt halkının sorunlarından uzak tutarak kendi milliyetçi-şoven politikalarına alet etmek en derin bir dincilik biçimidir. Milliyetçilik de bir dinciliktir. Hem de kapitalist toplumlar çağına damgasını vuran en tehlikeli bir dincilik biçimidir. İnsanların yurtseverlik duygularını çarpıtarak iktidarın hizmetine sürmek kadar tehlikeli ve etik dışı bir dincilik biçimi olamaz.

Alevilerin yarından fazlası Kürttür. Erkek egemen tarih boyunca sürekli ezilen bir kesim olan aleviler, hem alevi olmaktan kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar ve hem de Kürt olmaktan kaynaklı ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Kürt Alevilerin ezilmeleri-sömürülmeleri bu iki kimlik üzerinden olmaktadır. Bu açıdan Alevilik kimliğini Kürt kimliği ile buluşturmeyen bir alevinin insanlık değerlerini temsil etmesi ve savunması mümkün değildir. Kürtlüğünü inkar eden bir alevinin gerçek kimliğini kazanması hakikat dışıdır. Kürt olduğu halde Kürtlüğü reddeden bir anlayış ve zihniyet de hiç şüphe yok ki devletçi bir zihniyettir. Binyıllarca devlet zihniyetinin ve sisteminin dışında yaşayan bir alevinin bu kadar devlet zihniyetli olması düşünülebilir mi? Bir alevi insanı veya toplumu açısından, devletin çok bilinçli ve planlı politikaları sonucu ortaya çıkarılan alevi-sünni çelişkilerine dayanarak kürtlüğü geri plana itmek ya da inkar etmek devletin kuyruğuna takılmak, zihniyetinin devamını sağlamak ve şovalyeliğine soyunmaktır. Kürt haklarını savunmayan bir alevinin, alevi kimliğinden kaynaklı haklarını savunması da düşünülemez. Demokratik değerlerin yaşam bulmasında ve kalıcılığında Kürt halkının demokratik, özgür yaşaması temel bir kıstas ise o halde alevilerin de Kürt halkının haklarını savunan ve onun mücadelesini veren kesimlerin başında yer almaları gerekiyor. Şu bir gerçektir ki Türkiye'nin genelde de bölgenin demokratik-

leşmesinin yolu Kürt sorununun demokratik çözümünden geçmektedir. Kürtlerin demokratik ve özgür yaşamasından geçmektedir. Bu gerçeklikten uzak bir yaklaşım ezilmenin, köleleşmenin dışında bir durum ortaya çıkarmaz. "Biz aleviyiz, kürt değiliz" diyen anlayış komünal, demokratik, özgür, eşit bir yaşam arayışının dışına çıkan ve devletin sömürgeci politikalarıyla bütünleşen bir anlayıştır.

Aleviler Tarihin her döneminde çok büyük baskı ve zulüm yaşamalarına rağmen varlıklarını koruyarak bu güne kadar gelmişlerdir. Kaynağını toplumlar tarihinin başlangıcından ve ortadoğunun kök hücrelerinden alan, demokratik uygarlığın sürdürücüsü olan bu direnişçi toplum kesimi, insanlık değerlerinin bu güne gelmesinde çok büyük bir pay sahibidir. Alevilik gerçeğinde yaşam bulan ve yaşayarak bu güne gelen aynı zamanda direnen insanlık gerçeğidir. Bu gün alevilerin haklarından, sorunlarından, ihtiyaçlarından bahsediliyor, tartışılıyorsa bunda temel etkenlerden biri alevilerin baskılara boyun eğmeden bu güne gelen direnişçi duruşları ve tutumlarıdır. Yoksa CHP gibi partilerin ve sözde laiklik devrimlerinin bir sonucu değildir. Bu konuda hiç kimse kendisini aldatmamalı ve aleviliğin milyonlarca ağır bedelin mirası olan direnişçi geleneği üzerinde kirli siyasetler yapmamalıdır. Alevilik bu gün bu kadar gündemdeyse bu altı bin yıldır devletçi-iktidarcı uygarlığa karşı direnen demokratik uygarlığın gücünün ifadesidir. Devletçi-iktidarcı partiler Alevileri dikate almadan başarılı olamayacaklarını düşünebiliyorlarsa bu alevilik gerçeğinde somutlaşan komünal demokratik, özgürlükçü değerlerin gücüyle bağlantılıdır. Aleviliğin iç dinamiklerinin direnç gücüyle alakalıdır.

Cumhuriyet tarihi boyunca bu direnci besleyen çok önemli bir faktör de 1960 lar sonrası ortaya çıkan sol-sosyalist hareketlerdir. Bu hareketler alevi direnişçiliğini beslerken, alevilik de devrimci demokratik sol hareketlere önemli bir yaşam kaynağı olmuştur. Alevilerin yaşadığı alanlar devrimci demokratik hareketlerin dayandığı temel alanlar olmuş ve devrimci, demokratik hareketler

Komünar

açısından hazır ve doğal örgütlü bir taban olma özelliği taşımıştır. Alevilerin devrimci hareketlerle buluşması aslında bir bakıma siyasal, sosyal ve kültürel bir açılım anlamına da gelmiş ve komünal demokratik değerlerine yeni özgürlük değerleri kazandırmıştır.

Mevcut durumda Alevilik Kürt sorununun demokratik temelde çözümünde ve ortadoğunun demokratikleşmesinde çok tarihi bir rol oynayabilir. Alevilik demokratik toplumun ve sistemin kuruluşunda belirleyici bir rolün sahibi olabilir. Komünal demokratik değerleri canlı yaşayan alevilik bu değerleri daha da geliştirip yayarak bölgede demokratik, özgür yaşamın inşa edilmesinde öncü bir toplum olma görevi üstlenebilir. Batının bencil, bireyci, ezici, tüketici, öldürücü yaşam gerçeğine karşı, ortadoğunun komünal, demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi, çoğulcu yaşam gerçeğini çok daha etkili temsil edebilir. Alevilik nasıl ki altı bin yıldır insanlığın yüce değerlerini koruyan bir mevzi idiyse bundan sonra da bu mevzi olma rolünü özgür yaşam seçeneğinin hayat bulacağı bir vahaya dönüştürebilir. Aleviliğin şimdiye kadar yapamadığı da budur. Devletçi hiyerarşik sistemin baskı, zor ve zulmü karşısında kendi kabuğuna çekilerek marjinal bir durumu yaşadı. İncancı, kültürünü, felsefesini çağın yükselen demokratik değerleriyle doğru temelde güçlü bir temelde buluşturup bir açılım yapamadı. Kendi dar kalıpları içinde sıkıştı ve tutuculaşarak dar bir mezhep seviyesine düşme tehlikesi yaşadı, yaşıyor. Bu durumu aşmanın yolu, komünal, demokratik direnişçi özünü ortadoğuya yayarak ve her halk gerçeğinde var olan olumlu insanlık değerlerini kendisine katarak kültürel alış-verişi güçlü geliştirebilmektir. Alevilik kendisiyle sınırlı, dar kaldıkça komünal demokratik değerlerini kalıcılaştırılmaz, direnişçi geleneğine sahip çıkamaz ve siyasal, sosyal, ekonomik anlamda açılım sağlayamaz. Ve ufuksuzluk süreçle var olma koşullarını ortadan kaldırabilir. Tabii ki açılım, zulüm üreten sömürgeci sistemin çarkına girerek kendisini yitiren ve değerlerine tümenden ters düşen keklik soyluların çizgisi de değildir.

Devletçi sisteme yamayan alevilik tükenişe gider. Devletçi-iktidarcı sistemin son sınırı olan kapitalist sistemin insanlık değerlerini tüketen modernizmine kapılmış bir alevilik özüne ters düşmüş ve bitmiş bir aleviliktir. Zalim-sömürgeci sistemin maskarası durumuna gelen insanların aleviliğin iradeli, özgür, hümanist, direnişçi gerçeğiyle bağı, alakaları olamaz. Bazıları, Alevi inancında, yaşam kültüründe hakim olan doğallık ve serbestlik özelliklerini, kapitalist modernitenin özden-insan doğallitesinden yoksun biçimciliği-biçimsizliği içinde eritilerek tipsiz-tanımsız bir kişilikle toplum karşısına çıkıp "ben aleviyim" diyebiliyor. Ama maalesef bu kişilikler özgürlük, doğallık, sadelik düşmanı bir sistemin kuklası olmanın dışında bir gerçeği temsil edemezler.

Yine belli bir kesim alevi de hem ulusal ve hem de genel toplumsal sorunlar karşısında kayıtsız kalarak alevicilik yapmaktadır. Oysa bu anlayışın da alevilik ile bağdaşır bir yanı olmamaktadır. Alevicilik anlayışı da bir tür dincilik anlayışıdır. Muhafazakar, marjinal ve bağnaz zihniyetten kaynaklanan anti demokratik, bireyci, hiyerarşik ve tüketici bir anlayıştır. Bu durumda son derece komünal, evrensel ve hümanist olan alevi inancını tasarrufuna almanın tek anlaşılır bir yanı varsa o da basit iktidar hesaplarıdır. Yani iktidar ve güç olmak için alevi inancını kendine göre yorumlayarak politik bir araç olarak kullanmaktır. Aslında bu yaklaşım bazı alevi dedeleri ve kurumları tarafından çok bilinçli bir biçimde geliştirilmektedir. Bu kesimler için alevicilik adeta bir sermaye işlevi görmektedir. Sığ bir zihniyetle alevi propagandası yaparak itibar ve güç toplamaya çalışmaktadırlar. Alevileri dünya toplumuna ve diğer kültürel zenginliklere kapatarak marjinal ve etkisiz bir mezhep düzeyine indirmektedirler. Alevi toplumunda günden güne gelişen çürümenin temel bir nedeni de kesinlikle bu anlayıştır. Dünyadaki değişim ve dönüşüme arkasını dönerek içine kapanan, gelişim diyalektiğini kendisinde durduran bir toplumsal gerçeklik, kendisindeki zenginliği dışarıya veremez ve dışarıdan da

Komünar

yeni zenginlikler alamaz, toplumsal siyaset yapamaz ve dolayısıyla tutuculaşarak çürümeyle yüz yüze kalır. Nitekim alevi toplumunun karşı karşıya kaldığı bir diğer gerçeklik de budur. Konuyla bağlantılı olarak Önder Apo'nun şu değerlendirmesi son derece çarpıcıdır; "sadece ehlibeyte haksızlık yapıldı demekle reform gerçekleştirilemez. Ehlibeyte yapılan zulmün sosyal ve siyasal nedenlerini çözümlenemez. Dolayısıyla haklı ve mazlum bir zemine dayanmasına rağmen, alevi gelişimi bir Hristiyanlık reformasyonu düzeyinde değildir. Beklenen ilerici rolü oynayacak kaptanlardan yoksundur"

Bağnazlığı içinde barındıran her anlayış iktidarcılıktan beslenmektedir. Ve dolayısıyla içinde özüne ters düşen büyük sapmaları taşımaktadır. Özüne ters düşen her sapma toplumun ve insanlığın lehine bir biçim almakta gericici ve tüketici bir işlev yüklenmektedir. Bir bakıma Alevicilik anlayışı da ilerici alevi inanç gerçeğinden bir sapmadır. Bu sapma alevi topluma hizmet eden bir anlayış değil, tamamen devletçi-iktidarcı sistemi besleyen bir anlayıştır. Tutuculaşan ve dogmatikleşen her inanç ve ideoloji kesinlikle bir biçimde egemen sistemin mezhebi durumuna gelmektedir. Sorun subjektif olarak sistemle işbirliğine girip girmeme sorunu da değildir. Böyle de olabilir olmayabilir de. Zira egemen sisteme karşı ciddi bir mücadele iradesi ve inancı ortaya koymayan, genel topluma açılmayan, tüm toplumsal sorunları kendi sorunu görüp sahiplenmeyen her toplumsal olgu, egemen sisteme hizmet etmenin ötesine geçemez. Termini düşünmek ve sonuç beklemek doğanın ve toplumun yasalarına terstir.

Alevi toplumunu günden güne tükenişe götüren dar mezhepçiliği aşmanın en temel yollarından biri etnik ve ulusal çapta yaşadığı sorunlara yüksek bir duyarlılık göstermek ve sorunları sahiplenerek mücadeleye atılmaktır. Aleviliğin özünde varolan komünal, demokratik değerleri geniş bir sosyal ve siyasal taban yaratarak yaymaktır.

Sonuç olarak; Alevilerin yaşadığı yerler genelde dağlık, ormanlık ve derin vadilere sa-

hip devletin etki sahasından uzak yerler olmuştur. Kendilerini koruma ancak bu temelde gelişmiştir. Devlet etkisinden kendilerini en fazla yalıtın ve koruyan da Kürt Alevileri olmuştur. Ciddi bir devlet gelenekleri olmayan Kürtler, komünal demokratik değerlerin temel koruyucu ve savunucu toplumu olmuştur. Kürt Alevi toplumsal yapısı birçok devrimci hareketin dayandığı taban olduğu gibi PKK'nin de dayandığı temel toplumsal tabanlardan biri olmuştur. PKK Kürdistan'a açılırken ilk açıldığı alanların başında Kürt Alevilerin yerleşim yerleri gelmiştir.

Maraş katliamı, özünde PKK'nin Kürt Aleviler içinde taban bulmasını engelleme girişimidir. PKK'nin Alevi Kürtler içinde etkisini kırmak ve Alevi Kürtleri PKK'den kopartmak için devletin geliştirdiği çok planlı bir katliam konseptidir. Benzer bir konsept 1993 yılında Sivas Madımakta da yaşandı.

PKK Alevi toplumuna her zaman büyük değer vermiş, Alevi kimliğinin korunması için ciddi bir mücadele içinde olmuştur. Devletin aleviler üzerinde geliştirdiği baskıları sürekli değerlendirip işleyerek toplumda duyarlılık yaratmıştır. Aleviliği her zaman demokratik uygarlığın en temel dinamik toplumu olarak ele almıştır. Komünal demokratik özgür toplum inşasında alevilere çok temel bir rol biçmiştir. Baskıcı, sömürgeci devlet zihniyeti olan dinciliğin aşılmasında Alevi inancını ve yaşam felsefesini değiştirici bir motor güç olarak görmüş, aleviliğe bu biçimde de bir anlam yüklemiştir.

Alevilik, devletçi hiyerarşik tarih boyunca çok büyük baskılar, saldırılar, katliamlar ve ezilmelerle karşı karşıya gelse de direnişçi geleneği sürdürmedeki iddiası, komünal demokratik duruşuyla, egemen sistemin sert yüzünü esneten bir rolün de sahibi olmuştur. Geline aşamada alevilik marjinal mezhepçiliği aşıp ciddi bir demokratik açılım sağlayabilirse ortadoğu gericiliğinin ve dinci bağnazlığının aşılmasında ve demokratikleşmenin sağlanmasında belirleyici düzeyde bir katkının sahibi olabilir.

AHLAK BİLDİĞİNİ YAPMAK, YAPTIĞINA İNANMAKTIR

Bugünün dünyasında adamın biri bir haftalık uzay gezisi için yirmi milyon Dolar harcar; buna karşılık Afrika'daki çocuklar açlıktan ölür, Kürdistan'daki çocuklar çöplükten ekmek toplar. Birileri her hafta süt banyosu yapar, birileri ömrü boyunca süt görmez. Birileri kendi evinin içindeki oda sayısını bilmez, birileri başını altına sokabileceği naylon çadır bile bulamaz. Birileri zevk için yer yutar, birileri ekmek bulamaz. Mağazalar ve marketler doludur, ama kullanılmaz. Ürün yaratılır, bozulur, çöplere atılır ya da fiyatını arttırmak için götürülüp denize dökülür. Ama milyonlarca insan da yaşamı boyunca o besinleri görmeyi ve yemeyi bir yana bırakın, ismini bile bilmez.

Bugünün kültürü bilim ve bilimsellikten en çok söz eden kültürdür. Yine demokrasi, insan hakları, özgürlükler gibi erdemleri çokça dillendirmektedir. Fakat yaşanan yığınca kültürsüzlük olduğunu herkes bilmektedir. Bizim paradigmamız ve insan tanımlamamıza göre, bu sorunların bir izahı vardır. Bu da bizim kültürümüzdür. Yani tüm bunlar nasıl oluyor? Birilerinin tuvaleti altındandır; öte yandan birileri de yemekte kullanacağı kaşık, çatal bulamaz. Bu örneklemeler öyle küçük ve basit bir örnekler değildir. Bunlar derin toplumsal sorunların sonuçlarıdır ve günümüzde bütün bu sorunlar toplumsal kaos biçiminde yaşanmaktadır. Ahlak bozulduğu için bu böyledir. Bir haftalık uzay gezisi için yirmi milyon Dolar harcayan bir insan, Afrika'daki aç çocukların neler yaşadığını hissetmez. Çünkü ahlakı bitmiştir. Birileri her hafta süt banyosu yaparken, birileri hayatında hiç süt içemezse, bunun nedeni ahlaksızlıktır. Birileri özgürlük ve irade adına abuk sabuk şeyler yaparken, öte yanda bir halkın dili inkâr edilip yok ediliyorsa, burada bir ahlaksızlık vardır. İşin en vahim yanı da tüm bunların normalmiş gibi görülmesidir. Egemen ahlak-

sız olduğu için halinden memnundur. Ezilen de köle olduğunu bilmediğinden bunu kabullenmiştir. En büyük ahlaksızlık bunlardır.

Toplumsal sorunların görülmesi ve yaşanan sorunların giderilmesi açısından ahlaklı olmanın ne kadar önemli olduğunu bu örnekler çok çarpıcı bir şekilde önümüze koyuyor. Bütün bu çelişkiler ve sorunlara rağmen hala bir duyarsızlık varsa, kimse bunları güçlü bir şekilde hissedemiyorsa ya da tüm bunlar köklü

bir değişim ve dönüşüme yol açmıyorsa, o zaman günümüz insanının temel sorunu ahlak sorunudur demektir. Ahlak olsa böyle olmaz. Çünkü ahlaka toplumun vicdanıdır dedik. Bu tür sorunlar büyük bir vicdansızlığın yaşandığının da kanıtıdır. O zaman günümüzde yeni bir kişilikle bu sorunların çözülmesi için temel alınması gereken şey ahlaki olmaktır. Bu temel bir sorun olduğu için de ahlaklı olmak demek devrimci olmak demektir, fedai olmak demektir. Günümüzde bencilliğin, bireyciliğin, maddiyatçılığın egemen olduğu, her şeyin alınıp satıldığı bir ortamda toplumcu olmak, yani bütün insanları düşünmek, bütün insanların sorunlarını kendi sorunları gibi hissetmek fedailiktir.

Bunun için biz ahlaktan bahsederken, tümüyle devrimcilikten bahsediyoruz. Devrimcilikten de kastettiğimiz köklü, hızlı, radikal

Komünar

bir değişim ve dönüşümü insanın kendisindeki vicdansızlığa karşı yapmasıdır. Önderlik boşuna zihniyet ve vicdan devrimi gereklidir demedi. Bu, günümüzde başta sosyal bilimler olmak üzere sanat alanında da ölçüler konularak geliştirilmesi gereken özgür insandır. Bu açıdan ahlakiliğe çağrı, ahlaki bir duruş sergilemek insana önemli bir özgünlük kazandırır. Ahlakla ilişkili önemli bir durumu insan şöyle vurgulayabilir: Ahlaki olmak aslında öz ile biçim arasında uyum yaratmayı gerektirir. Söz ve pratik birlikteliğini esas almayı gerektirir. Fakat tarihin hiçbir döneminde söz ile eylem arasında bu kadar derin bir uçurum oluşmamıştır. Sanki her söz insanı yalancı ve çıkarıcı yapmak için art arda dizilmiştir. Güzel sözler çirkin, çirkin sözler güzel olanı ifade eder hale gelmiştir. Bu çarpık durumu özellikle sanat ürünlerinde çok rahat izlemek mümkündür.

Gelişmiş olarak görülen Avrupa ve Amerika toplumundaki insana mikrofonu uzatın, her insan komünal değerlerden bahsedecektir. Bu, insanın özüdür ve çok normaldir. Ama bu toplumlarda kendi egemenlerine yaklaşımlarında gerçeklikleri böyle midir? Böyle değildir. Ahlak insanın inandıklarını pratikleştirmesini de gerektirir. Bu anlamda da teori ve pratik arasındaki uyumluluk düzeyi insanın ahlakiliğini ortaya çıkartır. Sistemimiz için değerlendirdiğimizde de, paradigmamıza ne kadar inandığımız, ideolojik duruşumuzun gerektirdiği pratiği ne kadar sergilediğimiz bizim devrimciler olarak ahlak düzeyimizi ortaya çıkartır. Ahlakın bir de pratiğe geçmek için insanlara bir dayatması söz konusudur. Çünkü tümüyle vicdandır, duygudur ve insandır. Bir şey görüyor ve kabul etmiyorsanız, mutlaka onun giderilmesi için bir uğraş içerisine girmeniz gerekiyor. Vicdan ve ahlak insanın haksızlıklara karşı harekete geçmesini sağlayan bir iç enerjidir. Bu anlamda ahlak insanların pratikleşmesini, güçlenmesini, iradeleşmesini, arayış içerisine girmesini sağlayan bir insan özelliği de olmuş oluyor.

Sadece okumakla, bilmekle, çözümlemekle yetinmek, yine çok şey bildiği halde

pratikleşmemek de yeterince ahlaki olmamakla ilişkilidir. Çünkü insan bildiklerini pratikleştirerek toplumsal yaşamın mayası olan bilincini inanca dönüştürebiliyorsa bir şeyler yapabilir. Ahlak bildiğini yapmak, yaptığına inanmaktır. Pozitif bilimcilerin ya da modernist paradigmanın söylediği gibi "İnanç kötüdür, dogmatizmdir, tutucudur" söylemi safsatadır. Bu, kapitalist ahlaksızlığa bilimsel kılıf örnek için uydurulmuştur. Bunların söylediklerinin tersinin doğru olduğunu günümüz yaşamı kanıtlamaktadır. Çünkü insan inanan bir varlıktır. Bir yerde okumuştum. İnsanda bir gen bulmuşlar, "İnsanların bir şeye inanmasını sağlayan bir gen var, insan mutlaka inanır" diyorlar. İnsan inandırmalıdır. İnanç olmasa olmaz; insan bir doğruya, bir değere, bir güzelliğe inancak ki yaşama bağlanabilsin. Bu olmazsa teknik, robot, karınca insan ortaya çıkar; nitekim çıkmıştır da. Günümüzün sosyal bilimleri, pozitif bilimleri duygu ve düşünceleri birbirinden ayırdıkları, bireyi toplumdan ve düşünceyi maddi üretimden koparttıkları için insan tanımları yanlış oluşturulmuştur. Bu konuda da "Bilim böyle diyor, doğrudur" yanlısını görmek önemlidir. Bilim özü itibarıyla insanın kendisiyle doğa arasına koyduğu araçtır. Ama devletçi toplumda egemenlik aracı yapılmıştır. "Bilim iktidardır" denir. Bunu en çok da kapitalizm yapmaktadır. Bilim sistem üretiyor. Kazanımlarından da sistemin sahipleri faydalanıyor. Eskiden din kitaplarının ayetleri vardı. Şimdi de egemenlerin çıkarıcı için konuşan ahlaksızlaştırılmış bilimin sözümlerine onları doğru yapıyorlar.

Ahlakilikte ki inanma ve inandığını yapma ilkesinin gücünü anlamak için toplumsal tarihin bize sunduğu çok çarpıcı örnekler vardır. Bu konudaki ilk çarpıcı örnek mitolojiden anlaşıldığı kadarıyla Sümer Rahipleridir. Sümer rahiplerin kurdukları sistemlerinde esasta ahlaki ilkeyle çalıştığı görülmektedir. Bu ilke rahiplerin topluma sunduklarına kendilerinin inanması ve söylediklerini yaşamsıdır. Köleciliğin ilk süreçte gönüllü gelişmesinin temel nedeni bu ilkenin çarpıcı yaşanmasıdır. Köleci

Komünar

sistemin binlerce yıl yaşamasının sırrı da bu ilkede gizlidir. Rahiplerin her söylediklerinin kanun gibi yaşamda pratikleşmesi ahlakilikle riyle doğrudan bağlantılıdır. Bu ilkenin kendilerini tanımlamasıyla sonuçlandırıldığına tarih taniktir.

Bu ahlaki geleneğin gücünü peygamberlerin yaşam ve mücadelelerinde de görüyoruz. Peygamberlerin asıl yaptıkları topluma yeni ahlaki kurallar dayatmak olmuştur. Teori-pratik uyumu peygamber kişiliklerinin vazgeçilmez özelliğidir. Bugün bile iyi yani ahlaki olan insanlara "peygamber gibi insan" denildiğini biliyoruz. Önderlik son savunmasında hem peygamberleri, hem de dinleri daha çok ahlaki kurallarıyla ele almaktadır. Toplumsal güçlerinin nedenlerini ahlakilikleriyle izah etmektedir. Dinde sözün yani kelamın çok önemli olduğunu, kelamın tanrısal olduğunu belirtmesi, kendi içinde pratikleşme zorunluluğunu getirmektedir. Din adına konuşulan konuların insan yaşamında ciddi bir ağırlıklarının olması kelamın gücünden kaynaklanmaktadır. Dinde söz yaşanmak ve pratikleştirilmek için söylenir. Yalanın günah olduğunu söylemek, yine münafıklık gibi kavramlar dindeki ahlakiliğin gücünü göstermektedir. İşte bu güç peygamber yaşamıyla toplumlarda kabul görmüştür.

Bu geleneğin dervişlerde de temel bir özellik olduğunu biliyoruz. "Bir lokma bir hırka" felsefesinin kendisi ahlak yüklüdür. Dervişlik kültürü müminin ahlakla yaşama kültürüdür. Dervişlik adanmışlıktır. Adanmak için inanç gereklidir. İnançlı yaşamın da ahlaki yaşam olduğunu biliyoruz. Ahlak yüklü yaşam kültürü bu toprakların kültürüdür. Bu kültürün tüm saptırmalara rağmen güncellikte ne kadar etkili olduğunu biliyoruz. Bu kültürün toplumsallığın temel harcı olmasındandır ki, ahlaki olan insanlar ellerinde bilim ve para gücü olanlardan daha fazla etkilidirler. Toplumda etkili olan insanlar sözlerine inanılan insanlardır, yaşamları örnek alınan insanlardır.

Konu ahlaki duruş sahibi insanlar ve ekoller olunca, Zerdüş kişiliğini anmadan geçmek doğru olmaz. "İyi düşün, doğru ko-

nuş, güzel yap" ilkesi ahlaki yaşamın formülüdür. Yine Sokrates ve Buda gibi kişilikler, toplumsal tarih içinde yerleri her geçen gün daha da değer kazanan insanlar olarak, ahlaki yaşamları kadar ahlakın yaşam içindeki önemlerini insanlara kavratma çabası verenler konu için verilecek bildik örneklerdir.

Ahlak için yapılan 'yazılı olmayan toplum kanunları' değerlendirmesi doğru, ancak çok dar bir tanımlamadır. Ahlak inanç ve vicdan olduğu için insan maneviyatı yaşıyor. Ahlakilikte birileri ille de şunu yap demez. Yaptıran, ahlakın kendisidir. Dolayısıyla ahlak toplumsal yaşama insanların doğal, özgürlükçü ve kendi iradesiyle katılımının da önünü açar. Ahlak insanı büyük sorumluluk sahibi yapmıştır. Sorumlu olan insan toplumsal görevlerinin bilincinde olan insandır. Sorumluluk bilinci insanda doğruyu yaşamayı geliştirmeyi yanı sıra karşı da mücadele etmeyi sağlar. Sorumluluk kendisiyle beraber paylaşıcılığı getirir. Ödev bilinci demek de olan sorumluluk ahlak yüklü emekçilik ve yaratıcılıktır. Sorumluluk iktidar ve devletçi zihniyettin panzehiridir. Ne zaman ki insanlar toplumsal ödevlerinin gerektirdiği yükümlülüklerin gerektirdiklerinin tümünü yerine getirmek için duyarlılıklarını yitirdiler bazıları bu boşluğu amaçları ve çıkarları yönünde kullanmaya başladılar. Sorumluluk duygusunun azalması toplumsal görevler karşısında tembellik keyfiyetin yaşanmasının başlangıcıdır denebilir. Örneğin sorumluluk sahibi olan insan özellikle günümüzde bir saniye dahi yerinde durmaz. Sorumlu olanlar, sorumluluk duygusu güçlü olanlar ahlaklıdırlar. Sorumsuzluk anlaksızlıktır. Ahlaklı insan sorumluluğunu sevinç içinde yerine getirir. Ahlakın yaptırım gücü toplumun ahlaki örgüsüdür.

Ahlakta tutuculuk ve gericiilik, devletçi toplumun ortaya çıkardığı olgulardır. Yoksa toplumun vicdanı olarak ifade ettiğimiz ahlaki örgü, zaten toplumun canlı dinamik organizması içerisinde sürekli kendisini var eden ruhtur. Ahlak hızlı bir değişimi yaşamaz. Maddi üretime nazaran daha geç bir değişim ve dönüşümü yaşar. Bunun için ahlaki örgü

Komünar

toplumsal değişim ve dönüşüm süreçlerinde yer yer toplumsal gelişimi engelleyebilecek kadar tutuculaşabilir. Çünkü ahlak toplumu bir arada tutan çok sağlam bir harçtır. Bir yanlışlık felaketlere davetiye çıkartabilir. Tıpkı günümüzde yaşandığı gibi.

Tabii burada bizim devletçi toplum ahlakını ve insanını, ana-kadın olgusunun temelini oluşturduğu komünal ahlaki örgüden ayırtmamız gerekir. Devletçi ahlak insanları köleleştiren, iradesizleştiren ahlaktır; insanların egemenlerin hizmetine koşturulmasını sağlayan ahlaki örgüdür. Komünal toplum ahlakı ise, toplumu gerçekten komünal dinamikleri üzerinden geliştiren bir güçtür. Bu konuda şu toplumsal gelişme durumunu da göz önünde bulundurmak önemlidir: Ahlakilik olgusunda devletçi-iktidarıcı sistemi ele alırken, kapitalizmi ayrı düşünmek gerekir. Kapitalist modern yaşam anlayışından hareketle diğer iki devletçi toplumu ahlak noktasında değerlendirirsek yanlışlara düşebiliriz. Özellikle köleci ve tek tanrılı din sistemlerinin kurucularına ve buna katılanlara büyük haksızlıklar yapmış oluruz. Dolayısıyla sermaye sahibi kapitalist ile rahibi, peygamberleri ve dervişleri ahlak konusunda yan yana getirmemek adaletli olmak için önemlidir. Bununla bir övgü içinde olalım demiyoruz. Ancak aralarındaki büyük farkı da görmek ahlakilik gereğidir.

Sonuç olarak tekrar belirtmek gerekirse, insan ancak toplumsallaşarak var olabilir. İnsan toplumsallaştıkça yaratır, değiştirir, dönüştürür. Ama toplumun, bu değişim ve dönüşümün insanları her şeye rağmen bir arada tutmasını sağlayan ölçüleri koyan da insanda vicdana yol açan ahlaki yanıdır. Ahlakın da toplum içerisinde böyle bir gücü söz konusudur. Özellikle düşüncenin gelişkin olmadığı süreçlerde, insanların duygularıyla bir arada yaşamasını sağlayan temel düşünce formunun inanç temelli olması, ahlakın da inanç üzerinden bir ağ gibi toplumu sarması ve derinlik kazanması, toplumsallığın ilk süreçlerinde her şeye rağmen toplumu bir arada tutan temel bir harç olmasına neden olmuştur. Bu anlamda

toplumu kültürden, kültürü ahlaktan koparmak mümkün değildir. Ahlaki örgü bir aşamadan sonra toplumun özelliklerine göre onun kültürel yapısı içerisinde şekilleniyor, kültürünü etkiliyor, kültürü içerisinde bir değişimi yaşayarak günümüze kadar geliyor. Ahlak manevi kültürün en önemli değeridir. Toplumdan topluma değişen muhtevası olsa da, ahlak her insandaki vicdandır. Ahlak bozulursa, vicdan kalmazsa, toplum temel dengesini kaybeder ve rotasından çıkar. İnsan toplumu toplumsal özelliklerinin dışına çıkar. Çok ciddi sorunlara yol açabilecek yaratımlara başvurulabilir.

Biz bunu devletçi toplum olarak tanımlıyoruz. Devletçi topluma ilişkin bazı tanımlamalar yapmaya çalıştık. Ahlakın üst sınıflara nasıl bağlandığını ve üst sınıflara hizmet etme temelinde geliştirildiğini anlatmaya çalıştık. Toplumsal gelişmeyi sağlamak ve toplumu dengede tutabilmek komünal özün sürekliliğine, komünallik de ahlak denilen temel değer yargılarına ihtiyaç duyar. Bu anlamda ahlak toplumu dengede tutan, toplumun insani bir oluşum olarak gelişimini sağlayan mayadır. Çünkü ahlak olmazsa, insanın dışındaki insanların acıları ve sevinçlerinin duyumsanması ve paylaşılması mümkün olmaz. Toplum kanunları değil, orman kanunları hâkim olmaya başlar. Vicdanlı, ahlaklı olunmadığı zaman toplum içerisindeki sorunları insanca çözmeye değil, birilerinin çıkarlarına göre çözmeye gelişir. Böylesi durumlarda da düşünce kimin elindeyse, kim hâkimse, bir nevi vicdanın ölçüsü onun ölçüsü olmuş oluyor. Hele bir de toplum devletleşmiş bir kesim insanın hâkimiyetine girmişse, ölçüler tamamıyla onların ellerine geçmiş olur. Onlar da istedikleri gibi toplumu yönlendirebilirler. Bu vicdan açısından önemli bir noktadır.

İnsanlaşmak Özgürlüğün Kendisidir

Vicdanın sorumluluk duygusuyla da bir ilişkisi vardır. Sorumluluk duygusu, bireyin toplumun üyesi olması fikrine inanmasıyla başlar. Sadece bir birey için değil, bir grubun kendisini topluma ait görmesi ile sorumluluk duygusu ve düşüncesi arasında kopmaz bir

Komünar

bağ vardır. İnsanı sorumluluk altına alan, bunu hatırlatan, bu anlamda insanın değişim ve dönüşüme yönelmesine neden olan etmenlerden bir tanesi de vicdandır, ahlakıdır. Vicdanı ve ahlakı kalmamış bir insan, herhangi bir haksızlık karşısında sorumluluk duymaz. Sadece kendisine dokunulduğunda tepki verebilir.

Vicdan ile özgürlük arasında da güçlü bir bağlantı vardır. İnsanın özgürleşmesi sorumluluk altına girmesiyle başlar. Yani insan bilecek, bir şeylerin sorumluluğunu hissedecek, bir şeyleri düzeltmesi gerektiğinin farkına varacak ki görevlerini yerine getirebilsin. Sorumluluk sahibi insan arayışçıdır. Bütün insan arayışları içerisinde özgürlük arayışı, vicdan ve ahlakla en yakın ilişkili olandır. Özgürlük kendi içerisinde bir arayıştır. Özgürlük, yaşamı yaşanır duruma getirmektir, kendi iradesini bilmektir, kendi sorumluluğunu bilmektir, toplum içerisinde şekillenen bir üye olduğunun bilincine varmaktır. İnsanlaşmak özgürlüğün kendisidir. İnsanlaşmanın kendisiyle anlatmaya çalıştığımız şey yaratmak, değiştirmek, paylaşmak, sorumluluk duymak ve diğer insanların acılarını ve mutluluklarını hissetmektir. Bütün bunlar aslında birbirlerini tamamlayan hususlardır. Fakat devletçi toplumda, özellikle onun kapitalist aşamasında her alanda insani değerler parçalandığı için, bu tür şeylerin sanki hiç birbirleriyle ilişkileri yokmuş gibi ele alınır. Toplumunu toplum yapan bütün maddi ve manevi üretimi bütünlük içerisinde ele alınmalıdır. Özellikle erdem denilen insan özelliklerinin birbirleriyle olan ilişkilerini bilerek bütünlük içerisinde ele almamız gerekiyor.

Günümüzde böyle bir sorunun olmadığı düşünülüyor. Yaşamda hâkim olan da bu düşünce olduğu için yaşam çok parçalıdır. Örneğin muazzam gelişmelere yol açabilen insanlar vardır. Hayranlık uyandırabilecek kadar yetenekli insanlar vardır. Ama yaşamına ve yaşamın diğer alanlarında yaşanan sorunlar karşısındaki duruşuna bakıyorsunuz, ilgilenme düzeyine bakıyorsunuz, kendisinden nefret etmekten başka çareniz kalmıyor. Bazı

insanlar da vardır, yaratıcılık ve yetenek anlamında çok kötürüm durumundadırlar, ama paylaşım noktasında hayranlık uyandırabilecek kadar insani özelliklerin bütünselliğini sergileyebiliyorlar. İnsan bütün bunları en üst noktada birleştiren bir varlık olmalıdır. Fakat insanda yaratılan parçalanma köklüdür. Günümüz insanlığının sorunları belirtilmeye çalışılırken, bunun nedenlerinden bir tanesinin de bu parçalılık olduğu bilinmelidir. Bu ruhi parçalanmadan ötürü insanların herhangi bir soruna karşı tepkisini kestirebilmek zordur.

Duygu ve düşünce parçalanması ve yaşanan boşluk, insanda mekanikleşmeye yol açmıştır. Günümüz insanının bir sorunu da değersizlik psikolojisidir, yalnızlık hissidir. Tarihin hiçbir döneminde insanların birbirlerine karşı bu kadar vurdumduymaz oldukları görülmemiştir. Günümüzde özü güçlendirecek maneviyat olmadığı için insanlar biçime yönelmişlerdir. Zaten sistem de kendisini imaj yaratan sistem olarak değerlendiriyor. Bunun için reklamcılık bu kadar iş görüyor. Biçimi iyi olsun, ötesi lafı güzafır, gerisinin kıymeti yoktur. Sanki heykelden bahsediliyor. Yunanistan'ı gören arkadaşlar bilirler. Atina'da uzakta bakıldığında, canlı bir insana çok benzeyen harika yapılmış heykeller vardır. Özün bitirilip biçimin aşırı öne çıkarılması insana bu heykelleri anımsatıyor. Bazıları da "Önemli olan özdür, biçime bakma" diyorlar. Bu anlayış da heykelleşmiş insanın tersi durumudur. Tüm bu durumların ahlakla birebir ilişkisi vardır. İnsan için bu her iki anlayış da sağlam ve doğru değildir. Önemli olan öz ve biçim arasında bir uyumu sağlayabilmektir. Özün kendisini rahat bir şekilde biçime kavuşturmasıdır.

Günümüzde yaşanan bu sorunlar bir şekilde çözülmez ve aşılmaz ise, insanın kendisini bitirebileceği, hatta sadece kendisini de değil üzerinde yaşadığı doğayı da bitirebileceği sonucuna varılmıştır. Ahlak bir de bu bakımdan bizim açımızdan önemlidir. İnsana bütünlüklü bir yaklaşımı geliştirebilmek, yaşanan sorunlara eğilebilmek için de ahlak sahibi olmak gereklidir. Ahlak insana insani olanı

Komünar

seçme imkânı verir. Seçme noktasında da kapitalist dayatmaların çok ciddi bir sorun olduğunu bilmek ahlaki olmaktır.

Toplumsal sorunları tespit etmek, çözüm yollarını ortaya koymaya çalışmak ve daha çok da insanları sorunlar karşısında duyarlı olmaya yöneltmek insani bir görevdir. Günümüzde hâkim olan bireycilik insanın bu görevlerini yapmasını engelliyor. Bundan dolayı toplumdaki kaçışın somut ifadesi sorunlardan kaçmak biçiminde görülüyor. Toplumsal görevinden kaçış olarak bu durum, şu sorunu çözelimden çok, öyle bir yaklaşıma neden oluyor ki, sorunları görmezden gelerek sorunların çözümsüzlüğünü dayatıyor. Bu, devletçi mantığın özünde vardır. Devletçi mantık toplumu yönetme mantığıdır. Toplumu yönetebilmek için de alttaki toplumun ya da yönetilen toplumun "Benden adam çıkmaz, güç getiremem" mantığını esas alması sağlanmaya çalışılmıştır. Ezilenler böylece kendilerinin yönetilmesi gereğine inandırılıyorlar. Egemen sistem "Sorun vardır, sen sorunu çözemezsin. Sorun varsa ve başkası çözmüyorsa sana ne?" mantığını hâkim kılarak kendini vazgeçilmez kılmaktadır.

"Sorunun olduğu yerden uzaklaş" tümcesi günümüzde bir slogan gibi tekrarlanmaktadır. Sorunları başkaları yaşıyor denilerek, doğal sorunlar karşısında bile insanlar duyarsız kılınmıştır. Buna benzer daha birçok toplumsal hastalıktan bahsetmek mümkündür. Tüm bu hastalıklı durumlar kesinlikle insanın toplumsal gerçeğinin parçalanması ve vicdanlarının yara almasıyla direkt bağlantılıdır. Her sorun toplumsal bir ihtiyacın karşılanmamasından doğar. İnsanın duyarsızlığı, bu ihtiyaçların giderilmesinde rol üstlenmemesine neden olur. Bu da kültürel bir varlık olan insanın en temel özelliği olan yaratıcılığını kaybetmesine yol açar. Bunu bilmemek, bilip de gereklerini yerine getirmemek ahlaki boşluğun yaşanmasından kaynaklanmaktadır.

Devletçi toplumun dinamik, canlı gelişim sürecini ele geçirme, ona hükmetme biçiminde gelişmiştir. Bu durum insan beyninin bütün organlara hükmetmesine benzi-

yor: Burada beyin eli, parmakları, bacakları kesiyor. Hâkim yürütülüdür bu. Örneğin beyin az düşünmek istiyor; bunun için de açıklık güdüsünü kesip atıyor. Ya da beyin bir şey düşünüyor, onu yapmak istiyor; ayaklara, ellere talimat veriyor, git yap diyor. Devletçi toplumda egemenlerle yönetilenler arasındaki ilişki biraz da buna benziyor. Üst sınıf oturmuş, kendi çıkarı için ne gerekiyorsa, insanlara onun doğru olduğunu dayatıp durmaktadır. Bu anlamda da toplumsal sapma derken çok basit bir olgudan bahsetmiyoruz. Önderliğin tüm çözümleri ve özellikle Savunmaları bu konu üzerinedir. Bütün toplum üyelerinin yaşananları görmesi ve görüp karşı koymasının ilk adımı vicdan sahibi olmaktan geçer.

Tam da bu noktada kültürü devrimci-leştirilmeye ve devrimci ahlaka sahip olmaya ihtiyaç vardır. Bunun için günümüzde ahlaki olmak devrimcilik gerektiriyor. Çünkü herkesin her şeyi alıp sattığı, maddiyatçılığın ve bireyciliğin temel insan değeri haline getirildiği bir süreçte başka yol bulmak da güçtür. Dünyamızda yedi milyar insan yaşıyor, hepsi neredeyse aynı mantalite üzerinden düşünüyor. Bir grup insan çıkacak, bunların dışında düşünenecek! Tespit edildiği kadarıyla insan işleri içinde en zor olanı budur. En zor iş, toplumda hâkim hale getirilmiş düşünce kalıplarını, yaşam kalıplarını aşmaktır; insanları yeni zihniyete, yeni bir vicdana, yeni bir toplumsal sisteme alıştırmaktır. Dünyanın en zor işi kesinlikle budur. Çünkü bu işte insanla uğraşma vardır, insanı adeta yeni baştan yaratma vardır. İnsan eğitmek ve bozulmuş bütün komünal kültür değerlerine düzeltici müdahalede bulunmak devrimciliktir. Devrimci kültür ve ahlak dediğimiz olgu işte bu noktada devreye girer.

İnsan bireyi üzerinde kurulacak en büyük baskı toplumsal baskıdır. İnsanlar en kolay toplumsal baskı altında ezilir, yenilirler. İnsanlar bireysel olarak birbirine bir şey dayattıkları zaman buna karşı koyabilirler. Ama toplum içinde sorgulama sürecini başarıyla geçirmiş, gelenek haline gelmiş ve kökleşmiş

Komünar

değerleri yeniden sorgulama ihtiyacı ortaya çıktığında bile sorgulamaya başlamak 'delilik'tir.' Önderlik hep ilk çıkış döneminden örnekler veriyor ya, "Bize Yandım Allah Çetesi, Deliler Topluluğu diyorlardı" diyor. Bu durum Kürt toplumsal gerçeği açısından anlaşılmalı değer bir konudur. Bir de Kürdistan'da bir diriliş devrimi oldu. Bu konu daha rahat değerlendirilebilir. PKK'nın çıkışı öncesinde Kürtler neredeyse bitmişti. Konuştuğu adam, Önderliğe, "Biz uzun kulaklıyız, biz kuru kütüğe dönmüşüz" diyordu. İnsan hiç kendisine 'uzun kulaklı' der mi? Bu sözler özünde doğal bilgelik sözleridir. Bir köylü kuru tahtaya dönüştüğünü hissediyorsa, bu öyle sıradan bir toplumsal durum olarak değerlendirilemez. Toplum içerisindeki en saf, en temiz, devlet toplumundan en uzak, onun kültürü içerisinde en az şekillenmiş bir kişi bile bunu söylemişse, şehir kültürüne bulaşmış toplumsal kesimin hali acaba nasıldır?

İşte devrimcilik bu realiteye meydan okumaktır. Devrimci kültür ve ahlak bu realiteden yeni bir kültür, yeni bir ahlak yaratmaktır. Bunun için PKK devrimciliği, kuru tahtayı yeşertmeyi başarma devrimciliğidir. Bu pratikte kanıtlandı. "Ben kuru tahtayım" diyen insandan gerilla ordusu kuruldu, siyasetçi ordusu kuruldu. Bu halk fedaileşti. Ama dikkat edelim; başlangıçta bu çıkışa 'delilik'tir' denilmişti. Onun için dedik ki, toplumsal ahlak ve vicdan bugünün akıl yapısıyla anlaşılır. Delilik toplumsal diyalektiğin temel esaslarına göre sınıfçı ve cinsiyetçi sistemin hâkim zihniyet ve yaşam kalıplarına köklü bir devrimci kültürü ve ahlakı dayatmaktır. Bunu devrimciliğin ne demek olduğunu anlaması için belirttik. Yoksa kim akıllı kim deli, bellidir. Günümüzün kangren olmuş toplumsal sorunlarının çözümü için biraz da delidolu olmak gerekir. Önder APO'nun vurguladığı gibi, ipini kopartacaksın. Sistemle aramızdaki tüm ipleri koparmadan devrimin işleri yürümez. Kendini değiştirmek ve yanı başındaki insanları değiştirip dönüştürmek insanlık açısından en önemli bir iştir. Bir düşünceye, Önderliğe inanıyor ve bundan aldığımız güçle

pratikleşiyorsak, o zaman en önemli görevimiz başkalarını da buna inandırmayı başarmaktır. Başarının yolu da ahlaki olmaktan geçer.

Kültür olgusunda kültür yapma diye bir şey vardır. Kültürel değerler nasıl yapılır? Bu yapma işinde devrimcilik nasıl olur? Bu noktada da tekrar toplumsal gerçekliğe dönüyoruz. Yani toplum nasıl değiştirilir? Toplumsal değişim nasıl gerçekleşir? Bu noktada da toplumun kendine has, sürekli değişken ve çok zengin yasaları vardır. Topluma öyle gelişigüzel şeyler dayatılamaz. Belki bazı şeyleri topluma dayatabilir ve kabul ettirebilirsiniz, dayattığımız bu şeyleri bir süre yaşatabilirsiniz de. Ama toplumsal bünye bunları uzun süre kaldırmaz. Bunlar çarpık kültürleşme ile sonuçlanır. Sonra toplumsal bünye adeta bunları kusar ve dışarıya atar, ya da bu dayatmaları kendisine uyarlamaya ve yeni bir biçim vermeye çalışır. Bu aşamada daha çok insanların toplum içerisindeki duruşları, ideolojileri ve felsefeleri temelinde bir kültür yapma ya da kültür yaratma söz konusu olur.

Toplum kendi içerisinde biraz tutucu bir varlık olduğu için, değişip dönüşmesi gerektiği halde değişim karşısında bir zorlanmayı, bir sıkıntıyı yaşayabilir. Bu noktada da toplumun kendi iç dinamikleri o zorlama karşısında yeni çıkışlar arama ihtiyacı duyar. Toplum içerisinde toplumun üyeleri giderek bu sorunları aşma çabası içerisine girerler. Bu da insani bir özelliktir ve adım adım toplumun kendi iç işleyiş yasalarına denk düşebilecek yöntemler temelinde topluma mal edilmeye çalışılır. Doğruluğu ve yanlışlığı tartışılabilir, zamanı ve mekânı tartışılabilir. Böyle süreçlerde herkes bir şeyler söyleyebilir. Ortaya çıkan yeni şeylerin doğruluğu ve yanlışlığı ancak toplum içindeki etkisiyle ölçülebilir. Bu tür sonuçlar kimlik temelinde somut tartışılır. Bu değişim ve dönüşüm dayatmaları giderek toplum içinde bir kabullenmeye yol açtıklarında genelleşir ve toplumsallaşır. Böylelikle insan bizzat kendi içerisinde istemlerine ve ihtiyaçlarına göre böyle bir mekanizma ile kendisini değiştirip dönüştürebilir.

Komünar

Önder APO son savunmalarında düşünce-
cenin de maddi bir olgu olduğunu belirtti. İşte düşünce gücü maddi bir gerçeklik olarak en fazla değişim ve dönüşümü yaratabileceği bu tür aşamalarda ortaya çıkıyor. Dolayısıyla düşünen bir varlık olarak insan, düşüncesiyle vardığı sonuçlar temelinde bizzat kendi eliyle bütün toplumun farkında olmadığı şeyleri de yaratabilir, bunları toplumuna da mal edebilir. Bu nokta devrimci kültür ve ahlak olarak tanımlayabileceğimiz ya da değerlendirebileceğimiz bir husustur.

Devrimci Kültür ve Ahlak Kapitalizmi Aşmakla Yükümlüdür

Bu biçimde tartışmamızın ikinci bölümüne de geçmiş oluyoruz. Daha güncel daha fazla gerçekliğimizi, amacımızı ifade eden, öz olarak bizim kadro ve militan duruşumuzu ve PKK gerçekliğini ifade eden somut tartışmalar temelinde tartışmaya çalışacağız. Güncel gerçekliği ve kendi durumumuzu tartışırken de genel tanımlamalarımıza bağlı kalacağız. Böylece bu tanımlamalar daha somutlaşmış olacaktır.

Bir devrimci kültür ve ahlak olgusundan bahsetmemiz için, öncelikle neye karşı devrimcilik olgusu ön plana çıkar. Bir devrimci kültür yaratmaktan bahsediyorsak, hangi kültüre karşı devrimcilik sorunu ile karşı karşıya geliriz. Ahlak olgusundan da bahsederken, yine benzer bir soruyla karşılaşırız. Dolayısıyla devrimci kültür ve ahlak olgusunu tartışırken ya da bu olguları tanımlarken, öncelikle neye karşı olduğumuzu bilmemiz gerekir. Kültür ve ahlakta neler devrimcileştiriyor ya da neleri aşmaya çalışıyoruz? Bunlar bizim açımızdan önemlidir. Çünkü kültür derken, bunun çok geniş bir alan olduğu ortaya çıktı. Ahlak derken toplumun vicdanından bahsediyoruz. Kuşkusuz her şeye rağmen insanda bir vicdan vardır. Dolayısıyla hangi vicdanı aşmaya çalıştığımızı, hangi ahlaki değerleri kabul etmediğimizi net bir biçimde ortaya koyup tanımlamamız gerekir.

Şimdi biz Önderlik paradigmasından şunu anladık: Komünal toplumdaki son beş bin

yıldır devlet zihniyetiyle yapmaktadır. İnsanların mantıkları böyle çalışıyor. Zihinleri tüm ihtiyaçları bu temelde aşmaya dönük bir etkinlik içerisine girmeye başlıyor. Bunun nedenlerinin bir bölümü Felsefi dille bir kısmı İdeoloji ve Politika konuları adı altında, bazı hususlar da Sosyal Bilimler başlığı altında tartışıla bilir. Biz burada işin kültür ve ahlak konusuyla direkt alakalı olan kısımlarını tartışabiliriz. Önderlik paradigmasında tüm sorunlar, temeline insan konularak değerlendirilir. Dolayısıyla bizde artık sorunu salt sınıf boyutuyla ele almak yerine, insanlaşmayı sağlayan toplumsal duruş hangisi ise onu esas alarak ele almak temel bir ilkedir. İnsanlık hangi aşamadan sonra ciddi toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalmaya başlamıştır, bu sorunlar neden çözümsüz kalmaktadır? Bu sorunlar neden bir türlü aşılamıyor? Benzer sorular yönelterek cevaplar aramaya çalışıyoruz. Bu anlamda bütün toplumsal, kültürel değişim ve dönüşüm aşamalarını iki temelde ele alıyoruz: Birincisi, insanı var eden komünal toplum dönemi; ikincisi de sorunların kaynağı olan devletçi ve iktidarcı toplum.

İdeolojik ilkelerimiz açısından sorun, sınıfların durum tespiti değil, sorunun toplumun devlet ve iktidar ekseninde saptırılmasından doğan ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan sınıfsal duruştan kaynaklandığını bilmektir. Dolayısıyla kültür ve yaratım sorunu derken de, ahlak ve vicdan sorunu derken de böyle bir ayrışmaya giderek sorunları tespit etmeye çalışıyoruz. Bizim açımızdan devrimci kültür ve ahlak, devletçi kültür ve ahlakı aşarken bunun yerine koymamız gereken demokratik komünal kültür ve toplumdaki kaynağını alan ahlakıdır. Dolayısıyla devrimci kültür ve ahlak, devletçi toplumun neden olduğu iktidar, hâkimiyet, kölelik zihniyet kalıplarını ve bencillikten güç alan vicdansızlığın ahlak yoksunluğunu aşma mücadelesidir.

Devletçi toplum beş bin yıllık tarihsel bir süreçtir. Devletçi toplum da kendi içerisinde değişik aşamalardan geçerek günümüze kadar gelmiştir. Onun da dili, rengi ve biçimi değişmiştir. Günümüzde yaşanan sorunları gider-

Komünar

mek için köleci toplumdaki ilişkileri topluma göstermemiz, yine feodal toplumun mantığını aşmaya dönük bir çabaya girmemiz kuşkusuz anlamlıdır. Ancak bu yaklaşım tek başına sorunları çözmeye yetmez. Sorunların çözüm mantığı açısından günümüz realitesi önemli olduğundan, devrimci kültür ve ahlak mücadelesi de günümüzde yaşanan gerçekliği aşmak zorundadır. Toplumsal karakterli yeni bir yaratım, üretim ve yaşam yaratabilmenin önündeki engelin devletçi sistem olduğu Önderlik Savunmalarında çok çarpıcı biçimde ortaya konulmuştur. Devletçi sistemin bugünkü temsili ise kapitalizmdir. Dolayısıyla devrimci kültür ve ahlak somut bir biçimde kapitalizmi ve onun modern yaşam tarzını aşmakla yükümlüdür. Devrimcilik iddiasında bulunan kültür ve ahlak doğrudan kapitalizmi hedeflerse ancak bir anlam ifade eder. Bu kültür ve ahlak kapitalizmin alternatifini yaratabilirse kazanacaktır. Bu böyle olmazsa, çokça tanrı, tanrıça, komünalite, demokrasi tartışması yapmak, özgürlük ve adalet istemek güzel sözler söylemenin ötesine geçmez. Neden? Çünkü kültür yaratılır, kültür insanın ürünüdür.

Günümüzde bu nasıl somutlaşacaktır? Devrimcilik sapmanın son temsilcisi olan sistemi aşarsa, onu yenilgiye uğratar ve alternatifini yarattırsa kültürleşebilecektir. Yani biz günümüzde köleciliği aşarak yeni bir kültür ve ahlak yaratamayız. Çünkü günümüzdeki köleciliğin adı kapitalizmdir, kölecilik kapitalist sistemin kendisidir. Durum böyleyse, o zaman bizim kapitalist kültürü, varsa kapitalist ahlakı tartışmamız, alternatif olacak değerler sistemini nasıl yaratacağımızı bilince çıkarmamız gerekecektir. Bu köleciliğin üretimine, sanatına, davranışına alternatiflerimiz olmalıdır. Bunları yaratmalıyız. Onun diline alternatif bir dil, onun beğeni ölçülerine alternatif beğeni ölçüleri yaratmak son derece önemli bir mücadeledir. Onun şehirleşmesine alternatif şehirleşmeler, paylaşımına alternatif paylaşımlar geliştirmek gerekiyor. Yani her konuda, oturup kalkıştan tutalım da örgütlülüğe, sanatsal, siyasal ve askeri çalışma kap-

samına girebilecek en üst insan eylemlerine kadar alternatiflerimiz olmak zorundadır. Bunun sonucunda yaratılacak kültür devrimci olur. Böyle olmazsa yapacağımız tartışmalar entelektüel düzeyi aşmaz. Bir filozof tartışması olur, bir aydınlar kulübü tartışması gibi olur. Devrimci sorunlara böyle yaklaşamaz. Devrimcilik sorunları görmek, eyleme geçmek, değişim ve dönüşüm sağlayarak kültürleşirmeyi başarmaktır.

Kapitalizmin temsil ettiği bütün yaratımları hedeflemek devrimci kültürü ve ahlakı ifade eder. Günümüzde sorunların kaynağına dönmüş olan kapitalist sistemin kültür olarak insanlara verdiği, bütün insanlara bir şekilde yansıttığı, insanları üretime sevk ettiği ve yönlendirdiği yöntemler neyse, onları bilince çıkartmamız gerekir ki alternatif toplumu yaratabilelim. Kapitalizm için belirtilecek ilk şeylerden bir tanesi, kültür ve ahlakın toplumsallığın bir ifadesi olması, kapitalizmde de toplumsallık denilen olgunun kabul edilmiyor olması tespitidir. Önderlik bunu Bir Halkı Savunmak adlı eserinde çok güçlü çözümlüyor. Kölecilikte ve feodalizmde toplum bir şekilde işletiliyor ve kullanılıyor. Bu yaklaşım değerleri bir şekilde egemenlerin hizmetine sunuyor. Kapitalizmde temel mantık toplumu parçalama temelinde geliştiği için, devrimci kültür ve ahlakımız kesinlikle toplumsallığımızı esas almalıdır. Biz toplumdan kopmanın mümkün olmadığına inanıyoruz. Toplumdan koparak ya da topluma karşı sorumluluk duymadan yaşanabileceğine inandırılmış insanların bireyci bir yaşam içerisinde olduklarını bilerek mücadele etmek ilke olarak benimsemelidir.

Günümüzde sistemsel olarak Avrupa ve Amerika'nın belli yerleri zigguratlar konumundadır. Bütün zenginlikleri oralara götürmüşlerdir. Buralardan tüm insanlığa kölelik üreterek sistemlerini idare etmeye çalışıyorlar. Kendi içlerine herkesi almadıkları gibi, dışarıda kalanları da kendilerine uymazlarsa ezmek istiyorlar. Sitemin merkezleri ile çevre, onların deyimiyle ikinci ve üçüncü dünya ile aralarında ortaya çıkan çelişkilerin derin-

Komünar

leşmesi ciddi sorunlara yol açtığından, insanlığın her şeyine müdahale etmeye başlamışlardır. Ne demektir bu? Bu, bütün insanların kafasına o sistemi kabul edebilecekleri, mevcut dengesizliğe rağmen hiçbir tepkiyle karşılamayacakları bir ortam yaratmaktır. Bu aşama insanın tüm kültürel değerlerine müdahale etme aşamasıdır. Onun için küreselleşme aşaması, kapitalizmi bütün toplumlara aşılama aşamasıdır. Bu kültüre en yabancı, sistemle çelişkileri en derin olan yer, sistem açısından en tehlikeli yerdir. Bunun içindir ki, 21. yüzyıl işgalciliğine, yani küresel hegemonya savaşlarına Ortadoğu'dan başladılar. Kültürel işgalcilik de Ortadoğu'dan başlatıldı. Sistem kendisini 20. yüzyılda biçimlendirdiğinde de Ortadoğu'dan işe başlamıştı. Bu coğrafyada sorunlar yumağına yol açan yine kapitalizmin kendisidir.

Kapitalist sistem dinciliği geri olarak görüyor. Buna karşılık Ortadoğu'da şeriat devletlerini kuruyor. Kapitalizm ulusallığı geliştirmekle övünür, ancak Ortadoğu'da aşiret devletlerini kurdurdu ve bu devletleri korumaya aldı. Ulusal sınırların korunması adına milyonlarca insan katletti; buna karşılık Kürtleri dört, Arapları yirmi üç parçaya böldü. Dil ve kültürlerin ulusal yanını milliyetçilik biçiminde geliştirdi; fakat Kürtlerin dilini ve kültürünü halen de kabul etmemektedir. Yine birçok halkın dilini ve kültürünü ortadan kaldırdı. Yani kim hâkim ve güçlü ise, tüm bu olgular onlar için doğru oldular. Demokrasi dediler; Türkiye, İran, Mısır gibi ülkelerde askeri darbeler yaptırıldılar. Bu, kapitalist kültürün toplumlara dayatılmasıdır. Aynı şeyi günümüzde de görüyoruz. Onun için günümüzdeki kapitalist krizi aşabilmek, onu karşılayacak dinamiklerin devreye sokulmasıyla mümkün olacaktır. Sadece savaşla ya da iyi bir diplomasi ile buna karşı savaşılmaz. Toplumsal gelişme düzeyi bunu aşmıştır. Günümüzde mevcut krizin aşılmasında devrimci kültür ve ahlakın rolü daha fazla ön plana çıkıyor. Dolayısıyla bizim yaşamın her alanında, yani kültür derken kastettiğimiz yaratımlar nerede ortaya çıkıyorsa orada bir zihniyet ve vicdan

devrimini önce kendimizde gerçekleştirmemiz gerekiyor ki, bu saldırılar karşısında bir duruş ortaya çıkabilelim. Çünkü kapitalizm olgusunu karşısına almayan ve ona alternatif yaratmayan bir kültür ve ahlak olgusunun hiçbir anlamı olamaz.

Popüler Kültür Halkın Kültürel Değerlerini Pazarda Satmaktır

Kapitalist kültür insanın insan olmaktan çıkarılması kültürüdür dersek abartmış olmayız. Bu sistemde insan, oburca yiyen ve tüketen bir canlı derekesine indirgenmiştir. Bunun için tüketim kültürü kapitalizmde güçlü bir şekilde ortaya çıkmıştır. Kim çok tüketirse en büyük en güçlü insan o oluyormuş gibi hâkim bir kanı vardır. Her hafta yeni bir giysi, birkaç ayda bir araç değişimi, moda ve reklamlarla her gün yenilik adı altında makyajlanıp insanlığa sunulan mallar vs. bu tüketim kültürünün bir sonucu olarak normalleştirilmiştir. Bu tüketimin derinleşmesi için de boynuna bilimsel yafta asılmıştır. İnsanların sözümlerine ona psikolojik ve sosyal boyutları çözümlenerek, insanlığın neye ne kadar ihtiyacı olduğu söylenip durulur. Değişik boyutlarıyla da değerlendirilebilecek bu saldırı, artık dünyada yaşam alanlarını daraltarak ekolojik sorunlara neden olmuştur. Ekolojik sorunun temelinde ahlaksızlığın yol açtığı çılgın bir tüketim kültürünün yattığını unutmamalıyız.

Tüketim kültürü sadece maddi değerleri değil, manevi değerleri de pazarlığa çıkarmıştır. Liberalizmle herkesi sözde özgür kılmış, modernizmle yeni bir yaşam yaratmıştır; post-modernizmle de bu yaşam içinde oluşmuş kimi sorunları bireyciliği derinleştirerek aşacağını ve böylece iyi bir dünya kuracağını sanmaktadır. İnsanı toplumsal yaşamdan kopartmak ve kendi başına bırakarak daha rahat yönetilir duruma getirmek, sorunlar karşısında tepkilerini bireycilikle sınırlamak, şimdilerde en fazla üzerinde durulan konudur. "Kim ne yaparsa yapsın serbesttir" denilerek, özgürlük illüzyonu yaratılmaktadır. Her şeyin kaos halinde olduğu bir dönemde esas olarak insanlar ortak duygu ve düşüncelerde birleşip bu kaosu aşamasınlar diye "Herkes bir şeyi iste-

Komünar

diği gibi anlama özgürlüğüne sahiptir" denilmektedir. Bu postmodern rezalet, örgütlü devlet gücü karşısında insanın örgütsüz kalması için ne gerekiyorsa onu yapmaktadır. Başlangıçta her şeye saldıran, tüketimin sınırlarını belirleyen, canı nasıl isterse her şeye öyle davranma hakkına sahip olan sadece sistem sahipleri olarak egemen sınıftır. Postmodern yaklaşım bu hakkı herkese vererek herkesin irade sahibi, karar alma hakkına sahip ve özgür olduğunu yaymaktadır. Oysa bu yaklaşımda amaç herkesi her alanda kapitalistleştirmektir. Herkesin zenginlik ve maddi olanaklar itibarıyla kapitalistleşmesi mümkün olmadığı için de herkesin tüketici olmasını kamçılıyarak sisteme koşturmaktadır.

Bunu bir de popüler kültürde izlemek mümkündür. Popüler kültür halkların kültürel değerlerini kapitalist piyasaya açmak, halkın değerlerini basitleştirerek tüketim nesnelere halinde gününbirlik satışını sağlamaktır. Hakların maddi olarak kapitalist sisteme göre yoksul, manevi olarak zengin olması, daha fazla manevi değerlerinin pazarlanmasına yol açmıştır. Halkların inancı, sanat değerleri, kimliklerini oluşturan tüm gelenek ve görenekleri en çok satışa sunulan öğeler olmaktadır. Kapitalizm bu saldırılarını kültür değerlerinin içeriğini boşaltıp anlamsızlaştırarak yapmaktadır. Bu yöntem insanın kendi kendisiyle dalga geçmesine neden olmaktadır. Tümüyle maddi bir yaklaşım olan bu tarz, bir şeyin toplum için manevi olarak ne kadar değerli olduğu ile değil, ne kadar satıldığı ve ne kadar para getirdiği ile ölçülmektedir. Bir değer insan yaşamı için doğruluğu, yararlılığı ve güzelliği ne kadar satıldığı kıstasıyla ele alınmaktadır. Bu kapitalist saldırı insanın ruhsal olarak kurumasına yol açmış, insanın ruhsal dünyasını çörek bir ülkeye çevirmiş, insanın her şeye maddi ve teknik tarzda bakmasıyla sonuçlanmıştır. "Teneke yürekli ve at gözlüklü" insan tipi haline gelme böyle gelişmiştir.

Kapitalist sistemin yol açtığı buhranı hayatın her alanında izlemek mümkündür. Bu buhran bilimde, sanatta, siyasette ele alınabilir; insanların kendi aralarında kurdukları

sosyal ilişkilerde ele alınıp değerlendirilebilir. Kadının yaşama katılma konusu kendi başına derin ve çok kapsamlı bir konudur. Kadın devletçi toplumla köleleştirildiği için, bir insan olarak kimliksiz bırakılmıştır. Kadının devletçi sistemle düşürülmesi kendisini güçsüz bıraktığından, egemenler nezdinde en kolay denetime alınan bir kesim olmasına yol açmıştır. Kapitalizmde kadın denetime alınan en kârlı pazar nesnesidir. Kadının bugün reklamların temel figürü olması, sistemin kadına ve onun şahsında insana bakışı ile doğrudan alakalıdır. Kadın meta satışını sağlayan aracı metaya dönüştürülmüştür. Kadına bundan daha kötü bir yaklaşım olamaz.

Biz sisteme alternatif bir gücüz. Dolayısıyla bugünün sistemsel gerçeği karşısında PKK ve Kürtler olarak kendimizi değerlendirmemiz de gerekir. Bunların tartışılması önemlidir. Tartışma konusu sonuçta devrimci kültür ve ahlak olduğu için, kendi sorumluluğumuzu ele almak devrimciliğimizin bir gereğidir. Sistem toplumu ve doğayı bitirecek noktaya geldiği için, buna karşı mücadele edenlerin de çok büyük bir nefret ve öfke içinde olması ve mücadele ölçülerini yüksek tutması zafer için olması gereken bir duruştur. Kadrolar olarak kendimizi değerlendirdiğimizde, parti ve Önderlik çizgisini kendimiz için ölçü almak durumundayız. Önderlik ve PKK kültürleşmesi ve ahlaki karşısında bizim durumumuz nedir? Ne kadar ahlaklıyız? Ne kadar kültürlüyüz? Kürdistan ve bölgemizin kültürleşmesi açısından PKK neyi ifade ediyor? Nasıl ki devletçi sistemi demokratik komünal sistemle karşılaştırıyorsak, kendi duruşumuzu da parti gerçekliği karşısında değerlendirmeye tabi tutmamız gerekecektir. PKK'yi değerlendirmek için, PKK'nin ortaya çıkmasından önceki Kürdistan'ın durumunu iyi bilmemiz gerekir.

Kürtler kültürel olarak nasıl bir halktır? Biz kültürü bir yaşam biçimi, bir kimlik olarak tanımladık. Şimdi bu genel tanımlama çerçevesinde Kürtlere nasıl bir yer verilebilir? Kuşkusuz bunun biraz değerlendirilmesi ve özellikle kapitalist süreçle birlikte Kürtlerin

Komünar

içerisine düşürüldüğü duruma karşılaştırılması gerekiyor. Bizim tarih ve Kürt gerçekliği konusunda görüşlerimiz Önderliğin geliştirmiş olduğu paradigma ile birlikte daha da netleşmiş durumdadır. Arkadaşlar hatırlarlar: ilk Manifestomuzda Kürt tarihi Med Konfederasyonu ile başlatılırdı. İşte M.Ö. 1000'li yıllarda Kafkasya üzerinden Kuzey Avrupa'dan Ortadoğu'ya göç etmiş, Med konfederasyonu ile devletleşmiş, sonraki süreçlerde Kürdistan'a yerleşmiş bir halk olarak ifadenendirilirdi. Özellikle Kürdistan'daki uyanışla birlikte, Kürt tarihi ve toplumsal gerçekliği üzerine yapılan araştırmalarla Kürtlerin yerleşik bir halk mı oldukları, yoksa başka bir yerden mi buralara göç ettikleri tartışması başlatılmıştı. 90'lara doğru gelindiğinde kabul gören görüş, Kürtlerin Ortadoğu'nun yerleşik halkı olduğu yönündeydi. Bunun üzerine araştırma yapılmıştı. Bizim kendi tarihimizi bilmeyişimizin nedeni, halkların tarihleri üzerine bilimsel araştırmaların yapılmamış olmasıydı.

Kürt İlk'lerin Sahibidir

Bir toplumun tarihi araştırılırken, o toplumun dili, folklorik öğeleri, sanatı araştırılır. Arkeolojik ürünler güncel yaşam gerçekliği ile mukayese edilir, böyle bir araştırma ile tarih gün ışığına çıkarılmaya çalışılır.

Bilimselliğin geliştiği süreç, Kürdistan'da toplumsal bitirilişin Kürtlere dayatıldığı bir süreç oluyor. Dışarıdan Kürdistan üzerine araştırma yapanlar, kapitalizmin Ortadoğu'yu bölüp parçalamasıyla birlikte Kürtlere biçilen misyona hizmet eden bakışı derinleştirdiler. Kürtlere bakış neredeyse tümüyle siyasi çıkarılara göre ayarlanmıştır. Bu halen de böyledir. Kırk milyonu aşan nüfusuna, Ortadoğu'nun ortasında yer almasına, devletleştirilmiş halkların birçoğundan dil ve kültür bakımından daha zengin olmasına rağmen, Kürtler 20. yüzyılda herhangi bir uluslararası sözleşmede yer almamıştır. Hatta birçok folklorik araştırmada Kürtler ele alınmaya değer bir halk ve kültür olarak görülmemiştir. Yapılan araştırmaların bazıları utangaçcadır; bazıları Kürtlerin önemsiz, gereksiz bir halk

olduğunu, bazıları da Kürtlerin nasıl Kürt olmadığını ispata dönüktür. Önemli tarih ve kültür araştırmalarının sonuçları da gizli kalmıştır. Baskı altında yaşayan bir halkın hele hele araştırma ve inceleme yapabilecek kurumlarından uzak olması, ulusal gerçekliğini anlamaya çalışan insanların olmaması, olanların da tehlikelerle karşı karşıya olması hazin sonuçlara yol açmıştır. Bu yaklaşımlardan ötürü daha sonra büyüyen kuşakların Kürtlükten haberdar olmaları tabii ki beklenebilir.

Bu durum toplumsal gerçekliğimiz açısından bir karmaşaya neden oldu. Dolayısıyla kültürel değerlerimiz önemli oranda asimile edildi. Kültürel değerlerin talanı konusunda Kürt müziği hep örnek gösterilir. Örneğin şu anda Türkiye'de Türk halk müziği ve Türk sanat müziği dedikleri müziğin yüzde yetmişseksen Kürt halk müziğidir. Kürt makamları, melodileri, straları Türkçeleştirilmiştir. Bazı değerlerimiz 'kardeşlik' adı altında Farslara yama edilir, bazıları 'İslam kardeşliği' adı altında Araplara yama edilir. Örneğin bir Selahattin Eyyubi vardır; PKK'nin çıkışına kadar Farslar bu Fars'tır, Araplar bu Arap'tır, Türkler de bu Türk'tür diyorlardı. Kürt dili, kültürü ve tarihi üzerinde baskı olacak, bazı şeyler bilinçli bir şekilde asimile edilecek, bazı değerleri diğer toplumlara mal edilecek, siyaseten nefes alamaz hale getirilecek ve bu giderek derinleştirilecekti. Devletler nezdinde de öyle bir aşamaya getirilecekti ki, kendileri açısından en tehlikeli şeyin Kürt olgusu olduğu bilinci yaratılacaktı. Böyle bir halk içerisinde toplumu, tarihi, folklorik öğeleri araştırmak tabii ki mümkün olmayacaktı. Yaşamayı bir yana bırakın, araştırma yapmak bile mümkün değildi. Bu tarihsel bilinç muğlaklığı, kültürel olarak asimilasyonu yarattı.

Sistemin çıkarları gereği Kürtler Ortadoğu'da olmamalıydı. Sistem "Ancak Fars, Arap ve Türk egemenlerinin emperyalizme bağlanması için kullanılabilirdiği ölçü Kürt varlığına onay verilir" yönünde bir karar almıştı. Önderlik buna 'Kürt kapanı' dedi. Hangi tarihten, hangi kültürden geldiğimiz noktasın-

Komünar

da çok fazla bilincimiz yoktu. Biz bunu Savunmalarla derinlikli biçimde anladık. Önderlik Savunmaları, özellikle AİHM Savunması tam bir tarih ve toplum çözümlemesidir. Biz bu Savunmadan Kürtlerin nasıl bir halk olduğunu, neyi ifade ettiğini daha iyi anladık. Bu bizde bazı sorunları çözdü. Biz tarihimizi anlatırken, halkımızı hep baskı altında kalmış, katliama uğramış, devletleşme aşamasında güçlü devletler kuramamış halk olarak değerlendirdik. Buna rağmen bir halk varlığını sürdürüyorsa, bunun bazı temel nedenlerinin olması gerekiyordu. Yani tüm bu baskı, katliam ve parçalanmalara rağmen, nasıl oluyor da Kürtler uluslaştırılmaları için dayatmalarda bulunulan birçok halktan daha fazla ulusal birlik oluşturabilecek argümanlara sahip olmuşlardır? Bu sorunun cevabını bulduk. Önderliğin Savunmalarıyla birlikte Kürtlerin Ortadoğu'da komünal yaşamı kuran topluluklarının ardılları olduğunu öğrendik.

Tarih ve toplum gerçekliği içerisinde önemli bir ilke olarak, bir sistem nerede öncesi olmayan bir ilki yaratmışsa, o toplumun kimliği onunla ifade edilir. O yaratımlar var olduğu sürece, onu yaratan halk bir şekilde varlığını devam ettirecektir. Toplumsal ve tarihsel gerçeklik içerisinde böyle bir ilke vardır. Artık biz biliyoruz ki, Kürtlerin tüm bu katliam, baskı, parçalanma ve asimile edilme çabalarına rağmen bir halk olarak varlıklarının devam etmesinin temel nedeni, toplumsal yaşamın ilk sistematik biçimini başlatan sürecin öncüsü olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu, Kürtler açısından önemli bir özgünlüktür. O zaman Kürt derken, yerleşik yaşamın ilk sistematik biçimi olan komünal biçimin kendisinden bahsetmiş oluyoruz. Yani o zaman Kürt muhtemelen ilk konuşandır, ilk tarla sürendir, ilk köyü kurandır, ilk inancı yaratandır. Kürt derken bunlardan bahsediyoruz. Bu tarihsel ve toplumsal gerçeklik kendisine yabancılaşmayı, Kürtlükten kaçışı yaşayan, asimile olan, yine Kürt'ün toplumsal gerçekliğini görmezden gelen bütün değerlendirmelerin boşa çıkarılması anlamına gelmektedir. Dikkat edin: Özellikle 1980'ler sonrası

basılmış araştırma ve inceleme kitaplarının birçoğu bir şekilde gelip Kürdistan'a dayanıyor. Tabii bu olması gerektir. Bizim böylesi bir toplumsal gerçekliğimiz vardır.

Kürt kişiliği ve Kürt kültürü iyi incele-nirse, yapısında komünal toplum değerlerinin çok çarpıcı bir şekilde yaşandığını görebiliriz. Duygularımızı, davranışlarımızı, dilimizi, yaşam içerisindeki ilişkilerimizi araştırmaya koyulursak, içinde Kürt diyebileceğimiz nüvelerin komünal toplum aşamasının özellikleri olduğunu görürüz. Kuşkusuz gücü oranında Kürtler köleci ve feodal süreçte yenilmemek için bu dönemde kendilerini uyarlamaya da çalışmışlardır. İslamiyet'in bir ideoloji olarak Kürtlerde yarattığı zihniyet çarpıklıkları olmuşsa da, Kürtler yine de kendi güçleri oranında kültürlerini bir şekilde korumaya çalışmışlardır. Êzidilik, Alevilik, yine tüm gericiği yanında kimi aile içi yaşam kalıpları buna örnek olarak verilebilir. Tüm bunlar Kürtlerin dış saldırılara vermiş oldukları bir cevaptır. Kendi kültür ve toplumsal gerçekliğimizi öğrenebilmemiz için komünal toplum bilincimizi geliştirmeliyiz.

Nasıl ki devlet toplumunu öğrenmek için feodal sistemi feodallerde, kapitalist sistemi kapitalistlerde çözümlüyorsak, Kürt toplumsal gerçekliği açısından da kadın gerçeği kültürümüzün anlaşılması için önemli olanaklar sunmaktadır. Onun için bizim toplumsal gerçekliğimiz içerisinde Kürt nedir sorusuna cevap bulmak, başlangıçta kadını anlamakla işe koyulmamızı gerektirir. Çünkü komünal toplumu oluşturan, onu başlatan kadındır. Kadın duruşundaki Kürtlük, Kürt toplumunun öz kültürel duruşunu ifade eder.

Kültürümüz açısından diğer önemli bir özellik, Kürdistan coğrafyasının özgünlüğüdür. İlk yerleşik toplum Kürdistan coğrafyasını merkez alarak gelişmiştir. Bu dönem kültürü yarı yarıya coğrafya ile ilişki içinde şekillendiği için, kültürümüzde Kürdistan coğrafyasının değişime etkisi büyüktür. Bunun için Kürtler biraz da Kürdistan ile özdeşirler. Bir de 'başka alanlardan buraya gelme' şeklindeki yaklaşımların yanlışlığı da

Komünar

ortaya çıkınca, on beş bin yıldır bu topraklar üzerinde yaşadığımız, on beş bin yıldır bu toprakların havasını soluduğumuz, suyunu içtiğimiz, tarlasını sürdüğümüz, türküsünü söylediğimiz gerçeği ortaya çıkar. Yeryüzünde çok az kültür bu kadar uzun bir süre aynı topraklar üzerinde aralıksız yaşama şansına sahip olmuştur. Bu çok köklü bir kültür olmayı beraberinde getirir. Kürtler Kürdistan üzerinde dar alanlar arasında göçler yaşamıştır; bunun da nedeni Kürtlerin tarım ve hayvancılık ile uğraşmış olmalarıdır.

Kürdistan coğrafyasının kimi özgünlükleri vardır. Toplumsallığın ilk dönemlerinde doğa ile toplumsal kuruluş arasındaki ilişkide doğa yaşamı belirleyecek derecede etkilidir. Doğa üzerindeki değişimlerin toplumu birebir etkilediği bu dönemde, her coğrafyada toplumsal yaşam kalıcılaşmaz. Uygun mevsimsel koşullar, uygun yağış, sıcaklık ve soğukluğun yaşamı olanaklı kılan derecede olması, zengin bitkiler ve dostluk kurulacak hayvanların çokluğu, doğal barınakların olması, tatlı suların olması vb. gibi coğrafi koşullar, denebilir ki yeryüzünde harikaya yakın bir şekilde Kürdistan'da vardılar. Artık bunu nasıl yorumlarsak yorumlayalım, böyle bir güzel vatan bu toprakların kimliğini oluşturur. Zaten Tevrat'ta cennet Kürdistan olarak açık bir şekilde trif edilmiştir. Yerleşik yaşamın ilkin bu coğrafyada başlamasının nedeni bu özgün coğrafi durumdur.

Kürtler toprağa, yaşadıkları coğrafyaya bağlılık noktasında bir özgünlüğü yaşıyorlar. Dolayısıyla Kürtlerin topraklarını sevmeleri ve yurtlarını rahatlıkla terk etmeleri kendi özlerine terstir. Dağlı bir halk olarak da tanınıyoruz. Kürt birazda dağla özdeştir. Kürtlerde coğrafyasına anayurtlarına yabancılaşma daha çok da kapitalizmin baskısı sonucu oluşmuştur. 1950'lere kadar bile bazı aşiretler ve aileler sürgüne gönderildikleri halde kaçarak Kürdistan'a dönmüşlerdir. Bu konuda yaşanmış üzlerce örnek vardır. İnsanların coğrafyayı en fazla işlettiği ekonomik biçimin tarım olması, tarımın ilk Kürdistan'da ortaya çıkması, Kürt karakterinin coğrafyadan

çok güçlü biçimde etkilenmesine neden olmuştur. Yaşam davranışlarımızın birçoğu, kişilik özelliklerimiz, hatta ses düzenimiz üzerinde Kürdistan coğrafyasının ciddi bir etkisi söz konusudur. Örneğin Kürt müziğinin canlı, heyecanlı ve ritmik yapısı, zengin içeriği Kürdistan coğrafyasının bereketi ve değişen mevsimlerinin bir sonucudur. Toplumsal yaşamımızın dinamik ve zengin kültürünün etkisidir. Ağıtlarımız bu coğrafyada acılar yaşayan halkımızın duygu yüklü sözleridir.

Aslında baskı ve zor olmasa, herkes doğduğu yerde yaşama imkânı bulabilir. Kürdistan coğrafyası böyle bir özelliğe de sahiptir. Kürdistan coğrafyasının yüksek dağ zirveleri dışında her yerinde dört mevsimde de yaşama olanağı vardır. Dağ zirvelerini de gerilla yaşama açmıştır. Bu kendisiyle beraber kültürel zenginliğe yol açmıştır. Dolayısıyla Kürdistan'ın her bölgesi neredeyse bir ülke kadar zengindir. Araştırma yapmadım, bunun için diğer halklara haksızlık da yapmış olabilirim; ama dünyaya baktığımızda, Kürtler kadar kültürel zenginliği olan başka bir halk göremeyiz. Dili, sanatı, lehçesi, govendleri, giysileri, yemekleri, destan ve masallarında, özcesi bütün alanlarda bunu görebiliriz. Örneğin dört temel lehçemiz vardır, ama bunların her biri bir dil kadar zengindir. Türkçe dili Kürtçeye zorla baskın hale getirilmek istenmesine rağmen Kürtçeyi tümüyle asimile edememekte, Türklere yetmemektedir. Bunu kendileri de belirtiyorlar. Türkler 'güneş dil teorisi' ile Türkçenin tüm dillerin anası olduğunu iddia etmelerine, yine çıkarmış oldukları kanunlarla dillerini koruma altına almalarına rağmen, Türkçenin üretimsizliğini giderememektedirler. Kürtçenin yasaklar ve asimilasyonlara rağmen taşıdığı zenginlik, Kürt toplumunun yaşam ve davranışlarının zenginliğini ifade eder.

Kürt Kültürünün Saf Değerleri Kırsal Alanda Yaşanır

Kürdistan toplumsal gerçekliği içerisinde kimi değerlerimiz baskı altında gelişmiştir. Devletçi toplum sürecinde devletlerin savaş ve talan kültürü gibi uygulamaları, Kürtlerin

Komünar

içine kapanması kültürüne sebebiyet vermiştir. Kürtler kendilerini bu baskılar karşısında daha büyük yaratımlarla değil; daha çok içe kapanarak ve dağların doruklarına çekilerek korumaya almışlardır. Süreklileşen baskı, katliam ve talan, birçok halk gibi Kürtlere de özgür yaratım imkânı bırakmamıştır. Devletçi toplum ile başlayan süreç, Kürtlerin sürekli gelişen değil de donup kalan, daha çok Kürt'ün ilk halinde kalmasına neden olan bir süreci ifade etmektedir. Kuşkusuz dönem dönem çıkışlar olmuştur, bunu inkâr etmiyoruz, ama genel hatlarıyla çakılıp kalma belirleyicidir.

Kültürel değerlerimiz içerisinde, komünal toplum döneminden kalan Kürt kültürel değerlerinin en rafine olanları vardır. Örneğin köy yaşamlarında bunu rahatlıkla görüyoruz. Bir de egemen toplumun dışarıdan Kürtlere dayatarak Kürtlerinmiş gibi Kürtlere kabul ettirdiği yabancı kültür vardır. Kürt kültürü içerisinde zorla egemenlik amaçlı sokulmuş ve Kürtlere ait olmayan kültür değerlerine mesafeli durmamızın temel nedeni, kültürlerdeki evrensel boyutun doğal tabii olma süreçleri yerine zorla geliştirilmek istenmiş olmasıdır. Kim gelmişse bunu zorla dayatmıştır. Dolayısıyla bizim kültürümüz içerisinde mevcut bütün dış etkenlerin önemli bir kısmı dayatmalarla Kürtlere verilenlerdir. Bu da Kürtleri biçimsizleştirmiş, tanınmaz hale getirmiştir. Çünkü dışarıdan gelen uyarlanmamış, buna zaman bile tanınmamış, zorla Kürtlere giydirilmiştir. Bu konuda İslam halifesi Ömer Bin Hattab'ın Kürdistan seferi ve uygulamaları çok çarpıcıdır. Bu yüzden toplumsal gerçekliğimizle yaşamımız arasında büyük bir çelişki vardır. Örneğin kültürümüz kadını tanımlayan bir kültürdür, kadın tarafından yaratılan bir kültürdür, yine kadının manevi değerleri etrafında büyütülmüştür. Buna rağmen neredeyse dünyanın en çok kadın katliamının olduğu bir gerçekliğe dönüşmüştür. Böyle bir çelişki vardır. Yine Kürt toprağa bağlıdır, karakterini bu topraktan almıştır. Buna rağmen en fazla vatanına ihanet edenler bu topraklardan çıkıyor. Bu yozlaşmanın nedeni dış baskıdır, asimilasyondur. Bu düşman

uygulamasında çıkarı olan Kürt işbirlikçilerinin ihanetidir. Kadını katleden kültür devlet kültürüdür, köle kültürüdür, insansız bir insan tipi ortaya çıkaran kapitalist kültürdür.

Dış egemenlik süreklileşince, Kürdistan toplumunda bu her dönemin egemenlerine ayak uyduracak bir işbirlikçi Kürt egemen sınıfını ortaya çıkarmıştır. Kürt kültürünün komünal özünün güçlü olmasının yanında, Kürdistan coğrafyasının sık sık işgallere uğraması, Kürdistan'da devletleşmenin gelişmesine izin vermemiştir. Devlet için merkezi yapılar gerekir. Merkez şehirler, ordular, ekonomi ve ticaret merkezleri, dini merkezler gerekir. Bu tür yapılar gelişigüzel yerlerde kurulmazlar. Bu tür oluşumların örgütlendiği yerler ağırlıkta ovalık alanlardır, bunların diğer kültür merkezlerine yakın olması bir zorunluluk gibidir. Kürdistan'da böylesi merkezler her zaman işgalci güçlerin uğrak yerleri olmuş, işgalleri altında bulunmuştur. Bunun için Kürdistan kültürü ova ve dağ, şehir ve kırsal arasında ciddi farklar taşımaktadır. Kürt kültürünün saf ve sade olan değerleri kırsal alanda yaşanır. Şehirler Kürtlerin asimile edilip kendilerine yabancılaştırıldığı mekânlardır. Kürt orijinli şehre pek rastlanmaz. Dış saldırılar karşısında topluma kendi dönemlerinde esas olan yöntemlerle öncülük edebilecek yerli egemen bir sınıfın olmaması, Kürt toplumunun aşiretler biçiminde dağlarda kendilerini savunmaya almasına yol açmıştır. Bunun için Kürt dağlıdır, karakteri serttir. Kültürü de direniş içinde şekillendiğinden özgün yanları belirgindir.

Dış egemenlik ve yerel işbirlikçiliğin dayatmaları halk kültürümüzde kendi özüne ters ihanetçi bir kültür yarattığı gibi, bunun karşısında ezilen veya devletlere bulaşmamış halk kesimleri nezdinde de direniş kültürünü yaratmıştır. Bu direnişçi gelenek Kürt kültürünün diğer önemli bir özelliğidir. Devletçi ideolojilerin egemenlik çabasını yoğun verdikleri dönemden sonra, Kürtlerin benimdir dediği kültür, direnişi ifade eden kültürdür. Bu direnişte Kürdistan dağlarının önemli bir payı olduğunu hemen belirtmek gerekir. Kürt toplumsal yapısı devletçi toplumun baskıları karşısında

Komünar

kendini koruma amaçlı sık sık yeni yaratımlar ortaya koyamamış, kendi toplumsal bünyesini zamanında yenileyememiş, fakat her şeyi göze alarak olduğu gibi kalmayı seçerek direnmiştir. Bu direnişin çok uzun sürelere yayılmasından ötürü, Kürt insanının karakterine işlenmiştir. Kürtlerdeki yiğitlik, cömertlik, aşiretçiliğin kökleşmesi, birbirini koruma vb. özellikler kaynağını bu direnişten almaktadır.

Bir de devletçi toplum karşısında yenilenler vardır. Önderlik bunu Enkidu'dan başlatıyor. Bilindiği gibi ilk yazılı destan olan Gılgamesh Destanında kadın ve şehrin çekici yaşamına aldanarak teslim olan dağlı aşiret üyesi Enkidu, tarihin not edilmiş ilk ihanetçisidir. İhanet kültürü de maalesef toplumsal gerçekliğimiz içerisinde eskilere dayanmaktadır. İhaneti Kürt toplumuna musallat eden Kürt egemenleri soy inkarcısıdır. Dikkat edilirse, bu kural bugün de değişmemiştir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte Kuzey Kürdistan'da yaşananlar tümüyle buna örnektir. En son AKP içinde özel savaş yürüten tüm bakanların Kürt kökenli olmaları, öyle birkaç yıl içinde olup biten gelişmelerle izah edilemez. Vatanını ve halkını satma Kürtler içerisinde çok normal görünmektedir. PKK mücadelesi bunu teşhir etiyse de, halk olarak bu kara lekeyi henüz tümüyle ortadan kaldırmamış durumdayız. Örneğin bugün bile Kürt dilini asimile ederek Türkçeyi dayatan Türkiye'nin Milli Eğitim Bakanı Enkidu soylu hain bir Kürt'tür. Bu, dünyanın başka yerlerinde görülebilen bir şey değildir. Bu adam Kürdistan illerinden oy alarak meclise giriyor. Bu özellikle Kürtler içerisinde toplumu ikiye bölmüştür.

Genelde toplumsal yapı bir komünal toplum üzerinden, bir de devletçi toplum geneliği üzerinden şekillenmiştir. Kürt kültürü ve kişiliği için bu diyalektik başka bir biçimde işlemektedir. Kürtlerde bir direniş kültürü ile yaşayanlar, bir de ihanet ve işbirlikçilikle yaşayanlar vardır. Tarih araştırılırsa görülecektir ki, Kürtlerdeki egemenlerin hemen hepsi işbirlikçi ve ihanetçidir. Örneğin Türkiye'de bunlar vardır, AKP Hükümetindeki Kürtler

kesinlikle egemenleri temsil etmektedir. Bu durum neyi gösteriyor? Direniş gibi çok kutsal ve kahramanlık yaratan bir duruş ile ihanet gibi bir çirkinlik ülkemizde yan yana yaşanıyor. Halk kesimleri de baskı, korku, açlık ve işsizlikle bu ihanete ortak edilmek istenmektedir. Kürtlerde bundan kaynaklanan şu durumu görmemiz gerekir: Normalde tüm egemen kesimler üstünlük kurdukları kesimleri kendi denetimlerine almak isterler. Kürtlerde Kürt yoksulları Kürt egemenleri aracılığı ile dış egemenliğe bağlanır. Bu konuda Güney'de yaşanan aşiret merkezli gelişme, yine Kuzey'de AKP içinde görevlendirilmiş kesimler bugünün yaşanan örnekleri olarak verilebilir. Dolayısıyla kültürümüzde böylesi bir çatallaşmadan bahsedilebilir.

Kürt kültürü olarak isimlendirdiğimiz kültür değerleri aşiretten kopmuş halk kesimi olan Kurmanc kültürüdür. Bu kültür yoksul Kürtlerin kültürüdür. Kendi içinde komünal dönemin değerlerini en güçlü barındıran bu kesimlerin yaşam kültürü, özünü bugünle buluşturup değer yaratacak özelliğe sahiptir. Direniş özelliği Kurmanlaşma içinde bugüne geldi. PKK de bu kültüre tümüyle bitmek üzereyken sahip çıktı, daha doğrusu anılarını devraldı. Kürdistan'da işbirlikçilik hâkim olmaya başlamışken, devreye PKK direnişi adı altında yeni bir Kürt direnişçiliği girdi. Tabii işbirlikçiliği kendimizden saymıyoruz. Ama bu, toplumumuzda bir hastalıktır. Bunu söküp atmalıyız. Bu hastalık ve bunların neden olduğu bünye zayıflığı bakış açılarımızda eksiklikler yaşamamıza neden olmaktadır. Bakış açısında eksiklik yaşandığı için, farklı olay ve olgular birbirinin içinden çıkarılamıyor. Bu noktada halen de zayıflıklarımız vardır.

Bizim için insanlığın komünal kültürü bir tarafta, devlet dediğimiz sapmanın kültürü bir taraftadır. Kültürel değerlere, olay ve olgulara, insanın güzelliklerine ve çirkinliklerine böyle bakarsak, kuşkusuz halkların yarattıkları hiçbir kültürün kötü ve çirkin olmadığı görülecektir. Halk kültürleri insanı eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleri ile geliştirmek içindir, insanı var etmek içindir. Kürt kültürü

diğer kültürlerden en önemli farkını bir de bu noktada ortaya koymaktadır. Kürt kültürü halk kültürleri içinde bütün dayatmalara rağmen devletleşmemiş bir kültürdür. Karşımızda kendi içerisinde devleti kuracak kültürü yaratamamış bir değerler sistemi vardır. Bu da Kürt kültürüdür. Bu, Kürt kültürünü idealize etme değildir. İdealize etmek milliyetçi bir yaklaşımdır. Milliyetçilik devlet ideolojisidir. Kürt kültürünün idealize edilmeye ihtiyacı yoktur. Bunun için Kürt kültürü iyi bir kültürdür diyoruz. Bu, tüm insanlık için bir taraftır. Toplumsal yapının bugünkü üretim, düşünce, zihniyet, teknik-teknolojik gelişim düzeyi harikalar yaratacak imkânlarla ulaşmıştır. Bunun karşısında Kürt biraz da kötüm durumdadır. Eli ayağı bağlanmış, gözü kapatılmış, kulağı tıkanmış, diline kilit vurulmuş bir Kürt vardır. Ama bu durum bile devletleşmekten daha iyidir, devlete teslim olmaktan da iyidir. Yani Kürt kültürü köle olmaktansa, dilinin kesilmesini kabul etmiştir. Bunun için Kürt kültürü iyidir. Bu kültürel gelenek olmasaydı, PKK kendi içinden Mazlum'ları, Hayri'leri, Agit'leri, Zilan'ları ve Nuda'ları belki de çıkaramazdı.

Kürt kültürü için belirtmemiz gereken bir özellik de aşiret özelliklerinin halen etkili olması yanıdır. Aşiretçilik hem Kürtlerde hem de Ortadoğu kültürü içinde kapitalist milliyetçilik hastalığına rağmen varlığını sürdürmektedir. Aşiretçiliğin köklü olmasının nedeni, binlerce yıldır süren köleleştirme saldırılarıdır. Köle olmak istemeyenlerin, köleleşmeye karşı direnenlerin seçtikleri yol aşiret ve aşiret konfederasyonu biçiminde yaşamak olmuştur. Dağlar ve çöllerin derinliği coğrafi olarak, aşiret de toplumsal form olarak direnişin simgeleri olmuşlardır. Aşiret yapısında diğer toplumsal formlar gibi kendine has bir kültür vardır. Aşiret reisi aşiretin içinde doğal bir otoritedir. Aşiret kendi içinde ataerkil olsa da, demokratik yanları da taşır. Feodal ve kapitalist baskılar aşiret yapılarını çok bozduğu için, günümüzde aşiretlerin komünal ve demokratik yanları oldukça etkisizleşmiştir. Kürt aşiretlerinin toplumsal ya-

pısı içinde Kürt kültür değerleri halen de kendisini yaşatabilmektedir. Özellikle göçebe aşiretlerde kadının toplumsal yaşam içindeki yeri, Kürtçe dilini kullanmaları, kıyafetleri, destanları, hayvancılıkla geçinmeleri buna örnek verilebilir.

Kürt aşiret yapısı sosyal tabakalaşma açısından da içinde kimi özgünlükleri barındırmaktadır. Aşiret reisi, ağa ve İslamiyet'le beraber şeyhlik hâkim kurumlar olmuştur. Ovada yaşayan ve tarımla geçinen aşiretlerde toprak ağası ile şeyhin gizli iktidar kavgası varken, dağlık alanlardaki aşiretlerde aşiret reisi daha cömert, adalet duygusu güçlü, sorunların çözüm mercii gibi bir işlevi yerine getiren bir konumu yaşar. Tarım ile uğraşanların sosyal yapısı çözüldüğü halde, hayvancılıkla geçinenlerin aşiret dayanışmaları güçlüdür. Aşiret topluluğu içinde birbirini destekleme önemli bir kanun ve aşiret kültürüdür. Aşiret yapısı ulusal demokratik mücadeleyle birlikte hem gerillaya destek olmuş, hem de devletin koruculaşma politikalarına zemin olarak olumsuz rol oynamıştır. Özellikle içinde ağalığı, aşiret reisliği ve tarikat şeyhliğini birlikte barından kesimler daha çok olumsuz rol oynamışlardır.

Aşiret yapısının en önemli kültürel katkısı her aşiretin dil, lehçe, masal, destan, müzik, govend, yemek gibi değerlerimizi sade halleriyle koruyup kısmen de geliştirmesidir. Bu yapının diğer bir önemli kültürel yanı da, coğrafya ile ilişkisinden dolayı ülke sevgisi ve ana toprakların gerçeğine bağlılık konusunda yurtseverleştirecek duygu ve düşünceleri yaşamalarıdır. Kürtlerdeki lehçelerin çokluğunda ve her bölgenin zengin bir folklorik özellik göstermesinde Kürt aşiretçiliğinin diğer yaratan bir geçmişi vardır.

İktidar Kültürü Hayvanlaştırma Kültürüdür

Kürt kültürü devletleşerek sömürgecilik yapacağına ve binlerce kadını pazarda satacağına, dağların doruklarında devlet kültürüne göre ilkel kalmıştır. Bunun için Kürt kültürü iyidir. Bunu iyi anlayabilmek, iyi hissedebilmek için devlet sistemini ve günümüzde kapi-

Komünar

talizmin temsil ettiği modernizmi kötü görmeyi gerektirir. Reel sosyalist tanımlama ya da kaba Marksist materyalist tanımlamada söylendiği gibi değil, tersi doğrudur. Yani kapitalizm feodalizmden, feodalizm kölelikten iyi değildir. Aslında bunun tam tersi doğrudur. Kölecilik feodalizmden, feodalizm kapitalizmden iyidir demek bile mümkündür. Bizim paradigmamıza göre durum böyledir. Böyle değerlendireceğiz. Onun için Doğunun kadını recm etmesi, Avrupalı sermayedarlarının küçük kız çocuklarını seks malzemesi olarak kullanmasından daha fazla içinde toplumsal kanun barındırır. Recmde bir mantalite vardır. Onun için beşik kertmesi geleneği, Avrupa sisteminin yarattığı sorunlardan ötürü her gün açlıktan ölen binlerce çocuktan daha insanidir. Bu tür durumları iyi anlamak için belirtiyoruz. Yoksa recmi kabul etme anlamında bunu söylemiyoruz. Tamam, Ortadoğu'da kadın recm ediliyor. Ama her gün uzak Asya'da yüzlerce kız çocuğunun Avrupalı sermayedarların seks ticareti için kullanıldığını, bu çirkinlik için götürülüp getirildiğini bilmeyen yoktur. Bu da bir kültürdür, aşâğılık ve iğrenç bir kültürdür.

Onun için iyilik, kötülük, gelişmişlik, gerilik tanımlamasını yaparken, iktidar ve devletin dışında, özellikle kapitalizmin dışında bir tanımlama getirmek gerekiyor. Örneğin köle pazarında satılan kadın bir bütündür. Ama kapitalizmde kadın parça parça satılmaktadır. Bu sistemde kadının kulağına bir para veriyorlar, dudağına bir para veriyorlar, yanağına bir para veriyorlar, kalçasına bir para veriyorlar. Bundan dolayı televizyondaki boyalı kadınlar köle pazarında satılan kadınlardan daha köledirler. Pazarda satılan kadın en azından satıldığını biliyordu. Şimdiki sistemin kadın ise kendisini satıyor. Fark buradadır. Kültür derken, iyilik ve kötülük derken bunu söylüyoruz. İşte buna direndiği için Kürt kültürü iyidir, insanidir. Bütün kültürlerden de daha iyidir. Geri kalmak bu anlamda daha iyidir. Önder APO, Atina Savunması'nda, Yunanlılar için "Sizin İskender'iniz bütün insanları karınca gibi ezdi. Siz yalan ve ikiyüzlü-

lülükle, komploculukla siyaset yaparak övünüyorsunuz. Ama ben ilkel dediğiniz Kürt köylüsü olmaktan gurur duyuyorum" dedi. Yani "Benim anlayışıma göre öyle olmaktansa, böyle olmak daha insanidir" anlamına gelen vurgular yaptı.

Onun için birlikte yaşadığımız halklar vardır. Bizim için iyi olan Türkmen'dir. Biz Türk kültürü derken Türkmen kültüründen bahsediyoruz. Sermayedarlar veya devlet bürokratlarının yaşadıkları kültürden bahsetmiyoruz. Biz onu Türk olarak da kabul etmiyoruz, Türk kültürü olarak da kabul etmiyoruz. O bir egemen kültürdür, sadece dili Türkçedir. Araplara gitse Arapça konuşacaktır, ama aynı adamdır. Yani başka yere gitse de yaşamında bir şey değişmez. Örneğin Recep Tayyip Erdoğan'ı Arabistan'a götürseniz, Arabistan'da başbakan olsa Arapça konuşacak, ama aynı yaşayacak, aynı yiyecek, aynı içecektir. Buna karşılık bir Türkmen'i götürseniz, Arap çöllerinde yaşayamaz. Köyünü, çadırını, koyununu, keçisini arar; türküsünü, sazını arar. İnsanı kültürün, kültürü de insanın aynısı olarak değerlendirdiğimiz için egemenleri halklardan uzak tutmak gerekiyor. Egemen kültür korkutma kültürüdür, bastırma kültürüdür, yok etme kültürüdür. Egemen sistem bütün insanları doyurma, bütün insanları yaşatma, tüm insanlara insani bir yaşam sunma, sorunlarını çözme kapasitesine sahip değildir. Bu kültürde bir avuç azınlığın yaşam rahatlığı esastır. Her şey buna göre kurulur. O zaman bu nasıl bir sistemdir? Tabii ki öldürme sistemidir. Malthus yasaları vardır. Bu yasalar, denge kurulsun diye insanların toplu ölümleri normaldir diyor. Doğanın bunu yaptığını söylüyor, aslında yapan sistem oluyor. Ama kurnaz olduğu için bunu doğaya yüklüyor. Kapitalist devletçi sistemde savaşla, açlıkla, hastalıkla öldürmeler son derece yaygındır. Bunların hepsi birer yöntemdir.

Gerçekten insanlar çok çaresiz oldukları için açlıktan ölmüyorlar. Gerçekten insanlar çok çaresiz oldukları için hastalıklardan bu kadar kırılmıyorlar. Gerçekten de insanlar çok çaresiz oldukları için birbirlerini savaşlarda

öldürmüyorlar. Bu, devlet kültürünün sistemleştirdiği bir uygulamadır. Jenosit yöntemini bulup uygulayan ve insanlığın sözcük hazinesine ekleyen kapitalist sistemdir. Şimdi İranlılar vinçle insanları asıyorlar. Aman ne vahşi! Amerika'da ise dakikada bir insanı zehirli iğneyle, bilmem elektrikli sandalyede öldürüyorlar. Aralarında ne fark var? George Bush yapınca modern olduğu için iyi, Ahmedinejad sokakta yapınca çok geri mi oluyor diyelim? Yani biri İran egemenlik kültürü veya İslam'a dayandırılan bir kültürdür, diğeri ise kapitalist egemenliğin Amerikanca olanıdır. Ama İran halkı kendi içinde halk olarak, insanları öyle asıyor mu? Asmıyor, asmaz. Hatta bazı tutucu Sünni köyler vardır. Niye o köylerin içerisinde recm yoktur? Niye tarikat şeyhlerinin olduğu yerlerde recm vardır? Burada halk kültürü, egemen kültürden ayrışıyor. Egemenlerin kültürü tabii ki çirkin bir kültürdür. Kürtlerde de olsa, Türklerde de olsa yine kötüdür.

**"İnsanlar hayvanlaştırılırsa
Yürütülüp yönetilebilir"
Mantığına sahipler.
Dolayısıyla hayvanlaştırmak için
Gerekli olan yöntemler ne ise
Tümünü uyguluyorlar**

Toplumlara musallat edilmiş bu kötü kültürü birileri bir yerde hazırlıyor; topluma ideolojik, askeri ve siyasi baskı ile empoze ediyor. Egemenler bu işte oldukça ustalaşmışlardır. İktidar kültürü hayvanlaştırma kültürüdür. Zaten egemenler "İnsanlar hayvanlaştırılırsa yürütülüp yönetilebilir" mantığına sahipler. Dolayısıyla hayvanlaştırmak için gerekli olan yöntemler ne ise tümünü uyguluyorlar. Onun için Kürt kültüründe şöyle bir özellik vardır: Egemen kültürün insanlar üzerindeki dayatmalarına benzer hiçbir dayatmayı kendi içinden çıkartmamıştır. Biz bununla övünüyoruz. Diğer halklara göre de özgünlüğümüz ya da iyiliğimiz budur. Hemen hemen bütün halklar devletçi kültüre teslim oldu, biz teslim

olmadık. Tabii ki bununla övüneceğiz. Bu kültürümüzü idealize etme değil ki. Hiç çirkin değil miyiz? Çirkinleştirilmiş yanlarımız da vardır tabii. Ama teslim olmamışız. Bu da bir yiğitliktir. Seyit Rıza Türk devlet yetkililerine demiş ya, "Ben sizin oyunlarınızı çözemedim, bu buna dert olsun; ama siz de bana diz çöktürmediniz, bu da size dert olsun." Kürtlerin böyle bir özelliği de vardır.

Ama bu kültür niye sistemleşemedi denilecektir. Hangi halk kendi kültürünü öz değerleri üzerinden sistemleştirebildi ki? Devlet toplumu yaratıldıktan sonra, halkların başında kılıç salladı. Aynı sistem şimdi de insanlığın başında nükleer silah tehdidini sallıyor. Bu o kadar basit bir şey değildir. Bütün toplumsal iktidar dayatmalarını ve devlet kültürünü aşmadan, insanlıktan bahsedemeyiz. Kürtler için de bahsedemeyiz, başkaları için de bahsedemeyiz. Dolayısıyla yeniyi yaratma sorunu her açıdan ciddi bir sorundur. Özgür bir halk yoktur. Hiçbir yerde insanca yaşam yoktur. Bunun aksini iddia etmek yalnızca kendini kandırmaktır. Kendini kandırmanın en büyüğü ise, günümüz insanlığının içinde yaşadığı insanlık dışı duruma rıza göstermesidir.

Kuşkusuz doğru, güzel ve özgür olan duygular da yaşanıyor. Bazen niyetlerde, bazen türkülerde, bazen hayaller ve anılarda yaşanıyor. Bazen dostluklar ve akraba ilişkilerinin içinde yaşanıyor. Ama sistemleşmiş olmaktan uzaktır. Komünalizmi kuramıyor, çünkü üzerinde devlet gibi bir zulüm makinesi vardır. Bu, mevcut durumu en iyi izah eden bir değerlendirmedir. Bunun için günümüzde özgürlük diye bir şeyden bahsedilemez. Bütün halklar açısından bu böyledir. Ama en az kirletilmiş, bunun karşısında en fazla direnen Kürt kültürüdür demek mümkündür. Başta Kürtler olmak üzere, bütün Ortadoğu toplumları değişik yöntemlerle özgürlük karşıtı olan egemen kültüre karşı bir direniş içindeler. Ama bu direniş öncüsüz kaldığı için, bugün kendisini tanımlamada ve çözümlemede zayıf kalmaktadır.

Ortadoğu'da yol ve yöntem tutturulamadığı için ateşe su döküleceğine benzin dökü-

Komünar

lüyor. Tarz biraz böyle geliyor. Dolayısıyla bu bir kördüğümüne dönüşmüştür. Bunun kültürel olarak iyi anlaşılması gerekiyor. Bir Halkı Savunmak eğitiminde, özellikle Savunmanın birinci ve ikinci bölümleri tartışıldığında bu biraz daha iyi görülecektir.

Bizim Ölçümüz Komünal Duruştur

Her şeyi kendimizde, toplumumuzda, bütün dünyada ele alırken, komünal kültür ve devletçi toplum kültürü olarak birbirinden ayırtıracağız. Her değerlendirmemiz için amentü artık budur. Bizim temel amacımız da komünal kültürü sisteme kavuşturmaktır. Demokratik komünal kültürü demokratik konfederalizm biçiminde sistem haline getirip her alanda yaşanır kılmaktır. Bunun da gelişmesi için devlet kültürüne alternatif yaratmak gerekir. Tabii beş bin yıllık bir kirlenme vardır. Bu kirlenmeyi kolayca aşmak mümkün değildir. Burada bir arkadaş otuz yıllık mücadele veriliyor derken, sanki ne değişti demeye getirdi. Biz bir okul yapmaktan değil, bir yaşam yaratmaktan bahsediyoruz. Hayat kuruyoruz, yeni bir zihniyet ve vicdan geliştiriyoruz. Yeni bir dil geliştiriyoruz. Ekonomi, sanat, siyaset, kısaca her alanda yeni bir kuruluştan bahsediyoruz.

Önceki değerlendirmelerimizde ne dedik? Dünyanın tespit edilmiş en zor işi insan yaratma işidir. Demek ki şu andaki tartışmamız, dünyanın en zor işini başarma tartışmasıdır. Kürtler köle olmaksızın, dillerinin kesilmesini kabul etmişlerdir. Bu özgünlükten ötürü gerçekten otuz yıllık mücadele müthiş bir yaratımı ortaya çıkarttı. Dünyanın neresinde her gün on binlerce insan ayaktadır? Demokrasi bu değil midir? Dünyanın hangi ülkesinde ya da hangi toplumunda binlerce kadın dağlarda savaşıyor? Hem de özgürlük temelinde, karşılığını herhangi bir maddi çıkara dönüştürmeden? Dünyanın neresinde bunlar var? Bu iyi değil mi? İnsani olmak bu demek değil midir? Bizim dışımızda böyle bir durum yoktur. Tabii bununla övünmek hakkımızdır. PKK'nin kısa bir sürede bu kadar geniş bir etkide bulunması, köle olmaksızın dilinin kesilmesini kabul eden Kürt kültürünü güncelleş-

tirmesinden dolayıdır. Devletçi sistemin bastırıp biçimsizleştirdiği, çirkinleştirdiği, iyiyi ve güzeli sadece duygularında yaşayan, biraz da hisseden bir halk gerçekliğinden gözle görülen harika değerler yarattı.

PKK önce kendi kadrolarında iyi, doğru ve güzel olanın pratikleşmesini sağladı. Kürt halkı bunu gördükten sonra PKK etrafında toplandı. PKK'de kendisini gördü ve bunda yanılmadı. Kürt PKK idi, açığa çıktı ve her gün geliyor. Bakın, bu öz itibarıyla insanlığın kendisidir. Kürt olduğu kadar evrenselidir de. Çünkü insandan bahsediyoruz, Kürt'müş, değilmiş, bu çok önemli değildir. Ama siyasi bir hareketsiniz, siyasi alanda bir mücadele veriyorsunuz, bir halkın gücüne dayanmak zorundasınız. Bir yerden başlamak gerekiyor. Kürt toplumu, Kürt kültürü insanlığın özgürlüğüne en büyük desteği vermeye elverişlidir ve buna imkân veriyor. Çok fazla kirlenmemiştir. Biz Kürt merkezli özgür insanlık davasını yürütüyoruz. Yani bütün hedeflerimiz kapsamında değerlendirildiğinde, Kürtler olarak insanlığa hizmet için çalışıyoruz. Ama bunun ilk adımı kendimizde bir şeyler gerçekleştirmektir. Bütün halkların kültürlerinde güzel şeyler, insani yanlar vardır. Bunun en temel ve köklü nümunelerini güncelde de Kürdistan'da yaratıp geliştirmek istiyoruz.

Devlet iktidarı ya da kültürünün Kürdistan'da kendisini hâkim kılarken attığı en köklü adım din dönemidir. Günümüzde bir Kürt çirkinleşmesinden, kirlenmesinden, kültürsüzlüğünden ve geriliğinden söz edeceksek, bunun ilk adımlarının İslamiyet kimliğiyle Arap işgalleri döneminde atıldığını bileceğiz. Bu konuları değerlendirirken milliyetçiliğe düşmeyelim ya da idealize etmeyelim. Biz komünal demokratik toplumun kültüründen, yaşam değerlerinden bahsediyoruz. Bunu kendimizde gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Böyle bir yaşam iddiamız vardır. Önderliğin paradigmasıyla birlikte iyi ve kötü nedir, ne gelişkindir, ne geridir, bütün bunlar tanımlanıyor. Bir toplum, bir kişi ne kadar toplumcu ise o kadar gelişkindir. Ölçü budur. Ne kadar kitap okumuş, ne kadar sanatla haşır neşirdir, evi ne

Komünar

kadar donanımlıdır, ne kadar güzel giyinmiştir? Bunlar bizim için asla ölçü olamazlar. Bizim ölçümüz komünal duruştur. Diğer şeyler teknik hususlardır. İnsan geliştikten sonra doğal olarak biçim alacaklardır.

İnsanı yeniden tanımlamak gerekiyor. İnsan nedir, kimdir ve nasıl yaşmalıdır? Yıllardan beridir kendi ortamımızda tartıştığımız ve cevabını bulmaya çalıştığımız bir sorudur bu. Aslında nasıl yaşamalı sorusuna cevap arıyoruz. Önderlik paradigmasıyla bu da netleşmiştir. O tanımlama bizim için temel ölçüdür. İyinin de, kötünün de, güzelin de, çirkinin de, ahlakın da, ahlaksızlığın da, gelişkinlik ve geriliğin de ölçüleri bu temelde ortaya konulduğuna göre, biz her şeyi bu terazinin kefesinde ölçeceğiz. Onun için dün bir örnek verdik. Bizim için George Bush mu, yoksa Hakkârî'deki bir çoban mı iyi diye sorulursa, tabii ki bizim için iyi olan Hakkârî'deki çobandır diyeceğiz. İnsanlığı tanımlamamız açısından bu böyledir. İnsan değil miyiz? Her şeyi insanlığın yaşamı için yapmıyor muyuz? Her şeyi, yeryüzündeki gelişmeleri yaşanılır bir hayata dönüştürmek için çaba içinde değil miyiz? Eşitlikten, demokrasiden, özgürlükten bahsetmiyor muyuz? İnsan bu değil midir? Kıstas budur bizim açımızdan. Neden bu hususlara sıkça başvuruyoruz? Çünkü bunların tümü kültürdür. Yaşamı bu değerler üzerinden yaratmaya koyulmuşuz.

Egemen sistemler kendilerini toplumlar üzerinde yaşatmak için toplumların özünde olan dinamikleri alıp kullanmışlardır. Onun için dün derste İslamiyet örneğini verdik. İslamiyet'te sözü edilen cömertlik zaten komünal toplumun özünde vardır. Komünallik zaten toplumun kendisidir. Güçsüze yardım etmek zaten toplumun özelliğinde vardır. Fakat ideolojik bir dille bunu alıp dine bağlamışlar, Tanrı emri olarak topluma sunmuşlardır. Esasta isim değiştirilmiştir. İslamiyet'te bir şeyin günah ya da sevap olduğunu tanrı inancına vurarak yaparlar. Bir insanın Müslüman olup olmadığının ölçüleri İslam'ın ve imanın şartlarına göre değerlendirilir. Bir insanın mümin olup olmadığı ibadetine bakarak değer-

lendirilir. Bu bir toplum yaratma projesidir. Günümüzde moda, reklamcılık ve yeni şeyler adı altında sürekli bir boyama işi yapılmaktadır. Dinin kapitalizmden iyi tarafı, toplumun özünde olan şeyleri kendi ideolojik diliyle yaşatmaya kısmen imkân tanınmasıdır. Yalan söylememe, kötülük yapmama, kimseyi ezme ve benzeri değerler toplumun özüdür. Toplum budur zaten. Komünalizm de bu değerlerin iktidarsız ve devletsiz olarak sistemleşmesidir.

Her olgu kendi içinde iki özelliği taşır. Bu iki özellik birbirlerinin varlık gerekçeleridir. Her iki özellik yan yana uzlaşma veya çatışma içinde olabilirler. Her iki özelliğin kendini daha fazla etkili hale getirmek için mücadeleleri kesintisizdir. Bu mücadele yeni bir sentezle sonuçlanır. Bu sentez yeni bir yaşam yaratır. Toplumsal yapıda bu, komünal toplum ve devletçi toplum kültür ve kişilik özellikleri olarak maddileşmiştir.

Bu yapısal özellikten ötürü bir şeye tanım getirirken, aslında onun neden başka bir şey olmadığını söylüyoruz. Biz sıcağı tanımlarken, bir bakıma onun soğuk olmadığını tanımlamış oluyoruz. Varsayalım ki, soğuk diye bir şey yoktur. O zaman insanların kafasında sıcak nasıl şekillenir, nasıl oluşur, sıcağı nasıl tanımlayacağız, nasıl ifade edeceğiz? Bir olgu kendisiyle kıyaslanacak diğer bir olgu olduğu için tanımlanabiliyor. Açlık ve tokluğu, hareket ve hareketsizliği yine böyle tanımlıyoruz. İnsana ait olan değerler de aynen böyle tanımlanır. İnsan primatlardan evrimle oluşmuş bir varlıktır. Onun için biz kendimizi insan olarak tanımlarken, neden hayvan olmadığımızı kanıtlamaya çalışıyoruz. Niye koyun sürüsü, kurt sürüsü değiliz? Niye ceylan, tavuk değiliz? Bunları anlatmaya çalışıyoruz. Bunları nasıl tanımlıyoruz? Koyun olmadığımızı, kurt ve tavuk olmadığımızı nasıl tanımlayacağız? Yaratımlarımızla, biz böyle yarattığımız için koyun değiliz. Bunu söylüyor ve birbirimizi bu konuda ikna etmeye çalışıyoruz. Bu aşama tamamlanmış ve insan var olmayı başarmıştır. İnsan koyundan, kurttan, tavuktan nasıl farklılaşmıştır? Onlar da canlı-

Komünar

dır, onların da bir popülasyonu vardır, sürüsü vardır, onlar da üreyorlar, onlar da kendilerini korumaya çalışıyorlar. Biz insanlar olarak onların hepsinden farklı bir duruş ortaya çıkarmışız. O farklı dediğimiz şey kültürdür. Kültür derken bizi kurttan, koyundan ayıran maddi ve manevi yaratımlarımızdan söz ediyoruz.

Şimdi bizim temel bakış açımızda şu vardır: Hayvan olan bir varlık, nasıl oldu da hayvandan farklılaştı, nasıl ayrı bir tür olarak doğa üzerinde varlığını kanıtladı? Herkesin kabul ettiği gerçeklik, bunun toplumla yaratıldığıdır. Toplumsallaştığı için insan hayvanlardan ayrışıyor. Toplumsallaşma derken de bir araya gelmekten söz etmiyoruz. Toplumsallaşma demek konuşma demektir. Toplumsallaşma demek, ekme için gidip tarlada buğday ekip onu büyütme, devşirmek, getirip un yapmak, hamura çevirmek, tandırda pişirmek demektir. Toplum demek, elbise yapıp giymek demektir. Toplum demek, türkü söylemek demektir. Soyut bir kavramdır, ama toplumun içi de böyle dolduruluyor. Peki, insanı insan yapan onun toplumu ise, toplum kendi içerisinde hangi ilişkileri kurarak bunları yapıyor? Yani nasıl konuşmaya, elbise yapmaya, buğday ekmeye, türkü söylemeye başlıyor? Hangi ilişki tarzı insanları buna sürüklüyor? Biz bugün buna komünal demokratik yaşam diyoruz.

Demek ki insan konuşandır, üretendir, türkü söyleyendir; insan elbise dikendir, su kanalı yapandır, açları doyurandır; insan güçsüzlere güç verendir. İnsan sürekli bu ve buna benzer şeyleri ortaya çıkaran varlıktır. İnsan bunları yaparken de salt bir birey için ya da kendisi için değil, bir grup için yapandır. Bu tür işleri yaparken, o işler bir yerde birleşiyor, yaşam değerlerine dönüşüyor. Birbirini böyle tamamlama vardır. Bu, komünal yaşamdır. Bu toplum içinde insanlar birbirinin kültürünü yok etmiyorlar. Hayvanlarda olmayan özellikler bu. Buna mecburdur insan; çünkü doymak, yaşamak, güzelliği yaratmak, mutlu olmak için insanlaşmıştır. Ama bugün mutluluk yoktur. Güzelliği yaratmak için insanlaşmıştır,

ama bugün güzellik yoktur. Açlığı ortadan kaldırmak için insanlaşmıştır; oysa bugün açlık vardır. Doğal olmayan ölümlerin önüne geçebilmek için insanlaşmıştır; bugün doğal olmayan binlerce ölüm vardır. Ve bunu da kendi eliyle yapıyor. Niye? Bunu kim yaratıyor? İnsan yaratıyor. Peki, bu nasıl bir insanlıktır? Demek ki bu, iki insan var ya da iki insanlık, iki kültür var demektir. Toplumsal yapıda birbirinin karşısı olan ikilli yapı durumu da komünal toplum özellikleri ile devletçi toplum özellikleridir.

İktidar Güdülere Hitap Eden Bir Kültürdür

Devletçilik, insanda tümüyle bitirilmemiş güdusel-hayvani özelliklere hitap eden bir sistem ortaya çıkarmıştır. İktidar aslında insanın güdülerine hitap eden bir kültürdür. Ama insanda akıl, duygu ve sürekli bir yaratıcılık olduğu için, insandaki güdusel-hayvani yan hayvanlarda olduğundan daha kötü şekilde ortaya çıkabiliyor. Bu da insanın bir özelliğidir. Akıl, duygunun ve vicdanın saptırılmasının toplumda ne kadar tehlikeli sonuçlara yol açtığı devletçi toplumda işlenen suçlarda ortaya çıkmıştır. Şimdi bu da bir kültür yaratmıştır kuşkusuz. İnsanlar, hayvanlar gibi öldürmez. Hayvanlar gibi öldürmediği için de insana ait bir öldürme kültürü geliştirilmiştir. Bu kültür avcılıkla ortaya çıkar. Doğayla birebir ilişki içinde olan insan, bu ilişkide de kendisine göre bir kültür yaratır. Tahribatları da, kötülükleri de kendisine göredir. Kendisine göre olduğu için bunlar da insanın bir kültürüdür. Ama hangi insanın kültürü? İktidarla, devlet tarzında insanları yöneten egemenlerin kültürüdür. Bunları insanlaşma dediğimiz kültürden ayırtırmadan işin içinden çıkmayız.

Zihniyet devrimi derken, tüm bunları birbirinden ayrı ele alabilen düşünce gücüne ulaşmayı dile getiriyoruz. Vicdan devrimi derken, bu kötülükleri sevmemeyi ve bunlar nefret etmeyi dile getirmeye çalışıyoruz. İnsanlara şunu söylüyoruz: Birbirini katletmek, insanları açlığa mahkûm ederek terbiye etmek, öldürmek kötüyse, her şeyin alınıp satılması

Komünar

ve kadının köleleştirilmesi kötüyse, adaletsizlik ve eşitsizlik kötüyse, bunu devlet sistemi yaratmıştır. Bunlar insan toplumunca yaratılmaz. Kendi çıkarı için binlerce insanı katletmek iyi midir? Buna iyi diyenler var, buna inananlar var. Bunun için varını yoğunu ortaya koyanlar var. Devlet ve iktidar gerçeği işte budur. İyi diyenler diğer tarafa geçer. Ama beş bin yıldır bu zihniyet insanlar üzerinde öyle bir egemenlik kurmuştur ki, bunu kabul etmeyen insanlara her kötülüğü reva gören yöntemler uygulamaktan geri durmamıştır. Devlet denilen olgu kendi egemenliği altındaki milyonlarca insanın tümünü silahlandırıp birbirine saldırtmıyor; ama bu toplum içinde başkalarını öldürmeye yetecek kadar toplumsal örgütlülüğü yaratıyor. Örneğin bizim Türklerle ilişkimiz ortadadır. Gerçekten Türk halkı Kürtlerin kendi diliyle konuşmasına karşı mıdır? Kesinlikle karşı değildir. Ama devlet bu toplum içinde bazılarına bunu empoze etmiştir. İşte o faşist çeteleri sokaklara döküyorlar, "devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü" diye slogan attırıyorlar.

İnsan, kültürü içinde öğrenerek kendini yaratıyor. Bu insan için hem negatif hem de pozitif olan bir ikilemdir. Egemenler bu özelliği insanın bir zayıflığı olarak kullanıyorlar. Öğrenme özelliğini insanı köle kul yapmak için ele alıyorlar. Egemenlerin kültürü ve zihniyeti kendisini böyle insana aşıyor. Örneğin yedi milyar insan içinde bir milyar insan, insanlığın dışında yaşıyor diyelim. Ama bunlar egemen olduğu için, bu bir milyar insanın söyledikleri, istedikleri bütün insanlara bir şekilde hükmediyor. Bütün insanlar bunu kabul etmiyor. Kabul etmediği için milyonlarca askerden müteşekkil ordular vardır. O kadar hapisane var, işkenceler var, polis ve istihbarat örgütlenmesi vardır. Komünal demokratik toplumda asker, polis ve istihbarat şebekelerine ihtiyaç yoktur. Çünkü yaşam hepsinin yaşamıdır. Devletçi sistemde başını kaldırdın mı seni vururlar. Tesadüf müdür her ilçede bir hapisanenin olması? Dünyanın her yerinde bu böyledir. Peki, her ilçede niye fabrika yoktur? İnsan bu kadar vahşi bir yaratık mıdır? Her

yerde istihbarat, polis, asker vardır. Peki, niye her yerde öğretmen, doktor, mühendis yoktur? Devlet, yani egemen sistem işte budur. İnsanları kendi devlet sistemi altında tutmak için tabii ki belirttiğimiz bu kurumları devreye sokuyor.

İnsan adına devletçi toplum sistemleri bunu yapmıştır. Kölecilik bir adım atmıştır, feodalizm ikinci adımı atmıştır, kapitalizm de bunun üçüncü ve son adımını attı. Bu adımların peş peşe yarattığı kültür ve ahlak, insanın kendine yabancılaşmasına gelip dayandı. Marks, bunu özel mülkiyet ile izah etmeye çalıştı. Önderlik bunu yaşamın bütün boyutlarıyla değerlendiriyor. İnsana ait kültür 'dağların doruklarında, ormanın kuytularında, çöllerin derinliklerinde' yaşayarak bugüne kadar gelmeyi başarmıştır. Bizim amacımız bu kültürü yenilemek, büyütmektir. Biz Kürdistan'da bunu yapmaya çalışıyoruz. Toplumsal olarak da bizim bir özgünlüğümüz vardır. Bahsettiğimiz bütün güzel yaratımların ilki burada yaratılmıştır. Daha sonra halklar bunları tanıdıkça zenginleştirmiştir.

Tüm bu sınıflı devletçi toplumsal sistemlerin her biri kendi egemenlik biçimlerine göre Kürt kültürü üzerinde tahribatlar yarattı. Bu tahribatlar içinde en tehlikeli sonuçlar, tartışma götürmez bir biçimde kapitalist aşamada ortaya çıkanlardır. Bilindiği gibi Kürdistan'ın dörde bölünmesi kapitalist sistemin Ortadoğu'da hâkimiyetini kurmasıyla başladı. Bu süreçte Türkiye Cumhuriyeti Devleti eliyle Ortadoğu'da bir siyaset yürütülmeye başlandı. Bu siyasetin en tahripkâr sonucu, inkâr ve imha siyaseti olarak tanımladığımız yaşamın tüm alanlarını kapsayan lanetli sömürgeciliğidir. Dil yasağı ve inkârı bu dönemde başlar. Bu sömürgecilik altında Kürt olmak suçlu olmakla eş anlama getirildi. Kürt kültürünün asimile edilip bundan Türk yaratılması, stratejik bir uygulama biçiminde devreye sokuldu. Bizzat M. Kemal'in Kürt kültürünün araştırılıp tanınması için görevlendirdiği onlarca uzmanın olduğu bilinmektedir.

Bundan sonra çok sistematik yürütülen asimilasyon politikalarıyla öyle bir Kürt yara-

Komünar

tılır ki, kendisine Kürt demek için bin şahit gerekir. Bu ağır asimilasyonun sonuçlarını halen de görüyoruz. Örneğin Kuzey Kürdistan'da Kürtlerin küçümsenmeyecek bir kesimi Kürtçe'yi bilmez. Hatta sanatçı ve siyasetçi olarak kendilerini tanımlayan birçok insanımız dahi doğru düzgün Kürtçe bilmemektedir. Kim buna normal bir durum diyebilir? Bu normal durum olamaz. Ama bakın, öyle bir psikolojik durum var ki içimizde, bu basit bir şeymiş gibi görülmektedir. "Kürtsün, Kürtçe bilsen ne bilmesen ne" der gibi bir ruh hali vardır. Şunu söyleyelim: Her insan ille de ait olduğu halkın dilini bilmek mecburiyetindedir ya da Türkçe yasak olsun demiyoruz. Bizdeki durum düşman politikalarının yarattığı bir şeydir. Bu öyle kendiliğinden gelişmiş bir durum değildir, inkâr ve imha siyasetinin esridir. Bunu asla unutmayalım.

Kürt kültürü kapitalist milliyetçilik altında ezdirilip yok edilen, başkalarının ulusal değerlerine güç veren bir temelde ele alındı. Kürt kültürel değerlerini küçük görme, gereksiz ve işe yaramaz gibi görme hâkim kılınmak istendi. Bunda da belli bir mesafe alındı. Bunun nedeni ise, asimilasyonda önemli bir aşamada bitirilmek istenen kültürün sahiplerine kendi değerlerinin işe yaramaz olduğunu kabullendirmektir. Bakın, Lazlar ne hale getirildiler? Fıkralık halktırlar, değil mi? Bu suçtur, hakarettir ve oldukça trajiktir. Bunun sorumlusu ve suçlusu, Türk egemenliği adına hareket eden nesebi gayri sahih soyları belli olmayan kimselerdir.

Kapitalizmde bir şeyin alınıp satılma durumunda olması önemlidir. Çünkü kapitalizmde bir şey kullanılmıyor ve satılmıyorsa değersizdir. Değersiz olan ise çöp sepetine atılır. Kürt kültürüne yapılmak istenen işte budur. Kullanılan değerlerimiz Türklere, Araplara ve Farslara peşkeş çekildi. Uluslararası sistem buna onay verdi. Kürt ihanetçileri de bunda görev aldılar. Bu işin yürütücüleri de başta Türk Devleti olmak üzere diğer sömürgeci egemen devletlerdir. Şu anda demokrasi naraları atanların hemen hepsi Halepçe'de binlerce Kürt katledildiğinde yine vardılar,

ama seyirci konumundaydılar. Egemenler toplumlarında çıkarları için gerekli düzeni ve disiplini geliştirdiler; Kürt toplumunu ise dağdılar. Kapitalist değerler geliştikçe, buna karşı direniş göstermede her geçen gün takatlen düşme yaşandı. Bunun için kapitalizm geliştikçe, feodal değer yargılarıyla yaşamı esas almaya devam ettik. Öyle ki, 1970'lere gelindiğinde, kapitalist mantık ve modernist paradigma açısından "Kürtler hiçbir şeydir" noktasına gelindi. Teknolojik üretim içinde işçi olmak bile Kürt'e çok görülmüştür. Fabrikada çalışabilmek için bilim ve tekniğin geliştirdiği üretim araçlarını tanımak gerekiyordu.

Kapitalist modernist mantığa göre egemen olabilmek milliyetçiliği gerektirir; özel bir çiftliğin çevresine çit çeker gibi ülkenin etrafına sınır çizmeyi gerektirir. Pazarın geliştirilmesi gerekir, kapitalist bireyci kültürü geliştirmek gerekir. Kürt toplumsal yapısının kendi içindeki dinamikleri bu tür uygulamalara kapalıdır. Buna bir de dış sömürgeciliğin ve iç ihanetçilerin politikaları eklenince, kapitalist sistem içinde yaşamak anlamında iki yol kaldı: Ya asimile olup başkalaşmak ya da başkalarının kimliksiz hizmetçisi olmak. Bu uygulamaların hâkim olduğu süreçte Kürt'üm diyenin yeri hapis oldu, ölüm oldu. Burada da siyasi bir ilke devreye giriyor. Egemenler, Kürt olan bir insana şunu yaptılar: Kürt gözünü çıkartıp yerine Türk gözünü taktılar. Kürt dilini kesip yerine Türk dilini taktılar. Aynı şey diğer parçalarda da uygulandı. Böylece Kürt direnişi modern kapitalist sömürgecilik altında tümüyle savunmasız kaldı.

Feodalizme ve köleciliğe karşı Kürt kültüründe direnebilecek dinamikler çok güçlüdür. Bunun nedeni hem feodalizmin hem de köleciliğin öz itibarıyla ilkel komünal yaşam üzerinden kendilerini ifade ediyor olmasındandır. Ama kapitalizmde mantık, üretim aracı, dil ve biçim değişiyor. Kapitalizm zihniyette yaşanan bilimsel devrime dayanıyor. Bu devrimi kullanıyor. Rönesans'la başlayan bu süreç, tıpkı neolitik dönem gibi bir devrimdir. Onun için kapitalizm karşısında Kürtlerin eli kolu bağıydı, Kürtler silahsızdı; ya asimile

olup yok olacaklardı ya da kendilerini ölüme yatacaklardı.

1940'lara kadar da direniş anlamında ülkemizde bazı denemeler vardır. Ama belirttiğimiz nedenlerden dolayı bunlar da daha büyük öldürmelerin gerekçesi yapıldı. Böylece Kürt toplumu parça parça asimile edildi ve 1970'lere varıldığında Kürtler açısından ne vardır ne yoktur, ne yaşıyor ne yaşamıyor, ne Kürt'tür ne Kürt değildir gibi bir kimlik biçimi hâkim hale getirildi. PKK öncesi Kürdistan nedir, ne değildir değerlendirmesini Önderlik çok yapmıştır. Bundan ötürü bugün Kürtler açısından dile getirdiğimiz olumsuzlukların önemli bir kısmı kapitalizmde Kürtlerin içine düşürülmüş olduğu durumla ilgilidir. Kürtlüğe yabancılaşmanın mesafesi on metreyse, bunun dokuz metresi kapitalizmde yürünen tersten yolun açtığı mesafedir. Kapitalist dönemde ulus-devletlerin yaptıkları karşısında feodalizmin ve köleciliğin yaptıklarını çok görmemek gerekir. 1920'lere kadar da Fars, Arap ve Türk kültürüne karşı bir Kürt kültür direnişi vardır. Bizler açısından asıl zehirleme kapitalist süreçte yaşanmıştır. İslamiyet sürecinde Kürtler Kürtçe medrese kurabildiler, İslam'ı biraz Kürtçeleştirmeye çalıştılar. Ama kapitalizmde Kürtçe dilinde eğitim halen de yasaktır. Feodaller Kürt govendlerini bozamadılar, ama kapitalizm bozdu. İslamiyet Kürt kıyafetleri ve motiflerini bozmadı, ama kapitalist uygulamalar bozdu. Kapitalizmde Kürtler evlerinde bile kendi dillerini konuşamaz hale getirildiler.

Bu bir sistem olarak kapitalizmin özünden kaynaklanan bir durumdur. Kapitalizmde kültürleri tek tipleştirme hâkim anlayıştır. Örneğin Avrupa'da kültürler arasında ne kadar fark kalabilmiştir? Nerdeyse her şey birbirine benziyor. Kürtlerin kapitalist yaşam karşısındaki zayıflıklarından kaynaklı yaşadıklarına bir de Kürdistan'a biçilen statü eklenince, tam olarak bir ulusal ve toplumsal trajedi ortaya çıktı. Neden anamız babamız Kürtçe biliyor da biz bilmiyoruz? Hiç bunu kendimize sorduk mu?

Kürt Kapitalizm Karşısında PKK İle Direniş Geçti

PKK olarak sisteme alternatif bir mücadele yürütüyoruz. Fakat bu gerçeğe rağmen sistem anı anına içimizi etkilemek istiyor. Kapitalizm öyle basite alınacak bir sistem değildir. Bu sistem beş bin yılın tecrübesini kendinde taşıyor. Kapitalistler neye nasıl hükmetmeleri gerektiğini çok iyi biliyorlar. Günümüzde postmodern, popüler veya kitle kültüründen söz ediyorlar. Bütün bunlar insanlığın yaratmış olduğu her türlü değerlerin egemenlerin hizmetinde kullanılmasının adı oluyor. Kapitalizm her şeyi satışa sunar. Fakat Kürtleri öyle bir duruma getirmiş ki, satsa da para etmiyorlar. Onun için kapitalist mantığa göre Kürtlük ya da Kürt değerleri çöpe atılması gereken şeylerdir. Kapitalist mantığın kendisi budur. Sistemin çarklarının dönmesi bunu gerektirir. Özgürlük mücadelesinin tüm alanlarında tartıştığımız çizgi dışılık, özüne yabancılaşma, kendini gerçeğini unutma gibi anlayışlar, kapitalizmin "Siz değersizsiniz, sizden bir şey çıkmaz" mantığının yarattığı etkilerden kaynaklanıyor. Bu tür insanlar hareketten uzaklaşınca adam olduklarını sanıyorlar. Oysa bunun düşmanın "Kürt adam olmaz" anlayışının bir sonucu olduğunu bilseler durum belki daha değişik olacaktır. Düşmanı ve içimizde de bazılarını, Kürt toplumu kendi tarihinde neler yaratmış, dilinde ne var, yaşamında hangi insani değer yargılarını barındırıyor konusu ilgilendirmiyor. Satınca para ediyor mu, etmiyor mu? Böyle yaklaşıyorlar. Çok aşağılık, bencil ve maddi bir yaklaşımdır bu.

Türkiye'de bir figür olarak Kürtlüğü taşıyan, ama Kürtlükten çıkarılmış şeyler en değerli şeylerdir. Örneğin müzik yapıyor, makamı Kürtçedir, o müziği seslendiren gırtlak Kürt gırtlığıdır. Ama sözleri Türkçedir. Şimdilerde en değerli şey budur. Yaşamımızdaki tüm folklorik öğeler üstü cilalanmış bir şekilde topluma sunuluyor. Türk Devleti PKK mücadelesinin kazanımları ve yarattığı gelişme düzeyinden dolayı eskiden olduğu gibi kaba bir asimilasyonu yürütemeyeceği için şimdi bu yöntemleri uyguluyor. Örneğin sarı, kırmızı, yeşil renkler Kürtlerin ulusal renkleridir. Ama onlar öyle söylemiyorlar, "Bunlar PKK

Komünar

renkleridir" diyorlar. Gerilla kıyafetleri Botan'da, Hakkâri'de ulusal ve yerel kıyafetlerdir. Ama düşman "Bunlar PKK kıyafetleridir" diyor. Kürtçeye bile PKK'nin dili diyerek terörize etmek istiyorlar. İçinde bulunduğumuz süreçte yapılan temel düşmanlık biçimi, Kürt halkını Önder APO'dan ve PKK'den kopartmaktır. Bunun kültürel olarak anlamı, Kürtleri diriliş kültüründen kopartmaktır. Bu yönlü çok yoğun bir dayatma vardır. Buna yapanlar da az değildir. Dikkat edin, özellikle son birkaç yıldır, Türkiye Devletinin söylediği tek bir şey vardır: 'PKK Kürtlerin temsilcisi değildir, öncüsü değildir' diyor. Bu da "PKK'nin yarattığı, geliştirdiği ve kendi içinde de yaşadığı kültür Kürt kültürü değil, PKK'nin konuştuğu dil Kürtçe dili değil, PKK'nin elbiseleri Kürt elbiseleri değil, PKK Kürt değil" demektir.

Şunu söyleyebiliriz artık: Günümüzde PKK mücadelesi otuz yıllık direnişiyile birlikte Kürtleri özülle buluşturmuştur. Biz Kürtlere Dağ Halkı dedik, bugün dağlarda gerilla vardır. Biz Kürt kültürüne direnişçi kültür dedik. PKK direnişini bunu ortaya çıkarmıştır. Biz Kürtlerde ihanet adeta kabul edilebilir bir kültüre dönüşmüş dedik. PKK bunun rezil bir durum olduğunu halka gösterdi. Biz Kürtlerin kahramanlığından bahsettik. PKK kahramanların partisi olduğunu defalarca kanıtlamıştır. Biz Kürtlerin dilinin kopartıldığını söyledik. Bugün PKK Kürtlere bir dil kazandırmıştır. Biz Kürtlerin gözünün çıkartıldığından söz ettik. PKK bugün Kürtlere gerçeği gören bir göz vermiştir. Biz kadının bitirildiğini söyledik. PKK kadını ayağa kaldırmıştır. Bütün bunları kendi kültürümüzü değerlendirirken, kendi kültürümüzün özünde olan şeyler olarak değerlendirdik. Şimdi toplum kendi özünde olan bu şeyleri PKK'de görünce anlıyor ki PKK odur. 'PKK HALKTIR, HALK BURADA' sloganı boşuna atılmıyor. Niye herhangi bir slogan kabul edilmiyor da bu slogan kabul ediliyor? Çünkü Kürt halkı PKK direnişinde kendi mücadelesinin verildiğini biliyor. Bu halk ve kültür nasıl var olmuştu? Direnişle var olmuştu. Şimdi direnen kimdir? PKK'dir. Bu

halk nerede yaşıyordu, nerede kendi yaşamını koruma altına alıyordu, güvenliği neresiydi? Dağlarıydı. Şimdi dağlarda gerilla vardır. Bu halkın kültürünün özünde kim var? Kadın var. PKK ideolojisinin özünde de yine kadın vardır.

Arkadaşlar o kadar gerilikten bahsettiler. Ama bir de Zilan gerçekliği vardır. Halkımız ve kültürümüz içinde recme karşı bir direniş vardır. Bugün Kürt kızlarının bir ismi de Zilan'dır. Aradığımız, biraz da bulduğumuz ve geliştirip sistemini kurmak istediğimiz Kürt budur işte. Bunu yaratan Önder APO olduğu için de halk ne diyor? 'BİJİ SEROK APO' diyor. Toplumumuz da kendisini buna uyarlıyor. Bu hep böyle devam edecektir. Biz şunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz: Kapitalizm en son egemenlikli sistem olarak, bütün çirkinlikleriyle toplum üzerinde dayatmada bulunuyor. Halk olarak bizim en büyük zayıflığımız, Rönesans ile başlayan ve Avrupa'da kapitalistleştirilen sistemin yaratımları karşısında gerçekten de her tarafından kırılıp dökülen bir halk durumuna düşürülmüş olmamızdır. PKK bu dayatmalar karşısında Kürtler için, kendilerini nasıl korumalıydılar, nasıl kurtulmalıydılar mücadelesi oldu. Önderliğin son çözümleme düzeyi bu sisteme alternatif olacak kadar bu sistemle mücadele edeceğimizi de göstermiştir. Dolayısıyla bunun karşısında büyük bir direniş gücünü ortaya çıkarmıştır.

Kürtler feodalizme karşı belli düzeyde direndiler. Yenilseler de direnişleri oldu. Köleciliğe karşı zaten direndiler. Birçok köleciler devleti yıktılar. Oysa kapitalizm karşısında direnişsizdiler. Kürtler yeniliyorlardı. PKK'nin anlamı burada ortaya çıkıyor. Kapitalizm Kürtler içerisinde direniş dinamiklerini ortadan kaldırıyordu. PKK bu direniş dinamiklerini yarattı. Artık şunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz: Nasıl köleciler imparatorlukları yenen bir Kürt direniş varsa, nasıl feodalizm karşısında kendisini ayakta tutabilen bir Kürt direniş varsa, PKK ile kapitalizmin vahşiliği karşısında direnen bir Kürtlük de var olmuştur ve olacaktır. Ama bunun çapı, demokratlığının ölçüsü, ne kadar bizim istediğimiz gibi olacağı,

ne kadar bizim ütopyelerimizde öngördüğümüz gibi olacağı, bu görüşlerimizi diğer toplumlara ne kadar yayabileceğimiz militanların pratiklerine, yani bizlere bağlıdır.

Belirtildi, bizde olmayan şey kapitalist sistem karşısında direnişti. Onu da PKK yaratmıştır. Onun için dünyanın egemen sistemi, egemenler PKK'yi 'en tehlikeli terörist örgüt' olarak görüyorlar. Çünkü bu sisteme göre Kürtlerin olmaması gerekiyordu. Kendilerinin direniş dinamiklerini de ortadan kaldırmışlardı. O direniş dinamiklerini PKK tekrardan fitilleyince, bunların tüm oyunları bozuldu. "PKK dünyanın en tehlikeli terörist örgütüdür" sözü bunun anlaşılır dille söylenmesidir. Dolayısıyla Önderlik de tüm insanlık için en tehlikeli olan egemen sistem sahiplerince 'en tehlikeli terörist' olacaktır. Komplo bu düşmanca gerçeğin savaşı oldu. Türk Devletinin PKK'ye, Önderliğe, bize düşmanlığını iyi anlamak gerekir. Uluslararası sistemin de bize düşmanlığını iyi anlamamız gerekir. Önderlik Savunmalarında bunu şöyle dile getirdi: "Her şeyin alınıp satıldığı, bireycileştiği, herkesin zenginliğini birinden bir şeyler çalmak olarak ifade ettiği bir süreçte, bu bölgede kırk-elli milyonluk bir halkı yaşama tabi kılıyorsun, talepli bir halk haline getiriyorsun; bunun kendisi bile bu sistem için düşmanlık gerekçesidir; ben bunu anlamıyor değilim" dedi. Biz Türkiye Devletine diyoruz ki, karşında 15-20 milyonluk bir halk var, bu halkın haklarını tanı! Ancak bu sistem hak gasp ettikçe, hak yedikçe var oluyor. Biz bu gaspçı sisteme 15-20 milyonluk ortak yaratıyoruz. Sadece bu nokta bile düşmanlığın ne kadar köklü, ne kadar derinlikli olabileceğini gösteriyor. Bunlar çok önemli noktalar. Aslında yaşamda konuşan dil, bu sade gerçeklerin politize edilmesi dilidir. Taktiklere dönüşen, düşmanlığın bu boyutudur.

Bizim Davamız Demokratik ve Özgür Birlik Davasıdır

Kürt halkı özgürlük mücadelesiyle Ortadoğu dengelerinde güç olunca bazı şeyler değişti. Siyasi dengelerde dikkate alınmaya başlandı. Kürtlük yükselen değer haline geldi.

Kürt filmleri, Kürtçe müzik yapılmaya başlandı. Uluslararası toplantılarda artık Kürtlerden bahsediyorlar. Sistemin mantığına göre Kürt şimdi bir şeydir, artık 'para ediyor'. Yani satarsa bir şeyler kazanabilir! 1970'lerde kimse Kürt dostluğundan bahsedemezdi. 1988'de katliam yaşadık. O zaman katliam vardı, ama Kürt dostluğu yoktu. Biz şimdi Kürtlüğü sadece dostlarımızın değil, düşmanca da olsa düşmanın diline de yerleştirmiş durumdayız. Dün Erdoğan konuşurken, 'Kürt vatandaşlarım' diyordu. Bu da gösteriyor ki, PKK Kürtleri yok olmaktan çıkarıp düşmanın itiraf etmesini sağlayacak kadar güç yapmıştır. Bir noktaya kadar bu da bir zaferdir. Türk Devleti hala varlığını kabul etmiş etmemiş, bu bizi fazla ilgilendirmeyiz. Ya kardeşçe yaşarız, ya da bu olmazsa savaşla birlikte kendi sistemimizi örmeye devam edeceğiz. Bu biraz daha zor olacak, acıları çok olacak; ama bir gün gelecek, kendi kültürü ve yaşam renkleriyle özgür ülkesinde yaşayan bir Kürtlük ortaya çıkacaktır. Bu mücadele içerisinde gerçekleşecek Kürtlük bütün halkları kendi öz değerleriyle buluşturacaktır. Ortadoğu Rönesansı da zaten budur.

PKK direnişiyle ortaya çıkan ve siyasi boyutunu sürekli dile getirdiğimiz işte "Devlet Kürt kimliğini kabul etsin, varlığını kanunlarına geçirsin" söyleminin siyaseten bir anlamı vardır. Kültürel olarak Türk Devletinin bizi kabul edip etmemesi bugün itibarıyla artık pek bir şey ifade etmiyor. Eğer on binler her gün ayaktaysa, milyonlar bu kültürle kendilerini tanımlıyorlarsa, bu mücadele giderek kökleşip derinleşecektir. Sistem bu gerçeği görüyor, bunu engellemeye çalışıyor. Tamam, siz Kürtsünüz diyor. Ama biz Kürt sorununa kültürel kimlik sorunudur diyoruz. Onlar getirip ekonomiye ve feodal değerlere ya da sadece dile bağlıyorlar. Demokratik bir yaşamın sadece dil üzerinden kurulamadığı, her alanda öngördüğümüz demokratik yaşamı kurmak istediğimiz, bir kişilik ortaya çıkartmaya çalıştığımız bilinmektedir.

Bu konuyu daha iyi anlatmak için bir iki örnek vermek gerekecektir. Bizim üslubu-

Komünar

muzda yurtsever denildiğinde, insanın kafasında bir insan kimliği şekilleniyor. 'Heval' denilince benzer bir şey oluyor. Biz böyle bir insan yaratmak istiyoruz. Kürtler için Kürtçe konuşmak önemlidir. Ama bütün amaçlarımızı getirip buna bağlayamayız. Zaten 'hevallik' ve yurtseverlik özelliği olmayan bir insanın Kürtçe konuşup konuşmaması bizim açımızdan o kadar önemli değildir. Zenginliği ve yoksulluğu da fark etmez. Önce 'heval' olsun. Çünkü biz yeni bir insan yaratmak istiyoruz. Şimdi sistem bunu engellemek istiyor.

Dikkat edin: Türk Devletinin en çok üzerinde durduğu şeylerden biri de PKK'nin Türkiyelileşmesini engellemektir. Biz milliyetçi değiliz, bize milliyetçi diyorlar; bölücü değiliz, bize bölücü diyorlar. Devletin üniter yapısına karşı değiliz, bize devleti parçalıyor diyorlar. Kürt halkını nasıl seviyorsak, Türk halkını da öyle seviyoruz. Partimizi kuran ilk arkadaşlarımızın içinde Türk kökenli olanlar da vardır. Buna rağmen bizi Türk halkının düşmanı ilan ediyorlar. Egemen sistem bizim yeni bir kültür ve kimlik yaratmak istediğimizi gayet iyi biliyor. Bunu engellemek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Fars da, Arap da bunu yapıyor. Devlet PKK'nin anti-propagandasını bölücülük temasına oturtmuş, ilk günden bugüne bunu yapıyor. Fakat ne Kürt halkı ne de PKK kimseyi bölmez. Bizim davamız demokratik ve özgür birlik davasıdır.

Önder APO, "Bana imkân tanınsa, üç ay içerisinde barışı sağlarım" dedi. Gerçekten de Kürt kültürünün halklara yansıyış tarzı müthiştir. Diğer okulda bir arkadaş örnek verdi: Bir Arap'la tartıştığını, Arap'ın "Kürtler çok iyi insanlardır, dostturlar. Siz neden bizden ayrıyorsunuz? Biz birlikte yaşayalım" dediğini aktardı. Bunu söyleten Kürt kültürüdür. İşte onun için kardeşlikten bahsediyoruz. Biz bölücü olarak bir şey yapamayız, halkları birbirinden kopartarak bir sonuç alamayız. Biz halkları birbirine düşman ederek, milliyetçileştirerek mücadele edemeyiz. Toplumsal dinamiklerimiz buna kapalıdır. Bir de insani olarak bu zaten yanlış bir şeydir. PKK, Kürt

kültürü içerisinde bunun güncelleştirilmiş ifadesidir. Önderlik gerçeğimiz bu kültürün en yüce değeri ve temsilcisidir. Neolitiği anlatıyoruz ya, onun güncel versiyonu PKK'dir. Böyle olduğu içinde Kürt halkı ve bölge hakları PKK etrafında toplanıyor.

Biz kimseye ekmek vermiyoruz, kimse için fabrika kurmuyoruz, kimseye para vermiyoruz. Hep halktan alıyoruz. Fakat yine de halkın büyük bir bağlılığı vardır. Dışımızdakilerin anlamakta güçlük çektiği nokta budur. PKK halkın kendisidir, yaşamak isteyen özgür Kürt kişiliğidir. Bunlar birbirini tamamladığında, bir toplumun hareketlenmesi devreye giriyor. Ekonomik araçlarımız zayıf olduğu için, bu işi ideolojimizden aldığımız güçle, ağırlıkta askerlik ve siyasetle yapıyoruz. İmkânlarımız ölçüsünde ekonomimizi geliştirmeye çalışıyoruz. Sanatımızı geliştirmeye çalışıyoruz. Yaşamın diğer alanlarını ifade eden örgütlülüklerimizi geliştirmeye çalışıyoruz. Bu, Kürdistan'da Kürt kültürünü yaratmada, geliştirmede ve sisteme kavuşturmada ikinci bir hamledir. Zaten Önderlik bunu yeni bir partileşme olarak tanımladı.

PKK mücadelesi birinci aşamasında kötürümleşmiş, bitirilenin eşğine getirilmiş Kürt'ü tekrar ayağa kaldırdı. İkinci aşama ayağa kalkmış Kürt'ü yürütme aşamasıdır. Yani görmeye, duymaya ve konuşmaya başlayan Kürt toplumuna "PKK'nin yolunda yürü" demektir. Ya da bu insana "PKK'de neyi duyuyor, neyi görüyorsan onu pratikleştir" diyoruz. Kürtler olarak bu aşamadayız. PKK'nin kültürel yaratımı bu noktada ortaya çıkıyor. Bir kişilik yaratılmıştır. Önderlik hiçbir zaman PKK'yi salt bir parti, bir gerilla ordusu, savaştan bir örgüt olarak tanımlamadı. Önderlik PKK'yi yeni yaşamın yaratıldığı karargâh olarak tanımladı. PKK Kürt ulusal birliğini demokratik temelde kurma gücüdür. PKK'de her parçadan ve yurtdışından arkadaşlarımızın bulunması bunun ifadesidir. PKK Kürtleri birtirmek isteyen sisteme karşı 21. yüzyıl özelliklerine göre direnişi geliştirme, özgürce yaşamı kurma hareketidir. Artık sorun bunun örgütünün, yani kadrosunun öncülük etmedeki

gücüne bağlıdır. Bu da PKK'nin nasıl bir kültür olduğunu bilmekle gelişir.

PKK nasıl bir kültürdür? PKK bir kültür hareketi olarak nasıl bir partidir? PKK hangi özellikleriyle Kürt toplumsal gerçekliğini dünyanın en dinamik halkı haline getirdi? Kapitalizmin küresel saldırılarına, bütün zorluklar ve imkânsızlıklara rağmen, nasıl direnişçi bir halk gerçekliği ortaya çıktı? Bu hangi kültür değerleriyle geliştirildi? Bütün bunların sadece dile getirilmesi biçiminde değil, bir yaşam felsefesi olarak ele alınarak pratikleştirilmesi tüm kadro ve yurtseverlerin görevidir.

PKK Yeni Bir Toplum Modelidir

Şimdiye kadar yürüttüğümüz tartışma, biraz toplumla ilgili olan bir tartışmaydı. Biraz kendimizi tartışalım. Çünkü şimdiye kadar tartışıklarımızın merkezinde yer alıyoruz. Bunu ne kadar biliyoruz, ne kadar pratikleştiriyoruz, ne kadar yaşıyoruz, sorumluluğunu ne kadar hissediyoruz? Yine dersimizle bağlantılı olarak, bu mücadele gerekçeleri bizde hangi düzeyde bir vicdan sorgulaması yaratıyor? Hareketin içindeyiz. Bilinçli veya bilinçsiz bir şeyler yapmaya, katılmaya çalışıyoruz. Kürdistan halkı PKK'nin ideolojik-pratik öncülüğüyle ayağa kalkmış olup kültürleşmeyi yaşamaktadır. Halkımız kendisini PKK gerçekliğiyle kurumlaştıracağını, bundan sonra da PKK ile özgürleştirileceğini ispatlamıştır. Reel sosyalizmin koca bir sistem olmasına rağmen yıkıldığı, kapitalist sistemin bütün imkânlarına rağmen toplumsal sorunları çözemediği, kendisinin sorun yaratan bir sisteme dönüştüğü, birçok devletin bu küresel saldırılar karşısında kendisini koruyamayacak bir düzeye geldiği halde, Kürdistan'da tersinden bir gidişatın olduğu gözler önündedir. Çünkü halkımızın özgürleştirici dinamiklerini harekete geçiren bir parti öncülüğü ve kültürel duruş vardır. Bizim bunu anlayıp yaşamsallaştırmamız gerekiyor.

PKK yeni bir toplum modelidir. Bitirilmek istenen bir yaşamın özü üzerinden tekrardan yaratıldığı bir ortamdır. Ölüme yatırılmış bir halkın tekrardan canlandırılması mücadelesidir. Bunlar bir parti olmanın da öte-

sinde tanımlamalar ve değerlendirmelerdir. Bunun neden böyle olması gerektiği toplumsal gerçekliğimizle bağlantılı bir durumdur. Biz yaşamın birçok alanında kendisini üreten bir halk gerçekliğinden uzak düşürülmüştük. Dikkat edilirse, Kürt halkının güçlendiği alanlarda, parti o sahayı halk öncülüğüne açıyor. PKK değerler yaratıyor, buna öncülük ediyor ve halkına veriyor. Kürt sorunu sadece siyasi bir sorun değildir. Kürdistan sorunu sadece bir parti kurulumu, biraz askeri biraz siyasi mücadele verilirse çözülecek bir sorun değildir. Bunun için de PKK için sadece bir tarafından tutarak götüreceği bir hareket olmamıştır. Bu gerçek daha ilk dönemlerde Önderlikçe görülmüştür. 3. Kongre'de yakalanan çözümleme düzeyiyle bu yaklaşım daha net görüldü. Kürdistan'da herhangi bir parti, kadro ve militan gerçekliğiyle bu işin olamayacağı, partinin ve kadronun Kürdistan Devriminin koşullarına göre olması gerektiği gösterilmişti. Bu doğrultuya girildikten sonra mücadelenin geliştiğini, kurumlaştığını, toplumu daha çok etkilediğini gördük. Bu ilke özce şudur: Teori ile pratik arasındaki müthiş birlik, yani ahlak! PKK böyle bir öncü partidir.

Buna rağmen örgüt içerisinde hala yaşadığımız sorunlar var. Anlatmaya çalıştığımız çekici özellikler Önderlik ve şehitler gerçeğidir, direnen halk gerçeğimize. Ama dersimizde değişik biçimlerde dile geldiği gibi, bizler tümüyle bu gerçekliğin içerisinde bir özne miyiz, bunu geliştiren ve buna güç veren konumda mıyız? Birçoğumuzda sanki yolunu şaşırmanın gerçeği yansıyor. Önder APO, katılmalarımızı "Halkını kurtarmak isteyenlersiniz, ama kurtarılmalık durumdasınız. Siz kurtuluşçu değil, kurtarılması gerekenlersiniz" biçiminde tanımladı. PKK yüceliği karşısında bizim "cüce kişiliklerimizden" hareketle çözümler geliştirdi. Hareket içerisinde dönem dönem Önderliği çok ciddi zorlamalarla yüz yüze getiren anlayışlar ortaya çıktı. Bu anlayış sahipleri gerilla savaşını tıktılar. Koşulların çok uygun olduğu süreçlerde, bir nefes kadar yakın olan kazanma fırsatların kaçırılmasına neden oldular. Tüm bu

Komünar

PKK dışılıkı yaşanmış geçmiş olarak kabul edemeyiz. Çünkü PKK insanı değiştirerek mücadele veriyor. Kadrosunu da bu temelde geliştiriyor. Bu kadro Kürt toplumunun tüm özelliklerini taşıyan insanlardan oluşuyor. Birinin on yıl önce yaşadığını herhangi birimiz bugün yaşayabiliriz. Dolayısıyla PKK mücadele tarihini iyi bilmemiz gerekir. Çünkü bu tarih, hepimiz içinde olmasak da, içinde olmaktan kaçamayacağımız bir tarihtir. Çünkü Kürt toplumunun anbean içinde yapıldığı tarihtir.

Her birimizde PKK karşıtlığını ifade eden anlayışların çeşitli zeminleri, etkileri vardır. Bu zayıflıklar olduğu için de ortamımızda son yıllarda PKK'nin olmayan bir dil ve duruş, bir kültür gelişti. Bunu çok rahatlıkla belirtebiliriz. Biraz daha yaşam, üslup, katılım, pratik gibi noktaları kendi içimizde tartışabiliriz. Kısacası Önderlik gerçeği karşısında yaşadığımız bir zorlanma vardır. Nihayetinde biz bilimsel ve diyalektik bir hareketiz. Zaten PKK içerisinde hemen öyle Önderlik gerçekliği ile yaşayalım, pratikleşelim de denilmiyor. Fakat Önderlik gerçeğine karşı bir direniş yaşıyor. Bu, kadroda olmaması gereken bir duruştur. Özellikle 2000 sonrasında gelişen durum kesinlikle PKK gerçeği ile uyuzmaz. Kadrolaşmak, şehitlerimizin kahramanlığında ortaya çıkan rotada Önderlikle doğru temelde buluşmanın mücadelesidir. Bizde zayıf olan biraz budur. Zaten toplumda aşınmayı, ahlaksızlığı, kültürsüzlüğü yaşayarak geliyoruz. Bir de partiye geldiğimizde bunları Önderlik ve kadro gerçeğine karşı bir dayatmaya dönüştürüyoruz. Böyle olunca da her ağızdan bir ses çıkıyor. İşin bir de böylesi bir bu boyutu vardır.

İkincisi ise, biz kadrolar ya da kadrolaşmaya çalışanlar kültür ve ahlak noktasında halk gibi olmamız gerektiğini bilmiyoruz. Baskıcı ve sömürücü sistemin toplum üzerinde dayatmaları vardır. Toplum ciddi zorlanmalar altında bazı aşınmalar yaşayabilir. Örneğin arkadaşların verdiği örnekler oldu. Toplumda bencillik, maddiyatçılık, sorumsuzluk, ruhsuzluk gibi olumsuzluklar vardır.

Bunların toplumsal yapının geri kültürü ve ahlakı içinde anlaşılır izahatları yapılabilir. Ama kadrolar açısından her şeye bir izah getirip sorunlara gerekçeler bulup normalleştirmek olamaz. Zaten kadro her şeyiyle toplumda olduğu gibi kendi durumunu izah edemeyeceği için kadrodur. Kadrolar olarak yaratılan değerlerin korunmasından, geliştirilip kökleştirilmesinden, bu değerlere yeni değerler katmaktan sorumluyuz. Bu noktada dış ve iç saldırılar karşısında pasif kalma, direnişe yan çizme, "Diğerleri mücadele versinler, zaten örgütün başında onlar duruyor" gibi tutumlar içerisinde giremeyiz.

Bir üçüncüsü de, küreselleşmeden bahsettik. Özellikle 2000'den sonra gelişen komp-lonun Önderlik şahsında Kürt halkına uygulamak istediği bir soykırım politikası vardır. Bu soykırım politikasının merkezinde PKK'nin otuz yıl boyunca yaratmış olduğu değerler bulunmaktadır. Yani günümüzde "Kürt bitirilecekse, öncelikle PKK'nin yaratmış olduğu yaratımların ortadan kaldırılması gerekiyor" denilmektedir. Örneğin "Biz Kürt düşmanı değiliz, PKK düşmanıyız" diyorlar. APO'suz PKK, PKK'siz Kürt yaratmak, günümüz saldırılarının temel taktiğidir. Bu saldırılar ortadayken, PKK'yi ne kadar içselleştiriyoruz, hareketi derinleştirip zenginleştirme noktasında ne kadar ısrar ediyoruz? Nasıl oluyor da bizim ortamımızdaki kimi davranışlar toplumun da gerisinde olabiliyor? Örneğin Güneybatı ve Avrupa'daki faaliyetlerimiz değerlendirilirken, halkın eskisi gibi kadrolara güvenmediği, kapısını kendilerine açmadığı, kadronun halkın gerisinde kaldığı biçiminde eleştiriler yapılmaktadır. Bunlar PKK'den uzaklaşmanın hazin sonuçlarıdır. Önderlik kendi tarzını "iğne ile kuyu kazmaya" benzetmişti. Şimdi bu kadar imkân olmasına rağmen, kadroda yaşanan zorlanmalar eskiye oranla çok daha fazladır.

Kültürel Yozlaşma İçimizde Yaşayamaz

Yaşadığımız sorunları PKK'nin devrimci ölçülerini kıstas alarak değerlendirmeliyiz. Kadronun kabulret ölçüleri bizde netleşmiş

Komünar

hususlar oldukları için, kendi duruş ve katılımlarımızı daha somut ele alabiliriz. Önderlik, PKK kadro ölçüleri için Kemal Pir ve Beritan yoldaşları örnek verdi. Kemal Pir, PKK'lilik için "ruhsal birlik" tanımlaması yapmıştı. Beritan arkadaş gericiliğin her biçimine ve ihanete karşı direnişin sembolüdür. Ama bizim duruşlarımız niyetimizin de ötesinde birçok konuda bunun tersini ifade ediyor. Örneğin Kemal Pir arkadaşın olduğu her yerde heyecan, coşku, cesaret ve boş durmanın esas olduğu sürekli vurgulanır. Yine Kemal arkadaşın bir özelliği de partide hiç resmi görev almamış olmasına rağmen, en üst düzeyde görev almış bir kadro gibi pratikte öncülük yapmasıdır. Eski arkadaşların böylesine güçlü olmaları, onların esas aldığı kültür ve ahlaktan ileri gelir. Bu, PKK devrimciliğinin ilkesidir. Eski arkadaşların gittikleri her yerde karşısındakini etkilememeleri düşünülemezdi. Davranışları ve üsluplarından tutalım oturup kalkışlarına kadar kişiliklerinde bir farklılık olduğu için, toplum bunda değişik bir kültür olduğunu fark edip bağlanıyordu. Halkta inanç geliyordu.

Bizim durumumuz PKK'nin bu temel ilkeleriyle mukayese edildiğinde, birçok parti karşıtlığını içerdiği rahatlıkla görülecektir. Bizde PKK'de değer yaratmadan çok, PKK'den hırsızlama gelişmiştir. Dersimizle bağlantılı olarak buna ahlaksızlık dememiz zorumuza gitmemelidir. Yanı başımızda örgütün en temel değerleri ayaklar altına alınıyor, bunun karşısında sesimiz bile çıkmıyor. Toplum nezdinde PKK ilkeleri gerillayı kutsallaştırmıştır. Ama bu yaklaşımlarımız gerillayı zorladığı halde biz hiç rahatsızlık duymuyoruz. Tüm bu toplumsal geriliklerimize rağmen, yine de kendimizi mükemmel görüyoruz. Çünkü sistemin özelliklerini PKK'nin kültüründen daha iyi görüyoruz. Fakat dilimiz başka söylüyor, kendi kendimizi kandırıyoruz. PKK sözünün eri bir olanların hareketidir. Buna karşılık bizim bugün söylediğimiz yarın söyleyeceğimize uymuyor.

Kemal Pir arkadaş yeni arkadaşları eğitiyor, uyku zamanında da gidip kapının ağzında

uyuyor. En güzel yeri arkadaşlarına veriyor. Hayri arkadaş ölüm orucunda "Mezar taşıma halkıma borçlu yazın" demiştir. PKK'nin ahlakı budur. Biz bir adım attığımızda, karşılığında partiden hak talep ediyoruz. Şimdi kurumlarımızda çalışan kadro ve yurtseverlerimizin hemen hepsi maaşlıdır. PKK'nin kültür ve ahlakıyla aramızda böyle bir uçurum vardır. Yine hareketimizi diğer örgütlerden farklı kılan başka bir özelliği de, daha ilk çıkışından günümüze kadar kendi içinde yaşadığı ilişki tarzıdır. Biz buna yoldaşlık ilişkisi diyoruz. Örneğin PKK, kadın-erkek ilişkisinde dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir özgünlüğü pratikleştirmektedir. Bu ilişkinin temelinde çok derin bir ideolojik çizgi yatmaktadır. Toplumsal ahlakı en fazla geliştireceğimiz nokta budur. Bunun için parti yaşam ölçülerinde yaşanan aşınmaların merkezine bunu koymalıyız. Arkadaşların dikkatini çekmiş mi, bilmiyorum; uluslararası komplonun içimizdeki uzantıları olan Ferhat-Botan ihanetçiliği, işe kadın-erkek ilişkilerini bozarak başladı. İçimizde cins mücadelesinin son yıllarda zayıf olmasının bununla bağlantısını bilelim. Son bir iki yıllık mücadele gerilla alanlarında kadın özgürlük mücadelesinde belli bir düzey ortaya çıkardı. Cins mücadelesini biraz geliştirdi. Fakat gerilla alanlarının dışındaki çalışma sahalarında durumumuz fazla iyi değildir. Birçok kadromuzun bu noktada düşüğünü belirtmek gerekir.

Son yıllarda içimizde gelişen bir anlayış da "Olumsuzluk varsa bana ne, sana ne? Sen mi dünyayı kurtaracaksın?" diyen anlayıştır. "Yine zevkler ve renkler tartışılmaz, bana karışamazsınız" denilmektedir. Bu felsefe Amerikan yaşam felsefesidir. PKK'de her şey tartışılır. Eğer sen bu hareketin militanı isen, o zaman her şeyin tartışılır. PKK'de düşman kültürü kendisi için özgürlük isteyemez. Toplum bitiren kültürel yozlaşma içimizde yaşayamaz. Düşman özelliklerine karşı savaşmayan, düşman kültürüne tepkisi olmayan, ondan nefret etmeyen düşmanın nesine karşı öfke duyarak mücadele edecektir? Şimdi birçok kadromuzda mücadele değil, kendini ya-

Komünar

şatma vardır. Kendini partiye pazarlayanlar da vardır. PKK'lilerin bir özelliği de öz ile biçim arasında yaşadıkları uyumdur. Ama içimizde bu konuda bir terslik gelişmiştir. İdeolojik zayıflık insanın biçime yönelmesine yol açıyor. "Benim özüm başka, biçimim başka" demek, felsefi olarak yalan söylemektir. Kısacası birçok eksikliğimizin olduğunu ve partiyi zorladığını belirtebilirim. Bunları aşmak için doğru yol ve yöntemi kullanmamız gerekir.

Cuma arkadaş, "Bir militan bir pirinç tanesinde şehit kanı görmüyorsa o militan değildir" diyordu. Bunun olabilmesi için de vicdan devriminin olması gerekiyor. Her bireyin bu devrimin, bu ortamın hangi bedellerle yaratıldığını ve nasıl oluştuğunu iyi görebilmesi gerekiyor. Bunlar yapılmadığı taktirde ahlaklı ve kültürlü bir insan olunmaz, Apocu olunmaz. Devrimci kültür ve ahlak üzerine her arkadaş saatlerce görüş dile getirebilir. Ama bu konuda önemli olan pratiktir. Özellikle ahlak tümüyle pratik bir olgudur. Yani ahlak, konuşmadan önce yaşamaktır. Ahlak konuşmaz, yaşar. PKK'de kültür ve ahlak, olağanüstü koşullarda tereddütsüz mücadele etme kararlılığını göstermedir. PKK'de gücün kaynaklarından biri de yoldaşlık ilişkisidir. Yoldaşlık ilişkisi, birbirine güven ilişkisidir. "Zorlukta önce ben, rahatlıkta önce yoldaşım" demek, PKK yoldaşlığının bir gereğidir. Fakat 2000'den sonra yaşanan durumlar bencilliği ve kendini esas almayı geliştirdiği için yoldaşlık ilişkilerimizin zedelendiğini, her birimizin az ya da çok bunu yaşadığını bilmeliyiz. Bu aşınmayı gidermek için kendimizi ele alarak bir düzeltmeyi yaşamamız kadroluğumuzun olmazsa olmaz koşuludur.

Kültür ve ahlak dersinin kapsamına göre çok kısa bir zaman diliminde bu önemli konuları tartışmaya çalıştık. Diğer derslerde de bu derse bağlı konular tartışılacaktır. Fakat derste tartışmaya çalıştığımız hususların önemli bir bölümü günlük yaşamda hepimizin karşısında sorumlu olduğumuz olgulardır. Belirttiğimiz gibi kültür ve ahlak, yaşam pratiğinin kendisidir. Dolayısıyla ders bitmiyor. İnsanınız, zaaflarımız olabilir. Askeri ve siyasi mücadele

içindeyiz. Şehit de düşebiliriz. Ama önemli olan yaşadığımız zaman diliminde dürüst, özverili, devrimci kültür ve ahlakla büyük bir çaba verme rotasında yürümektir. Geçmişin yoldaşlığını aramak iyidir. Fakat o yoldaşlığı yaşamak, onun kanunları ile pratiğe yönelmek de ertelenemez görevimizdir.

Kürdistan'da topluma dayatılmış baskı, katliam ve asimilasyon sonucunda ortaya çıkan realite, kanıtlandığı gibi ancak Önderlik tarzı ve PKK mücadele gerçekliği ile ortadan kalkar. Önder APO, "Varsa başka bir yöntem, söyleyin, onu yapalım" dedi. Kuşkusuz bunu öylesine durduk yere söylemedi. "Varsa bir yol ve yöntem, daha iyisini biliyorsanız, başarı getireceğine inanıyorsanız tartışalım, onu pratikleştirelim" demiştir. Bir kere bizim bu konuda ikna olmamız gerekir. İnanç ve ahlak ilişkisini dile getirdik. Ahlaklı olmak, PKK kadrosu olmamızın bir kimlik özelliğidir. Çokça belirtildiği gibi, bu iş bir ayağı sistemde bir ayağı devrimde olmakla olmaz.

Hareketimizin tarihsel çıkış yapmasına yol açan büyük şehit arkadaşlarımız vardır. Bu yoldaşlarımızın sözlerinden sloganlaştırdığımız sözleri vardır. Hayri kendisini açığa yatırıp parça parça ölüme götürüyor; vasiyetinde "Mezarıma borçlu yazın" diyor. Zilan kendini bomba ile paramparça ediyor; "Keşke canımdan başka verecek şeyim olsaydı" diyor. İşte vicdan ve ahlak bu gerçekleri hissetmek, yaşamak, bunları esas almaktır. Vicdanı ve ahlaklı olmayan, bu insan abidesi kişilikleri öylesine değerlendirip geçer. PKK'li bunların bir yaşama bakış açısının sonunda söylenmiş sözler olduğunu, bunların o insanları var eden kültürleri olduğunu, bu gerçekliğin bir Önderlik gerçekliği olduğunu anlar. Buna ölümüne bağlı kalır.

Bu vicdan ve ahlak, bu kişilik 2005'te Viyan oldu ve ışık saçtı. Birkaç ay önce Erdal Andok oldu, düşmanın beyninde patladı. Bu örnekler Kürdistan dağlarında her gün yaşanıyor. Bu, PKK'deki Önderlik gerçeğinin kendini özü ile ifade etmesi, yaşamda pratikleştirmesidir. Demek ki içimizde kapitalist sistemden kaynaklı olumsuzlukları yaşayan ve

Komünar

dayatanlar olsa da, PKK'nin tarzını esas alarak böyle büyük yol göstericiler de vardır ve hep olacaklardır. Unutmayalım ki, gerçek olan da bu büyük insanlarımızdır. İşte PKK'nin bir de böyle bir yanı bulunmaktadır. İmha ve inkâr tümüyle kırılmadığı için, bu gerçeklik şiddete karşı yaşam savaşı veriyor. Demokratik bir ortamda bu felsefeye sahip in-sanlar cenneti yaratacaklardır, amacımız da budur. Şimdi bu noktada ne kadar ikna olmuşuz, öncelikle bunu bilmemiz gerekir. Bizim şimdilik temel sorunumuz budur.

Önderlik gerçeği karşısında kendisini gerçeğe kapatan kör gözler halen vardır. "O eskidendi, eskiden imkân olmadığı için öyleydi, bu yüzden şimdi böyle olmaz" demek kör olmaktır. Peki, nasıl oluyor da yirmi bin yıl öncesinin neolitiğini tartışyorsun da, üç beş ay öncesinin Erdal Andok'unu şu anda tartışamıyorsun? Nasıl oluyor bu? Bir iki yıl öncesinin Viyan'ını nasıl tartışamıyorsun? Bu olmaz. Burada bir yalan, bir ikiyüzlülük gizlidir. Bu şu demektir: Bir ay önce, iki yıl önce yaşananlar gerçek olduğu için gerçek kabul edilmiyor. Neolitikten bahsederken de aslında bir hayalden bahsediyor. Onu yaşamıyor, çünkü onun bir hayal olduğunu düşünüyor. Ama Viyan ve Zilan bir gerçektir, somuttur. Arkadaşlar 12 Eylül'den, kapitalizmden bahsettiler. Şimdi toplumda şöyle bir realite vardır: İnsanların zihniyetinde, kültüründe hâkim olan tarz bireyciliktir. Bu, Avrupa ve Amerika merkezlidir, maalesef bir şekilde bütün insanlara hükmetmiştir. Bu bireycilik temelinde herkes her şeyi kendi süzgecinden geçiriyor, böyle yaptıktan sonra anlam veriyor. Şimdi PKK bir gerçektir, bunun karşısında bir şeyleri tekrar tekrar kendi süzgecinden geçirmenin bir anlamı yoktur. Böyle olunca biraz PKK'nin durumu ortaya çıkıyor. Ama PKK böyle değildir.

Şimdi komünal yaşamdan bahsediyoruz. Komünalizm, Hayri arkadaşın sloganında dile gelen şeydir. Hayri her şeyini veriyor, yine de yetmedi diyor. Hayri arkadaşın ana tanrıçanın öz oğlu olduğunu görmeyeceksin, sonra da tanrıçadan bahsedeceksin! Bunlar bizim kendi özümüze ne kadar yabancılaştığımızı ortaya

koyan örneklerdir. Bir şey geri özelliklerimize uyuyorsa, onu PKK'nin yerine koyuyoruz. PKK özgürlükçü, komünal bir harekettir. Çoğu zaman söylediklerimizle yaptıklarımız arasında çelişki çıkıyor. Dilimiz bir şey söylüyor, yaşamımızda başka bir şey ortaya çıkıyor. Hem kendimizle bu biçimde çelişiyoruz, hem karşıımızdaki yoldaşımızla bu temelde bir çelişmeyi yaşıyoruz, hem de militan adayları olduğumuz için militan gerçeklikle bir çelişmeyi yaşıyoruz. Toplumsal yasada bunun adı ahlaksızlıktır. Siyasal sistemde de bunun adı devletçiliktir. Devletçi sistemde toplum bir sürü olarak görüldüğü için, topluma bir şey söylenir, bir şekilde kandırılır, kendisi de başka türlü yaşar. İşte kültür tartışması yaptık, yozlaştıran kültürden bahsettik. Halka "Bu kültür seni yozlaştırıyor" de, ama kendin de gün boyu Türk dizilerini izle! İşte iktidar böyle yaratılıyor.

İşin ilginç tarafı, en çok da demokrasi ve eşitlikten söz ettiğimiz, yani iktidar dışı olduğumuzu düşündüğümüz dönemlerde bunlar ortaya çıkıyor. İktidarcılık adı altında yönetimi kabul etmediğimiz, bireysel irade adı altında sorumluluklardan kaçtığımız, itiraz ettiğimiz süreçlerde bunlar ortaya çıkmıştır. Oysa biz kültürde bireyin hiçbir şeyinin olmadığını belirtmiştik. Bireyin iradesi, toplum içerisindeki etkinliği kadardır. Önder APO en son bir birey tanımlaması getirdi: "Benim nazarımda birey tek bir insan değildir, birey grupla kendisini ifade edebilir" dedi. Teorik olarak da tek bir insan yoktur. Bizim irademiz PKK'dir. O zaman burada nasıl bir durum ortaya çıkıyor? PKK ile ittifak yaptığımız için, PKK'den yediğimiz için, PKK'nin güçlenmesini kendi gücümüz olarak görmüyoruz. Oysa PKK biziz. Bu gerçeğe rağmen, çıkarımıza uygun geldiği için bireyci davranıyoruz. Bu bireycilik yaşamımızda kendini dayatıyor. Eskiden bir eyleme gidildiğinde yaralanan bir arkadaş kurtarmak için on arkadaş canını veriyordu. Buna karşılık şimdi biri daha iyi yaşamak için on yoldaşına yalan söylüyor.

Bizim hayata ve insana farklı bir bakış açımız vardır. Biri zorlanarak bir şey, bir de-

Komünar

ğer getirirken, sen de har vurup harman savunuyorsan, o insana küfretmiş oluyorsun. Biri kutup soğuşunu andıran bir havada ve düşman karakollarının arasında gidip bazı değerler elde edecek, sen de üzerine kurulup bilmem ne yapacaksın! Bu o insana küfürdür. Bu, yaşama bakış açısıyla ilgili bir şeydir, komünal olup olmamaya ilişkilidir. İşte 2000'lerden sonra baktık ki, bir çözüme ortaya çıktı, yüzlerce insan içimizden kopup gitti. En kutsal değerlerimiz neredeyse ayaklar altına alınacaktı. Bu içimizde bize ait olmayan şeylere yol açtı. Kendimden hareketle bunu söylüyorum. Ben de PKK'ye katılırken şu anda yaşadığım ve aşmak istediğim kimi duyguları yaşamak için gelmedim. Güçsüz bir kişilik olduğum için ortamda, görevde, sorumlulukta bir sürü kaygı yaşıyorum. Ama militan gerçeklikte bu yoktur. Elinde kullanacağı tek canı olan bir insan koskoca 12 Eylül faşizmine karşı direnmiş; ama ben hala kalkıp güçsüzlüğümünden dolayı kaygılarımdan bahsediyorum. PKK'de bu olmaz.

Hemen gelir gelmez mükemmel olalım demiyoruz; zaten Önderlik de böyle demiyor. Bizde trajik olan, insanların zoruna giden, bunların örgüt içerisinde örgütün dilini kullanarak kendilerini örgütlemeleri, yani kendilerini PKK'nin yerine koymalarıdır. Bu noktada PKK'nin diyalektiğini iyi anlamamız gerekiyor ki anlam verebilelim. Ama eğer sapma gerçeğin yerine geçerse, o zaman iş farklı olur. En somut örnek şudur: Tüm bunlara karşı içimizde niye eleştiri yapılamıyor? Diğer okulda bir arkadaşı eleştirmişlerdi, gün boyu derse gelmedi. PKK'lilik bu mudur? PKK'nin temel ilkesi şudur: Birbirimiz için canımızı veririz, geriliklere karşı mücadelede de gerekirse birbirimizin gözünü oyarız. PKK militanı hayallerinde bile arkadaşına açık olmayı gerektirir.

Bizim bütün insanlığın özgürlüğü Kürtlerin kurtuluşu için özgürlük yolunda Önderlikle yeniden daha güçlü inançla buluşmaktan başka yolumuz yoktur. Eksiklikleri gidermek için de mücadele gerekiyor, mücadele için de militan gerekiyor. Ama bu belirtti-

ğimiz ağır aksak militanlıkla mücadele olmaz. Bu yola girilmişse, kendimizi güçlü bir donanıma kavuşturmamız gerekiyor ki yürüyüş devam etsin, kendisini yaratsın. PKK bitirilmiş ya da bitirilmek istenen insanlığı arayan bir harekettir. Önderlik bunu böyle tanımlıyor. Dolayısıyla böyle bir hareketin kendisi en güzel sanattır. Sanatı başka yerde aramaya gerek yoktur. Önderliğin kendi tanımlaması var: PKK bitmemiş bir roman, bir şiir ve güzel bir türküdür diyor. O zaman sen başkalarının türküsünü ne diye dinleyeceksin? Sen zaten türkünün içindesin. Sanat, hayatı yaratmak değil midir? Şimdi hayat PKK saflarında yaratılıyor. Şundan bundan etkilenme deniliyor. Ama toplumun modeli sensin, toplum sana bakarak senden biçim alıyor. Senin başkalarına öykünmenin ne anlamı var? Bu, senin zayıflığındır. Bu zayıflık sende olduğu müddetçe sistem gelip seni bulacaktır.

Ama PKK insanda tüm yenilgi kapılarını kapatma hareketidir. PKK bir kültür ve kimlik yaratma hareketidir. PKK büyük vicdan ve özgür ahlak partisidir. PKK bu ilkelerle insanın kendisini anbean Önderlik ve şehitler gerçeği karşısında sorgulama ve yenileme, halkına olan borcunu ödemenin adıdır.

EK: TOPLUM, AHLAK VE SANAT

İnsan olgusunun kendisi toplumsal varlığın bir ürünüdür. Toplumsal gerçeklik insanlaşmanın hem nedeni hem de sonucudur. Toplumsallaşma düzeyiyle insanlaşma düzeyi birbiriyle doğru orantılı iki gerçekleşme durumudur. Toplum olmadan insanın diğer canlı varlıklardan farklı bir anlam zenginliğini ve bütünlüğünü kazanacağını düşünmek kadar, insan olmadan da toplum gibi bir varlığın oluşabileceğini düşünmek mümkün değildir. Toplum denilen varlık, insandaki yaratıcılığın açığa çıkmasını sağlayan en büyük icattır. Bu anlamda insan yaşamının gelişme kapısını açan bütün icatlarının anası toplumsallık denilen icadıdır. İlk insan atalarının daha yeni yeni doğadaki diğer oluşumlardan kendilerini farklı kılabacak bir yola girmelerine imkân tanıyan şey toplumsallık dediğimiz özellikleridir. İlk insanların hayatta kalmak için büyük

Komünar

yaşam mücadelesindeki imtihanlarını başarıyla geçmelerine olanak tanıyan da onların bilinçli veya bilinçsiz olarak kendilerinde taşıdıkları toplumsal karakterleri olmuştur. Bu realite sadece ilk insanlar için geçerli bir durum değildir kuşkusuz. Bugün de bir insanlıktan bahsediyorsak, bir yeni insan arayışı içindeyse, bunun toplumsallıktan kaynaklı insanlarda oluşmuş maddi ve manevi sisteminden kaynağını aldığı kesindir. Toplumsallık insan bireyini besleyen bir ana gibidir. İnsanın içinde terbiye edildiği, olgunlaştığı, kimlik kazandığı mekân da toplumdur. Toplum, insan bireyine rağmen, ama onun varlığına dayalı olarak vardır.

Tüm olgularda olduğu gibi toplumun da kendi öz yasaları vardır. Yine her olguda olduğu gibi, toplumun da doğru bir işleyişle olması gereken doğrultuda gelişmesi için toplum içinde yaşayan insanların o yasaları bilmesi, o yasaları yaşamsal kılması ve geliştirmesi bir zorunluluktur. Çünkü toplumsal yasalar insan yaşamının yasalarıdır. Kuşkusuz toplumsal gerçeklikten ve onun insanı insan eden gücü ve yasalarından bahsederken, toplumun devletçi karakterinden dem vurmamızdan baştan belirtmek istiyoruz. Çünkü toplumun devletçi biçimi bizim toplum olarak vurgulamaya çalıştığımız varlığın yoldan çıkmış tarzıdır. Özellikle Önder APO'nun Bir Halkı Savunmak adlı eserinden sonra, toplum derken, kendi içinde kadın merkezli, ahlaki ilkeye dayanan, komünal, demokratik ve toplum-birey dengesinin en yararlı bir noktada kurulduğu var olma biçimini anlıyor, bu temel kuruluş ve bir aradalık ilkelerine dayalı insanlık gerçeğine vurgu yapıyor ve onu esas alıyoruz.

Toplumsal yasaların temelini oluşturan yasa, toplumun ahlaki bir örgüden oluşuyor olması gerçeğidir. Toplum özünde ahlaki bir birliktir. Ahlak, insanın bir arada olmasına neden olan ihtiyaçların insanda yarattığı edimlerin dışavurumudur. Ahlak aynı zamanda bir insanın gönüllü birliktelikten doğan yaşam gerçeğinde kendi görev ve sorumluluklarını insani bir görev olarak bilmesi ve yerine ge-

tirmesidir. Birlik olmayı bilmek, paylaşımcı olmak, eşitlikçi ve adaletli olmak, bu ve benzeri değer yargılarının pratik yaşayışı olarak etkinliklerde bulunmak ahlakılıktır. Her ne kadar insanda toplumsal olma gerçeği bir öz olarak varsa da, öğrenme kültüründen dolayı insan kendisine ait olan birçok özelliğini toplumsal yaşam içinde değişik yöntemlerle sonradan başkalarından öğrenerek yaşar. Bu, ahlak için de böyledir.

Ahlakilik bir toplumsal kültür olayıdır. İnsanın toplumsal gerçeklik içinde kazandığı zihniyet kalıpları ve ölçülerinin rengi her konuda olduğu gibi ahlakiliğini de belirler. Neyin doğru, neyin yanlış olduğu, yine yarar ve zarar, güzel ve çirkin gibi birçok yaşam ölçüsü, insanın sonradan kazandığı zihniyet örgüsüyle direkt bağlantılı durumlardır. İnsan toplumsuz, toplum da ahlaksız olamaz. Bu temel ilkedен hareketle rahatlıkla belirtilebilir ki, var olan bir olgunun, yine sonradan öğrenilerek maddileşen bir gerçeğin doğruluk derecesi onun toplumsal düzeyiyle doğru orantılıdır. Eğer toplumu 'varlık koşulumuz' olarak kabul edeceksek, tüm değer yargılarımızı ve etkinliklerimizin ürünlerini toplumsal gerçeğin kendi öz terazisine vurabilir ve buradan çıkan sonuçlardan hareketle ne kadar insani - yani olması gereken olduğunu rahatlıkla ölçebiliriz. Bu, özellikle günümüzün postmodern dünyasında yaşanan anlam ve kavram kargaşasında başvuracağımız temel bir yöntem olmak durumundadır.

Toplumsal gerçeğin herhangi bir aşamasındaki zihniyet durumunu ve insanların toplumsal gerçeklikle yaşadığı uyumu ya da uyumsuzluğunu onun değişik üretim alanlarındaki ürünlerinden öğrenebiliriz. İnsanın en çıplak bir biçimde kendi gerçeğini dışavurduğu sahalar olmasından dolayı felsefe, bilim ve sanat olgularını insan, toplum ve ahlak bütünselliğinin karakterini anlaşılır kılmak için ele alabiliriz. Çünkü bu her üç olgu toplumsal zihniyeti belirler. Felsefe, bilim ve sanat, toplumdan öğrenme ve toplumu yeniden yaratmada hiçbir etkinlik sahasında olmadığı kadar bir içeriğe ve özgünlüğe sahiptir. İnsanın

Komünar

maddi ve manevi kapasitesinin toplamı içinde bu her üç alanın payına düşeni çıkarmaya kalkarsak, insana geriye çok az şeyin kalacağını belirtmeye gerek yoktur. Bu alanların diğer bir özgünlüğü de kendi dönemlerindeki zihinselliğin zirvesini temsil eden kişi ya da gruplarca yapılmasıdır. Toplumsallık içinde toplumsal yeniden üretime katılmaya yol açan öğrenme olgusunda temel rol oynamaları da buradan ileri gelmektedir. Felsefe insanda sorgulamaya yol açıp yeni bir düşünsel mecrada akmaya yol açarken, bilim daha çok toplumun maddi üretiminin gelişimine katkı yapan bir özellik gösterir. Felsefe genel düşünsel üretimi ifade ederken, bilim daha somut ve güncel olanla ilgilenen bir konumda olur. Sanat ise düşünülüp pratikleşenlerin anlaşılır kılınmasına, onların yaşama daha rahat ve kabul edilir bir tarzda çekilmesine katkı yapar. Sanat çok sert olan bir yaratımı yumuşatarak toplumsal yaşama çekeceği gibi, gerçekleşmesi imkansız gibi görünen bir ihtiyacın düşünülüp yaratılmasını da sağlar. Bu noktalardan hareketle herhangi bir dönemin insanların nasıl düşündükleri, bu düşüncelerini nasıl pratikleştirdikleri ve bu pratiklerini toplumsal yaşamın diline hangi biçimlerde yansıttıkları temelinde o dönemin toplumsal karakterini ya da ahlaki örgüsünü anlamak mümkün olabilmektedir.

Toplum ve onun ahlaki bütünselliğini en çok tanıma ve anlama zemini veren kuşkusuz sanattır. Çünkü sanat veya sanat ürününün tümüyle toplumsal bir öze gelişmesi zorunluluğu vardır. Sanat, bilim ve felsefeden daha çok insanın toplumdan öğrenerek kazanıp üretime dönüştürdüğü ürünlere dayanmak durumundadır. İnsanın kültürel yaratımlarının yaşama çekilmesini ve daha da somutlaşması için yeni biçimler altında topluma yeniden kazandırılıp farklı ürünlerin doğmasına vesile olmasını en fazla sağlayan da yine sanattır. Sanat hiçbir alanda olmadığı kadar insan yaratımlarına kimlik kazandırma özelliğine sahiptir. Bu özelliklerinden ötürüdür ki, zihniyet örgüsünün kurulmasında ve buna bağlı olarak ahlakiliğin temel ölçülerinin oluşturulmasında sanat çok önemli bir işleve sahip olmaktadır.

Sanatın bu yanını toplumsal gelişimin her döneminde ve o dönemin kendi karakterinde görmek mümkündür. Örneğin bilinçli toplumsallığın başlangıç dönemlerinde yaşamın бүтүнünü oluşturan eylemlerin yansıtılış tarzındaki sanatsallığı değerlendirdiğimizde bu özellikleri çok açık ve sade olarak görebilmekteyiz. Toplumsal kuruluşun gerçekleşmesine öncülük eden kadının figürlerinin yapılması, ürünlerin paylaşım anlarının zevk veren duygularını ifade eden törenlerdeki ritüeller yine yararlı olan bitki ve hayvan resimlerinin çizilmesi yaşamın sanat diliyle izahı olmaktadır.

Burada önemli olan şey, sanat dilinde anlaşılır kılınmak istenen olguların tümünün toplumsal yaşamın gelişmesine temel teşkil eden olgular olması gerçeğidir. Toplum neye dayanarak gelişiyorsa, o şey daha güzelleştirilmiş bir tarzda insanların zihniyetine sanatın estetik gücüyle yerleştirilmeye çalışılmaktadır. İnsanların kendi geleceklerini daha sağlıklı oluşturmak için ihtiyaç duydukları ne varsa sevilip sayılmalarına yol açmakta ve bunlar sanatla daha çok sevdirmektedir. Sanatsal etkinliğin bu biçimde yaşamı mümkün kılan eylemlerinin insana yansıtılışı, insanoğlunun kendi ürünlerine içten bağlanmasını getirerek ahlaki olmayı sağlamaktadır. Bu şekilde toplumsallığın başlangıç dönemlerinde toplumsal yaşamın kuruluş dili ağırlıkta sanatsal olmuştur. Ya da sanat ö dönem yaşamının vazgeçilmez dili olmuştur denilebilir.

Toplum şekillerinin var olmasını sağlayan değer yargılarının sanatın özgün dili ve tarzıyla sunumu, gücünden hiçbir şey kaybetmeden günümüze kadar bir yeniden yaratım şekli olarak gelmiştir. Toplumun köleci biçimindeki mitolojilerin edebi karakteri, bu toplum sahiplerinin güç simgesi olan tapınakların mimarisi, egemen erkeği övgü ile tanımlayarak topluma kabul ettiren destanlar, şiirler, şarkılar ve tiyatro oyunlarının bu toplum biçiminin yeniden yaratılması ilkesi temelinde insanlığa kabul ettirmedeki rolünü kimse inkâr edemez. Kısacası toplumun köleci bir karakter kazanması için gerekli olacak hangi 'değer'

Komünar

varsa onun övülmesi, estetize edilmesi ve insanlara çekici gelecek biçime kavuşturulmasında temel işlev sanatın olmuştur. Daha önce de vurgulandığı gibi, sanatın katlanılmaz kadar sert olan bir toplumsal çelişkiyi yumuşatarak insana sunması özelliği en çok da bu dönemde sistem kazanmıştır. Kuşkusuz bu toplum biçiminde sanatın yumuşatarak anlaşılır kıldığı çelişkiler, yaşamın doğal seyri içinde olup bitenlerin sanatsal sunumu değildir. Burada yapılan şey toplumun devletçi karakterinin gayri ahlaki yanlarını ve büyük baskı mekanizmalarını insanlara kabul ettirme, bir biçimde yanılısama yaratarak insanları kandırıp sisteme gönüllü hizmet eder duruma getirerek köleci ahlaki geliştirmedir. Toplumsallıktaki sapmaya paralel olarak insanların yoldan çıkmasına bu dönemde en büyük hizmeti sanat yapmıştır demek yerinde bir değerlendirmedir. Toplumun devletçi dönemindeki sapması gibi sanatın bu tarzda işlevselleşmesi de hiç tartışmasız bir sapmadır.

Aynı sapmanın feodal dönemde de feodal toplumun toplumsal gelişim diyalektiğine paralel olarak sürdüğünü ve bu ilkenin en çok da kapitalizmde neredeyse yaşamı belirler bir düzeye ulaştığını gündelik yaşamdan rahatlıkla çıkarabiliyoruz. Kapitalizmin bir sistem olarak sermayesini artırırken, yani kâr üzerinden kendini güç yaparken yaptığının esasta toplumun özünü oluşturan ahlaki örgüyü parçaladığı ve komünaliteyi darmadağın ettiği bilinmektedir. Yine toplumun komünal özünün dayandığı gerçeklik olan kadına kapitalizmin varlık gerekçesi olarak saldırması da bilinen diğer bir gerçekliktir.

Hal böyle iken, kapitalizmin kendini topluma kabul ettirmesinde önemli bir saha olarak sanatın işlevi ya da sanatın toplumsal değer yargılarını ele alış tarzı nasıl olmaktadır? Bir kere kapitalizmin sistem olarak toplum karşıtı olduğu bilinmek durumundadır. Kapitalizm için en önemli gerçeklik bu noktada ortaya çıkmaktadır. Sanatın toplumsal değerlerden beslenmesi zorunluluğu göz önüne getirildiğinde, sanatsal yozlaşmanın neden en çok bu dönemde gerçekleştiği de anlaşılabilir olmaktadır.

Sanat ve sanat ürününde biçim, estetik, imgelerle anlatım, sanatsal zihniyetin zirvede seyretmesinden kaynaklanan eleştirel olma gerçeği, ruhsal ve düşünsel zenginlik yaratma gibi özgünlüklerin tümü kapitalizmde daha çok para kazanmak için yeniden ve yeniden egemen kesimlerin hizmetine sunulmak üzere kullanılır. Sanatın gücüyle insana ve topluma ölçü kazandırma temelinde yeni değerlerin kazanılmasına yol açmak, bugün sistemin lehinde müthiş bir inceliğe kavuşmuştur. Bugün toplumun uyuşturularak rahat yönetilir bir duruma getirilmesinde en önemli işlevi sanatın gördüğünü ve sanatın tam bir toplum karşıtlığı rolü oynadığını rahatlıkla söyleyebilecek bir durum söz konusudur. Dolayısıyla en büyük toplum karşıtlığının, başka bir deyimle ahlaksızlığın sanat sermayedarlarınca, sanatçılar eliyle ve sanat ürünleri yoluyla yapıldığını rahatlıkla söylemek mümkündür. Günümüzde insanın toplumsal bir varlık olduğu ve toplumun komünal öze dayalı olduğu bu ilkesini hissederek, bir arada olmayı ifade eden düşünce ve duyguların bütünselliğini anlatan şeyin ahlak olduğunu yansıtan ve bunun etrafında yaşamın kendini yeniden üretimini salık veren ne bir sanat insanına ne de sanat ürününe neredeyse rastlanmamaktadır. Özenirilen şey bireycilik ve özel mülkiyet etrafında olup biten kavgalar ve bu kavgaları yapan tiplerdir.

Sanat insanı, toplumda en duyarlı olan, olay ve olgulara en hassas yaklaşan, kişi olarak herkesin kolay göremediğini görebilen, buradan da yaşanan sosyal sorunlara çözümler üretecek zihniyetin oluşmasına katkı yapacak bir duruş içinde olmak zorundadır. Toplumun yaşamını belirleyen pratikler, eylemler neler olmuşsa, sanatın bunları kendi özgün yöntemleriyle sunumu olması gereken yönümdür. İnsanın beğeni ölçülerini, tercihlerini yükseltme temelinde sürekli değişimi ve ilerlemeyi en çok da sanat öngörür ya da böyle öngörmek durumdadır. Toplumsal yaşamın anlamlı kılınması için sanat tüm dönemlerde olması gereken toplumsal yeniden üretimi yapmakla yükümlüdür. Özünde sanat böyle

Komünar

bir faaliyettir. Sanatsallık birilerinin diğer insanlardan çok yetenekli olmasından ya da birilerinin bunu çok severek yapmasından kaynaklan bir olgu değildir. Tıpkı toplumsal işbölümlerinde olduğu gibi, bazı insanların da sanata duyarlı olması veya sanat işi için olması gereken işlevselliği göstermesi normaldir. Sanat için kimi özellikler herkeste bulunmayabilir. Örneğin kulağa hoş gelen bir ses gibi. Sanat işi için gerekli olan diğer birçok şeyin sonradan kazanılacak eğitimle geliştirilebileceğini biliyoruz.

Ancak bugün sistemin yaşam alanlarını parsellemesinden ötürü, sanatla uğraşanlar da kendilerine has bir 'sanat dünyası' yaratmışlardır. Sanat adeta birilerinin işiymiş gibi bir hava estirilmektedir. Sanatçıların çok önemli bir kesimi sanattan kazandıklarıyla neredeyse dünyanın zenginlerinden olmuşlardır. Sanatın para kazandıran yanının çok fazla önemsenmesi, sanat camiası içinde kendine has bireycilikler ve kaprislerin oluşmasına yol açmıştır. Tıpkı sistem içindeki diğer alanların özgün işleyişe kavuşması ve kendilerine ait hukuk belirlemeleri gibi sanat da etrafına bir çember çizmiştir. Sanayi şirketlerinin kendi aralarındaki rekabeti gibi, sanatçılar arasındada rekabetin olması bile kendi başına birçok hususu anlatmaya yeter. Bu çember ne kadar hızlı sistemin büyük çemberi yönünde dönerse, o kadar çok para gelmektedir. Sistem için gerekli olan insan bireyci ve iktidarcı tiptir. En kutsal şey özel mülkiyettir. Özel mülkiyet toplumdan çalmaktır. Sanat da günümüzde toplumun kültürel değerlerini pazarlamaktadır.

İnsanlar bilimsiz, hatta felsefesiz de olabilirler, ama sanatsız olamazlar. Bu sanatçıların yeteneklerinden ve diğer insanların yeteksizliğinden kaynaklı gelişen bir gerçeklik değildir. Toplumsal yaşamda işleyen soyutun somuta dönüşüm yasası gereği, sanat soyutlamalar yaparak toplumsal hafıza yarattığı için, insan yaşamında olmazsa olmaz gibidir. Bugün ağırlıkta sanatçıların ve özellikle sanat etrafında oluşmuş sermaye şirketlerinin daha da zenginleşmek için sanatı kullanmaları, yukarıda vurguladığımız sistemin ahlaksızlığını kul-

lanarak zenginleşmeyi sanat üzerinden yapma tarzlarından kaynaklanmaktadır. Çünkü ahlakilik toplumsal olmak, toplumsal düşünmek ve yaratmaktır. Toplumdan maddi ve manevi olarak özel mülkiyet ilkesine göre yararlanmak çalmaktır. Çalmak hırsızlıktır.

Bu hırsızlık eylemi, ahlaksızlık, devletçi toplumda ahlaki bir ilke olarak geliştirilmekte ve tüm insanlık buna çekilmek istenmektedir. Her devletçi toplumsal sistem bunu kendi varlık koşulu olarak hep uygulamış ve o dönem sanatı da bu temel yöntemleri kendi alanında pratikleştirmiştir. Bugün de olan bu yöntemin kapitalistçesidir. Kapitalizm ekonomik bir sistem olarak toplum karşıtı bir yapılanmaysa, bu sistemi topluma beğendiren, onu insanlara sevdiren, bu beğeni ve sevgiyi geliştiren sanatın oluşturacağı beğeni ölçülerinin toplum karşıtı olmadığını söylemek saflık olur. Bu çarkın dönmesi için tüm yetenekler, imgeler ve estetik kurallarını işlemek en büyük sanatçılık olarak ortamda dört dönmektedir. Tüm birincilikler, ödüller bu çarkın işleminde yetenek gösterenlere verilmektedir. Bunu en iyi yapanlar 'idol' olarak topluma sunulmaktadır. Bu 'idollerin' konuşmaları, yemeleleri, içmeleri, giyimleri, kısaca tüm davranış halleri moda olarak insan topluluklarının gündelik yaşamlarını etki altına alarak pazar içine çekmekte ve sisteme monte etmektedir. Sanatın hem para getiren hem de malların satılmasına hizmet eder durumu bu sapmadan ileri gelmektedir. Sanat artık kendisiyle birlikte birçok değer yargısının satılmasına da hizmet etmektedir.

Sanatın toplumsal ahlakla içine girdiği büyük karşıtlığını en iyi gözlemleyebileceğimiz noktaların başında kadın-sanat hususu gelmektedir. Pazar ve tüketim amaçlı yapılan sanatta, sermaye getiren her şeyin bir imge olarak kullanılması anlaşılır bir durumdur. Erkek egemen sistemde sermaye sahibi olarak alım gücü olan erkek olduğu için, pazarlanacak şeylerin erkeğin düşünce, duygu ve güdüsüne hitap etmesi esastır. Devletçi toplumda pazar sahibi ve alıcının erkek, pazarlananın kadın olması bu ilkedeki kaynağını almaktadır.

Komünar

Özellikle kadının bugün sanatta tam bir pazarlanan ve ürünü pazarlayan imge olarak kullanılması da buradan ileri gelmektedir. Bu ilke burada anlatıldığı kadar basit bir pazar iş-leyiş mekanizması içinde gerçekleşmemektedir. Kadını bu temelde kullanım tarzının binlerce yıllık arka planı vardır. Toplumun etrafında kendini tanıma kavuşturduğu güç kadındır. Toplumun öz yasaları kadının doğasından yansıyan değerlerin kurumlaşmasıdır. En güçlü toplumlar kadının etkinliğini en fazla yansıttığı komünal demokratik karakterli toplumlardır.

Toplumsal gerçeklikten sapmanın zirvesi olan kapitalizmde kadın karşıtlığı bu tarihsel yasadan kökenini almaktadır. İlk sanat ürünleri olarak değerlendirebileceğimiz heykellerin kadını işlemesi ve ritüellerin kadını kutsamasından sonra, kadını oynatılan bir figüre dönüştüren bugünün sanatı ilginç bir durum teşkil etmektedir. Kadının bir insan ve bir cins olarak toplumsal etkinlikten düşürülmesinin ilk sonuçları, kadının erkeğin mülkü olarak cinselliği ile erkeğin ve sistemin hizmetine sokulmasıdır. Bu realite her dönem daha da geliştirilerek günümüze kadar gelmiştir. Günümüz sanatında da kadının tam bir cinsel figüran olarak kullanılması bu yasanın bir sonucudur. Bu sapmada sanat, toplum ve tarihsel arka plan diyalektiğinin nasıl işlediğini bir kez daha görebilmekteyiz.

Sanatsal yaratımda bizzat kendisi bir sanat olan toplumsal yaşam ve ihtiyaçlar diyalektiği ile bu ihtiyaçların belirlendiği merkezler kadar, ihtiyaçların anlamolgu ilişkileri bakımından da incelenmesi, belirttiğimiz bütün diğer noktaların bir bakıma kısmi de olsa temel mantığını verecektir. Bir kere kesinlikle sanatsal eylem belirli anlam kümelerinin toplumu tanımlayış biçimi olmak kadar, belirli anlam kümelerinin tanımladıkları toplumdaki kaynaklanmak gibi bir gerçeğinin olduğu da unutulmamalıdır. Hal böyleyken, bu ikili birbirini besleme durumunu inkâr etmek anlamına gelen, kimi kendilerince 'ideolojik olmayan' düşünüş biçimlerinin parçaladığı bilinç biçimleriyle sanatsal etkinlik ve yaratım ilişkisini koparan anlam dizgelerinin varlığı da

endişe vericidir. Postmodernizmin kendi somutunda bütün dünyaya hâkim kılmaya çalıştığı bu anlayış "Anlamın anlamı yoktur, anlamın anlamı sonsuz imadır" biçiminde formüle edilebilmektedir. Bu yüceltilmesi gereken ile reddedilmesi gerekenin bir saptırmayla birbirine karıştırıldığı bir çarpık bilinçlendirmedir. İdeolojik-felsefi boyutları bir tarafa, sanatsal etkinlik açısından son derece kapsamlı irdelenmesi gereken yan da budur. Kuşkusuz herhangi bir sanatsal etkinliğin kim tarafından, kimin için yapıldığı sorusu o etkinliğin köken ve amaçlarını ele verecektir. Postmodernizm özelliğinde bu bütün saptırma çabalarına rağmen cevabı bulunmuş bir sorudur. Hiçbir etkinlik yoktur ki, bir düşünsellikten, toplumsallıktan ve onun düşünsel örgüsü olarak ideolojiden kaynaklanmasın, ondan beslenmesin ve ona dönmeyin.

Avrupa ortaçağında kilisenin elinden kurtarılan, bunu Reform ve Rönessans'la başaran sanatsallık postmodernizm özelinde yeniden adeta kiliseye, engizisyona gönderilir gibidir. Sanatsal duruşun cezalandırılması artık toplumcu, demokratik nitelikleri ölçüsünde arz talep dengesinden dışlanması tarzında olabilmektedir. Bu bile tek başına postmodernizmin sanki bir din görüntüsüne büründüğünün açık kanıtıdır.

Açık ki sanat bir varlaşma biçimi olarak kendinden bir şey değildir. Yine sanatsal duruş ve yaratım bir süreç olarak insanlık tarihi ve onun demokratik talepleriyle birlikteliğini inkâr edemez. Bizim anılan kimi yaklaşımların gıdasını aldığı Avrupa modernitesinin 'doyuma ulaşmış' özel bilinç biçimlerinin tekelinde şekillenen tartışmalarla entelektüel düzeyde tartışma ve karşıt argümanlar bakımından olmakla birlikte zihinsel birlikteliğimiz olamaz. Toplumsal kuruculukta sanatın rolünü düşünürken, onun kaynaklandığı ve dayanmak zorunda olduğu ahlaki duruşu da tarihinden alması gerektiği, yansıtacağı gerçeklerin de buradan çıkış bulabileceği gerçeği tartışmasıdır. Sanat toplumdan gelmiştir, onu iletir, ona döner.

Bilim -Aydınlanma Komitesi

**ŞEHİTLERİMİZ
ONURUMUZ VE İNSANLIK
SÖZÜMÜZDÜR, BAŞARI
VE ZAFER
YÜRÜYÜŞÜMÜZDÜR.**

AMARA ŞEHİTLERİ

**MUSTAFA
DAĞ**

**MAHSUM
KARAOĞLAN**